

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN
TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

**GAZİPAŞA ÖRNEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

YUSUF ÖZSOY

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI**

KASTAMONU – 2019

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN
TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
GAZİPAŞA ÖRNEĞİ**

YUSUF ÖZSOY

**Danışman Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI
Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yakup ÖZTÜRK
Jüri Üyesi Prof. Dr. Kutay OKTAY**

KASTAMONU - 2019

TEZ ONAYI

Yusuf ÖZSOY tarafından hazırlanan "**Somut Olmayan Kültürel Mirasın Turizm Alanında Değerlendirilmesi: Gazipaşa Örneği**" adlı bu çalışma aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Prof. Dr. Kutay OKTAY
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Yakup ÖZTÜRK
Çankırı Karatekin Üniversitesi

29/04/2019

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Diğer yandan tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada şahsıma ait olmayan her türlü bilgi ve ifadelerin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Yusuf ÖZSOY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
TABLolar DİZİNİ	VII
RESİMLER DİZİNİ.....	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	IX
GİRİŞ	1
1. TANIMLAR VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. Turizmin Tanımı	3
1.2. Kültür Turizmi	4
1.3. Kültür	4
1.4. Kültürel Süreçler	5
1.4.1. Kültürleme.....	5
1.4.2. Kültürleşme	5
1.4.3. Kültürel Yayılma.....	6
1.4.4. Kültürlenme.....	6
1.4.5. Kültürel Özümseme.....	6
1.4.6. Zorla Kültürleme	6
1.5. Kültürel Miras	7
1.5.1. Somut Kültürel Miras	8
1.5.2. Somut Olmayan Kültürel Miras	9
1.5.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Gerekliği	10
1.6. Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin Hazırlık Süreci	11
1.7. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi	11
1.7.1. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Amaçları	13
1.8. Dünya'daki Somut Olmayan Kültürel Miraslar	13
1.9. Türkiye'deki Somut Olmayan Kültürel Miraslar	15
1.10. Somut Olmayan Kültürel Miraslar ve Turizm İlişkisi	16
2. GAZİPAŞA'NIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARI	18
2.1. Gazipaşa'nın Tarihçesi.....	18
2.2. Gazipaşa'nın Coğrafi Yapısı	20

2.3. Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Mirasları.....	21
2.3.1. Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	22
2.3.1.1. Masallar	22
2.3.1.2. Ninniler	24
2.3.1.3. Maniler.....	25
2.3.1.4. Türküler	27
2.3.1.5. Efsaneler	32
2.3.1.6. Halk Hikâyeleri.....	36
2.3.1.7. Fıkralar.....	37
2.3.1.8. Atasözleri.....	46
2.3.1.9. Ağıt	50
2.3.1.10. Deyimler	52
2.3.1.11. Bilmeceleer.....	55
2.3.1.12. Şiirler	57
2.3.2. Gösteri Sanatları.....	60
2.3.2.1. Âşıklık Geleneği.....	60
2.3.2.2. Halk Oyunları	62
2.3.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler.....	63
2.3.3.1. Doğum ile İlgili Gelenek ve Görenekler	63
2.3.3.2. Sünnet.....	66
2.3.3.3. Asker Uğurlama	67
2.3.3.4. Düğün Geleneği.....	68
2.3.3.5.Ölümde Yapılan Uygulamalar.....	74
2.3.3.6. Kutlamalar, Ziyaretler, Dinî Uygulamalar	78
2.3.3.8. Çocuk Oyunları	81
2.3.4. Doğa Ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar.....	90
2.3.4.1. Halk Hekimliği	90
2.3.4.2. Ocaklar ve Tedavi Yöntemleri	97
2.3.4.3. Diğer Halk İnançları	100
2.3.4.4. Halk Baytarlığı	104
2.3.4.5. Halk Mutfacı	107
2.3.5. El Sanatları.....	120
2.3.6. İlçede Yörük ve Yörük Kültürü	126

3.SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARININ TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ; GAZİPAŞA ÖRNEĞİ	129
3.1. Araştırmanın Amacı	129
3.2. Araştırmanın Önemi	129
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	130
3.4. Araştırmanın Varsayımları	131
3.5. Evren ve Örneklem.....	131
3.6. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi.....	132
3.7. Araştırmada Uygulanan Veri Toplama Yöntemi	133
3.8. Araştırmanın Hedef Kitlesi	133
3.9. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği	134
4. BULGULAR ve ANALİZLER.....	135
4.1. Bulgular.....	135
4.1.1.Gazipaşa'nın SOKÜM Belirlemede ki Katılımcıların Demografik Özellikleri	135
4.1.2. Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Miraslarını Turizm Alanında Değerlendirilmesi İçin Görüşmeler Yapılan Katılımcıların Demografik Özellikleri	137
4.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasların Korunması ve Turizm Alanında Değerlendirilmesi İçin Katılımcılar ile Yapılan Görüşmelerin Analizi.....	138
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	156
KAYNAKÇA.....	162
İNTERNET KAYNAKLARI.....	166
GAZİPAŞA'NIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARI HAKKINDA BİLGİ VEREN KATILIMCILAR.....	167
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARIN TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ HAKKINDA BİLGİ VEREN KİŞİLER.....	172
EKLER.....	175
RESİMLER	177
ÖZGEÇMİŞ	186

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: GAZİPAŞA ÖRNEĞİ

Yusuf ÖZSOY

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte insanlar, kendi kültürlerinden uzaklaşarak kendilerine ait olmayan bir kültürün içinde bulmaya başlamışlardır. Fakat kültür bir toplumun kimliği ve benliğini oluşturmaktadır. Somut olmayan kültürel miraslar da toplumların kültürel kimliklerini oluşturmadaki en önemli yapı taşı görevini üstlenmektedirler. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte somut olmayan kültürel miraslar Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek unutulmaya başlanmış ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmişlerdir. UNESCO 2003 yılında Paris’te yapılan bir konferansta “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini” kabul etmiştir. Türkiye ise bu sözleşmeyi 2006 yılında kabul edilmiştir. Türkiye bu önemli gelişme ile somut olmayan kültürel mirasların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda yeni bir döneme adım atmıştır. Somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara aktarmanın yanında birde bu mirasları turizm alanında nasıl değerlendire biliriz? sorunun yanıtı aranmıştır. Nedeni ise her kültür ögesinin turizm sektöründe bir turistik ürün niteliği taşımasıdır. Somut olmayan kültürel miraslarda toplumların kültürlerinden meydana geldiği için turistik ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Her turistik üründe olduğu gibi dünyada insanların farklı kültürlerle olan merakı da giderek artmıştır. Bu araştırmanın amacı; Antalya ilinin Gazipaşa ilçesindeki somut olmayan kültürel mirasların gün yüzüne çıkartarak gelecek kuşaklara aktarılması ve turizme kazandırılmasıdır. Böylece tüm dünyada olduğu gibi Gazipaşa’nın da kültür turizminden hak ettiği payı alması hedeflenmektedir. Araştırmanın yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmecilere ise yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ise betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarının turizm alanında nasıl değerlendirileceği hakkında öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Gazipaşa, Somut Olmayan Kültürel Miras, Turizme Kazandırma

ABSTRACT

Master's Thesis

EVALUATION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN TOURISM: GAZİPAŞA SAMPLE

Yusuf ÖZSOY

Kastamonu University
Social Sciences Institute
Department of Tourism Management

Asist. Prof. Dr. Muharrem AVCI

Today, with the development of technology, people have moved away from their own culture and started to find themselves in a culture that does not belong to them. But culture forms the identity and self of a society. They take the most important role as a building block in building cultural identities of societies in intangible cultural heritage. With the development of technology, intangible cultural heritage has gradually begun to be forgotten in Turkey as in the world and have been faced with the danger of extinction. UNESCO adopted "Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage" in a conference held in Paris in 2003. This agreement was adopted in 2006 in Turkey. With this important event, Turkey has stepped into a new era in the protection of intangible cultural heritage and passing it on to future generations. In addition to transferring intangible cultural heritage to future generations, the answer to the question of how we can use this heritage in the field of tourism has been searched. The reason is that every cultural element is a tourist product in the tourism sector. Intangible cultural heritage is also seen as a touristic product because it consists of cultures of societies. As in every touristic product, the curiosity of people for different cultures in the world have gradually increased. The aim of this study is to unearth the intangible cultural heritage of Gazipaşa, a district of Antalya Province, to transfer it to the future generations and to offer them to tourism. Thus, as in all over the world, Gazipaşa is also expected to receive the share it deserves from cultural tourism. Interview method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. Data was obtained by applying semi-structured interview form to interviewers. The data was analyzed by using descriptive analysis technique. As a result of the analyzes, suggestions were offered about how to evaluate the intangible cultural heritage of Gazipaşa in the field of tourism.

Keywords: Gazipaşa, Intangible Cultural Heritage, Offer to Tourism

2019, 186 pages

ÖNSÖZ

Toplumların manevi değerlerini temsil eden unsurlar UNESCO’nun 17 Ekim 2003 yılında Paris’te düzenlediği konferans ile kabul edilmiştir. “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” ile birlikte “somut olmayan kültürel miras” (SOKÜM) şeklinde ifade edilen bir kavram haline getirilmiştir. Bu sözleşme doğrultusunda somut olmayan kültürel miraslar; sözlü gelenek ve ifadeler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği olmak üzere toplamda beş ana başlık altında toplanmıştır.

Buna paralel olarak bu çalışmanın temel amacı Antalya’nın Gazipaşa İlçesindeki Somut Olmayan Kültürel Miraslarını gün yüzüne çıkararak turizm alanında değerlendirilmesine yol göstererek ilçe ekonomisine katkı sağlamaktır. Diğer yandan kaybolmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel mirasları kaleme alarak kuşaktan kuşağa aktarımını sağlamaktır. Çalışma derlemeye dayalı bir çalışma olduğu için ilçe genelindeki birçok köye gidilerek video, ses kayıt cihazı ve bazı dip notlar tutarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Daha sonra derlenen bu kayıtlar konularına göre ayırarak araştırmaya dökülmüştür.

Çalışma toplam da üç bölümden oluşmaktadır; Birinci bölümde, Tanımlar ve kavramsal çerçeve başlığı altında turizm, kültür, kültürleşme, kültürel yayılma, kültürel miras, Somut olmayan kültürel miras gibi kavramların tanımları yapılmıştır. SOKÜM hakkında birazda bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde ise Gazipaşa’nın tarihçesi, coğrafik yapısı ve konusu hakkında bilgiler verildikten sonra Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel mirasları yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, örnekleme, yöntem ve modeli son olarak da katılımcılar ile yapılan görüşmelerin analizi yer almaktadır.

Çalışmanın genelinde engin kültürünü, bilgisini yardımlarını benden esirgemeyen sayın danışman hocam Dr. Muharrem AVCI’ ya teşekkür ederim.

Yusuf ÖZSOY
Kastamonu, Nisan, 2019

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.Kültürel Miras Çeşitleri	7
Tablo 2. Somut Kültürel Miraslar	8
Tablo 3. Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları.....	9
Tablo 4. Dünyadaki Somut Olmayan Kültürel Mirasların Ada ve Ülkelere Göre Dağılımı	14
Tablo 5. Gazipaşa’da yetişen meyveler	120
Tablo 6. Gazipaşa’nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların cinsiyetine göre dağılımı	135
Tablo 7. Gazipaşa’nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların yaşlara göre dağılımları	135
Tablo 8. Gazipaşa’nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların eğitim durumları	136
Tablo 9. Gazipaşa’nın SOKÜM adetleri.....	136
Tablo 10. Gazipaşa’nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların demografik özellikleri.....	137
Tablo 11. Gazipaşa’nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların yaşlarına dair bulgular	137
Tablo 12. Gazipaşa’nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların eğitim durumları	138

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Gazipaşa'nın yöresel taş evi.....	177
Resim 2. Gazipaşa'nın dokuma el sanatından olan sili.....	177
Resim 3. Gazipaşa'nın dokuma el sanatlarından ala heybe	178
Resim 4. Gazipaşa'nın dokuma el sanatından ala çul	178
Resim 5. Gazipaşa'nın el sanatlarından nakış.....	179
Resim 6. Gazipaşa'nın dokuma el sanatlarından yöresel halı.....	179
Resim 7. Gazipaşa'nın el sanatlarından olan bakırcılık	180
Resim 8. Gazipaşa'nın halk mutfağından pekmez bulamacı	181
Resim 9. Gazipaşa'nın halk mutfağından cızlama (dıs) çöreği.....	181
Resim 10. Gazipaşa'nın el sanatlarından olan oymacılık sanatı	182
Resim 11. Gazipaşa da yapılan yayla şenliğinden bir görüntü	183
Resim 12. Gazipaşa'nın çekirdeksiz nar marka tescil belgesi	183
Resim 13. Yöresel eşyalardan ayran tuluğu	184
Resim 14. Yöresel eşyalardan taş dibek (havan)	184
Resim 15. Gazipaşa'nın turizm haritası	185

KISALTMALAR DİZİNİ

- UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
(Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
- YİH : Yaşayan İnsan Hazineleeri Programı (Living Human Treasures)
- SOKÜM : Somut Olmayan Kültürel Miras (The Convention for the
Safeguarding of Intangible Cultural Heritage)
- İSSOMBI : İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları İlanı
Programı
- AREGEM : Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü
- Vb. : ve benzeri

GİRİŞ

Bir topluma ait olan kültürel değerlerin, somut kültürel mirasların korunması kadar önemli olan bir diğer unsur ise somut olmayan kültürel mirasların korunmasıdır (Anmaç, 2013).

Toplumların manevi değerlerini temsil eden unsurlar UNESCO'nun 17 Ekim 2003 yılında Paris'te düzenlediği konferans ile kabul edilmiştir. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ile birlikte "somut olmayan kültürel miras" (SOKÜM) şeklinde ifade edilen bir kavram haline getirilmiştir. Bu olay dünya basınının ilgisini çeken bir platforma taşınmıştır. Bu sözleşme doğrultusunda somut olmayan kültürel miraslar; sözlü gelenek ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar son olarak ise el sanatları geleneği olmak üzere toplamda beş ana başlık altında toplanmıştır (Ar, 2015).

Somit Olmayan Kültürel Miras'ın (SOKÜM) ve onu oluşturan değerlerin toplumlar tarafından anlaşılması ve bu konuda var olan ortak bilincin geliştirilip olgunlaştırılarak, gelecek kuşaklara aktararak yaşatılması üzerine dikkat çekmektir (Anmaç, 2013).

Günümüzde kültür, tek başına bir turistik ürün olmayı başarmış durumdadır. Bu durumun meydana gelişi, turistlerin kendi kültürleri dışında farklı insanların kültürlerini de görüp öğrenme taleplerinin giderek artmasıdır. Turistlerin ziyaret ettikleri farklı yerlerin kendilerine ait özellikleri hakkında bilgi sahibi olma ve bu uygulamalar doğrultusunda gözlemler yaparak bu meraklarını gidermeleri turistlerin en büyük beklentilerindedir (Ar, 2015).

Bu durum son zamanlarda Türkiye'ye gelen turistlerin de en büyük beklentileri haline gelmiştir. Nedeni ise; Türkiye turizm pazarına deniz, kum ve güneş üçlüsü ile girmiş ve pazarın önemli söz sahiplerinden olmuştur. Türkiye denince eskiden turistlerin aklına deniz, kum ve güneş üçlüsü gelirdi.

Fakat Anadolu Tarihine bakılacak olursa birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Yani medeniyetler eşiği olarak tanımlamakta yanlış olmaz. Her medeniyet yaşadığı yılların özelliğine ait kültürler bırakmışlardır. Günümüzde bu somut ve somut olmayan kültürel miraslar ortaya çıkarılarak turizme ve gelecek kuşaklara kazandırılmalıdır.

Son zamanlarda Türkiye’deki yaşanan gelişmeler Türkiye’ ye gelen turistlerin güvenli artmış ve kültür turları düzenlenmeye başlanmıştır. Yapılan bu kültür turları ile turistler doğudan batıya, kuzeyden güneye yani ülkenin bütün şehirlerini gezme imkânı bulmaktadır. Bu geziler esnasında somut kültürel mirasın yanında somut olmayan kültürel mirasları da görme ve tanıma meraklarını da gidermiş olmaktadır.

Türkiye turizmi deyince aklımıza gelen şehirler İstanbul, İzmir, Antalya Bursa gibi şehirlerdir. Fakat dış pazarı da göz önüne aldığımızda Türkiye’nin turizm başkenti olan Antalya, turizm sektöründe birçok ülkede ismini duyurmayı başarmıştır. Keza bazı ilçeleri de öyledir örneğin; Kemer, Alanya, Side, Manavgat, Belek, gibi ilçelerinde ismini sektörde birçok ülkede duyurmuştur.

Gazipaşa da Alanya’ya yakın olması ve ilçeye yeni açılan uluslararası havalimanı ile turizmin parlayan yıldızlarından biri olmaya hak kazanmıştır. Bu süreçte ilçenin somut ve somut olmayan kültürel dokusu korunarak gelişmekte olan turizme kazandırılır ise ilçe turizmin de önemli bir rol almasına katkı sağlayacaktır. Diğer yandan ilçenin somut ve somut olmayan kültürel miraslarının gelecek nesillere aktarılması ve turizme kazandırılması için daha önce böyle bir araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle de konu ile ilgili toplu bir kaynak bulunmamaktadır.

Bu nedenle bu çalışmanın amacı; yapılan görüşmelere dayalı olarak, Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarının turizm alanında değerlendirilerek ilçede gelişmekte olan turizm sektörüne katkı sağlamaktır. Bu sayede somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara aktarımının da kollayacağı düşünülmektedir.

1. TANIMLAR VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Turizmin Tanımı

Turizm dinlenmek, eğlenmek, görmek ve farklı kültürleri tanımak gibi amaçlar doğrultusunda yapılan geziler ve herhangi bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan iktisadi ve kültürel önlemler bazında yapılan çalışmaların tümüne denilmektedir (Oktayer, 2007; Türkoğlu, 2011).

Turizmin ülkeler genelindeki en önemli rolü ülkelerin gelişimini ve tanınırlığını sağlamasıdır. Ülkelerin ekonomik sorunlarının çözümünün sağlamasın da en önemli rolü turizm sektörü üstlenmektedir (Berber, 2003; Türkoğlu, 2011).

Turizm, içinde yer aldığımız yüzyılın ikinci yarısından günümüze, en büyük iktisadi ve gelir getirici sosyal olayı olarak da tanımlanmaktadır. Turizm ülkelerin refah düzeyinde, iktisadi gelişmelere bağlı olduğundan, belirli ekonomik düzeye ulaşmış toplumları ilgilendirmektedir. İç turizm, ülkelerin gelirleri ve sosyal gelişmeleri ile yakından ilişkili olduğu halde, uluslararası turizmin sosyal yönü olmakla birlikte, genellikle büyük bir kısmını ekonomi boyutu önem arz etmektedir (Anonymous, 2005).

Günümüz turizminin yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkiler, özellikle uluslar arası politik ve ekonomik ilişkilerde oynadığı rolü her geçen gün artmaktadır. Bu hareket, yalnız uluslararası turizm gelişmelerinden büyük pay alan gelişmiş ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelere de turizme verilen önem ve payı artırmaktadır. Turizm, dünya istihdamın da geniş bir yelpazesi var bu da dünyada 900 milyon insanı iş sahibi etmektedir. Başka bir deyişle; dünyada her 10 çalışandan biri turizm sektöründe çalışmaktadır. Bu kapsamda dünyada ve Türkiye’de turizme verilen önem her geçen gün giderek artmaktadır. Bu nedenle turizm eğilimleri deniz, kum ve güneş üçlüsünden çıkıp çeşitlilik kazanmakta, yeni yerler yeni turizm ürünleri insanların ilgisini çekmeye başlamıştır (Emekli, 2006).

Bu gelişimler ile birlikte somut ve somut olmayan turizm değerlerine sahip çıkan ülkelerin dünya turizminden aldığı paylar da artmaktadır. Gelirlerin artısına paralel

olarak; alt yapı yatırımlarının artması, güvenlik, sağlık ve ulaşım alanındaki iyileşmeler de turizmin gelişmesinde rol oynamış önemli etkenler arasında yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye büyük medeniyetlere ev sahipliği yapmış, stratejik konumu, deniz-kum ve güneş, üçlünün yanında kültürel ve doğal kaynakları ile turizm gelirlerinde önemli bir artış göstermekte ve dünya turizminden aldığı payda da her yıl giderek artmaktadır. Bunun yanında coğrafi ve kültürel zenginliği yanında, her bölgenin birbirinden farklı yapısı ve dört mevsimin yaşanması ile Türkiye, bir cazibe merkezi olma özelliğini bünyesinde barındırmaktadır (Ulus, 2009).

1.2. Kültür Turizmi

Kültür turizmi insanların daima yaşadıkları alanlardan ayrılarak, kültüre olan ihtiyaçlarını gidermek ve farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmak için kültürel çekiciliği olan yerlere gitmeleri şeklinde tanımlanmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009).

Bir diğer tanımı ise günümüzde insanların daha çok, farklı kültürleri tanıma ve öğrenme temeline dayanan, insanların kendi kültürlerinin eğlenceli yanlarıyla birlikte farklı grupların kültürlerini de öğrenmeye açık olan kişilerin yaptığı tüm turizm faaliyetlerinin hepsini kapsamaktadır. Kültür turizmi farklı kültürleri tanımak ve bilgi düzeylerini artırmak için önemli bir tatil amacı olmuştur. Özellikle bu gezilere katılan insanlar kırsal yerleşim alanlarına gitmek, yerel halkın yemeklerini tatmak, o gezilen yöreye ait halk gösterilerini izlemek, festivallere katılmak ve eski el sanatlarını görmek istemektedirler (Aksu ve Kayabalı, 2006; Avcıkurt, 2003).

1.3. Kültür

Kültür; kelimesi Latince'deki "cultura" dan gelmektedir. Colere' den türetilmiş olan fiil, klasik Latince' de bakmak, yetiştirmek, tarım, inşa etmek, işlemek, süslemek' anlamına gelmektedir.

Kültür kelimesi, kültür tarihi, kültür turizmi, kültür mantarı, eğlence kültürü, kültür katı gibi çeşitli kavramlar da kullanılmıştır. Kültür konularında tanımı yapan kişinin

yetişme biçimi ve almış olduğu eğitim verilen tanımların içeriğini çizmekte ve sınırlarını da belirlemektedir (Kocadaş, 2005; Üsküdar, 2012).

1.4. Kültürel Süreçler

Kültürün süreklilik göstermesi en önemli özelliklerinden birisidir. Kültürün içindeki süreklilik değişimi kaçınılmaz hale getirilmiştir. İhtiyaçlara uyum sağlama ve yeni durumlara olan uyum değişimin en önemli nedenidir (Sarioğlu, 2005). Bu özellikler bazı kültürel süreçleri beraberinde getirmiştir. Bu süreçler kültürleşme, kültürleme, kültürlenme, kültürel yayılma, kültürel özümseme ve zorla kültürle gibi süreçler ele alınmıştır.

1.4.1. Kültürleme

Güvenç, (2002) “İnsanın kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim sürecinde karşılaştığı bilinçli ve bilinçsiz şartlandırmalar” olarak tanımlamaktadır (Güvenç, 2002).

İnsanın doğumu ile ölümü arasındaki geçen süre zarfında, kendi yaşadığı toplumun kültür içeriğini öğrenmesi ve diğer insanların istediği ve beklediği bir birey olma sürecidir (Anmaç, 2013).

1.4.2. Kültürleşme

Farklı iki kültürün çeşitli şekillerde kurdukları etkileşimler neticesinde, karşılıklı alıp verdikleri kültürel değerlerin, gün geçtikçe karışması ve geçmişlerinin bilinemez hale gelmesidir (Aydın ve Erdal, 2009). Bu sürecin sonuçları; içine alma, birleşme yok olma, ya da erime, uyum şeklinde açıklanabilir (Kongar, 2004). Örneğin evlenecek olan kişilerden gelin evlenmeden hamama gitme geleneği Türklerde olduğu gibi Ermenilerde bulunmaktadır. Fakat bu iki kültürde bulunan gelenek hangi kültüre ait olduğu belli değildir (Üsküdar, 2012).

1.4.3. Kültürel Yayılma

Belli bir yörede meydana gelen kültürün etkileşim içinde yer aldığı komşu kültürlerle geçerek yeni bölgelerde yayılma sürecidir (Aydın ve Erdal, 2009). Örneğin, Avrupa ülkelerinde bulunan müzeler daha sonra diğer ülkeler zamanla müzeleri alarak kendi ülkelerinde açmalarıdır (Üsküdar, 2012).

1.4.4. Kültürlenme

Çeşitli kültürlerden gelen toplumların, farklı bir kültür içersin de bir araya gelmeleri halinde, getirdikleri kültürel değerleri geldikleri çevrenin kültür parçaları ile yeni bir kültürün öğelerini yaratma sürecidir (Üsküdar, 2012).

Farklı türdeki kültürel yapılardan gelen insanların bir başka kültürel yere gelme durumunda, içine dâhil oldukları kültüre ait olan ne de sahip oldukları kültürde var olan yeni bir öğe yaratmaları, yeni bir birleşene varmaları durumudur (URL-11, 2019).

1.4.5. Kültürel Özümseme

Yaşanılmakta olan bir kültürün diğer bir kültürü, farklı sebepler ile etki altına alması ve gün geçtikçe kendi kültürü içinde eritmesidir (Emiroğlu ve Aydın, 2003).

Bir toplumun bir başka toplumu kültürel olarak kendi egemenliği altına alması durumudur. Yani yeni kültürel unsurları bütünüyle benimseyerek kendi kültür unsurunun ortadan yok olmasıdır (Göker ve Meşe, 2011).

1.4.6. Zorla Kültürleme

Yöreye hâkim olan kültürün, yaratacağı tepkileri düşünmeden diğer içinde bulunduğu kültürleri zorla kendilerine benzetmeye çalışması olayıdır (Aydın ve Erdal, 2009).

Bireylerin yaşadıkları kültürün yol açacağı tepkileri dikkate almaksızın, bir başka kültürleri zorla kendilerine benzetmeye çalışmaları ve bu yolla yok olmalarına doğru itme sürecidir (URL-11, 2019).

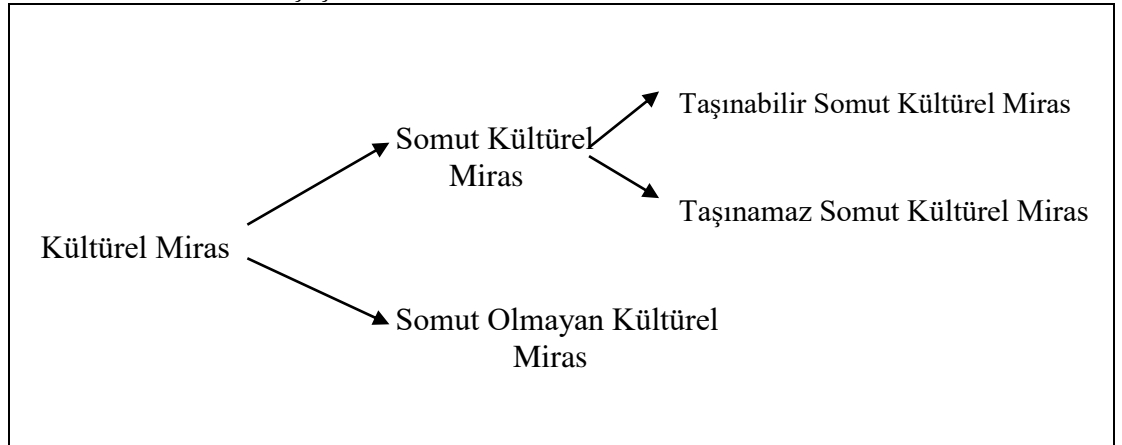
1.5. Kültürel Miras

Kültürel miras geçmişten günümüze insanların içinde bulunduğu süreç doğrultusunda yaşadığı, ürettiği, geliştirdiği, biriktirdiği ve gelecek kuşaklara yararlanmaları için bıraktığı değerler ve insanların yaşam şeklini var olma durumunun göstergesi olan her şey olarak tanımlanır (Pehlivan, 2015).

Pulhan'a göre kültürel miras insanın binlerce yıllık yaşam tecrübesinin, aklının ve yaratıcılığının bugüne ulaşmayı başarmış kalıntılarıdır. Niteliği bakımından, somut ve somut olmayan; somut olanı ise taşınır ve taşınmaz diye kategorilere ayrılan kültürel miras bazen bir arkeolojik sit, bazen ortaçağdan kalma bir şehir, bazen eski bir kilim, bazen de bir ritüel olarak karşımıza çıkmaktadır (Pulhan, 2009).

Tablo 1'de görüldüğü gibi UNESCO'nun kültürel mirasları somut ve somut olmayan kültürel miras olarak iki ana başlıkta ele almıştır. Somut kültürel mirasları ise taşınabilir ve taşınamaz şeklinde iki yan başlıkta incelemeye almıştır.

Tablo 1. Kültürel Miras Çeşitleri

Tablo 1'de görüldüğü üzere somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerin altında bulunan tüm varlık ve unsurlar kültürel mirası oluşturmaktadırlar. Durum böyle olunca 1972 yılında UNESCO'nun, 17. Genel Kurulu Paris'te toplanmış ve bu

toplantıda kabul edilen “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme”, 1982 yılında, 2658 sayılı yasası ile Türkiye’de kabul edilmiştir (Gögebakan, 2004). Böylelikle doğal ve kültürel mirasın sadece bulunduğu ülkede değil, dünya genelindeki ülkelerin de ortak mirası olduğu düşüncesi ortaya atılmıştır.

1.5.1. Somut Kültürel Miras

Can (2009)’ a göre somut olan kültürel miras, tarihi mekânlar, anıtlar ve insan eli ile yapılmış her türlü yapı ve eşyayı kapsayan ve gelecek kuşaklara aktarmak için korunan, saklanan ve önemli görülen eserler şeklinde tanımlanmıştır (Can, 2009).

Somut Kültürel miraslar, arkeolojik sitler, tarihi kentler, binalar, kültürel alanlar (manzaralar) ve kültürel objeler ya da taşınabilir kültürel varlıklar gibi maddi kültürel değerlerin tamamını içeren kültürel değerlerdir (McKercher ve Cros, 2002).

Somut kültürel miras tablo 2’de gösterildiği gibi iki yan başlık altında incelenmektedir. Bunlar taşınır ve taşınmaz somut kültürel miraslardır.

Tablo 2. Somut Kültürel Miraslar

SOMUT KÜLTÜREL MİRASLAR	
Taşınmaz Kültürel Miras	Taşınır Kültürel Miras
Anıtlar Arkeolojik Sit Alanları Tarihi merkezler Tarihi Binalar Doğal ve Kültürel Manzaralar Köprüler Türbe ve Mezarlar Mimari Yapılar Doğal Oluşumlar Yel ve Su Değirmenleri Tarihi Bahçe ve Parklar vb.	Sikke ve Paralar Resimler El Sanatları Takı ve Süs Eşyaları El Yazmalı Eserler Arşivler Heykeller Müzik Aletleri Günlük Kullanılan Eşyalar vb.

Kaynak: Aslan ve Ardemagni (2006).

Aslan ve Ardemagni 2006 yılında yazmış oldukları kitaplarında somut kültürel mirasları Tablo 2 ‘deki gibi ayırarak taşınır ve taşınmaz kültürel miraslara örnekler vermişlerdir. Bu örnekleri hali hazırda çoğaltmak mümkündür.

1.5.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) UNESCO tarafından; grupların, toplulukların ve bazı durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlanmaktadır (URL-5, 2018).

Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur (URL-5, 2018).

Turizmde kültürel miras kavramı, sadece kırsal alanların, sanat eserlerinin, tarihi yapılar değil somut olmayan kültürel mirasları da kültürel turizm faaliyeti ürünü olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Üsküdar, 2012; Dinçer ve Ertuğral, 2000). Bu nedenle Tablo 3’de Türkiye’nin somut olmayan kültürel miraslarını oluşturan kültürel öğeler yer almaktadır.

Tablo 3. Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları

Somut Olmayan Kültürel Miras				
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	Gösteri Sanatları	Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	El Sanatları
-Ninni -Mani -Türkü -Ağıt -Bilmece -Fıkra -Efsane -Memorat -Masal -Halk Hikâyesi -Atasözleri -Deyimler -Şiirler -İslık Dili	-Âşıklık -Zakirlik -Semah -Karagöz -Bebek Kuklası -Köy Seyirlik oyunları -Zeybek -Alevi Bektaşî Ritüeli: -Oyun havaları	-Doğum -Sünnet -Düğün gelenekleri -Asker uğurlama -Ölümde yapılan uygulamalar -İmeceler -Çocuk oyunları -Yayla Şenlikleri -Nevruz -Mesir Macunu Festivali	-Halk hekimliği Ocak ve tedavi yöntemleri -Diğer halk inançları -Türbeler- Efsaneler -Halk mutfağı -Halk baytarlığı	-Ağaç işlemeciliği -Bez dokumacılığı -Demircilik -Bakırcılık -Giyim-Kuşam süsleme -Dokumalar -Geleneksel Alet ve Eşyalar -Hat, Çini ve Ebru Sanatı -Çömlekçilik -İpek Böcekçiliği

Kaynak: (Koç, 2014; URL-5, 2018)

Tablo 3 incelendiğinde Türk kültür mirasının büyük bir bölümünü oluşturan somut olmayan kültürel miraslar çeşitlilik açısından oldukça zengin bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

1.5.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Gerekliği

Her toplum kendi benliğini var eden ve ayakta tutan önemli unsurlardan olan gelenek, görenekler, örf ve adetler gibi kültür unsurlarını bilmek ve korumak zorundadır. Böylece toplumlar kültürel miraslarını gelecek kuşaklarına aktarması kolaylaşacaktır. Diğer taraftan kültür kavramı kendi bünyesinde koruma kavramını içersinde barındırmaktadır.

Koruma bilinci toplumların kendi kültürel varlıklarına ve geçmişine duyduğu saygının bir ifadesidir. İnsanlar kendi geçmişlerine ve kültürel değerlerine saygı duyar ise bu saygı duyduğu değerleri korumakta zorluk çekmez.

Toplumlardaki siyasal, ekonomik ve siyasal yapılarıdaki değişmelere paralel olarak, somut olmayan kültürel mirasları oluşturan, yaşatan ve gelecek kuşaklara aktaran gibi kavramların ortadan kalkarak ve bu neticenin sonucunda somut olmayan kültürel mirasları çıkaran, yaşatan ve sürekliliği sağlayan kişiler, gruplar ve topluluklar yok olmaktadır. Bu nedenle somut olmayan kültürel miraslar yok olmakla karşı karşıya gelmiştir (Ekici, 2004).

Somit olmayan kültürel değerlerin birçoğu tek-tip politikalar, küreselleşme, ödenek, bilgi ve anlayış eksikliği nedeni ile yine kaybolmakla karşı karşıyadır (Georgiev ve Terziyska, 2013). Öte yandan somut olmayan kültürel miraslar bazı kişiler tarafından benimsenmeyişinden ve çocuklarına anlatmayıp ve göstermemelerinden dolayı bu kültürel değerler yok olmaya yüz tutmuşlardır. Bu nedenle gelişen teknoloji ve küreselleşme ile yok edilip tüketilen kültürel değerler yeni kuşaklar tarafından sahip çıkılmayan bir kültür yok olmaya mahkûmdur (Ekici, 2004). Bu bağlam kapsamın da UNESCO somut olmayan kültürel mirasları SOKÜM sözleşmesi ile birlikte koruma altına almıştır.

1.6. Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin Hazırlık Süreci

Somut olmayan kültürel miras sözleşmesine kadar gecen süre zarfında alınan kararlar ve adımlar şöyledir; UNESCO 1972 de Doğal ve Kültürel mirasın korunması sözleşmesini yaparken SOKÜM içinde buna benzer bir sözleşme yapılması önerisi sunuldu. 1973 de ise Bolivya Yazar Hakları Evrensel sözleşmesi içersinde “folklor”un korunması konusu eklenmesi önerildi. UNESCO ise 1982 yılında folklorun korunması için komite ve "maddesiz miras" bölümü açma kararı alındı. Diğer taraftan 1982 de yapılan Dünya Kültür Politikaları Konferansı'nda SOKÜM'ün önemi anlatılarak vurgulandı. Bu olaydan sonra 1989 da "Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı" alındı. Böylece 1994 yılında UNESCO Güney Kore Cumhuriyeti'nin biçimlendirdiği Yaşayan İnsan Hazinesi (YİH) Programı açıklandı (URL-7, 2018).

İSSOMBI 1997/98 yıllarında yaptığı bir açıklama ile UNESCO "Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararını aldı. Bu karar doğrultusunda 1999 yılında Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiyesi dünyada “Katılım ve Uluslararası İşbirliği” olarak değiştirildi. Ardından 2001 yılında İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları ilan için" Adaylık Dosyası Hazırlama Kılavuzu" yayınlandı. Hazırlanan kılavuz doğrultusunda 2003 yılında UNESCO Genel Konferansı 2. Genel Kurul'da "Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesi" kabul edildi (Oğuz, 2008). Böylece tüm dünyadaki ve ülkemizdeki somut olmayan kültürel miraslar gün yüzüne çıkarılarak koruma altına alınmışlardır. Koruma altına alınan somut olmayan kültürel miraslar gelecek nesillere aktarımı kolaylaşmış ve bazı somut olmayan kültürel miraslar turizm alanında değerlendirilerek ülke ekonomilerine önemli ölçüde katkılar sağlamıştır.

1.7. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi aşağıda UNESCO olarak anılacak olan, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatının Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında 32.Genel Konferansı için toplanılmıştır (URL-7, 2018).

Bu konferansta insan hakları alanında var olan uluslararası belgelere, özellikle 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine, 1966 Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine, 1966 Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesine atıflarda bulunulmuştur.

1989 UNESCO Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararında, 2001 UNESCO Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesinde ve Kültür Bakanları Üçüncü Yuvarlak Masa Toplantısında kabul olunan 2002 İstanbul Bildirgesinde vurgulandığı gibi, somut olmayan kültürel mirasın, kültürel çeşitliliğin potası ve sürdürülebilir kalkınmanın güvencesi olarak önemini göz önünde tutulmuştur. Böylece somut olmayan kültürel miras ile somut kültürel ve doğal miras arasındaki köklü bağılılığı göz önünde bulundurulmuştur (URL-7, 2018).

Küreselleşme ve sosyal değişim süreçleri, topluluklar arasında diyalogu yenileme koşullarını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, hoşgörüsüzlük olgusunun yaptığı gibi, özellikle korumaya yönelik kaynakların yetersizliğinden dolayı, somut olmayan kültürel mirasla ilgili yok olma bozulma ve yıkılma gibi tehditlerin arttırdığı kabul edilmiştir. İnsanlığın somut olmayan kültürel mirasının korunması konusunda evrensel istenç ve kaygı varlığının farkında olunmuştur (URL-7, 2018).

Özellikle yerli toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasın üretimi, korunması, bakımı ve yeniden yaratılması konusunda önemli rol oynadıklarını, böylece kültürel çeşitliliği ve insan yaratıcılığını zenginleştirdikleri kabul edilmiştir.

Kültür ve doğa mirasıyla ilgili mevcut uluslararası anlaşmaların, tavsiyelerin ve kararların, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin yeni hükümlerle etkili bir şekilde zenginleştirilmesi ve tamamlanması gerektiğini düşünerek, somut olmayan kültürel mirasın önemi ve korunması konusunda, özellikle yeni kuşakların daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini göz önünde bulundurulmuştur.

Uluslararası topluluğun, Sözleşmeye taraf devletler ile birlikte işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ruhu içinde bu mirasın korunmasına katkıda bulunması gerektiğini göz önünde bulundurarak, UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasla ilgili

programlarını ve İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirasının Başyapıtları Bildirgesini hatırlayarak somut olmayan kültürel mirasın, insanları birbirlerine yakınlaştıracı ve onlar arasında değiş tokuşu ve anlayışı sağlayıcı, paha biçilmez rolünü göz önünde bulundurulmuştur. Böylece 2003 Ekim'inin 17. gününde işbu Sözleşmeyi kabul etmiştir (URL-7, 2018).

1.7.1. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Amaçları

- Somut olmayan kültürel mirasları korumak,
- Somut olmayan kültürel mirasın taşıyıcısı konumundaki toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel miraslarına saygı göstermek,
- Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerbilirliği yapmak,
- Uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak (URL-1, 2018)

1.8. Dünya'daki Somut Olmayan Kültürel Miraslar

Devletlerin, milletlerin ve toplumların medeniyet ve uygarlık seviyelerine erişmeleri için çevresine ve dünyaya bütüncül bakabilmeleri gerekir. Dünya'daki bu bütüncül yaklaşım devlet, millet, siyaset, toplum, aile, gelenek, görenek, örf, adet, din, bilim ve sanatın bir biri ile olan uyumunu gerektirir. Bilim, kültür ve devlet üçlüsünün uyumuna öncelik veren toplumlar dünyayı daha iyi tanır ve algılar. Diğer taraftan da kendi evrensel değerlerini yaratarak tarih sahnesinde daha güçlü bir toplum olurlar. Bunun yanında dünyada toplum kavramından biri olan kültür ortaya çıkıyor.

Kültür, toplumların geçmişten miras aldıkları ve hayatlarının her uyguladıkları ve yaptıkları maddi ve manevi değerler bütünüdür. Kültürler insanların yaşamlarını kolaylaştırdığı gibi bir birleri ile olan bağları güçlendirmektedir. Böylece her toplum kendi kültürüne sahip çıkarak geçmişten günümüze kadar gelmiştir. Fakat küreselleşen dünyada teknolojinin gelişmesi ile birlikte Türkiye'de olduğu gibi dünyadaki diğer ülkelerde de somut olmayan kültürel miraslar yok olma tehlikesi ile karşıya gelmiştir.

Bu nedenle dünyada UNESCO 17 Ekim 2003 tarihinde 32. Genel Konferansı sırasında “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini imzalamıştır. Türkiye, 19 Ocak 2006 tarihinde konuyu TBMM’de görüşmüş ve 5448 sayılı Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin onaylanmıştır.

Somut Olmayan Kültürel Miras Listeleri UNESCO tarafından belirlenmiş olan somut olmayan kültürel miraslar daha iyi korunmasını sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarmak adına, dünya genelinde farkındalık yaratmak için oluşturulmuş listelerdir. Dünyada somut olmayan kültürel miras listeleri farklı üç listeyi kapsamaktadır. Bu listeler şunlardır;

1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi
2. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
3. En İyi Uygulama Örnekleri Listesi

Dünya ülkelerinde UNESCO’nun koruma altına aldığı somut olmayan kültürel mirasları kıta, kıta ayırarak tablo 4 deki gibi sıralaya biliriz.

Tablo 4. Dünyadaki Somut Olmayan Kültürel Mirasların Ada ve Ülkelere Göre Dağılımı

Bölge	Ülke Sayısı	Somut Olmayan Kültürel Miraslar
Afrika Kıtası	23	45
Arabistan	14	42
Asya kıtası ve Okyanusya	22	161
Avrupa Kıtası	32	148
Amerika Kıtası ve Pasifik	18	67
Toplam	109	463

Kaynak:(URL-8; URL-7, 2018)

Tablo 4 de 2008 yılı ile 2017 yılları arasında UNESCO’nun somut olmayan kültürel miras listesine giren varlıklar yer almaktadır. Tabloya bakacak olursak toplamda 5 bölgeden 109 ülke ve 463 somut olmayan kültürel miras vardır. 161adet somut olmayan kültürel miras ile Asya kıtası ve Okyanusya bölgesi en çok kültürel mirası bünyesinde barındırmaktadır. Bu bölge ise 148 adet somut olmayan kültürel miras ile Avrupa kıtası takip etmektedir. Üçüncü sırayı ise 67 adet somut olmayan kültürel miras ile Amerika kıtası ve Pasifik bölgesindeki bünyesinde barındırmaktadır.

Dünya ülkelerinde en çok somut olmayan kültürel mirasa sahip olan ülke 37 adet varlık ile Çin ardından 22 varlık ile Japonya ve 19 varlık ile Güney Kore takip etmektedir. Diğer yandan bu ülkeleri sırasıyla 15 er adet varlık ile Türkiye ve İspanya, 14 er varlık ile de Fransa ve Hırvatistan izlemektedir. Fakat bu tablo her yıl UNESCO'nun korumaya aldığı somut olmayan kültürel varlıklar ile değişmekte ve giderek daha da artmaktadır.

1.9. Türkiye'deki Somut Olmayan Kültürel Miraslar

Somit Olmayan Kültürel Mirasın Korunması sözleşmesi UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye ise bu anlaşmaya 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olur. Somut olmayan kültürel miras varlıkları “toplulukların, grupların ve bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, ritüeller, anlatımlar, yiyecek ve içecekler, bilgiler, beceriler, kullanılan araç ve gereçler, kültürel mekânlar ve el sanatları” olarak tanımlanmaktadır (Oğuz, 2008).

Somit olmayan kültürel mirası daha gözle görülür kılmak, önemi konusunda bilinçlenmeyi sağlamak ve kültürel çeşitliliğe saygı içinde diyalogu desteklemek için, taraf devletlerin teklifi üzerine, insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temsili bir listesi hazırlanır, güncellenir ve yayınlanır (URL-3, 2018).

Aralık 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'nin UNESCO'ya kayıtlı 16 adet somut olmayan kültürel mirası bulunmaktadır (URL-7, 2018). Bu listeye son olarak 2018 yılında Dede Korkut- Korkut Ata Mirası; Kültürü, Efsaneleri ve Müziği dâhil olmuştur. Türkiye'nin UNESCO listesinde bulunan somut olmayan kültürel mirasları şunlardır.

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)

8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15. Bahar Kutlamaları, Hıdrellez (2017)
16. Dede Korkut- Korkut Ata Mirası; Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (2018)

1.10. Somut Olmayan Kültürel Miraslar ve Turizm İlişkisi

Dünyada birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu topraklarında Frikyalılar, Hititler, Urartular, Likyalılar, Sümerler, Lidyalılar, Romalılar, İyonlar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar, Türkiye Cumhuriyetine gelinceye kadar birçok değer ve kalıntı bırakarak, ülkemizi kültürel miraslar açısından farklı bir konuma getirmiştir (Doğaner, 2001). Diğer bir taraftan sahip olduğumuz somut olmayan kültürel zenginlikler içinde toplumsal uygulamalar ve ritüeller, örf ve adet, müzik, anlatımlar, gastronomi, mimari yapı, el sanatları gibi kültürel varlıklar dikkate değer önemli turizm unsurları olarak öne çıkmaktadır.

Bu nedenle dünya genelinde somut olmayan kültürel mirasının çok önemli bir bölümüne sahip olan Türkiye, kültür varlıkları ile ilgili yaklaşım ve uygulamalarını yeniden düzenlemesi zorunluluk halini almıştır. Bu bağlamda temel yaklaşımımız, büyük bir potansiyele sahip olduğu halde hızlı bir yok olma sürecine giren ve gereği gibi değerlendirilemeyen somut olmayan kültürel mirası, korumak, yaşatmak ve kullanma ilkeleri doğrultusunda ‘turistik ürüne’ dönüştürülmesi ve kültür turizmi aracılığıyla değerlendirilmelidir. Çünkü Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinin doğal güzelliklerinin yanı sıra, köklü bir geçmişe dayalı zengin bir kültür ve somut olmayan kültürel varlıklar turizm açısından çok büyük çeşitlilik ve farklılık yaratmaktadır (Emekli, 2006).

Türkiye’nin kültürel zenginliklerinin, bölge kalkınmasında aktif olarak yarar sağlaması ve bu sağlanan yararın geniş bir tabana yayılması için turizm sektörünün

yeni bir yaklaşım ile incelenmesi gerekmektedir. Bu sebeple, herhangi bir bölgeyi başka bir bölgeden farklı yapan ayrıcalıklar doğru olarak bir şekilde tespiti yapılmalıdır. Bu tespiti yapılan değerlerin hangilerinden, ne şekilde yararlanılarak turizm sektöründe nasıl kullanabileceği konusunda yönlendirilmelidir (Emekli, 2006). Örneğin Akdeniz de ve Egede kıyı turizminin daha yaygın ve aktif olduğu görülmektedir. Bu bölgelerde bulunan somut olmayan kültürel varlıklar turizm alanında değerlendirilir ise yöreye ve turizme katkısı daha da büyük olacaktır.

Nitekim turizmin canlanmış olduğu bazı bölgelerde yerel özelliklerin tamamıyla göz ardı edildiği, başka ürünlerin pazarlanmaya çalışıldığı ve bu şekilde hem bölge kültürünün zarar gördüğü, hem de istenen sonucun elde edilemediği görülmüştür. Doğru bir yönlendirme ile bir bölge kültürünün ortaya çıkartılması ve yaşatılmasına katkıda bulunulabileceği gibi, bu bölge için yeni bir çekicilik unsuru da oluşturulmuş olacaktır. Şüphesiz yerel el sanatlarının canlandırılmasından, o yörelere özgü olan yemeklerin ve çeşitli yiyeceklerin sunulması, yerel geleneklerin düzenli olarak sergilenmesine kadar geniş bir alan çerçevesinde düşünülmektedir (Richard, 1996).

2. GAZİPAŞA’NIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARI

2.1. Gazipaşa’nın Tarihçesi

Antalya Türkiye’nin güneyinde Akdeniz’e kıyısı olan güzel illerinden birisidir. İlin kendine bağlı on sekiz tane ilçesi vardır. Bu ilçelerden birisi olan Gazipaşa Antalya’nın en doğusundaki ve il merkezine en uzak ilçesidir.

Gazipaşa’ da ilk yerleşim MÖ 1800 yıllarda Luwilere dayanmaktadır. Hititlere bağlı olarak MÖ 1800 yıllarında Trakheiya (Dağlık Klıkya) bölgesinde yaşamışlardır. Hititler MÖ 1191 yılında deniz kavimleri tarafından yıkılınca bölge de yakılıp yıkılmıştır. MÖ 8 ve 7. yüzyıllarda İyonlar ve Samoslular koloni kurmuşlardır.

Gazipaşa’da eski tarihi yerleşim yerlerinin temelleri bu dönemde atılmıştır. İlçe MÖ 6. ve 4. yüzyıllar arasında Perslerin Anadolu Satrablığı eyaletine bağlıydı. MÖ 333 yılından sonra bölgenin hâkimiyeti Büyük İskender’in komutanlarından Selevkos’ un egemenliği altına girmiştir. MÖ 275 274 yıllarında Mısır’ da kurulan Ptolemaiosların egemenliğine girmiştir. Kısa süren Mısır egemenliğinden sonra ilçe, merkezi Adıyaman da bulunan Kommagene Krallığına bağlanmıştır (Yıldız, 2009).

Antiocheia Ad Cragum (Nohut Yeri) şehri 4. Antarnikos ‘un ismi verilmiştir. İotape(Aydap)’a kızının adı verilmiştir. Bölgenin sık, sık el değiştirmesi otorite boşluğuna neden olmuş, belli bir süre bölgeye korsanlar hâkim olmuştur. MÖ 102 yılında Roma İmparatoru M. Antonia bir taraftan korsanlarla mücadele etmiş, diğer taraftan bölgeye hâkim olmaya başlamıştır. Roma İmparatoru Octavionus (Augustus) MÖ 25-20 yıllarında tamamen bölgenin denetimini eline almıştır.

MS 117 yılında Roma İmparatoru Traianus Suriye seferinden dönüşünde Selinus’ a gelir ve burada hastalanmıştır. Kısa bir süre sonra burada ölmüştür. Ölümünden sonra Selinus kentine onun adı olan Traianpolis adı verilmiştir (Yıldız, 2009).

Roma İmparatorluğu 395 yılında ikiye ayrılınca bölge Bizans’ın egemenliğine girmiştir. Bizans egemenliği 1225 yılındaki Anadolu Selçuklu egemenliğine kadar devam etmiştir (URL-3, 2018).

12. yy ilk yarısından itibaren Kilikya Ermeni Krallığı'na bağlandığı, dönemde Antalya, Alanya ve Gazipaşa (Selinti) ile birlikte Pamfilya Türkleşmesi süreci içerisine girmiştir. Bu süreçte Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubat'ın 1221 yılında Alanya'yı, fetih eder. Antalya Sübaşısı Mübarizüddün Er-Tokuş, bölgede bulunan Rumları Kıbrıs göçmeleri için ağır bir baskı altına alır. Ağır baskı altına giren Rumlar 1225'lerden itibaren Kıbrıs'a göç ederler. Diğer yandan Selçukluların Alanya hariç fethi kısa sürmüş ve 1243'te 2. Gıyaseddin'in Köseadağ Savaşı'nda İlhanlılar'a yenilmesi ile birlikte bölgeyi tekrar Ermeniler ele geçirmiştir. Böylece bölge 1275 Karamanoğulların fethine kadar Ermenilerin elinde kalmıştır. 1270'lerdeki Moğollar'ın Anadolu işgali sırasında Gazipaşa (Selinti), Anadolu Selçuklu Devleti'nin Konya eyaletine bağlı bölge sınırları içinde yer almıştır (URL-10, 2019) .

Anadolu beylikleri döneminde Antalya merkezi ve civarı 1335 yılından itibaren Teke Beyliğine bırakılırken, Alanya, Gazipaşa (Selinti) ve doğusu ile kuzey bölgeleri merkezi Konya olan Karamanoğulları hâkimiyetine bırakılmıştır (URL-10, 2019). 1472 yılına kadar Karamanoğulları hâkimiyetin de kalan Gazipaşa (Selinti), Anamur, Silifke bölgeleri aha sonra Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet'in Deniz Kuvvetleri Komutanı (Kaptan'ı Derya) Gedik Ahmet Paşa önce Alanya'yı daha sonra Gazipaşa (Selinti) ve diğer yerleri Karamanoğulları beyliğinden alarak buraları Osmanlı yönetimi altına almıştır (Yıldız, 2009).

Gazipaşa Milli Kurtuluş Savaşı yıllarında İtalyan nüfus bölgesi için de kalmaktadır. Gazipaşa da İtalyanlar ile ciddi bir savaş olmamıştır. Fakat İtalyanlar bölgeye birkaç kez top saldırısında bulunmuşlardır. Konya ili üzerinde 1919–1920 yıllarında baş gösteren Delibaş Mehmet Ayaklanması genişlemiş, kısa zamanda Konya'dan kuzeye doğru Alanya'ya kadar dağılarak yayılmıştır (Yıldız, 2009).

TBMM hükümeti, bu durumun önemini görüp Konya da çıkan ayaklanmayı bastırması için dönemin içişleri bakanı Albay Refet beyi görev vermiştir. Diğer yandan Batı Cephesinde yer alan bazı askerler de ayaklanmanın bastırılması için görevlendirilerek bölgeye gönderilmiştir (Uysal, 2008).

Yöre insanının bu dönemde çıkan ayaklanmaya göstermiş olduğu hal ve hareketleri ile Gazipaşa'nın günümüzdeki adıyla anılmasına önemli oranda katkı sağlamıştır. Gazipaşa halkının Delibaş Ayaklanmasında TBMM'den yana ve ayaklanmaya karşı net tavrı sonucunda, Selinti'ye gelen Mustafa Kemal Atatürk ilçenin ismini Gazipaşa olarak değiştirmiştir. Böylece ilçenin ismi kesinleşmiştir (Kıvrak, 2000).

Gazipaşa 1920 yılında ilçe iken 1926 yılında kazalık durumu kaldırılarak Alanya'ya bağlanır. Lakin ilçe tam teşkilatlı bir şekilde idari birimini devam ettirir.

Gazipaşa 1930–1948 yılları arasında tekrardan ilçe olması için çalışılmış, halkın büyük bir kısmının bedeni destek ve ekonomik çalışmaları neticesinde hala kullanılmakta olan hükümet konağı iki yılda yapılmıştır.

Gazipaşa 1948 yılının ocak ayından itibaren tekrardan ilçe olmuştur. Hüseyin Aydemir adlı kişi ise ilk Kaymakam vekili olarak Alanya'dan gelerek göreve başlamıştır (Uysal, 2008).

2.2. Gazipaşa'nın Coğrafi Yapısı

Gazipaşa, Antalya'nın doğusunda 180 km. uzaklıktadır. Gazipaşa, batısında Alanya, doğusunda Anamur, kuzeyinde Toros Dağları ve güneyinde ise Akdeniz'le çevrili bir ilçedir. İlçenin yüzölçümü ise 921 km²'dir.

Gazipaşa dağlık ve engebeli bir alana sahip olduğu için yerleşim yerleri oldukça dağınıktır. İlçede yer alan dağların %70'i kızılçam, meşe ve sedir kaplıdır. İlçe'nin kuzeyinde bulunan Toros dağlarının zirveleri yemyeşil birçok yaylar vardır. İlçe halkı sıcak yaz mevsiminde buraları yaylak olarak kullanmaktadır. Gazipaşa'da yer alan köylerin hepsinin ayrı, ayrı yaylaları vardır. Bunlar; Ekinçalı, Maha, Verem, Sazak, Macar, Cinbiti, Yonuzoluğu, Kaşpazarı vb. şeklinde birçok yayla vardır.

Gazipaşa bir tarım şehri olduğu için kent merkezi ile tarım alanları iç içe yer almaktadır. İlçenin düz yerlerinde sebze seraları, çilek bahçeleri, avokado bahçeleri ve birçok daha tropik meyve bahçeleri yer alırken denize bakan yamaç yerlerde daha

çok muz bahçeleri vardır. İlçenin en büyük gelir kaynağı muz yetiştiriciliği ve seracılıktır.

Gazipaşa'da Turizm son dönemlerde gelişme göstermeye başlamıştır. Gazipaşa'nın turistik ve coğrafi güzellikleri nedeni ile ulaşım alt yapısı olarak; kara yollarında iyileştirme çalışmaları, deniz iskelesi ve hava alanı yapılmıştır. İlçenin kıyıları ise girintili çıkıntılı değildir fakat dağlar denize dik indiğinden dolayı kumsalı kısıtlıdır. Kumsal kıyı şeritleri ile ilçe deniz, kum ve güneş turizmi açısından önemli bir bölge haline gelmektedir. Gazipaşa önemli birçok plajı bünyesinde bulundurmaktadır. Bunlar; Kuru, Kahyalar, Selinus, Kaladran, Halil Limanı, Aydap plajlarıdır (Uysal, 2008).

Gazipaşa ılıman iklim kuşağında yer almaktadır. Bu yüzden yaz mevsiminde sıcak ve kurak; kış mevsiminde ise ılık ve yağışlıdır. Yaz ayının ortasında ortalama sıcaklık 25-30° arasında yer alır. Fakat bu sıcaklık değeri, öğle vakitlerinde 36-40°'ye kadar yükselmektedir. Sıcaklıkta hissedir şekilde artış göstermesinin en büyük nedeninden biriside nemdir. Kış mevsiminde ortalama sıcaklık 8-15° arasındadır. Kış aylarının ılık geçmesine ile bölgede muz, çilek, narenciye ve avokado vb. tarımı yapılmaktadır.

Gazipaşa'nın bitki örtüsü ise makidir. Diğer yanında ilçe merkezinden yükseklerle doğru çıkıldıkça; maki topluluğu yerini çam, meşe ve piynar ağaçlarına bırakır. Daha yükseklerde yani Torosların 1500 metrenin üstündeki yamaçlarında ise ardıç, katran, ladin gürgen ve andız gibi ağaç türlerine rastlanmaktadır (Uysal, 2008).

2.3. Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Mirasları

Somit Olmayan Kültürel Miras, toplulukların, gurupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihiyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu

verir, böylece küresel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur (Koç, 2014).

2.3.1. Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar

2.3.1.1. Masallar

Masal Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan *Türkçe Sözlük*'te “çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olaylar ile süslenmiş ilgi çekici hikâye” olarak tanımlanmıştır (Ağakay, 1966).

Diğer yandan masal kelimesi Türkiye’de farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; matal, metel, mesele heka, hika, hikiya, hekeya, oranlama, ozanlama ve nagıldır. Anadolu’nun farklı bölgelerin de bu isimler daha farklı isimlerle de karşımıza çıkmaktadır (Sakaoğlu, 1999).

Türk masalları hakkında birçok çalışmaya imza atan Pertev Naili Boratav’a göre masal nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır (Boratav, 1982). Masalı kısaca tanımladıktan sonra Gazipaşa ya ait bazı masallar ise şunlardır;

1. Yılan ile İnsan Masalı

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.... Bundan yıllar yıllar önce insanlar ile yılanlar dost bir şekilde yaşarlarmış. İnsanlar ile yılanlar dostluklarından dolayı birbirlerinin yanlarına gider gelirlermiş. İnsanın çocuğu, yılan kendilerine her geldiğinde onunla oynarmış. Bir gün çocuk, yılanla oynarken yılanın kuyruğunu yanlışlıkla kesivermiş. Yılan acı içinde kıvranmaya başlamış. O kuyruk acısı ile kendini kaybetmiş, dönüp çocuğu sokarak öldürmüş. Çocuğun babası eve gelince yılan ona, “E, arkadaş! Dosttuk, iyiydik; ama ben de kuyruk acısı sen de evlat acısı olunca bu dostluğumuz burada bitti artık” demiş. Bu olaydan sonra, insanlar ile yılanların dostlukları bitmiş ve bir birleri ile düşman olmuştur.

2. İki Kardeş Çoban Masalı

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde köyün birinde iki kardeş çobanlık yaparmış. Fakat bu kardeşler daha çocukmuş. Yine günlerden bir gün kardeşler davar (keçi) gütmeye (otlatmak) gitmişler. Öğlen olmuş davarları suyun başında yatırmışlar. Kendileri de azıklarını çözmüşler afiyetle öğlen yemeklerini yemişler. Yemeklerini yiyen kardeşler başlamışlar oyun oynamaya ve iyice kendilerini oyuna kaptırmışlar. Bu sırada davarlar kalkmış ve hepsi farklı bir yöne dağılmışlar. Çocuklar davarların gittiğini fark eder, başlamışlar aramaya dağı, taşı hep aramışlar fakat bulamamışlar. Akşam olur eve gelirler davar yok!

Babaları sorar davarlar nerede? Diye

Çocuklarda kayboldu bulamadık derler.

Babaları çocukları evden kovar ve davarları bulmadan eve gelmeyin der.

Çocuklar gecenin karanlığında ormana döneler davarları aramaya koyulurlar. Geçenin karanlığında hem korkarlar hem de davarları bulamamanın ümitsizliğine kapılırlar. Bu şekilde eve dönemeyeceklerini bildiklerinden Allaha dua ederler. Erkek olan şu şekilde dua eder; Allah'ım ben bu şekilde eve gidemem babam öldürür beni ne olursun bir kuş yap der ve duası kabul olur. Çocuk kuş olur uçmaya başlar. Kız olan ise şöyle dua eder; Allah'ım beni bir taş yap ve onun duası da kabul olur. Böylece iki kardeşin duaları kabul olur.

Bu kızın taş olduğu kaya yörede hala Kız taşı olarak adlandırılmaktadır. Oğlanın olduğu kuşa ise Güpbük (Yusufcuk) kuşu denilmektedir (Katılımcı No:37).

3. Ayı Masalı

Bir varmış bir yokmuş köyün birinde örücük ile bürücük diye iki tane kız varmış. Bu iki arkadaş ormana odun toplamaya gitmişler. Örücük odunları toplamış bürücüğü ormanda bulamamış. Bürücük sırtında odun ile ormanda uyumuş kalmış. Uykudan uyanır ve yerden kalkmaya çalışır uğraşır, uğraşır kalkamaz. Arkasına döner bir bakar odunların üzerinde bir ayı oturduğunu görür. Ayı kıza âşık olur ve kıızı kaçıracak evlenirler.

Bu evlilikten üç tane ayı çocuk doğar. Kadın bu yaşamdan sıkılır ve kaçmaya karar verir. Kocasına yani ayıya der sen evi bekle ben çocukları dereye bir yıkayayım der.

Kadın tokucak ile derede ayının üç çocuğunu da öldürür ve suya atar. Oradan kaçarak obasına gelir.

Ayıda peşinden gelir ve benim çocuklarım nerde demeye başlar. Bu sırada kızın annesi damat sen biraz kirlenmişsin gel de sen bir temizlen demiş. Ocakta kaynayan suya girdirmişler. Ayı kazana girince “kaynana attı beni kazana poof popom yandı off” demiş ve ölmüş (Katılımcı No:5). Tokucak; Eskiden dere kenarlarında çamaşır yıkamak için tahtadan yapılmış bir eşyadır.

2.3.1.2. Ninniler

Anonim halk şiirlerinden biri olan ninniler, çocuğu kucağa alarak ya da yatağa yatırıp, beşiğe koyup sallayarak dinlendirmek, çocuğun ağlamasını durdurmak veya çocuğu daha çabuk uyumaları için annelerimizin özel bir ezgi ve ses ile söyledikleri sözlerdir (Uysal, 2008). Bir diğer tanımı ise uyku saati gelen çocuğu uyutmak için veya ağlayan çocuğu susturmak için anne kucağında, dizinde veya beşikte söylenen ezgilerdir (Alptekin, 1990).

Bebeklerin doğumundan itibaren yaklaşık iki yaşına kadar anne, ananne, babanne ya da bebeğin yabancı görmediği tanıdık bayanlar tarafından söylenir. Genellikle iyi dileklerin dile getirildiği ninnilerin bebeği rahatlatan ezgileri vardır. Diğer taraftan ninniye söyleyen kişinin içini dökerek kendini de rahatlattığı olur. Gazipaşa ya ait derleme başlıca birkaç ninniler şunlardır;

1.Dandini Dandini

“Dandini, dandini dastana,
Danalar girmiş bostana,
Kov bostancı danayı,
Yemesin lahanayı e e e e” (Katılımcı No:31)

2.Uyusunda Büyüsün

“Uyusun da büyüsün nenni
Tıptı tıptı yürüsün nenni
Nenni bebeğim nenni” (Katılımcı No:34)

3.Yaylalara Göçeceğiz

Yaylalara göçeceğiz
Soğuk sular içeceğiz
Sineklerden kaçacağız
Uyu yavrum uyu
Büyü yavrum büyü
Tıptı tıptı yürü
Nenni yavrum nenni (Katılımcı No:4)

4.Beşiceği Oturaklı

Beşiceği oturaklı,
Gömlenciği puturaklı,
Adı güzel gendi gıymatlı,

Nenni yavrum nenni (Katılımcı No:31),

5.Nenni ile Uyuttuğum

*“Nenni ile uyuttuğum,
Bulamaç ile büyüttüğüm,
Tıpış, tıpış yürüttüğüm,
Nenni yavrum nenni”*
(URL-1, 2018).

6.Kaşların Var

Kaşların var enli enli,
Bakma bana kini,kini,
Çekeyim sana nenni,
Nenni yavrum nenni,

7.Garşıdan Gelen

*“Nenni yavrum nenni,
Garşıdan gelen eğri develi,
Devesinin başı ördek civalı,
Birini bildim çocuğum babası,
Birini bilemedim bilmem nereli,
Nenni yavrum nenni”*(URL-2, 2018).

8.Nenni Diyeyim Uyusun

*“Nenni yavrum nenni,
Nenni diyeyim uyusun.
Allah diyeyim büyüsün.
Tıpış, tıpış yürüsün.
Nenni yavrum nenni”*(URL-2, 2018).

9.Dilsiz Yavrum

Nenni yavrum nenni,
Dilsiz yavrum dillenecek.
Tüysüz taylor tüylenecek.
Benim yavrum dil verip söylenecek.

Nenni yavrum nenni, (Katılımcı No:32)

10.Hoppala

*“Hoppala yavrum hoppala
Ben yavrumu vermem topala
Topal seni kaçırır
Damdan dama aşırır”*(Uysal,2008).

11.Deve Çanı

Devemizin öter çanı,
Sumakta var yolcu hanı,
Gelenlere iyi tanı,
Nenni, nenni, nenni
Uyusun da büyüsün nenni(Katılımcı No:4).

12. Babası Var Gelecek

Babası vardı gelecek,
Kaşpazarına gidecek,
Kızına şeker getirecek,
Nenni, nenni, nenni.
Tıpış, tıpış yürüsün
Mışıl, mışıl uyusun(Katılımcı No:4).

13.Sekilerde Yürüyecek

Benim oğlum (kızım) büyüyecek,
Sekilerde yürüyecek,
Mekteplerde okuyacak,
Nenni, neni, nenni,
Tıpış, tıpış yürüsün
Mışıl, mışıl uyusun(Katılımcı No:4).

2.3.1.3. Maniler

Mani, kim tarafından yazıldığı belli olmayan, en çok dört satırdan oluşan, Sözlü edebiyatımızın en güzel anonim örnekleridir. Manileri her insan oluştura bilir. Kısa olmasından dolayı kolayca ezberlenirler.

“Az sözle birçok anlamın dile getirildiği, başta sevdâ konusu olmak üzere hemen, hemen her konuda söylenmiş, yedi heceli ve müstakil dörtlükle anonim şiirlere mani denir” (Kaya, 1999). Anadolu da ve Gazipaşa yöresinde maniyeye gerek kadınlar,

gerekse de erkekler “mani yakma veya mani söyleme ” derler. Bazı örneklerimiz şunlardır;

1.
Torosların karşısı,
Emmim kızını vermezse,
Olsun onun turşusu (Katılımcı No:15).

2.
Yarının hayratları,
Çekelim bayrakları,
Bana mezar olacak,
Gışlanın gayrakları. (Katılımcı No:11)

3.
“Arabam var karada
Kırgınlık var arada
Oğlum destan söyle der
Benim başım belada” (Uysal, 2008).

4.
“Bahçalarda ülübü,
Gız buranın gülümü?
Acep burdan giderse,
Sevdiceği ölür mü?”(URL-3, 2018) .

5.
“Portakal dalda biter,
O köyler bana tüter,
Gönder beni çocuğum,
Galan durduğum yeter” (URL-3, 2018) .

6.
Bir ah çeksem karşıki dağlar yıkılır.
Bu gün posta günü,
Benim canım sıkılır.
Ellerin mektubu gelmiş okunur.
Benim yüreciğime bir hançer sokulur
(Katılımcı No:43).

7.
Kara bahtım kör talihim,
Taşa bassam iz olur.
Cavır yavru, yaz günlerim kış olur.
Boba ben feleğe neyledim?
Kırdı kanadımı ezel eyledi.

Ağustosta su girsem, balta kesmez tuz olur.
Yüz yaşında bir yar sevsem on üçünde kız olur.
Boba ben feleği elden yedim
(Katılımcı No:43).

8.
Şu dağlarda kuzu gördüm,
Yanında muzı gördüm,
Şükür olsun Mevla'ya,
Sevdiğim kızı gördüm (Katılımcı No:25).

9.
Gazipaşa Çörüş,
Olmaz olsun böyle yürüyüş.
Gel arkadaşlarla görüş,
Olmaz olsun böyle yürüyüş
(Katılımcı No:27).

10.
Şu dereler akacak
Patatesler kalkacak
Sen gidersen a yavrum
Bana kimler bakacak
(Katılımcı No:15).

11.
Kara, kara kazanlar
Kara yazı yazanlar,
Cennet yüzü görmesin,
Aramızı bozanlar (Katılımcı No:7).

12.
Portakal aldım handan,
Seni severdim candan,
Ben bu mektubu yazdım amma,
Gözümde akan kandan (Katılımcı No:7).

13.
Buynuzlar kara, kara,
Açtın kalbime yara,

Nerden gelirsin yavrum,
Bıyığını bura, bura (Katılımcı No:7).

14.
Harmana serdim kilim,
Gel otur benim gülüm,
Denizi seyredelim,
Ucunda yok ya ölüm (Katılımcı No:7).

15.
Harmanları savurduk,
Susam gibi kavrulduk,
Kalk gidelim yaylaya,
Sıcaktan bir hoş olduk (Katılımcı No:7).

16.
Yayla, yayla demeli,
Karlamayı yemeli,
Yaylaya doyum olmaz,
Sevgiliye ne demeli (Katılımcı No:7).

17.
Zeytin gözlü yârim var,
Benim ahu zarım var,
Bekleyeli baharı,
Benim bir planım var (Katılımcı No:7).

18.
Düz ovanın taşları,
Salla Hayriye saçları,
Hayriye'yi çok ağlatmış,
Garağa'nın puştları (Katılımcı No:15).

19.
Orası Ciler,
Oturmuş anam evini siler,
Oğlunu kızını evine diler (Katılımcı No:27).

20.
Söyler coşarız,
Yanınıza koşarız,
Bu dünyayı hep koşarız (Katılımcı No:27).

21.
Buna da şükür,
Kötü insanların yüzüne tükür,
Vurdular kafama kazma ile çükür
(Katılımcı No:27).

22.
Askerlerimiz gezer dağ, kayrak,
Almışlar eline ay yıldızlı bayrak.
Askerlerimiz gider Adana, Bursa,
Hocalar gider kursa,
Okuyan varsa dersine sarılsa
(Katılımcı No:27).

23.
Ailemle yaşarım,
Bu dünyayı boşarım.
Bu genç yaşta nasıl dertli yaşarım
(Katılımcı No:27).

24.
Yoksam bize öfkelenediniz?
Kızdınız mı?
Ölünce kabrimi kazdınız mı?
Bu sözleri deftere yazdınız mı
(Katılımcı No:27).

25.
Geldi yine göç ayları,
Bana geldi ayrılık çağları.
Düzgülü koç durur, göçler beleni aştı.
Ah ile vah ile günlerim geçti,
Gatıranlı eşek Belbaşını aştı,
Kara gözlüm ne haldayım gör beni
(Katılımcı No:43).

2.3.1.4. Türküler

Türküler ezgi ve sözleriyle milli kültürümüzün özünü oluşturan, halk edebiyatının en zengin örnekleridir. Türkülerin yapılması veya söylenmesine neden olan muhakkak ki gerçek olaylar vardır (Uysal, 2008).

Türkü, kendine has çeşitli ezgilerle söylenen, anonim halk edebiyatı nazım biçimi ve türünden birisidir. Türküler anonim halk şiirlerini içerdiği gibi, söyleneni bilinen halk şiiri biçimine de dâhildir. Bu nedenle, Türk Halk Edebiyatının en zengin alanıdır (Uğurlu, 2009).

Türküler konusu ezgisi ve yapısı ne olursa olsun, ezgiyle söylenen tüm anonim malzemeyi adlandırır. Düğünlerde, özel günlerde köy ve yayla şenliklerinde, kına ve sıra gecelerinde vb. gibi her türlü sosyal ve kültürel amaçlı toplantılarda ve müzik çalınan işletmelerde sevilerek dinlenilmektedir. Gazipaşa da düğünlerde ve eğlencelerde en çok dilenen yöreye ait birkaç şarkı ve hikâyeleri ile birlikte şunlardır;

1. A Sünne'ye Giderken Türküsü

Gazipaşa'nın Gevenes şimdiki adıyla Esenpınar köyünde yaşayan Hasan Kaya ismindeki kişi, komşu köyü olan Süne köyünde yaşayan Durdu ismindeki bir kıza gençlik yıllarında aşık olur. Bu iki genç dönemin şartlarında ailelerinin ve çevrelerinin korkusu ile birbirleriyle görüşemezler. Zamanla gençler birbirlerine daha da bir bağlanırlar. Keçileri otlatırlarken gizli saklı buluşarak konuşurlar. Hasan Kaya en sonunda Durdu kızını istetmeye karar verir ve ailesini kız evine gönderir kız babası olan Abit oğlan fakir diye kızını vermez. Böylece her ikisi de farklı, farklı kişiler ile evlenirler. Hasan Kaya da bu âşıklığı esnasında “ Ah Sünne'ye Giderken ” türküsünü yazarak besteler. Türkü günümüzde tüm düğünlerde oyun havası şeklinde çalınarak oynanmaktadır (Katılımcı No:41).

A Sünne'ye Giderken

A Sünne'ye giderken,
Yolda bayram ederken,
Ben Durdu'ya vurgun oldum.
Dağda davar güderken.

A Sünnenin gedikleri,
Gök cevizdir yedikleri;
Hiç aklımdan çıkmıyor,
Durdu gızın dedikleri.

A Sünne'nin pelitleri,
Döküldü mü gilikleri?
Ne incecik örülmüş de,
Durdu gızın belikleri.

A Sünne'nin gatıranı ;
Dallarına oturanı,
Bir beş yüzlük vereceğim,
Durdu gızı getirene.

A sünne'nin daşlarına;
Kuşlar gonar başlarına.
Yangın oldum, vurgun oldum,
Durducuğun gaşlarına.

A Sünne'yi överler,
Suyu arga bürgerler.

Sevdiğim galk gidelim,
Öldürmezler döverler.

Culfalığın hatılı,
Mendil cepde gatılı,
Bu mendili sorarsan,
Durdu kızın hatırı,

A Sünne'nin belenleri,
Ben bilemedim gelenleri,
Acep nere goyarlar da,
Yâr yolunda ölenleri?

Sayataкта domata,
Ondan olur salata;
Abit kızını vermezse,
Turşu da gursun kerata.

Ben bir keser yapırdım da
A sünne'nin ustalarına;
Beni de dokdur yapsınlar,
Aşk yolunun hasdalarına.

A Sünne'nin daşlarına,
Kuşlar konar başlarına
Yangın oldum vurgun oldum.
Durdu kızın gaşlarına.

Sayatağın gedikleri,
Gök cevizdir yedikleri,
Hiç aklımdan getmiyor.
Durdu kızın dedikleri,

A Sünnenin ocağında,
Partal donu bacağında ,
Bir gececik galaydım ,
Durducuğun gucağında.
A sünne de dut bitmiş,
Yaprakları gıt bitmiş,
Ah gidi döyüsün gızı
Beni unutup gitmiş.

Avdancık da günaşık,
Şimdiki kızlar hep aşık,
Gız kiminle oynaşdın da
Saçın başın dolaşık?

Erikli 'nin ketirin,
Kedi, keme götürür,
Benim sevdiim Durdu'yu
Acep kimler götürür.

Gevenes'dir köyümüz,
Daşdanakar suyumuz,
Sevip sevip ayrılmayız
Bu da bizim huyumuz (Katılımcı
No:44)

2. Sumak Türküsü

İlçenin Macar köyünde eskiden iki aile yaşarmış. Bu iki ailenin çocukları birbirine âşık olurlar. Tarlada, bağda bayırda buluşup konuşurlarmış. Gel zaman git zaman derken yaylaya göçme vakti gelmiştir. Bu iki genç kendi aralarında beraber göçme planları yapmışlardır. “Beraber göçelim de yolda sokakta buluşur, görüşür, konuşur konuşamasak da bakışırız” derler. İki genç buluştukları yerden ayrılır evlere dönerler. Kız babasına sormuş “biz ne zaman göçeceğiz?” diye. Babası da “Salı günü göçeceğiz” demiş. Bu haberi alan kız hemen oğlana söyler biz Salı günü göçüyoruz sizde Salı günü göçün der. Oğlanda babasına söylemiş köylülerden birkaç kişi Salı günü göçüyormuş bizde onlar ile göçelim yaylaya yalnız gitmeyelim der (Katılımcı No:4).

Oğlanın babasında kabul etmiş göç hazırlıkları başlamıştır. Salı günü gelmiş yükleri develere, eşeklere yüklenmiş yola çıkmışlardır. Ama oğlan kızdan habersiz çünkü evleri uzakmış bir birlerine. Oğlan bir hevesle sevdiğinle buluşma hayaliyle yola devam ediyormuş. Ama kızın babası bir gün öncesinde yükü yüklemiş göçmüştür. Bu olaydan habersiz oğlan her durakta durur kıza bakar kız yok. Akdam dolamacına varır kız yok, Ağılca başına varır kız yok, Suludereye varır kız yok, Garacayokuşa, Sumak'a varır kız yok. Yok, yok, yok! Artık umudunu kesip sumakta çeşmenin başına oturup sumak türküsünü söylemeye başlar (Katılımcı No:4).

Sumak Türküsü

Dal, dal Suludere'nin işamı, ah işamı!
Bal harmanı da boz devenin kaşanı, kaşaaanı !
Sen gördünmü Arap Baba'dan aşanı, aşaaanı!
Söyle Sumak yârim buradan geçtii miii?
Geçti ise sularından içtii mii?

Gökkuzlukta buluşur koyunla kuzu
Gülüşür oynasır gelini gızı
Mevladan başkası ayırmassın bizi
Söyle Sumak yârim buradan geçtii miii?
Geçti ise sularından içtii mii?

Şu dağları çayır çimen bürüdü
Göçün ucu Toroslara yürüdü
Oyuklu'da kar kalmadı eridi
Söyle Sumak yârim buradan geçtii miii?
Geçti ise sularından içtii mii?

Daha sonra oğlan gece yaylaya varır. Diğer gün oğlan çeşmeye hayvanları sulamaya gider birde ne görsün sevdiği çeşmede su dolduruyor. Bir birlerini gören gençler çok mutlu olurlar. Bu gençlerin evlenip evlenmediklerini ise kimse bilmemektedir (Katılımcı No4).

3.Sarı Yaylam

*"Sarı yaylam da seni yaylayamadım kar iken,
Yavru palazını da avlayamadım tor iken,
Sende bu güzellik bende bu gençlik var iken
Alırım ahtı mı da koymam yar sende
Göçer Yörüklerde boz koyaklar yurt olur
Nazlım göçmüş de yüreğime dert olur
Bu ayrılık da senin ile dört olur*

Alırım ahtı mı da koymam yar sende” (Uysal, 2008).

4.Sugözü Bahçeleri

Sugözü bahçesinde,
Hem ayva hem narın var.
Eminem çok sallanırsın,
Gız sende bir hal mi var.

Merhaba Eminem nasılsın.
Oğlan gıza asılsın.
Gız oğlanı sevmezse,
Göğüsleri gasılsın.
Akkaya eteğinde,
Azgandan diken mi var.
Eminem boynun bükülmüş,
Yoksa göz diken mi var.

5.Deveci

Çek deveci develeri dolansın
Akan çaylar, kan olsun da bulansın
Develisin develi, çok sallama göbeği
Düşürürsün bebeği
Devesi daylak sen kimin yârisin
Her yanın oynak
Çek deveci develeri yokuşa aman
Gül memeler birbirine tokuşa aman
Develisin develi çok sallama göbeği
Düşürürsün bebeği
Devesi daylak sen kimin yârisin
Her yanın oynak.

6.Karacaoğlan Türküsü

Sabahleyin, duman çöktü serime,
Dağlar dayanamaz, ahu zarime,
Ayrı düştüm, dayanamam yârime,
Yandım atasına, ölene kadar.

Sürme sandım, gara kaşlar eğildi,
Benim derdim, şu cihana yayıldı,
Demir çarık" giydim, oda delindi,
Sevgili(m) ELİF'İ, bulana kadar.

Bu dert beni, teneşire götürür,
Çok yaşatmaz, bir gün beni bitirir,
Benim yârim, bilmem nerde oturur,
Arayıp dururum, ölene kadar

Karacaoğlan, nere varır şu halin,

Kırıldı kanadım, tutmuyor kolum,
Azrail gelmiş de, istiyor canım,
Veremem, sevgilim gelene kadar (Katılımcı No7).

7.Uzun Hava

Yatamadım gasevetten maraktan
Ask ateşi çıkmaz oldu yürekden
Dediler ki yar geliyor ırakdan
Alırım ahdımı da koymam a gelin.

2.3.1.5. Efsaneler

Çok eski yıllardan beri söylenegelen, kaynağı ve ilk söyleyeni belli olmadığı hâlde yüzyıllar boyunca halkın benimseyerek kuşaktan kuşağa aktardığı; genellikle olağanüstü olayları, kişileri ve konuları işleyen kurmaca (yani hayal ürünü olan) öykülere efsane denilmektedir.

Kaynağını geçmişte yaşanılmış olaylardan, insanlardan ve yerlerden alan, inandırıcılık yönü bulunmasına rağmen olağanüstü olaylara ve hayal ürünlerine yer veren ve insanların hayal dünyasında şekillenerek oluşan, metinlere efsane denmektedir. Efsanelerin temelini inanç olgusu oluşturmaktadır. Anlatılan efsanelerin genellikle gerçek olduklarına inanılır. Bu nedenle insanların hayal dünyalarını geliştirerek, zenginleştiren bir türdür (Uysal, 2008).

Bir toplumun önemli olay, durum, varlık yerin nasıl oluştuğuna açıklık getiren anlatılardır. Bir mekâna bağlı olarak anlatılan efsaneler o yeri ve ona inananları koruma, kültürel belleğin aktarımına aracılık etme gibi işlevlere de sahiptir. Efsaneler kimi zaman da varlıklara duyulan sevginin ve nefretin de kaynağını oluşturmaktadır. Alan çalışması yaparken Gazipaşa dan derlediğimiz efsaneler şunlardır;

1. Yalan Dünya Mağarası Efsanesi

Yalan dünya mağarası ilçenin doğusunda yer alan Beyrebuçak köyünde bulunmaktadır. Mağaranın uzunluğu 4 km olmasına rağmen bugün 450 metresi ziyarete açık durumdadır. Göçük sonrası ortaya çıkan mağarada çok sayıda sarkıt, dikit ve oyuklar bulunmaktadır. Efsaneye ise şu şekildedir.

İnsanlardan uzak bir şekilde mağarada yaşamını sürdüren bir genç vardır. Bu genç çok fazla dışarı çıkmaz. Günün birinde mağaradan çıktığında bir kız görür ve ona âşık olur. Gencin aşkı karşılıklıdır. Kısa süre içerisinde çift bütün zamanını mağarada geçirmeye başlar. Günün birinde kız genci aramaya mağaraya gelir ancak bir deprem olur ve mağaranın derinliklerinde oluşan göçük nedeniyle genç çocuk mağaranın derinliklerine hapis olur. Böylece sevgililer birbirinden ayrı düşer. Bunu üzerine âşıkların birbirine kavuşamadıkları bu mağaraya Yalan Dünya Mağarası ismi verilir (Katılımcı No:4).

2. Deniz Kızı Efsanesi

Bir genç denize balık tutmaya gider, denizden dışarı çıkan balık biçiminde bir kız görür. Kızın altın sarısını anımsatan sarı renkli saçları beline kadar gelmektedir. Kızın bu güzelliği karşısında genç şaşkına döner, ardından kendini toparlayarak denizkızını evine getirir. Kız konuşmayı bilmemektedir. Aradan belli bir zaman geçtikten sonra denizkızı ile genç evlenir ve birde çocukları olur. Fakat denizkızı hala konuşmayı öğrenememiştir. Denizkızına kocası konuşması için işkence ve baskı yapmaktadır. Bu işkence ve acılara daha fazla dayanamayan denizkızı çocuğunu evde bırakarak ait olduğu denizlere döner. Genç kalan çocuğuna bakamamakta ve her gün deniz sahiline giderek eşine seslenirmiş (Katılımcı No:4).

Deniz kenarına bir başka gün gelen genç, eşini sudan çıkıp kendisini beklediğini görür. Kız çocuğunu alarak emzirir ve ardından konuşmaya başlar. Eşine olan öfkesinden dolayı “ Senin suyun kırkına kadar zengin, mamur, kırkıktan sonra yoksul, heder olsun” der ve denizin mavi sulara gözden kaybolur. Bu efsanede geçen ailenin efsanedeki gibi bir olayla karşılaşp karşılaşmadığı bilinmemektedir, fakat böyle bir efsane ilçede dilden dile dolaşmaktadır. Günümüzde ise Gazipaşa Mersin yolu üzerinde heykeli bulunan denizkızının ilçenin bir sembolü haline gelmiştir (Katılımcı No:4).

3. İki Kadın Efsanesi

Eskiden ilçede bulunan bıçkıcı çayının üzerinde köprü yokken, her gün iki kadın birbirleriyle çekişerek kavga ederlermiş. İki yakayı bağlayan her hangi bir köprü

olamadığı için karşıdan karşıya da geçemiyorlarmış. Yine günlerden bir gün kadınlar birbirleriyle zıtlışırken orada bulunan bir adam kadına “Sen hiç konuşma, o konuşsun dursun, sonra o da susar.” demiş. Başlamış diğer taraftaki kadın söylenmeye. Bir süre bağırıp çağırdıktan sonra bakmış diğer taraftan ses gelmiyor. Bu duruma daha da sinirlenen kadın iyice hırslanıp karşı tarafa geçip diğer kadına vurmak istemiştir. Bu hırsından dolayı ırmağı yürüyerek geçmeye çalışan kadın yüzme bilmediği için boğularak ölmüştür. Bu kadının boğulduğu yer ise şimdi “Kadın Boğuldu” olarak anılmaktadır (Uysal, 2008).

4. Gökkuşağı Efsanesi

Gazipaşa’da yaz yağmurları genelde yarım saat yağar sonra hava güneş açmaktadır. Bu neden ile ışık kırılması çok olmak ’da bunun sonucunda günde birkaç kez Gök kuşağı görmek mümkündür. İlçede Gökkuşağının bir diğer ismi ise “ilemşe”dir. Gökkuşağı efsanesi ise şöyledir;

Yağmurdan sonra çıkan Gökkuşaklarına doğru gidildikçe Gökkuşağının kaçtığına inanılır. Bu nedenle onu yakalamak mümkün değildir sanki hep insandan kaçmaktadır. Durum böyle olunca gökkuşağının altından Gökkuşağı kaçmadan gecen kişilerin cinsiyet değiştirdiğine inanılmaktadır. Kız oğlan –oğlan ise kız olacağına inanılmaktadır (Katılımcı No:33).

5. Yusufçuk Kuşu Efsanesi

Bir gün bir anne çocuğu ile ormana odun toplama gitmiş. Odun toplamaya dalan anne çocuğunu kaybetmiş. Ne bakmadık dağ koymuş nede bakmadık taş koymuş. Her tarafı aramış taramış bulamamış. Çaresiz kalan kadın Allaha şöyle bir dua etmiştir “Allah’ım beni kus yap, bu ormanda uçarak çocuğumu arayayım” der. Kadının bu duası kabul olur ve kadın kuş olur ve çocuğunu ormanda aramaya başlar. O günden bu yana bu kuşun ismi Yusufçuk kuşu olarak kalmıştır (Katılımcı No:26).

Yusufçuk kuşunun genelde ilkbaharın ilk aylarında akşamüzerleri Toros dağlarında sesini duymak mümkündür (Katılımcı No:26)

6. Korsanların Aşk İksiri Efsanesi

Gemilerin açık denizlere açılabilir kadar gelişmediği dönemlerde Akdeniz'de deniz ticareti yapanlar kıyı, kıyı gitmek zorun daldı. Rüzgâr şiddetlenip de dalgalar büyüyünce hemen bir sakin koya sığınmaları gerekiyordu. Bu yolculuk kazançlı olduğu kadar da oldukça tehlikeliydi. Fırtınalardan, dev dalgalardan kurtulan denizciler korsanların saldırılarına uğruyorlardı.

Yönetim zaafının çok olduğu yörelerde ise korsanlar büyük koloniler oluşturarak kentlere de saldırıyorlardı. Saldırı esnasında değerli eşyalar ve yiyeceklerin yanında kadınları da alarak Gazipaşa da ki denizin içinde olan korsanlar mağarasına saklanıyorlardı. Bu mağarada kaynak suyunun da olması buraya saklanmalarının önemli bir sebebidir. Eski çağlardan beri anlatıla gelen rivayet bu mağaradaki kaynak suyunun "afrodizyak" olduğunu söylüyor. Korsanlar kaçırdıkları kadınları bu mağaraya saklar ve bol, bol su içerek uzun aşk geceleri yaşarlarmış.

7. Dualı Karlık Efsanesi

Darıalanı yaylasında iki genç bir birine âşık olur. Davarları otlatırken görüşüp konuşurlarmış. Gel zaman git zaman oğlan kıza dünürücü gönderir fakat kızın babası ve oğlan kardeşleri bu olaya sıcak bakmazlar. Biraz zaman geçtikten sonra iki genç buluşurlar ve kaçmaya karar verirler. Kızın kardeşleri takip edecek diye dutlu yaylasından değil de piynar kuşağı tarafından yukarı Kaşpazarı yaylasına doğru kaçarlar. Kaçtıkları yol hep rampa olduğundan kız yorulur ve susar. Bir yere otururlar ve dinlenir bu esnada oğlan etrafa suya bakar fakat bulmaz. Kızın yanına suyu bulamamanın üzüntüsü içerisinde gelir ve oturur. Birkaç dakika sonra bir su sesi duyulur. Kalkarlar suyun sesinin geldiği yere doğru giderler. Birde ne görsünler bir karlığın altından kar suyu akar. İki genç bu karlıktan doyuncaya kadar su içerler ve ardından şöyle bir dua ederler;

“Arkamızdan gelenler bizi bulamasın,

Sevenler bir birinden ayrılmasın,

Bu karlığın karıda yaz kış hiç eksik olmasın” derler. Böylece bu karlığın adı Dualı karlık olarak kalmış ve bu karlıktan yaz kış hiç kar eksik olmazmış (Katılımcı No:4).

2.3.1.6. Halk Hikâyeleri

Sözlü geleneğimizin büyük bir bölümünü içine alan halk hikâyeleri, küçükten büyüğe tüm insanların hayal dünyalarını ve yaratma kabiliyetlerini geliştiren önemli bir türdür. Halk hikâyelerinin tarihine bakılacak olursa oldukça eskilere kadar dayanmaktadır. Bunun en önemli sebebi ise; eskiden teknolojinin olmamasından dolayı insanlar akşamları bir yerde toplanarak birbirlerine hikâye, masal, fıkra vb. gibi sözlü geleneklerden anlatılmasıdır. Günümüzde kitle iletişim araçlarının çıkması ve gelişmesiyle birlikte halk hikâyeleri eskisi gibi yaygın olmaktan çıkmıştır.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte insanlar giderek teknoloji bağımlısı olmaktadır. Durum böyle olunca insanlar arasındaki bağlar giderek zayıflamakta, büyük şehirlerde komşuluk ilişkileri bitme noktasına gelmiş ve insanların kendi aralarındaki iletişimler zayıflayarak zaman, zaman kopma noktasına gelmiştir. Bu nedenlerin sonucunda anlatmaya bağlı geleneklerden halk hikâyeleri başta olmak üzere fıkra, masal, efsane gibi değerler unutulmaya yüz tutmuşlardır. Günümüzde bazı araştırmacılar bu türe ait mahsulleri yaşatmak adına büyük çaba harcamaktadırlar (Uysal, 2008).

1. Dereden Tutma Hikâyesi

Anadolu'nun birçok yöresinde olduğu gibi Gazipaşa genelinde de küçük çocukların hepsi annesine beni veya kardeşimi nerede buldunuz? Sorusu sormaktadırlar. Anneleri bu fiziksel olayın gerçeğini anlatamadıkları için bu hikâyeye başvurumaktadırlar. Hikâye ise şöyledir; bir gün A deresinin yanından geçerken bir ses duydum iyice kulak verdim bir çocuk ağlıyor. Birde baktım suda bir çocuk geliyor. Bende tutu verdim sudan çıkardım der. Sonra baktım büyüttüm sen oldun der anne. Bu hikâyeye çocuklar akılları erene kadar inanırlar.

2. Koyun ile İnek Hikâyesi

Asırlar önce bütün canlıların konuştuğu yıllarda inek ile bir koyun varmış. O zamanlar da koyunlar dört gözlü imiş. İnek ile koyun biri sen çok yersin biri sen az yersin diye bir birleri ile tartışmaya başlamışlar. Sonra bir tarla bulurlar burada kim

daha çok ot yiyecek diye yarışma yapmaya karar verirler. Yarışma başlar ikisi de otları yemeye başlar otlardan inek yer, yer ve karnı doyar yatır. Ama koyun yemeye devam eder en son ineğin yattığı yer kalır ve gelir ineğin yanına “ kalk da yattığın yerdeki otları da yiyeyim” der. Bunu duyan inek “yahu iki gözün kör olsun da gözün kör olsun” der. Koyunun iki gözü kör olur ve o günden bu yana koyunların iki gözü olmamıştır. Günümüzde hale koyunların gözünün önündeki iki çukur kör olan gözlerin çukurları olduğuna inanılır (Katılımcı No:33).

2.3.1.7. Fıkralar

Fıkralar sözlü edebiyat ürünlerinden biridir ve kendilerine özgü bir yapıları vardır. Açık, anlaşılır, sade bir dil kullanılan fıkralar, dinleyen kişilere güldürmelerinin yansira onları güldürürken düşündürmeyi amaçlar. Günlük yaşamda karşılaştığımız veya yaşadığımız olayların kimileri fıkraların konusu olabilir (Uysal, 2008).

Gazipaşa fıkra bakımından zengin ilçelerimizden biridir. Özellikle Bilos köyü bu bakımdan başı çekmektedir. Fakat fıkralarının birçoğu başka il ve ilçeler tarafından benimsenmiştir. Buda gereken değer ve korumanın olmadığını göstermektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda ulaşılan bazı fıkralar şunlardır;

1.Taş Korkutma

Gazipaşa'nın Bilos köyünün üzerinde büyük bir taş varmış. Taş o kadar büyükmüş ki köylüler her gün köyün üstüne düşecek diye terettüt içindelermiş. Köy halkı toplanıp kaya için bir çözüm aramışlar. Ne yapalım, ne edelim? Diye düşünürken; aralarından biri: “ Kayanın üzerine etler atalım köyün kedileri ve köpekleri etle birlikte yiyerek taşı bitirir” demiş (Katılımcı No:7 ve 25).

Köy halkı birleşip ne kadar et bulabildilerse taşın üzerine koymuşlar. Ardından köydeki kedileri ve köpekleri de taşın olduğu yere getirirler. Kedi ve köpekler taştaki etleri yerler et biter ama taş olduğu yerde kalır.

Sonra Biloslu'nun biri yeni bir fikir ortaya atar. Diğerlerine söyler köyde eski çaputları bana getirin taşın önünde bir yer de saklanacağım siz taşı yuvarladığınızda taşı korkutacağım der. Köylülerde tamam diyerek akıllı Biloslu'ya istediklerini

getirirler. Ardından adam kayanın önüne saklanır diğerleri de kayayı yuvarlamak için kayanın yanına giderler. Köylüler zor bela kayayı iterler ve kaya yuvarlanmaya başlar. Kaya saklanan adamın yanına geldiğinde adam kayanın önüne çıkar ve “yoooooh, yoooooh” der. Hızla gelen kaya adamı ezer ve yönü değişir bu sırada köydeki evlere zarar vermeden geçer. Biloslu’nun biri ölen adamı görür olsun der. Hiç olmasa hepimiz ölmedik ya der (Katılımcı No:25).

2. Motor

Biloslu’nun biri yeni bir motor alır. İlk defa motoru olan Biloslu gece gündüz geziyormuş. Yine bir gece düğüne gitmek için motoruna biner ve yola koyulur. Karşıdan farlarını yakmış büyük bir kamyon geldiğini görür. Fakat Biloslu arabanın farlarını iki motor sanır ve içinden “şu iki motorun arasından bir geceyim de hava atayım” der. Başlamış hızlanmaya gazı iyice köklemiş varıp kamyonu o hızla çarpınca düşer ve demek ki “tüm yan yana iki far olan motor değilmiş” der.

3. Erkek Kahvesi

Günün birinde yaylada bir eve misafir gelir. Ev sahibi hanım misafirlerine kahve ikram edecektir fakat şekeri yeni bitmiştir. Yakınlar dada bakkal, market olmadığı için alamamıştır. İçeri girer sizlere kahve ikram edeceğim kahveleriniz erkek kahvesi mi olsun yoksa kadın kahvesi mi olsun diye sorar. Misafirlerde erkek olduğundan erkek kahvesi olsun derler. Şekersiz kahveler gelir, misafirlerde ilk yudumu aldıklarında erkek kahvesinin nasıl olduğunu anlarlar. Evin hanımı da “siz yabancı değilsiniz evde şeker kalmamıştı size de bir şekilde şekersiz kahveyi içirmeliydim” der (Yaya, 2018).

4. Yörük Çadırında Davetsiz Misafir

Yolunun üzerinde olan bir herif Yörük çadırına selamünaleyküm der ve girer. Bir yemek verirler umuduyla ocağın eşğine oturmuş. Girdiği çadırda beyi olmadığı halde adam gamsız, gamsız oturuyor. Çadırın hanımı bundan huylanmış içeri dışarı gezelemeye başlamış. Her halde tencerede yemek yokmuş, tıngır elek tıngır saç. Epey gezedikten sonra Çadırdaki adamın duyacağı şekilde “ellerin misafirleri hep

gitti” demiş. Çadırdaki adamda böyle bir laf arıyormuş hanıma laf çarpıtmak için; oda şu cevabı vermiş “ellerin misafirleri yemeklerini yedide öyle gitti” demiş (Yaya, 2018).

5. Tuz Ekme 1

Tuzun çok pahalı olmasından dolayı Biloslular tarlaya tuz ekmeye karar vermişler. Tarlaya tuzu ekerler fakat tuz bir türlü çıkmaz. Bunun üzerine Biloslu’nun biri tarlaları gezmeye başlamış. Bu sırada tarladan sineklerin uçtuğunu görmüş. Bunu gören Biloslu sineklerin tuzu yediğini düşünerek hemen gitmiş köylülere bizim tuzları sinekler yiyor da ondan çıkmıyor demiş. Bunun üzerine Biloslular tarlada tüfek ile sinek avına çıkmışlar. Köylünün bir tanesinin anına sinek konar. Diğer arkadaşına seslense sinek kaçacak diye “ siisst, siisst! ” diyerek alnındaki sineği göstermiş. Sineği gören Biloslu adamın alnındaki sineğe nişan almış tetiğe basmış. Sineği öldürdüğü gibi adamı da öldürmüştür. Olsun hiç olmasa sineğin birini de vurduk der (Katılımcı No:25).

6. Tuz Ekme II

Eskiden köyde hayvan çok olduğu için köklüler yılın belli dönemlerinde hayvanlara tuz verirlermiş. Biloslular da tuzu hayvanlara yetiştiremez olmuşlar. Biloslular gelin biz bu tuzu tarlaya ekelim demişler. Biloslular tarlaya tuzu ekerler. Üzerinden günler aylar geçer tuz bitmez. Tuz ettikleri tarlada biraz taşlıymış. Köylünün aklına bu taşlar gelir ve diğer köylülere ya bizim tuzlar taşlardan dolayı çıkmıyor olabilir der. Gelin bu taşların tümünü temizleyeyim der. Bütün köylüler tarlaya gider başlarlar taşları temizlemeye içlerinden birisi taşın altına elini soktuğunda taşın altında bir akrep elini sokar. Açısından arkadaşlarına dönerek “bizim tuz çıkacak emme biraz acı olacak gibi” demiş (Katılımcı No:26).

7. Kazı

Gazipaşa’dan beş kafadar arkadaş kazı yapmaya karar vermişler. Adanda kalesine gecenin bir yarısında çıkmışlar. İki arkadaş gözcü kalmış diğer üçü kazı yapmaya başlamışlar. Tabi fıkra buya jandarmalarda bu adamları takiptedir. Kazıyı baya

ilerletmişler tam altını bulmaya yakın gözcü olan arkadaşlar aşağıda jandarma arabasının tepe lambasını görürler. Koşarak gelir diğer arkadaşlarına haber verir. Tabi diğerleri onu şaka yapıyor diye onunla “ülen bu saate jandarmanın ne işi var burada derler” ve gülerler. Tabi aldırış etmeden kazıya devam ederler. Tam altını çıkaracaklarında jandarma baskın yapar adamları yakalar. İçlerinden birisi “a komutanım bii göreydik de ondan sonra yakalasaydınız” der.

8.Yassı Tavuk

Bir gün Bilos köyüne gezmek için gelen iki kişi köyün içinden geçerken yanlışlıkla yola ucan tavuğu ezerler. Adamlar arabadan inerler tavuğa bakarlar tavuk ezilmiş. Kendi aralarında tavuğun sahibini bulalım tavuğun ücretini verelim derler. O sırada köy meydanında olan köylülere sormuşlar bu tavuk kimin diye. Ama kimseden ses çıkmamış. Birisi bunu bilse, bilse muhtar bilir demiş. Bunun üzerine adamlar muhtarı bulur tavuğu muhtara gösterirler. Muhtar tavuğun iki yanına bakar ve “ Bu tavuk bizim köyden değil, bizim köyde böyle yassı tavuk olmaz” demiş(Katılımcı No:25).

9)Yeni Öğreniyorlar Komutanım

Küçük köyünden bir adamın serasına iki hırsız dadanır. Hırsızlar gece gelir seradaki ne kadar salatalık varsa toplar topladıkları ağaçları da köklerinden çekerlermiş. Bir öyle iki öyle derken sera sahibi hırsızları yakalamış. Bir de ne görsün hırsızlığı yapan iki çocuk. Hemen kara kola götürmüş komutan çocukların babasını çağırır. Kara kola gelen çocukların babası “aman komutanım ne olur zarar ziyan neyse ben öderim çocuklarımı hapse atmayın işi daha yeni öğreniyorlar” demiş. Küçük köyü de o dönemlerde hırsız ile meşhurdur.

10. Boynu Dönmüş

Biloslu’nun biri motoruyla şehre gitmiş. Şehirde işlerini hallettikten sonra akşamüzeri tekrar motoruna binmiş köyün yolunu tutmuş. Yukarı doğru gittikçe yol soğumuş durmuş ceketinin fermuarını kapatmaya uğraşırken fermuarı bozulmuş. Biloslu yolda giderken üşüyeceğinden çekenini çıkarmış arkasını önüne giymiş. Tekrardan yola koyulmuş. Tam köyüne varmaya yakın kaza yapar ve adam bayılır.

Oradan gecen bir başka Biloslu kazayı görüp hemen durur ve adamın yanına gelir. Kaza yapan adam ceketi ters giydiğinden diğer adam başı dönmüş zanneder ve baygın yatan adamın boynunu bir çeviriyor “kırt” diye adamın boynunu kırıp öldürüyor. Daha sonra iyice bakıyor ki adam ceketi ters giymiş (Katılımcı No:26).

11. Biloslular Rusya’ ya Top Atarlarsa

Biloslular Cuma namazından çıkmışlar Rusya hakkında konuşmaya başlamışlar. Aralarından biri “ya bunlar yarın iki gün sonra kalabalık olursa bizi tükete bilir” demiş. Bunlardan habersiz bir top yapalım atalım bunlara hepsini öldüremesek de yarıya düşürürüz demiş. E nasıl yapalım ne edelim derken biri bizim evin önünde kavak ağacı var onu keselim ondan yapalım demişler. Kavak ağacını hep birlikte olup kesip içini çıkarmışlar. İki çuval barut doldurup köyde ne kadar demir, çivi, kurşun vb. gibi şeyler varsa doldurmuşlar. Aralarından biri yüksek bir yere çıkmış flamayı aşağı indirdiğimde siz ateşleyin demiş. Tabi köylülerin hepside toplanmış top nasıl gidecek diye bakmaya gelmişler. Flamacı flamayı indirir ve topu ateşlerler ortalığı toz duman götürmüş köylülerin hepsi ölmüş. Flamacı aşağı iner bir bakar her kez ölmüş. Burayı böyle yaptıysa Allah bilir Rusya’yı ne hale getirmiştir demiş.

12. Bir Sünneli Yalanı Söyle

Sünne köyünün demircisi Bahri usta Alanya da demir işini öğrenir. Ardından Gazipaşa da bir demirci yanına girerek burada çalışmaya başlar. Sünne köyünün yalanı o yıllarda meşhurdur. Bir gün Çobanlar köyünden bir müşteri dükkâna gelir. Tabi Bahri usta ile müşteri bir birlerini iyi tanımaktadırlar. Adam dükkâna girer girmez “ya Bahri usta bir Sünneli yalanı söyle de dinleyelim “der. Bahri ustada hiç gülmeden ciddi bir şekilde “sen onu bunu bırak da sabahtan beri baban seni arıyor” demiş. Bu lafı duyan adam yalanı da unutmuş çarşıda babasını aramaya başlamış. Tabi o yıllarda telefonda olmayınca en son eve varmış bakmış babası orada “baba bu gün niye aradın çarşıda beni?” demiş. Babası da “ne çarşısı ben bu gün hep evdeydim” demiş. O anda adam anlamış Bahri ustanın yalanını kendince gülmeye başlamış.

13. Bilosluların Alıcı Kuş Avı

Bilosluların tavuklarına bir alıcı kuş dadanır. Köylülerin nerdeyse tavuklarını tüketecek hale gelmiş. Köylüler toplanır bu işe bir çare ararlar içlerinden birisi “bu kuşu takip edelim yuvasını bulup yuvasını bozalım” der. Herkese bu fikir iyi gelmiş ve yine günlerden bir gün kuş gelir tavuğu alır gider. Köylüler ise bu esnada alıcı kuşu takip eder ve yuvasını bulurlar. Fakat kuşun yuvalı köyün altındaki sarp bir kayadaymış. O zamanlar da oraya inecek ip de yokmuş. Yine içlerinden birisi “el ele tutunalım yuvanın olduğu yere kadar sarkalım ve yuvayı bozalım” der. Hepsi bir ağızdan “tamam” der. Köylüler başlamış el ele tutunarak kayadan aşağı inmeye tam yuvaya ulaşacaklarında en baştaki ya “şu elime bir tüküreyim de daha iyi tutsun” der. Tam diğer adamları tutuğu eline tükürmek için bir salar aşağıdaki bütün adamlar aşağı düşer ve ölürlər (Katılımcı No:26).

14. Geveneslilerin Ayı Avı

Gevenes köyüne bir ayı dadanır bağda bahçede hiçbir şey koymaz. Köylüler sırayla bağlarını bahçelerini bekleseler de nafîle, ayıyı bir türlü köyden uzaklaştıramazlar. Köylüler otururlar konuşurlar ayıyı vurmaya karar verirler. Köylüler diğer gün ayının avına çıkarlar. Bu sırada da Bekçi Durana askerden de bir kaban gelir onu da avda giyer. Fakat kaban Durandan bayağıca büyüktür. Neyse ki uzun aramalar sonucunda ayının izini bulurlar ve bizim Duran ağanın önüne çıkar ayı Duran ağa dolma tüfeğiyle ayıya bir sıkar ayı yarı canlı bir şekilde 3 ile 4 metre gider. Bizim Duran ağa ayı düşmedi zanneder başlar kaçmaya tam kaçarken de kabani ormana takılır. Ayı arkadan yakaladı zanneder o korkuyla arkasına bile bakmaz. “ A Murat ağa yetiş ayı beni yakaladı yetiiiiışışış” diye bağırmaya başlamış. Sesi duyan Murat ağa koşar bir de ne görsün Duranın kaban çalıya takılmış kurtula cam diye bocalarmış. Murat ağa bizim Duranı kurtarır köylüye de anlatır bu olaya her kez gülermiş (Katılımcı No:20).

15. Suyu Kürekleme

Goca Cemal ile babası Borda tarlada çalışırlarmış. Öğlen olmuş yemek yiyeceklermiş Bordaki suyun gözüne otururlar azığı bir çözerler ekmek var katık

yok. Goca Cemal'ın babası bir kap bulur içine suyun gözünden bir su doldurur, hiç olmasa ekmeğimizi ıslatalım der. Goca Cemal başlamış ekmekten yaptığı kürekle suyu küreklemeye, babası aranın birinde boynunun köküne şaplağı indirir. Yavaş küreklesene suyu bitireceksin der. Hâlbuki azık yedikleri yer suyun çıktığı yerdir (Katılımcı No:20).

16. Uçan Eşek

Biloslu'nun evinin üstünde bir ağaç varmış. Ağaç o kadar büyükmüş ki her an evin üzerine yıkılma tehlikesi varmış. Biloslu nasıl etsem de bu ağacı eve değdirmeden kessem diye düşünürken, oradan gecen sivri akıllı Biloslu'nun biri sormuş diğerine ne yapıyorsun? Diye. Biloslu da diğerine durumu anlatmış. Diğer Biloslu benim eşeği ağaca bağlasak bu ağacı çeker demiş. Diğer de tamam diyerek işe koyulurlar. Eşeği ağaca bağlarlar başlarlar ağacı kesmeye tam ağaç yıkılacağında birisi eşeği sürer. Eşek biraz ağacı çekmeye çalışır fakat koca ağaç büyük bir gürültü ile yıkılır. Bu sırada ipile ağaca bağlı olan eşeği de alır aşağı fırlatır. Ağaç evin üstüne göçmüştür ve evin birazı yıkılmıştır. Eşeğin sahibi diğerine takma kafana der bak senin ev yıkıldı ama benim eşek uçmayı bari öğrendi der (Katılımcı No:24).

17. Bilosluların Sinek Avı

Gazipaşa' da sıtma hastalığının kol gezdiği, insanlara bulaşarak canlar aldığı yıllardır. Fakat Bilosluların köyleri Toros dağlarının eteklerinde olduğu için şanslılardı. İlçe merkezinde sıcaklarda sıtma hastalığının çok olduğunu ve hatta bu hastalıktan ölenleri gören Biloslular kendi hallerine şükrettiler. Ama Biloslular sineklerin uçtuğunu bilirler. Uçarak bir gün kendi köylerine de sineklerin geleceğini ve o illet hastalığı kendilerine de bulaştıracığının endişesi içindedirler. Hemen önlem almaya başlarlar. Köye sinekleri sokmamak için her gün köyün kuzeyine, güneyine, batısına, doğusuna yaz aylarında dolma tüfekli ikişerli nöbetçi koyarak sineklerin köye girişini engellemeye çalışırlar. Nöbetçiler sıkı, sıkı tembih edilir. Bir öğle vakti batı yönündeki nöbetçiler yorgun argın bir dere yatağında dinlenmek için oturduklarında nöbetçinin biri arkadaşını işaretle uyarır. İşaret parmağıyla kendi alnına konan sineği gösterir. Arkadaş gördüm onu" anlamında başını sallayarak

dolma tüfeğini arkadaşının alnına çevirerek tetiğe basar. Böylece sineği vurur fakat aynı anda arkadaşı da alnından vurulmuştur. Her ne olursa olsun bizim Biloslu mutludur. Bir sineğe bakar, bir de arkadaşına Olsun' der. "Bi sizden, bi bizden." diyerek vurduğu sineğin mutluluğunu yaşamıştır (Katılımcı No:42).

18. Lakap

Lakap Anadolu'nun birçok bölgesinde önemli olduğu gibi Biloslular içinde çok önem arz etmektedir. Köyde hemen, hemen herkesin bir lakabı vardır. Öküz Hasan da öküz lakabından memnundur. Öküz gücün simgesi ve öküz olmasa tarlalar sürülemez, buğday taneleri samanından ayrılamazdır. Fakat Hasanın hanımı bu "Öküz" lakabından hiç memnun değildir. Bir gün herifine sitem ederek lakabını değiştirmesini ister. Öküz Hasan hanımına hak vermese de onu kıramayacağını anlayarak muhtara gider. Muhtara durumunu anlatır ve muhtardan kendisinden yeni bir lakap bulmasını ister. Hasan muhtarın bulacağı lakabı ise ilk köy toplantısında köy ahalisine duyurmasını ister. Muhtar çok geçmeden lakabı bulur ve akşama toplantı düzenler bütün ahaliye haber salar. Akşam olunca bu toplantıda Öküz Hasan'ın lakabını köylülerine duyurur. Akşam eve gelen Hasan müjdeyi hanımına verir."Bu gün hep bununla uğraştım. Muhtar beni sever. Hemen ahaliye haber salıp köylüyü toplantıya çağırdı. Benim yeni lâkabımı köylüye duyurdu" der. Hanımı heyecanlanır. Beni gırmadığın için sağ ol Hasan der. Peki, yeni lakabın ne oldu? Diye sorar. Hasan büyük bir gururla yeni lakabım TOSUN dur der. Herkes bana Öküz Hasan demeyecek TOSUN HASAN diyecek der. Hanımı öfkeyle çıkışır: "Neddin hasan sen?" der. Hasan şaşkın, şaşkın hanımına bakar. Hanımı devam eder eleştirisine: O tosun iki seneye gadar büyüüp öküz olmayacak mı? Sen iki sene sonra yine "Öküz Hasan" olmayacağını bir garantisi var mı der (Katılımcı No:42).

19. Biloslular Susuz Kalırsa

Biloslular yaz ayının kurak geçmesi ile susuz kalırlar. Köylüler toplanarak yağmur duasına çıkarlar. Hep beraber dua edeceklerken içlerinden biri ayrı yerde durur. Diğer kişilerde onun topluluğa katılmasını isterler. Köylüler toplu duanın daha kolay kabul olacağını düşünürler. O, "Siz yapın duanızı, benim ayrı bir işim var" diyerek

ayrı bir yerde dua etmeye başlar. "Yarabbi Gerde deresindeki Gölevizlerim kurudu. Bi yağmur ver Gölevizlerim kurumaktan kurtulsun" der. Gece güzel bir yağmur yağar. Biloslu sabah yağmurun verdiği mutluluk ile kalkar. "Göleviz tarlasına gidip başında keyifle bir cigara içeyim" der. Tarlaya gider ama tarlayı yerinde bulamaz. Yağmur gece o kadar çok yağmıştır ki Gerde deresi taşar Göleviz tarlasını alıp gitmiştir. Tarlasını bulamayan Biloslu kara, kara düşünür. Yarabbi böyle edeceğini bilseydim yağmur duasına gitmezdim. Zar zor da olsa köyün çeşmesinden kovayla sularım der ve ekler "bir daha duaya gidersem tarlanın yerini tarif edersem bilmem ne olayım" der.

20. Macarlıya Kan Tahlili

İlçede Macarlıları pinti olarak görürler hâlbuki pintilik değil tutumlu oldukları için dışarıdakilere pinti gibi görünmektedirler.

Macarlının biri hastaneye gider. Doktor kan tahlili ister. Hemşire epeyce uğraşınca Macarlı sorar: "Hemşire hanım bulamadın mı damarı?" "Buldum, buldum. Fakat kanı çıkaramıyorum," der. Kan vermek için sırada bekleyen diğer kişi Macarlıya laf atar: "Hemşire hanım yenisiniz galiba! Hastanın Macarlı olduğunu bilmiyorsunuz. O kanı alabilmek için epeyce daha uğraşmanız gerek der (Katılımcı No: 42).

21. Yarabandı

Macarlı tutumludur gösterişi sevmez, ihtiyacı olana öncelik verirdi ve telefı sevmezdi. Macarlının biri yolda yürürken bir yara bandı bulmuş. Son kullanma tarihine bakmış daha bir ayı var. Belki lazım olur diye götürmüş, eve koymuş. Arada sırada son kullanma tarihi doldu mu diye bakarmış. Son güne kadar yara bandına ihtiyaç duyulmamış evinde. Akşama son kullanma tarihi dolacak. En son Macarlı telef olmasın yara bandı" demiş. Parmağını bıçakla kesip yara bandını sarmış (Katılımcı No:42).

23. Şekerli Çay

Macarlı hazır cevaptırlar. Macarlının birine sormuşlar: Çayı kaç şekerli içersiniz? diye. Macarlı, soranın yüzüne bakmış “Sizin evde mi, bizim evde mi, ona göre?” demiş. Macarlı karı koca bahçedeki çalışmanın yorgunluğunu çay keyfiyle atmak ister. Hanım çayı demler. Evin erkeği dört kaşık şeker atar çayına. Evin hanımı eşini uyarır “Herif herif unuttun galiba, misafirlikte değiliz, kendi evimizdeyiz” der (Katılımcı No:42).

2.3.1.8. Atasözleri

Aksoy atasözlerini atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını, tecrübelerini, bilgi ve düşünce ya da öğüt olarak ifade eden ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özlü sözler şeklinde tanımlamıştır (Aksoy, 1988).

Sözlü ve yazılı geleneklerimizden olan atasözleri söyleyeni kim olduğu ve ne zaman söylendiği hakkında bir bilgiler yoktur. Buda anonim eserlere girmektedir. Bu değerler, toplum içinde benimsenerek ve geçmişten günümüze kadar mantık ve düşünce sisteminden geçerek bu yıllara kadar ulaşmış kısa, anlamlı ve özlü sözlerdir.

- A -

Açlık katık istemez, uyku yastık istemez. (Katılımcı No:12).

Adam adama gerek olur, dam dama direk olur (Katılımcı No:26).

Adam olacak çocuk ya okundan, ya da bokundan belli olur (Katılımcı No:31).

Ağaca çıkan geçinin, ağaca çıkan oğlağı olur (Katılımcı No:13).

Ağır daşı ne yel alır nede sel alır.

Akan su, pislik tutmaz (Katılımcı No:26).

Akılsız kafaya söz, kokmuş deriye tuz fayda etmez (Katılımcı No:11).

Allah diyen aldanmaz.

Ana yakını kız alma, sahile yakın yaylada yaylama (Katılımcı No:24).

Anam bana gız diyor ama gendime güvenim yok.

Atadan izinsiz yola çıkanın akıbeti kötü olur (Katılımcı No:12).

Atanın duası hem oldurur, hem öldürür (Katılımcı No:12).

Atını alan çulunu çeker (Katılımcı No:24).

Ayı dalaşır, bokugelir bize bulaşır (Katılımcı No:31).

Azgan çiçek açtı, yörük kızına göç gerek (Katılımcı No:5)

Az veren candan olur, çok veren maldan olur

- B -

Benim tosunum belli, şimden sonra dana eğitemem.

Birine kırk gün deli dersen, kırk birinci gün deli olur (Katılımcı No:12).

Bir işi ya yapan usta olacak, yada yaptıran (Katılımcı No:31).

Biz Yörükler; Kara kışa felaket demeyiz. Bereket deriz.

Boş çuval ayakta durmaz(Katılımcı No:26).

Boş kafa, boş tenekeye benzer.

Bulanık suyun dibi görünmez.

Bu gelen gelin kimin? Demişler dere almış gitmiş (Katılımcı No:31).

- C -

Can boğazdan gelir (Katılımcı No:31).

Can çıkar huy çıkmaz (Katılımcı No:24).

Cinstir çeker, boktur kokar (Katılımcı No:31).

- Ç -

Çatal kazık yere girmez.

Çiftçinin eli çamurdan karnı açlıktan kurtulmaz.

Çoban gıtlık, avrat yokluk bilmez (Katılımcı No:4).

Çobansız sürü, imamsız cemaate benzer (Katılımcı No:4).

Çobanın gönlü olsa dekedden süt çıkarır.

- D -

Dağa gidenin işi belli olmaz (Katılımcı No:31).

Demir tavında dövülür.

Dere kenarından yer alma sel alır, yüksek yere harman kurma yel alır.

Dinleyene sivrisinek saz, dinlemeyene davul zurna az (Katılımcı No:19)

Dost gazan, düşmanı anan garı da doğurur (Katılımcı No:26).

Düşünene düşünceme çok, düşünmeyene hiçbir şey yok.

Düşün, düşün bokdur işin.

- E -

Endeni endele yapmasan, ende olmaz.
 Emanet malın guskunu yolda kırılır.
 El ağzına bakan tez avrat boşar (Katılımcı No:21).
 El atına binen tez iner.
 El elin eşeğini türkü söyleyerek güder (Katılımcı No:20).
 Elin eşeğiyle işe girilmez.
 Erkek eşeğin anırmayanı olmaz (Katılımcı No:24).
 Erken giden işine, geç giden boşuna (Katılımcı No:4).
 Eşeğin iyisi yükte belli olur.
 Eşek kunnasa sıpasını bulamayacak.

- F -

Fakirin gönlü zengin olur.
 Fakirin tavuğu tek, tek yumurtlar (Katılımcı No:20).
 Fukaranın düş günü, yazlık giyer gış günü.

- G -

Gelin ata binmiş ya kısmet demiş.
 Goç olacak olan toklu boynuzundan belli olur (Katılımcı No:31).
 Günler acıda olsa tatlıda olsa geçmeye mahkûmdur (Katılımcı No:8).

- H -

Haçı ile hocadan kork.
 Harmandan tene eksik olmaz (Katılımcı No:31).
 Hayvanın iyisi koyun, insanın iyisi kayın olur.
 Her deh dediğim eşek olmaz (Katılımcı No:20).
 Her kez evine şeytanlar deliğine.
 Huylu, huyundan köylü, köyünden vazgeçmez (Katılımcı No:20).

- İ -

İncir ağacından oklava, darı (mısır) unundan baklava olmaz.
 İt çalıya siymeden işinizin başında olun.

- K -

Kargaya bokun gerek demişler, getmiş denizin ortasına sıçmış.

Katranı kaynatsan olur mu şeker, cinsini s... cinsine çeker.

Kazancının içinde ah olmayacak (Katılımcı No:12).

Kel köpek yalını ne kendi yer, nede başkasına yedirir (Katılımcı No:12).

Kışın habanı, yazın su kabağını yanından eksik etmeyeceksin.

Kimse ayrımım ekşi demez.

Koyuna çoban, tarlaya saban gerek (Katılımcı No:24).

- M -

Malını hırsıza, canını uğursuza emanet etme.

Misafirin karnı doyunca gözü yolda olurmuş (Katılımcı No:31).

- O -

Oğlan yer oyuna gider, kız yer koyuna gider.

Olacak olan oğlan okundan da belli olur, bokundanda belli olur (Katılımcı No:19).

- Ö -

Ödünç yiyen kesesinden yer (Katılımcı No:26).

Ölme eşğim ölme Karatepe de ot bitecek de sende yiyeceksin.

Ölünceye kadar geçineceğini doyuncaya kadar arayacaksın.

- S -

Sabahın şerri akşamın hayrından iyi olur (Katılımcı No:21).

Sabah kalkan işine, kuşluk kalkan sesine, öğlen kalkan boşuna kalkar (Katılımcı No:4).

Sarhoşun mektubu okunmaz.

Serçeden korkan yol içine darı (mısır) ekmez (Katılımcı No:19).

Su ile gelen sel ile gider.

- T -

Tarlanın taşlısı, kızın gardaşlısı iyi olur (Katılımcı No:19).

- U -

Uzaktan alma düveyi, çeker gider boğayı (Katılımcı No:21).

- Ü-

Üvey ana öz olmaz, keten gömlek bez olmaz.

- V-

Varlıktan da bıktım yokluktan da (Katılımcı No:19).

- Y-

Yal yediği çanağı koruyamayan köpekten hayır gelmez (Katılımcı No:4).

Yalnız öküz çifte koşulmaz.

Yaptın bir hayır çek de budunu ayır.

Yayla da karısı olanın, sahil’de darısı olmaz (Katılımcı No:18)

Yaylayan donmuş, yamayan giymiş.

Yazın ayırsız kalma, kışın yorgansız kalma.

Yiyesiniz varsa yiyin, tutasınız varsa tutun (Katılımcı No:19).

Yoldan gelene karnın aç mı diye sorulmaz.

Yönsüz taş, duvarda tutmaz.

Yörügün göçü yolda gide, gide düzelir.

Yörük ottan, şehirli etten, köylüde inattan ölür.

Yörükler ağaç gibidir kökü yerde başı göktedir.

- Z-

Zemherinin görpesi, hamsinin arpası iyi olmaz (Katılımcı No:4)

Zengin olmak istersen al sat, fakir olmak istersen ek biç, dünyada yaşamak istiyorsan bin göç (Katılımcı No:12).

2.3.1.9. Ağıt

Sözlü Halk Edebiyatı türlerinden olan ağıt, “insanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telâş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler” şeklinde tarif edilmektedir (Elçin, 1986).

Görkem “Ağıtı insanlığın ortak ıstırabının canlı bir şekilde ifade edildiği edebi metinlerdir.” Şeklinde ağıtın tanımını yapmıştır (Görkem, 2001). Gözaydın ise;

genellikle bir kişinin zamansız ölümünden sonra yakınları veya bir ağıtçı tarafından söylenen türkü şeklinde tanımlanmıştır (Gözaydın, 1989).

Ağıtları genel olarak hep insan ölümleri yani cenaze esnalarında duymaktayız. Fakat yeni gelin olan kızın ve yeni askere gidecek olan bir erkeğin aileleri ve sevilenleri tarafından da ağıtlar duymak mümkündür. Yani insanoğlunun sevinçli ve hüzünlü durumlarını sözlü olarak o anki psikolojisini dışa vurma şeklide demek mümkündür.

1.Hacı Bey Ağıtı

*“Hayvalık’tan indim yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Gelin de geldim gız gidiyorum
Uyan hacı beyim uyan”.*

*“Hayvalık’ın yazıları
Ceylanadır kuzuları
Çifte çifte avdan gelir
Hacı Bey’in tazıları”*

*“Hayvalık’tan indirdiler
Şafakla ata bindirdiler
Sabah olup gün dogmadan
Hacı Bey’i öldürdüler”(Uysal,2008).*

2.Gençliğe Ağıt

Seksenininde sızı indi dizime,
Doksanında burhan çöktü gözüme,
Gocadıydım kimse bakmaz oldu yüzüme,
Hayırda gençlikteymiş, şerde gençlikteymiş.
Düştüm oğlan uşak eline
Hoşça söyle geçin gelinle (Katılımcı No:10).

3.Ölen Çocuğuna Ağıt

Duman, duman üstüne,
Ah dumanın ben olaydım.
Elmalı yanakların, kurbanı ben olaydım.
Fırın, fırın üstüne,
Ah fırının üstünde kürek
Çok dertlere dayandı,
Ah buna da dayan yürek (Katılımcı No:11).

2.3.1.10. Deyimler

Deyim kısaca gerçek anlamlarından uzaklaşmış farklı bir anlam barındıran en az iki sözcükten oluşan kalıplaşmış söz veya sözcük gurupları şeklinde tanımlaya biliriz. Bazı araştırmacılar ise deymi şü şekilde tanımlamaktadırlar;

Topaloğlu “Çekici bir anlatım özelliği taşıyan, genellikle gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime öbeği” şeklinde tanımlamıştır (Topaloğlu,1989).

Aksan "Belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür" diye tanımlamıştır (Aksan,1982).

Özdemir ise "Bir kavramı, bir düşünceyi, bir olayı az sözle belirtmek ve daha etkili kılmak için başvurulan anlatım yollarından biridir" diye tanımlar (Özdemir, 1997)

- A

Aklı bir gariş havada olmak(Katılımcı No:26).

- B -

Babam gelse mezardan (Katılımcı No:24)

Bağrı yanık (Katılımcı No:40).

Bakar kör.

Baldırı çıplak.

Bokyeyip durmak (Katılımcı No:26).

Buldukça burnu gicişmek (Katılımcı No:40).

Bulaşık eskisi.

- C - Ç -

Canavar gibi çalışmak

Çata da çatlamak(Katılımcı No:31).

Cavadak geçmek

Cini civleşmek(Katılımcı No:31).

Curculak olmak(Katılımcı No:31).

Cin genin avrat boşadığı zaman

Çatından çatlamak

Çayı suyunu çokça koymak (Katılımcı No:24).

Çekip çevirmek (Katılımcı No:31).

Çorbanın suyunu çokça koymak

Çotu dağılmak (Katılımcı No:31).

Çöve durmak

- D -

Dabanları yağlamak.

Dabanların otobüsü.

Diftiğini düzmek (Katılımcı No:26).

Dinden imandan çıkmak (Katılımcı No:12).

Dişinin ganını somurmak

Dizinde can galmamak (Katılımcı No:40).

- E -

Ekmeğini gök daşdan çıkarmak.

Ekmek düşmanı (Katılımcı No:24).

- G -

Geber okuna galmak

Görenek geçisi (Katılımcı No:26).

Gözü dağda.

Gıvrak olmak.

- H -

Herkesinki can da, bizimki patlıcan mı?

Hırım hışım kalmak

- İ -

İç güvesinden az hallice olmak.

İçimden eridim (Katılımcı No:26).

İçi yanmak.

İğnenin yurdusundan deve geçirmek

İmanı gevremek

- K -

Kafayı çörtletmek (Katılımcı No:12).

Kahrından ölmek.

Kalburla su taşımak (Katılımcı No:4).

Keçi inadı.

Kör deve.

- L -

Leşi serilmek.

Lök gibi oturmak

- M -

Malamat koymak

Maskara olmak.

Mekik dokumak (Katılımcı No:24).

Mekişi eğik olmak

Mundar etmek.

- N -

Nalları dikmek.

Ne adı galdı, ne sanı.

Ne dadı var ne duzu (Katılımcı No:4).

- O - Ö

Ocağı küllenmez (Katılımcı No:40).

Olsunda kel kötü bizim olsun (Katılımcı No:31).

Ortalığı gurdalamak

- P -

Para gırçmak.

Paralar suyunu çekti.

Pasaf atmak (Sıkmak) (Katılımcı No:26).

Postunu almak (çıkarmak).

- S -

Sabah ola hayır ola.

Sanır duymazda şeşler.

Sidik yarıştırmak (Katılımcı No:24)

Singildemek (Katılımcı No:26).

- Ş -

Şeytan gibi olmak

Şipşak yapmak

Şineker olmak (yapmak) (Katılımcı No:40).

- T -

Tekeden süt çıkarmak

Türül, türül tütme (Katılımcı No:31).

- Y -

Yargının dan yarılmak (Katılımcı No:31).

Yükünü yukarı yığmak (Katılımcı No:40).

- Z -

Zangır, zangır titremek

Zavada düşmek

2.3.1.11. Bilmece

Bilmeceler şüphesiz kullanıldığı yöre insanından ve tabiatından izler taşır. Boş zamanlarda küçük büyük herkesin bir eğlencesi olma özelliği taşımaktadır. Bilmecelerde kalıplaşmış bir soru söz konusudur. Soru çeşitli kelime ve söz oyunları ile süslenerek karsımıza çıkmaktadır. Bu nedenle bilmecelerdeki en önemli nokta, dikkat unsurudur. Dikkat edilmeyen küçük bir ayrıntıda bilmecelerin cevapları saklı olabilir. Günlük yaşantılarda bilmeceler sadece eğlenmek ve gün geçirmek için kullanılmaz. Bilmeceler, özellikle çocukların kelime hazinelerinin ve muhakeme güçlerinin artmasına büyük katkı sağlamaktadır (Uysal 2008).

Altıntop'a göre bilmece "Bir şeyin adını anmadan vasıflarını üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakmaktan ibaret olan eğlence yönü ağır basan edebî sözler" şeklinde tanımlamıştır (Altıntop, 2015).

Günümüzde bilmecelerde gelişmekte olan teknolojiye nasibini almış durumdadır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte insanların kitle iletişim araçları (telefon, Televizyon vb.) ile daha çok zaman geçirmeleri artmıştır. Hal böyle olunca insanlar

eskisi gibi pek fazla bir araya gelmiyorlar. Böylelikle sözlü anlatımlarımızın ortak kaderi olan unutulmak bilmeceyi de derinden etkilemiştir. Yöreye ait bazı bilmeceeler şunlardır;

Bilmeceler ve Cevapları

Guyu ya golum düştü, guyruğu elime geçti (**YAYIK**) (Katılımcı No:34)

Yol içinde yağlı kayış (**YILAN**)

El yatır ilyazcık oturur (**İBRİK**)(Katılımcı No:33)

Dört ayaklı, bir kulaklı (**SENİT**) (Katılımcı No:33)

Üçayaklı karabacaklı (**SAYACAK**) (Katılımcı No:5)

Karşımda var bin bitiz iğnesi (**ÇAM ORMANI**) (Katılımcı No:5)

Bir direkli, bin mertekli (**MANTAR**)

Sıra, sıra odalar bir birini kovalar (**TREN**)(Katılımcı No:34)

Biz, biz idik otuz iki kızı idik ezildik büzüldük iki duvara dizildik (**DİŞ**)

Ağaç üstünde kilitti sandık (**CEVİZ**)

Üstü çayır biçilir, altı çeşme içilir (**KOYUN**)(Katılımcı No:34)

Koca kulaklı burma bıyıklı (**TAVŞAN**)

Uzun, uzun uzalar, buynuzun buzalar (**FASULYE**) (Katılımcı No:38)

Ufacık yılan tesbiye dolan (**FASULYE**)

Altı tahta, üstü tahta, içinde bir kara kahpe (**KAPLUMBAĞA**)

Çarşıdan aldım bir tane, eve geldim bin tane (**NAR**) (Katılımcı No:34)

Örülmemiş duvar üstünde, doğmamış bir şeytan çocuğu oturmuş, sürülmemiş tarlaya sürük tarlaya girmeyin diye bağırmış (**YALAN**)

Ben giderim o gider arkamda tim, tim eder (**GÖLGE**)(Katılımcı No:38)

Üç yerinden geyersin, bunu bilemeyen gebersin (**KAZAK**)(Katılımcı No:38)

Dam başında yarım çörek (**AY**)

Gece sererim gündüz toplarım (**YILDIZ**)

Yedi delikli tokmak, bunu bilemeyen ahmak (**BAŞ**)

Bilmece bildirmece el üstünde kaydırmaca (**SABUN**) (Katılımcı No:5)

Alaca mezar, dünyayı gezer (**PARA**)

Kat, kat döşek, bunu bilemeyen eşek (**MERDİVEN**)

Yeşildir yaprakları,

Sarıdır meyvaları,

Her toprakta yetişmez,

Nazlıdır ağaçları (**MUZ**) (Katılımcı No:7)

Sarıdır saman gibi,
Her derde derman gibi,
Tadına doyum olmaz,
Yarılır somun gibi (**AYVA**) (Katılımcı No:7)

Sulu, sulu soyulur,
Tam tadına doyulur
Uzaktan gelenlerin,
Sofrasına konulur (**MANDALİNA**) (Katılımcı No:7)

Taneleri sayılmaz,
Tadına doyulmaz,
Çardak yaparız damlara,
Gölgesine doyulmaz (**ÜZÜM**) (Katılımcı No:7)

2.3.1.12. Şiirler

Şiir söz sanatları içersin de büyük bir paya sahip olmakla birlikte, tarih boyunca gücünü ve varlığını her daim hissettirmiştir. Bir diğer tanımı ile ise şiir duygu ve düşüncelerin okuyan ve dinleyen kişilere güzellik duygusu canlandıracak şekilde aktarılmasıdır. Şiirin tam bir tanımını yapmak ise mümkün değildir. Nedeni ise; Şiir anlayışları çağlara, İnsanlara, yaşam tarzlarına, toplumlara göre farklılık göstermektedir (Demircan, 2008). İlçeye ait bazı şiirler şunlardır;

1. Sessiz Cennet Gazipaşa

Mavisine dalsam Akdeniz'in,
Uzansam uçsuz bucaksız kumsalına,
Çıplak ayakla yürüyüp sahilinde,
Deniz boncukları toplasam.

Kavurucu sıcaklığında Toroslarında yaylasam.
Tatsam soğuk sularında buz gibi,
Çıksam en yüksek taşına,
Keyifli bir türkü tuttursam.

Nergisini, sümbülünü koklasam mis gibi,
Kına çiçekleri toplasam yaksam ellerime,
Gelincik tarlalarında koşsam yokuş aşağı,
Toplayıp, dizsem, boynuma taksam.

Adaçayı, kekik toplayam bayırlardan,
Zimbit, karahan kokuları arasında.
Koyu bir gölgeye uzanıp
Keklik sesleri eşliğinde hayallere dalsam.

Dudundan, yemişinden yesem ballı, ballı
Keçiboynuzları, mersin toplayam tepelerinden
Kırlangıç cıvıltıları arasında,
Yaban üzümleri tatsam.

Gün batımını izlesem bir akşamüstü,
Dalgaların gelgit sesleri arasında.
Denizinin kokusunu içime çeke, çeke
Gözlerimi kapatıp tadını çıkarsam (Katılımcı No:2).

2. Yayla

Deli gönül arzuladı dağları,
Sugözüne doğdu gidesim geldi.
Asırlık çınarın hoş gölgesi,
Bir çift alabalık yiyelim geldi.

Büyüledi sularının akışı,
Mest eyledi kızlarının bakışı,
Çokça imiş rampa ile yokuşu,
Belbaşında soluk alasım geldi.

Günlercik, Gökkuzluk, Belbaşı, Maha,
Akçanın dağına biçilmez paha,
Yemyeşil Bereme doymadım daha,
Ama Çataltaşın'da kalasım geldi.

Muzadı üstünden dolanıp dağı,
Cimbitinde şipşak yapmışım ağı,
Orada yerleşir yürüğü, beyi,
Yunt bazarında çok durasım geldi.

Yunttan sabah erken yollara düştüm,
Üç saat boyunca dağları aştım,
Hamza karlığında ballı kar içtim,
Güç aldım dağları yarasım geldi.

Geçtim boğazları Balcaya vardım.
Poyrazın yanında misafir kaldım.
Unuttum derdi, kafamdan sildim,
Sitresim kalmadı gülesim geldi.

Şafakta kadınlar acar hamuru,
Hava soğuk uzatırmış ömürü,

Rutubet yok pas tutmuyor demiri,
Balça'da yaşayıp ölesim geldi.

Tüfeğimi alıp tepeye çıktım.
Durup bahadırda ciğara yaktım.
Deliktaş, Akarça, Tokara baktım .
Vallahi yakından göresim geldi.

Lokman mezarlığı yatmış ovaya,
Sanki huzur, güven verir havaya,
Ellerimi açıp yüce Mevla'ya,
Dua edip âmin diyesim geldi.

Macar yaylasını yukardan görüp,
Konakladım Suluçukura varıp,
Buz gibi suyundan içince durup,
Sahibi kim diye sorasım geldi.

Eğriceden geçip çıktım ovaya,
Sular az kar doldurdum kovaya,
Çılgılığın üstünden baktım havaya,
Türküler söyleyip coşasım geldi.

Kaşıpazarı oldu ordan durağım,
Ufukta bir yer var çıktı merağım,
Sordum Kıbrıs imiş yandı yüreğim,
Hain Rum'a kurşun sıkasım geldi.

Çavıranlağı, Karamıklı yalağı ,
Koyunların, Kuzuların sulağı,
Çatçıoğlu yolcuların durağı,
Bir bardak demli çay içesim geldi.

Hanburnunda ardıç bozlağı öter,
Şirin Akpiladan burnumda tüter.
Tozluyu sorarsan beter mi beter,
Oradan Laleye bakasım geldi.

Şeftali, Kirazıyla doğa busesi,
Görünce açıldı gönül neşesi,
Çamlar arasında cennet köşesi,
Sazakta bir gece yatasım geldi.

Camalanı bir yamaçta kurulu,
Cevizlerinde hep çamaşır serili,
Dedem derdi yolu cinli perili,
O dağlardan çabuk geçesim geldi.

Karatepe oraların başıdır.
Biloslu'nun ekmeğidir aşıdır.
Geçeleri misafiri üşütür.
Son defa suyundan içesim geldi.

Öğle sonu oradan da ayrıldım.
Göçüğe sapmadım biraz darıldım.
Gazipaşa sıcak yandım gavruldum.
Kendimi denize atasım geldi.

Söyleme be Rüstem söyleme yeter.
Buranın sığağı ölümden beter
Daha dün gelmişim burnumda tüter.
Gene o dağları göresim geldi,
Gene yaylalara gedesim geldi.
(Katılımcı No:1).

3. Gazipaşa

Nasıl anlatayım bil miyom seni,
Gönlümde sızımsın Gazipaşa'msın,
Hayatım sevdanla dolu doludur,
Yazımsın, güzümsün Gazipaşa'msın

Cebelinin tepesine çıkınca,
Ne kadar güzelsin oradan bakınca,
Keyfe gelip bir cigara yakınca,
Gönlümde gözümsün Gazipaşa'msın

Kızılın'ın sahilinde otursam
Kafamdaki işimle derdi bitirsem
Bağlamamı kucağıma yatırsam
Dilimde sözümsün Gazipaşa'msın

Kalene çıksam otursam taş
Of deyip baksam Çılgılığa, Kaşa,
Sessiz cennet diyen dememiş boşa
Şükür ki bizimsin Gazipaşa'msın

Ne kadar uğraşsam tarif edemem,
Yaşayanlar bilir, başka laf demem,
Rüsdem der aşığım koyup gidemem
Alnımda yazımsın Gazipaşa'msın (Katılımcı No:1).

4. Dağlar

Kabul eylen yoldaş olayım sizlere,
Tükenmez özlemim, bitsin dağlar.
Sahte sevgilerden, yanıyor içim,
Koyaklarınızdan rüzgâr getirin dağlar.

İnsanlar çıkarıcı, sustum darıldım,
Onlardan kaçarak, sizlere sarıldım,
Kalleşlikten bıktım, çokça yorulduğum,
Beni koynunuzda, yatırın dağlar.

Rüsdem der bıraktım, yaren dostumu,
Dert kalır mı rüzgârları esti mi?
Bembeyaz karlar ile örtün üstümü,
Ebedi âleme götürün dağlar(Katılımcı No:1).

5. Köy Sevgisi

Benim köyümün daracık yolları vardı,
Deste develeri takılırdı ağıllara.
Morçil Dayı toplardı buğday başaklarını
Telef olmasın diye
Benim köyümün daracık yolları vardı.
Akşamüstü suya giderdi ılı suluğa
Sultan abanın omzunda iki su kabağı
Elinde helke.

Çenepara dolanırdı, boyun altından.
Zülüflerde dağıldı mı yanaklara
İki kara toka takardı iki yanağa
Havuz kızı nenem, “Medine yuuu” dedimi
Medine abam dolanırdı harmanın yorağına
Ben unutamadım köyümün daracık yollarını
Unutamadım köyümün toprak damlı evlerini
Unutamadım karasabanı, sarı öküzü
Unutamadım Koca Ümmü Aba’nın karacağızlarda
Türkü çığırmasını
Unutamadım sarı bey Dede’nin çingirtlak yapmasını (Özkaya,2002)

2.3.2. Gösteri Sanatları

Gösteri sanatları başlığı Karagöz-Hacivat gölge oyunu, köy seyirlik oyunları, meddah, âşıklık sanatı, kukla, halk çalgıları, halk sporları, çocuk oyunları gibi canlı performansa dayalı değerleri içermektedir.

2.3.2.1. Âşıklık Geleneği

“Âşıklık geleneği; yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, şiiri, müziği ve hikâye anlatımını içeren çok yönlü bir sanattır.” Âşıklık kendine özgü geleneği ve icrası olan geleneğinin en önemli niteliği, döneminin yaşayış ve hayata bakış tarzını,

etik ve estetik değerlerini bünyesinde bulunduran geniş halk kitlelerine hitap edebilmesidir (URL-5, 2018).

Âşıklık geleneği saz çalma mahlas alma, usta çırak ilişkisi, bade içme, atışma, hikaye anlatma, nezihe söyleme, usta malı söyleme, başka âşıkları anma tarih bildirme, değiştirme gibi hususlardan oluşan sanatlardır. Âşıklık kendi içinde bir terbiyesi ve geleneği olan bu sanatın takipçileri yoluyla Erzurumlu Emrah, Sümmani, Ruhsati ve Çıldırılı Âşık şenlik gibi kolları da oluşmuştur. Karacaoğlu, Köroğlu, Pir Sultan Abdal, Âşık Mahsuni Şerif gibi birçok önemli temsilcileri olmuştur (Koç, 2014). Âşıklık geleneği 2009 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine kayıt edilmiştir.

İlçede âşıklık geleneğinin pek fazla örneği bulunmasa da bulunan âşıklık örnekleri karşılıklı atışma şeklinde değil de tek kişilik söylemeler şeklinde yer almaktadır. Konuları ise kimi zaman sevgiliye, kimi zaman yaylalara, kimi zaman ise geçen günlere duyulan özlemleri anlatmaktadır.

1. Yayla

Hem babasın hem ana
Yaylada gerek var mı cana
Sende yaşayan ölmez derler
Âşık kurban olsun sana

2. Ekin

Ekinler ekiliyor
Harmana dökülüyor
Eller yar, yar dedikçe
Yüreğim sökülüyor (Katılımcı No:8).

3. Bil de Yaşa

Bil de yaşa hayat çekilmiyor ki sensiz
Varlık geniş ama yoksulluksa ensiz
Tabiatın kanunu bülbül yaşamaz gülsüz.
Gül bunu bilir ama olmuyor ki dikensiz (Katılımcı No:8).

4. Ömür Bitti

Ömür bitti dünya demi sürmeden,
Yaşa gitsin hatır gönül kırmadan,

Sevdiğimle bir gün yüzü görmeden,
Ruhum Azrail'e gitti de gitti (Katılımcı No:8).

2.3.2.2. Halk Oyunları

Estetik ve oyun ilişkisini en iyi boyutlarda yansıtan oyun türlerine halk oyunu denilmektedir. İnsan bedeninin en güzel ifadesini müzik, coşku ve devinim ile halk oyunlarında bulmaktadır. Halk oyunları ezgi ve ritim gibi estetik algılamamanın önemli öğeleri ile doludur. Toplumsal yaşamın değişmezlerinden olan çeşitli kutlamalar ve törenlere katılanlar, sevinç, coşku ve paylaşımı halk oyunları vasıtasıyla yansıtmaktadır. “Toplumsal yaşamın her döneminde farklı bir biçimde insanların yaşamında yer alan halk oyunları, toplumsal bütünlüğü sağlamaya katkıda bulunmaktadır” (Sümbül, 1997).

Halk oyunları; kullanılan müzik, yöresel kıyafetler, yapılan hareketler ve uygulanma şekilleri bakımından her yörede farklılık göstermektedir. Sevinç, özlem ve hüznü dile getirmede halk oyunları geçmişten günümüze bir köprü olarak kullanılmaktadır. Halkoyunları toplumların kültürleri ve yaşayış biçimleri hakkında detaylar bulunduran kültürel öğeler olarak dikkat çekmektedir (Ar,2015).

A Sünne Halk Oyunu

Bu oyun ilçeye ait Sünne türküsünün halk oyunudur. İlçede yapılan bayram ve çeşitli kutlamamalarda bu halk oyunu oynanmaktadır. Halk oyunu ise şöyle oynanmaktadır.

Figür 1. Oyuna başlamadan önce halk oyuncularını sıraya geçerler. Müzik eşliğinde oyuncular yavaş bir şekilde salona girerler. Ardından yine müzikle beraber kollar dirsekten bükülerek ritimli bir şekilde sağa ve sola birlikte gider gelir. Vücut esnek bir şekilde tutularak küçük adımlar ile ilerlenir.

Figür 2. Kolların, ayakların ve vücudun pozisyonu korunarak küçük adımlar ile 8 sayı ile tüm oyuncular soldan bir tur dönülür. Aynı şekilde 8 sayı ile bu kez sağdan dönülür.

Figür 3. Birinci figürde ki oyun ile beraber tüm oyuncular 8 sayıda daire yapar. Oyuncular 8 adımda daire merkezine gider ve 8 adımda daire merkezinden dışa gelirler.

Figür 4.Burada ilk olarak2 figürün aynısı yapılır. Ardından 8 adımda düz sıraya geçilerek 4 adımda seyirciye dönülür. Daha sonra yine 8 adımla seyirciye 1 figürdeki gibi eller sağa ve sola hareket ettirilerek gidilir ve 8 adımla geri gelinir.

Figür 5.Yine ikinci figürün aynısı yapılır en son sağa dönüşte “Heyyyy” diyerek oyun bitirilir (Katılımcı No:9).

2.3.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler

2.3.3.1. Doğum ile İlgili Gelenek ve Görenekler

Doğum insanların hayatın başlangıcıdır ve soyun devamıdır. Bu sebeple her kültürde, her aile çocuk sahibi olmak ister. Bu nedenle kadının gittiği evde saygınlık kazanması, erkeğin gözüne girmesi, analık zevkini tatması ve soyun devamını sağlaması için doğurması gerekir (İncir, 2011). Genelde Türk toplumu büyük aile temelleri üzerine kurulmuştur ve bu yaşama biçiminde çocuklar ailenin üretim unsurudur.

İlçede kadının hamile olduğu anlaşıldığında çocuk için bazı hazırlıklarda başlar. Bu hazırlıklar ilk olarak beşikte kullanılacak malzemelerin hazırlıklarıdır. Çünkü bu malzemeler bebeğin cinsiyeti ne olursa olsun kullanılacak ana malzemelerdir. Bu hazırlıklar ise beşik döşəğinin (defne ve kekik) yapımı, beşik kundağının yapımı, beşikte çocuğun oynayacağı oyuncakların yapımı, yorganı, bacak, havlu, çorap ve mendil, gibi eşyaların yapılmasıdır. Bu hazırlık çocuğun annesi tarafından değil de genellikle gelinin annesi ve damat'ın annesi tarafından yapılmaktadır (Katılımcı No:5).

Kadının hamileliği dört-altı aylık olunca çocuğun cinsiyetini öğrenmek için pek çok yöntemle başvurulur. Bu yöntemleri şöyle sıralaya biliriz;

- Kadın çok ekşi yer ise oğlan, tatlı yerse kız olur,
- Kadın hamile olmadan önce yüzü çok güzel olup da hamileliğinde çok çirkin olursa kız, bir değişiklik olmaz ise oğlan olur,
- Kadının göbeği sivri ise oğlan, yuvarlak ise kız olur,
- Kadının kalçası genişlemişse kız, karnı sivrilmişse oğlan olacağına inanılmaktadır.

Hamile kadına hamilelik döneminde yaşlılar tarafından farklı tavsiyelerde bulunurlar. Bu tavsiyeler ilerde çocuğun fiziksel yapısından tutunda giyim kuşam, hal ve hareketlerini etkileyeceğine inanılmaktadır. Kadına hamilelik döneminde, ağır işlerin yapmaması, koşma zıplama gibi hareketlerden uzak durması söylenilir. Diğer yandan kadının bastığı yerlere dikkat etmesi söylenilir. Özellikle pis suların aktığı yer, kül dökülen yerlere basmamasını isterler. Karaciğer, dalak ve çilek gibi yiyecekleri yememesi yer ise çocuğun vücudunda siyah lekeler olacağı söylenilir. Bir diğer tavsiye kadına haram mallardan kazanılmış yiyecekler yiyip içmemesi gerektiğini her daim helal yollardan kazanılmış yiyecekler yiyip içmesi istenilir. Nedeni ise haram yollardan kazanılmış yiyeceklerden yiyip içerse çocuğunun hırsız, işe yaramaz biri olacağına, helal yollardan kazanılmış nimetler ile beslenirse hayırlı bir evlat olacağı anlatılır. Böylece annenin çocuğuna karnında iken nasıl davranması gerektiğini de öğrenmiş olur (Uysal, 2008).

Çocuk dünyaya ilk geldiğinde göbeği kesilerek bağlanır. Göbeğini kesen kadın onun ömür boyu göbek ebesi olarak kalır. Bu esnada ise bebeğin babası tatlı ya da pekmezden yapılmış helva alarak köydeki insanlara dağıtır. Çocuğun göbek bağı düştüğünde ise akrabalar ve komşular çağrılarak çocuk tuzlanır. Bundaki amaç ise büyüdüğünde teri kokmaması ve çeşitli deri hastalıklarını önlemek içindir. Tuzlama işlemi çocuk ilk önce yıkanarak kurutulur ardından bebeğin üzerine başı hariç tuz serpilerek hafif ovulur. Daha sonra bebek böyle tuzlu biçimde bir beze sarılarak yarım ila bir saat bekletilir. Ardından çocuk yıkanarak giydirilir. Çocuktan düşen göbek bağı nereye konulursa ilerde o işle uğraşılacağına inanılmaktadır. Örneğin evin duvarına konulursa ev ustası, camiye konulursa imam olacağına inanılarak cami bahçesine gömülür (Katılımcı No:5).

İsmi konacak çocuğun ailesinin durumu iyi ise kurban keser, fakat durumları iyi değil ise lokum ve bisküvi dağıtırlar. Bu lokum, çikolata vb. gibi yiyeceklerin dağıtılmalarına “göbedelik” geleneği denir. Daha sonra çocuğun kulağına ezan okunarak isim verilir. Bu işlemi genelde ailede en büyük kim varsa dede, nine, dayı, amca her kimse çocuğu kollarına alır ezanı okuduktan sonra kulağına üç kez belirlenen isim söylenerek ad koyma işlemi de gerçekleşmiş olur. Bu esnada

çocuğun doğduğunu öğrenen komşular çocuğa bakmaya gelirler. Gelirken ise bebek için elbise, toka, havlu ve oyuncak gibi hediyeler getirirler.

Çocuk dünyaya geldikten sonra çocuğun temizliği çok önemlidir. Bu dönemlerde halk arasında bilinen “albastı” hastalığı çok görülür. Bu hastalık genellikle yeni doğmuş çocuklarda, hamile kadınlarda ve yeni doğum yapmış kadınlarda görülmektedir. Hastalık bir çeşit lohusa hastalığıdır. Bu hastalığın tedbiri ise zorunlu olunmadığı sürece çocuğu kırk gün evden dışarı çıkarılmadan beşikte üzerine kırmızı eşarp örtmektir (Katılımcı No:5).

İlçede kırk rakamı oldukça önemlidir. Ölen ve yeni doğanlar için kırkı geldi deyimi oldukça sık kullanılmaktadır. Çocuk ta işte doğumundan sonra kırkıncı güne geldiğinde o gün sabah çocuk her günden farklı bir şekilde yıkandırılır yeni elbiseler giydirilir. Bebeğin tırnağı kırk gün boyunca kesilmesi uygun görülmediği için tırnakları da kırkıncı gün kesilerek temizlenir. Anne de aynı şekilde güzelce temizlenerek hazırlıklar yapılır. Akrabalar ve komşular çağrılarak Yasin-i şerif okutulur. Bebek için hep birlikte dualar edilir.

Bebeğin ilk dişinin çıktığını kim görürse bebeğe küçükte olsa bir hediye alır. Ardından bebeğin ailesi dirice “göllelik” dediğimiz yemeği pişirir. Bu yemekte yedi çeşit ürün olmasına dikkat edilir. Nohut, bakla, fasulye, buğday, mısır, fıstık ve badem ocağa koyularak pişirilir. İlk olarak çocuğa verilecek olan dirice “göllelik” ezilerek püre haline getirilir ve bebeğe yedirilir. Ardından dirice tabaklara konularak komşulara dağıtılır. Komşular dirice verilen tabakları boş göndermek yerine gönüllerinden ne gelirse onu tabağa koyarak tabağı tekrar eve getirirler (Katılımcı No:5).

Bebek dişlerinin çıkmasıyla birlikte yuvarlakta olsa bazı harfleri de çıkarmaya başlar. Bu esnada bütün aile fertleri bebeğin ilk olarak kimi söyleyeceğini merakla bekler. Anne, baba, dede, dayı vs. gibi bebek bunlardan ilk kimin ismini söyler ise o kişi bebeğe hediye alır.

Giderek büyüyen bebek yakınlarda bir eşyaya tutunarak ufak, ufak yürümeye başlar. Bebeğin bu hareketi ailede büyük sevinç ve heyecan ile karşılanır. Diğer yandan

yörede bebek küçükken bebeğin ayağının altından öpülmesi istenilmez. Nedeni ise bebek yürümeye geç başlar diye bir inanışta bulunmaktadır.

2.3.3.2. Sünnet

Sünnet bir erkek çocuğun hayatındaki en önemli anlarından birisidir. Anadolu da sünnet demek düğün ve eğlence demektir. Geçmişten günümüze erkek çocuğu olan aileler çocuklarının sünnetleri için çeşitli eğlenceler düzenlemektedirler.

Gazipaşa da ise; çocuklar ortalama 3-6 yaş arasında sünnet ettirilmektedir. Tabi sünnet işi her mevsim yapılmamaktadır. Özellikle sular ağaca yürümeden sünnetler yapılmasına özen gösterilmektedir. Ağaçlara suların yürüme olayı ise kış ayının sonları ilkbahar ayının başları olmaktadır. Yani ilkbahar mevsiminin başladığı zamandır (Katılımcı No:5).

Köylerde daha yeniye kadar çocukları gezgin hayatı yaşayan abdallar sünnet etmekteydi. Bu abdallarda davul, gırnata gibi müzik aletleri bulunmaktaydı. Sünnet çağına gelmiş çocuklar köy merkezinde bir evde toplanarak sünnet hazırlıkları yapılırdı. Bu esnada ise abdallar davul ve gırnatalarını çalarlar. Daha sonra çocukları sırasıyla abdallar sünnet ederler. Abdallar sünneti bıçakla yaparak ve yaranın üzerine tuz bastıkları için çocuklar oldukça fazla aç çekmekteydiler. Sünnet sırasında köylüler sünnet olan çocuklara hediyeler getirirler veya para takarlardı. Sünnet bittikten sonra sünnet elbisesi olmadığı için çocuklara küçük kız çocuklarının etekleri giydirilmektedir (Katılımcı No:5).

Sünnet olacak tüm çocukların aileleri durumlarına göre yemekler pişirerek sünnet yapılan eve getirirler. Abdalların davul ve gırnatalarının eşliğinde tüm köylülere yemekler dağıtılarak bir şenlik edasında yemekler yenilir. Sünnet yapan abdallara sünnet olan çocukların aileleri sünnet etme karşılığı tavuk, sabun, havlu gibi hediyeler vererek uğurlarlardı.

Günümüzde ise teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu kültür kayboldu. Artık aileler çocuklarını büyük şehirlerde olduğu gibi hastanelerde modern yöntemler ile sünnet ettirmektedir.

2.3.3.3. Asker Uğurlama

Askerlik, Türk İstiklal ve Cumhuriyetini, Türk vatanını korumak ve kollamak için harp sanatını öğrenmek ve yapmak mükellefiyetidir. Her 20 yaşına gelen genç askerliği kutsal bir görev olarak benimsemiş ve her ne pahasına olursa olsun vatani, namusu, bayrağını savunmayı bütün değerlerin üstünde görmüştür.

İlçede askerlik tüm bölgelerde olduğu gibi kutsal bir görev olarak görülmektedir. Yörede askerliğini yapmayan erkeğe kız vermezler ve çocuk olarak görürler. Askere gidecek olan gencin yoklama kâğıdı gelince gününe bakılır. Asker evine uzunca bir sırığa bayrak bağlanarak dikilir. Askere gitmesine birkaç gün kala asker toplantısı yapılır. Bu toplantılar mevlit ve düğün şeklinde olur. Toplantı için asker ve arkadaşları civar köylere okuntu dağıtır. Bu okuntu genellikle kibrit kutusudur. Okuntular yani kibrit kutuları dağıtılırken toplantının gününde söylenir (Katılımcı No:40 ve5).

Toplantı günü sabah erkenden büyük kazanlarda yemekler pişirilir. Kurban kesilir ve kesilen kurbanın kanından bir parça askerin alnına sürülür bu kurbanın onu koruyacağına inanılır. Kurban etinden de kavurma ve yahni yapılır. Yemekler öğlen ve akşam gelen misafirlere ikram edilir ve dualar okunulur.

Akşamı ise mevlit okutturanlar mevlidi şerif bittikten sonra askerin eline kınası yakılır ve askere görevi sırasında ihtiyacı olur diye gelen komşuları para takarlar. Diğer yandan düğün yapanlar ise türküler eşliğinde oyunlar oynarlar. Arada eğlenceye biraz ara verilir ve askerin asker türküsü eşliğinde kınası annesi tarafından yakılır. Ardından gelen misafirlere tarafından askere para takarlar. Daha sonra eğlence kaldığı yerden devam eder. Asker gideceği gün ise asker evinde tüfekler atılır. Asker evinden alınarak uzun konvoylar eşliğinde otogara getirilir ve dualar eşliğinde uğurlanır (Katılımcı No:40 ve5).

Asker gittikten sonra aile'yi bir merak sarar. Acaba nasıl? Rahatı yerinde mi? Bir sıkıntısı derdi var mı? Diye sorular sorarlar. Bütün bu sıkıntılar askerden gelen kenarı yanık mektup ile geçer. Aile rahat bir nefes alır. Ailesi de askere mektup yazar ve içersine ihtiyacı olur diye bir miktar para koyarak gönderir. Bu mektup da asker için

bir kıymet ve özlem gidermedir. Fakat günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte mektup yazanda pek fazla bulunmamaktadır. Telefon ile daha kolay ve çabuk bir şekilde görüşme sağlanmaktadır.

Vatani görevini bitiren genç evine geldiğinde aile tarafından büyük bir coşkuyla karşılanır. Giderken olduğu gibi geldiğinde de asker birkaç el tüfeğiyle ateş eder. Böylece köydekiler bir askerin geldiğinden haberdar olurlar. Komşuları asker ailesine “gözün aydına gider”. Artık askerden gelen genç milletin gözünde büyümüştür ve iş güç sahibi olur evlenmek ve yuva kurmak için canla başla çalışmaya başlar (Katılımcı No:40 ve5).

2.3.3.4. Düğün Geleneği

Aile ve yaşam kültürleri farklı olan iki insanın aynı zaman ve mekânı paylaşma ya başlamasına evlilik denir. Evlilik toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin kurulmasının ilk adımı olarak da tanımlaya biliriz. Atılan bu adım sağlam zeminler üzerine kurulması gelecekte yeni kurulan bu ailenin mutluluğu ve huzuru için oldukça önemlidir.

İlçede eskiden evlilikler genel olarak görücü usulü ile olmaktadır. Günümüzde ise gençler kendileri birbirleri ile tanışıp, anlaşp ve severek evlenmektedirler. Böylece toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin temelleri atılmış oluyor (Katılımcı No: 5 ve 14).

1. Kız İsteme “Mendil Düğümleme” Geleneği

Yörede gelinlik çağına gelen kıza köyden olduğu gibi civar köylerden birden çok görücü gelir. Bunlara yörede dünürücü denilmektedir. Kızı istemeye gelen damat kız babası tarafından beğenilip uygun görülürse biraz düşüneceğini söyler. Kızın babası kıza direk kiminle evlenmek istersin sormadığı için kızın annesi ya da aileden bir kadının yardımını alır. Bu kadın kızın kaç talibi var ise kıza o kadar mendil verir ve mendiller kime ait olduğunu kadın kıza iyice anlatır. Ardından kızın gönlü kimde ise onun mendiline bir düğüm atar ve annesine veya aileden olan kadına vererek kimi istediğini belirtmiş olur. Böylece kadında kız babasına giderek kızının kimi istediğini söyler. Kızın babası bu cevap üzerine karşı tarafa olumlu haber gönderir. Diğer

gelenlere ise kız babası cevaplarının olumsuz olduğunu söyler (Katılımcı No:4,5 ve 14).

2. Söz Kesme, Nişan, Nikâh

Kız tarafından olumlu haberi alan oğlanın babası oğlunu çağırır. Oğlan babasının karşısına oturur. Baba oğluna “falanca (ali) adamın kızını sana isteyeceğim, olursa olacak olmasa olmayacak, git kızı uzaktan gör der. Oğlan gider kızı uzaktan göz eder ve oda kıza olumlu bakarsa oğlan arkadaşı veya ailenin erkek bir bireyi ile babasına haber gönderir. Bunun üzerine oğlanın babası köyde ağzı laf yapan birini bulur ve bu kişinin yanına da kız babasının hatırını kıramayacağı bir kişi daha bulur. Bu kişiler ile toplanarak akşam kız evine dünüre giderler (Katılımcı No:4 ve 5).

Evde yenilip içildikten sonra oğlan babası söze başlar “Allahın emri peygamberin kavli ile oğlumuz (Mehmet’e) kızınız (Fatma’yı) istiyoruz” der. Kız babası hayırlısı olsun der ve karşı taraftan biraz zaman ister. Oğlan babası on beş yirmi gün sonra aynı kişileri tekrar alarak kız evine tekrar giderler. Oğlan babası “Geçen günkü sözümüz ne oldu” der. Kız babasından tekrar bir cevap alamadan eve döner. Nedeni ise “kız evi naz evi” diye boşuna dememişlerdir. Aradan yine on, on beş gün geçtikten sonra oğlan babası üçüncü kez kız evine aynı kişiler ile gider. Giderken de bütçesine göre hediyeler götür. Bu kez oğlan babası şu sözleri söyler; “Biz geldik gitmeyiz, kuzu kurban kabul etmeyiz, bu kızı Allah yazdıysa alacağız.” Oğlan evinden gelen hediyeler kız evi tarafından kabul edilirse kız evi oğlanı görmeye giderler. Böylece kız ile oğlan bir birini görürler. Ardından kız babası kıza direk sormadığı için yine evden bir bayan yardımı ile kızın ne düşündüğünü sorar. Kız siz büyüklerim yani annem-babam bilir der ise gönlü vardır. Bu cevap üzerine kadın kız babasına giderek haber verir. Birkaç hafta içinde tekrar gelinerek söz kesilir(Katılımcı No:4 ve 5).

İki aile arasında söz kesildikten sonra oğlan tarafı nişan ister. Aileler arasında bir gün belirlenerek nişan yapılır. Nişan ailelerin durumu iyi ise çalgılı, yemekli ve komşular çağrılarak yapılmakta diğer yandan ailelerin durumu iyi değil ise aile arasında yapılmaktadır. Nişanlılık süresi yörede en uzun altı aydır. Altı aydan daha uzun nişanlı kalınmasına iyi gözle bakılmamaktadır. Gençler nişanlılık süresince bir

birlerinin evlerine giderler böylece bir birlerini daha iyi tanır. Nişan süresi içinde ailelerin yaşadıkları olumsuzluklar nişan bozmaya kadar gidebilir. Kız tarafının nişanı bozmasına “bohça gönderme” oğlan tarafının nişan bozmasına ise yüzük atma denilmektedir. Bu yüzden ilçede nişan bozmak hoş karşılanmadığı gibide iyi gözle bakılmamaktadır(Katılımcı No: 4 ve 5).

3.Okuntu Dağıtma

Nişan yapıldıktan sonra iki aile bu kez düğün için gün alırlar. “Gün almak” gün belirlemek anlamına gelmektedir. Düğün günü belirlendikten sonra okuntular hazırlanır. Eskiden okuntular asker okuntusunda olduğu gibi kibrit olurdu. Fakat ailelerin durumu iyi olursa havlu, çorap, mendil vb. eşyalardan da okuntu yaparlar. Okuntular kız ve oğlan evi tarafından köye ve civar köylere dağıtılarak düğünlerine çağrılmaktadır. Günümüzde ise okuntu da teknolojiye payını almış bulunmaktadır. İlçede artık okuntu yerine zarf içinde davetiyeler dağıtılmaktadır (Katılımcı No: 4).

4.Kesene

Kesene düğününün yapılacağı günden bir hafta önceki Perşembe günü dür. Kesene günü oğlan tarafından kız evine gidilir. Kız evine gidilirken olmazsa olmazlardan birisi Ala heybedir. Ala heybe ile geline hediyeler götürülür. Bu olaya kene gitmesi denilmektedir. Kesene dönüşü kızın evdeki çeyizleri alınır. Bu sırada gelinin sandığının üzerine biri oturur ve kalkmaz oğlan tarafından bir miktar para aldıktan sonra sandığın üzerinden kalkar. Genç çift nerede kalacaksa eşyalar oraya götürülerek ev temizlenir ve ev serilir. Evin kaba eşyasından tutun en küçük eşyasına varılncaya kadar alınarak ev hazırlanır. Böylece kesenede tamamlanmış oluyor (Katılımcı No: 4 ve 5).

5.Kına Gecesi

Kına gecesi düğünden bir sonraki gündür yani cumartesi günüdür. Genellikle kına gecesine hep bayanlar davetli olurlar. Gelin giydirilip süslendikten sonra müzik eşliğinde çağrılır ve oturmadan oynatılır. Ardından gelin sahneden alınarak kınaya davetli olan kadınlar oynamaya başlarlar. Oyunlar oynandıktan sonra vakit fazla

ilerlemeden oyuna ara verilir ve kına yakılmadan önce kız annesinden şöyle izin ister;

“Kız Mısır’dan kınan geldi mi?

Kız annesi duydu mu?

Çağırın gelsin öz annesine,

İzin versin kınasına” (Uysal, 2008).

Gelin kınaya hazırlanırken ilk olarak abdest aldırılır. Tepsi içine kına kızlar tarafından yoğrularak üzerine mumlar dikilir. Gelinin başına kırmızı tül bent örtülür kına genç kızların elinde sahneye kına türküsü eşliğinde getirilir. Kına türküsü bitene kadar kızlar tepsi ile birlikte gelinin etrafında daire kurarak dönerler. Ardından kına yakılacağında kız elini açmaz ve oğlanın annesi tarafından kızın eline altın konularak açılır. Daha sonra kına kızın annesi tarafından geline yakılır. Geri kalan kınaları ise genç kızlar bir birlerine yakarlar.

Gelin söyler:

“Ak elime mor kınalar yakarlar,

Baba evinden el evine atarlar,

Çok ağlama kız, kalbini yıkarlar,

Var git kızım güle, güle,

Gözyaşını sile, sile” (URL-3, 2018).

“Sabah erken kalkarım,

Elime kına yakarım,

Anne, baba ve kardeşlerim,

Sizi artık çok özlerim” (URL-3, 2018).

Kız anası söyler:

“Var git kızım güle, güle,

Gözyaşını sile, sile”

Bu sözleri duyan kız biraz hüznlenerek ağlamaya başlar. Ardından genç kızlar şu şekilde devam ederler gelini ağlatmaya;

“Kız anası, kız anası,

Elinde mumlar yanası,

Tarlaya bostan ekerler,

Dibine gübre dökerler,

*Al duvak giyen gelinler,
Gözüne sürme çekerler” (Uysal, 2008).*

*“Kız anası kız anası,
Hep ağlıyor öz anası,
Tarlaya ekerler darı,
Ondan ederler karı,
Anne görür de ağlarsın,
Süpürdüğüm odaları” (Uysal, 2008).*

Gelinin ağlatma işi bittikten sonra oyun havası çalınarak gelin ile birlikte tüm kızlar ve kadınlar oyarlar. Kına gecesi bu şekilde son bulur. Kına gecesi sonunda oğlan evinden bir bayan kalır ve neler yapacağını geline anlatır.

6. Bayrak Dikme

Bayrak dikme asker toplantılarında, ulusal bayramlarda olduğu gibi düğünlerde önemli bir aşamadır. Bayrak dikilecek sırik ormandan özenle bulunur ve hazırlanır. Daha sonra bayrak sıriğin başına bağlanır. Sırığin ucuna ise elma, portakal, patates, soğan gibi yiyecekler çakılır. Bunun nedeni ise bu yiyecekler yeni çiftlere bereket, huzur ve sağlık getirileceğine inanılır. Ardından bir hocanın duaları ile bayrak dikilir. Sırik tam yukarı çıkıp dibi sabitlendiğinde hoca âmin diyerek bayrak dikme işi tamamlanır. Daha sonra davulcular vurur davullara ve düğün başlar (Katılımcı No:5 ve 6).

7.Düğün

Kız evinde kına varken Cumartesi günü aynı anda oğlan evinde düğün başlar. Yemekler pişer gelen misafirlere ikramlarda bulunulur. Davullar zurnalar eşliğinde eğlenilir. Pazar günü tekrar düğün kaldığı yerden devam eder. Yenilir içilir oyunlar oynanır bir şölen edasında düğün yapılır. Öğleden sonra davul, zurna, at, eşek ve develer ile uzun ve kalabalık bir konvoyla gelin almaya gidilir. Buna gelin alıcı denir. Gelinin bindirileceği at önceden süslenir ve atın kuyruğu bağlanır. Gelin alın maya varıldığında gelinin ailesi gelin ile vedalaşırlar ve gelin ata bindirilerek oğlan evine yola çıkar. Bu sırada kız tarafından bir bayanda gelinin yanında gelir. Gelin alıcı

gelirken gelinin önüne büyük odunlar atılarak yolları kapatılır. Yolları kapatanlara damadın babası para verir ve yolu tekrar açarlar. Gelin alçıya damat gitmez o evde gelin alcıları bekler. Bu esnada bir tepsiye buğday, mısır, defneyaprağı, şeker ve kekik koyar. Gelin geldiğinde damat tepsidekileri gelinin başından aşağı döker. Gelin attan inmez “indirtmelik” ister damadın babası, annesi, dedesi kim ne gönlünden koparsa verir. Genelde bu indirtmelik tarla veya bir hayvan olur. Gelin gelmeden önce damadın annesi tarafından kapıya paralel olacak şekilde bir ip gerilir. Kaynana gelinini seviyorsa bu ip sağlam olmaz gelin eve girerken kolayca kırar. Fakat ip sağlam olursa kaynana gelinini zorlayacak demektir. Gelin ipi kırıp tam içeri gireceğinde kapıdaki helke ya da güğüme tekme atar ve her kez gelin geldi der. Hatta ilçe de buna benzer bir ses olsa gelin geldi derler. Gelin içeri girdiğinde “düğünü düğledik, kuyruğunu düğümledik” derler ve düğün burada sona erer (Katılımcı No:5 ve 14).

8.İndirtmelik Geleneği

Gelin alıcılar gelini evinden alarak geri dönerler. Gelin eve her kez attan iner fakat gelin attan inmez. Damadın babası, annesi yani yakınlarından kimler varsa çağrılır. Bu kişiler gönüllerinden ne koparsa geline verirler. Bu genelde tarla, inek, keçi ve ya tarlanın birindeki ceviz ağacı kıza hediye olarak verilir. Ama indirtmelik genelde damat babası tarafından verilir. İndirtmelik attan gelini indirmek için geline verilen maldır. Fakat günümüzde gelinler indirtmeliği at yerine arabadan inmeyerek alıyor. Verilen hediyelerde daha çok altın, ev ve para şeklinde olmaktadır (Katılımcı No:5).

9.Gerdek Gecesi

Gelin alıcı ile gelen gelin tarafındaki kadın kıza gerdek gecesinde ne yapması gerektiğini ve nasıl davranması gerektiğini anlatır. Düğünün bitmesi ile birlikte dualar eşliğinde damat gelinin yanına gönderilir. Bu sırada damadın arkadaşları damadın sırtına vururlar. Damat içeri girdiğinde gelinin duvağını açar ve yüz görümlülüğü takar bu genelde beşi bir yerededir. Durumu iyi olmayan damatlar para ya da tek altında takmaktadırlar (Katılımcı No:5).

Gerdek gecesi için yere önceden bir yatak serilmiştir ve üzerine beyaz çarşaf örtülmüştür. Genç çiftler gerdeğe girmeden önce abdest alırlar ve iki rekât namaz kılarlar. Namazın ardından gerdeğe girerler. Gerdeğe girmek gelin ile damadın karı koca olmasıdır. Gerdeğe girildikten sonra kız temiz ise damat balkona çıkar ve birkaç el ateş eder. Bu sesi duyan damadın anne ve babası rahat bir uyku uyurlar.

Gerdek gecesi sabahı genç çift erkenden kalkarlar. Yataktaki beyaz çarşafı odanın görünen bir yerine koyarlar. İki de anne ve babalarının elini öperler. Köyün kadınları ise toplanarak geline bakmaya gelirler. Gelin bir iki hafta evde misafirdir pek fazla iş yaptırılmaz. Evlilikten sonraki ikinci gün el öpmeye gidilir (Katılımcı No:5).

10.El Öpme Geleneği

Düğünden sonraki ikinci gün genç çiftler aile büyüklerini ziyaret ederek el öperler. Bu sırada yakın akrabalar genç çifti akşamları yemeğe çağırırlar. Böylece aileye yeni giren çiftler daha yakından tanınıyor (Katılımcı No:5).

2.3.3.5.Ölümde Yapılan Uygulamalar

Artun ölümü şu şekilde açıklamıştır; insan hayatının sonu ve geçiş dönemlerinin son aşamasıdır (Artun, 2005). Anadolu Türklerinde ölümle ilgili inanç ve uygulamalar bulunduğu coğrafya ve ortamlardan etkilenmiştir. Ancak birtakım noktalarda da kendisini koruyacak ortamları bulmuştur. Bu doğrultuda Anadolu inanç ve ortamının ağırlığını şüphesiz İslam dini oluşturmaktadır. Anadolu'nun farklı bölgelerinde ölen kişinin bu son geçiş döneminde farklı uygulamalar yapılmaktadır. Gazipaşa'da ise ilk başta ölümü düşündüren bazı inanışlar vardır.

- Aniden sert bir şekilde rüzgâr çıkarsa birinin öleceğine inanılır.
- Gece bir evin her hangi bir yerine baykuş konup da ötmeye başlar ise o evden o gece cenaze çıkacağına inanılır (Katılımcı No:40).
- Bir kişinin normalde olduğundan farklı davranması o kişinin öleceğini düşündürür.
- Ölü bir kişinin kefenine yağmur damlası değer ise başka bir kişinin daha öleceğine inanılır (Uysal, 2008).

İlçede ölümdede yapılan uygulamaların birçoğu orta Asya şaman kültürünün izlerini taşımaktadır. Bunun nedeni ise tarih araştırıldığında ilçede yaşayan insanlar Müslüman olmadan önceki dinleri Şamanizm olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. Ölüm Sonrası Yapılan İşlemler

Ölüm gerçekleştiğinde de ölen kişinin yakınları civar köylere haber ederler ve buralarda sela okuturlar. Selayı duyan eş-dost cenaze evine gelirler ve cenaze yakınlarının acılarını paylaşırlar (Katılımcı No:40).

Ölü yıkanması için bakır bir kazanda su ısıtılır ve bu suya murt yaprağı konulur. Ölen kişi erkek ise erkek hoca tarafından yıkanır. Bayan ise kuranı ve yıkamayı bilen bir bayan tarafından yıkanır. Su ısıtıldıktan sonra hoca önce ölüyü yıkar ardından akrabalarından mevtaya su dökmek isteyenler sırasıyla içeri girerler ve birer tas boyundan aşağı su dökerler. Fakat koca kadınına-kadın kocasına mahrem olduğu için bunların bir birlerini gösterilmez. Yıkama işlemi tamamlandıktan sonra ölü kefenlenir ve tabuta koyulur.

Diğer yandan ölünün yıkandığı suyun kalanından bir tas alınır ve geri kalanı kazandan dökülerek kazan ters çevrilir. Bu kazanın üzerine tastaki su koyulur ve üzerine çarpı şeklinde kazıklar bırakılır böylece meleklerin buradan su içeceğine inanılmaktadır (Katılımcı No:40).

2.Cenaze Töreni ve Defin İşlemi

Tabuta konulan cenaze namazı kılınmak üzere cami veya mezarlığa getirilir. Her kez abdestini alır ve sıraya geçerler. İmam eşliğinde namazı kılınır ve ardından ölü için üç defa helallik istenir. Ölen kişinin birine borcu varsa ölü yakınından biri bu borcu üstlenir ve ondan alması söylenir. Cenaze namazı kılındıktan sonra cenaze mezarlığa omuzlar ve salâvat eşliğinde getirilir.

Diğer yandan ölüm haberi alındığında kabir yeri kazılmaya başlanmıştır. Kabir kazılmadan önce ölen kişinin boyu ölçülür boyuna göre kabir kazılır. Kabir kazıldıktan sonra kıbleye doğru yaklaşık 30 cm daha açılır buna “kuyulama” denir. Kuyulama açılırken ölünün başının geleceği yer biraz yüksekçe kalmasına dikkat

edilir. Bunun ardından kuyulamaya murt (mersin) ağacı yaprağı konulur (Katılımcı No:40).

Ölen kişinin en yakınlarından iki kişi kabre iner. Tabutun üzeri açılır ölen kişinin kefenine gül suyu dökülür. Ardından kabirdeki iki kişi sağ elleri altta olacak şekilde ölüyü yavaşça kaldırır ve kabre indirirler. Kuyulamaya sağ kolunun üzerine gelecek şekilde cenaze yerleştirilir. Öte yandan kapama taşı dediğimiz taşlar ile kuyulama kapatılır. Eskiden bu taşlar say taşlardan olurdu ve cenazeye gelen kişiler yol üzerlerinde bulduğu bu şekilde taşları mezarlığa getirirlerdi. Günümüzde ise bu gelenek kaybolmuş, taş yerine betondan yapılmış bloklar konulmaktadır. Daha sonra her kez üç kürek toprak atarak kabir doldurulur. Kürekler el değiştirirken yere konulmadan bir diğer kişi almaz. Eğer ki alırsa bu davranışı halk iyi karşılanmaz. Kabir'e toprak atma işlemi tamamlanınca büyükçe bir kaba su doldurulur ve besmele eşliğinde bu su kabre dökülür. Ardından imam kabrin başında tek kalarak dua eder. Bu esnada ise Cenaze yakınları mezarlık çıkışına hazır olurlar ve gelenlerin taziyesini kabul ederler (Katılımcı No:40).

3.Cenazeden Sonra Yapılan İşlemler

Cenaze olan evde ilk üç gün yemek pişmez. Taziyeye gelen misafirler yemek getirirler gelen misafirlere bu yemeklerden verilir. Üç gün boyunca ölen kişinin tespihi çekilir ve dualar edilir. Diğer yandan üç gün boyunca her gün akşam tespih ağacından toplanan günlükler bir kabın üzerine köz koyularak üzerine günlükler atılır. Böylece ölen kişinin ruhu diğer tarafa hoş kokarak gittiğine inanılmaktadır. Bu gelenekte orta Asya şaman kültüründeki ölü tütsülemekten gelmektedir. Bu süreç içinde ilçede sayılara önem verilmektedir bunlar; üçü, yedisi, kırk ve elli ikisidir (Katılımcı No:34 ve 40).

Ölen kişi üç günlük olunca mezar üstü olur. Yani mezar ziyareti yapılmaktadır. Komşulara söylenerek bir hoca eşliğinde mezara gidilir. Mezarların üzerine murt pürleri dikilir, şeker ve su konulur yine bu gelenek orta Asya şaman geleneğinden gelmektedir. Bu yiyecek ve içecekten ruhun yediğine inanılmaktadır. Ardından hoca burada kuran okunur ve dua eder. Ziyaret bittikten sonra cenaze evine gidilir orada yemek yenir ve tekrar ölen kişiye dua edilir.

Mevtanın ölümünün yedinci günü ise haftalık yemeği verilmektedir. Bu yemeğe akrabalar, yakın ve uzak komşular çağrılır. Yemekler pişirilir ve ölen kişi adına kuran-ı kerim okunur dualar edilir ardından yemekler yenir (Katılımcı No:34).

İlçede kırkinci gün önemli bir gün olarak sayılmaktadır. Bu kırkinci gün yeni doğan çocukta kırkına basması olarak adlandırılırken, ölen kişi içinde kırkı çıktı şeklinde tanımlanmaktadır. Kırkın çıkması ölünün kemiklerinin etten ayrılmasıdır. İnsanlar ölen kişinin etleri kemiklerinden kırkında ayrıldığına ve bu süreç içerisinde ölen kişinin çok acı çektiğine inanılmaktadır. Ölen kişinin kırkını bayanlar yapmaktadır. Bayanlar kırkında büyük bir kaba pişi hamuru yoğururlar. Köyde ne kadar kadın varsa çağırırlar pişiler yapılır Yasin-i şerif okunur dua edilir. Yapılan bu dua ile kemikten ayrılan etlerin sonucunda acı çeken ölünün açısının dindiğine inanılmaktadır. Diğer taraftan pişi yapılırken sonuna gelindiğinde kızgın yağdan bir kaşık alınır tütşün diye ateşe atılır. Bu da yine tütşüleme geleneğidir (Katılımcı No:34, 4 ve 5).

Elli ikisi ise ölen kişinin ruhunun huzura eriştiği gün olarak inanılmaktadır. Bu yüzden köyde, yakın köylerde ve kentlerde ne kadar tanıdık var ise çağrılır. Ölen kişi adına mevlit okutulur. Yemekler pişirilir ve özellikle mevlit şerbeti hazırlanır. Mevlit okunduktan sonra tüm insanlar ölen kişiye dua ederler. Mevlit bitiminde yemekler yenilir. Tüm bu günlerin tek bir amacı vardır bu fani dünyadan ölen kişiye bir tek dua göndermenin mümkün olduğunu bilindiği için bu süreçlerde hep dualar edilmiştir (Katılımcı No:34, 4 ve 5).

Bayramlarda ve Perşembe günleri mezarlar ziyaret edilmektedir. Yine bilenler Kuran-ı kerim bilmeyenler ise çeşitli sureler okuyarak dua etmektedirler. Diğer yandan ölen kişinin eşyaları varsa çocuklarına, akrabalarına ve arkadaşlarına dağıtılır o kişiden bir hatıra olarak saklanılır.

Ölen kişinin üzerinden bir yıl geçmesinin sonucunda mezarın toprağı oturmuştur. Ölen kişinin yakınlarının bütçelerinin yettiği kadarıyla mezarı yaptırırlar. Böylece ölen kişinin kabri ve ismi yok olmayacaktır. İlçede yapılan eski mezarlara

bakıldığında ise mermerden yapılmış bardaklar görmek mümkündür. Bunun nedeni ise bu bardaklara sular doldurulur ve ruhun bu bardaktan su içtiğine inanılmaktadır.

2.3.3.6. Kutlamalar, Ziyaretler, Dinî Uygulamalar

1.Ramazan, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı Kutlamaları ve Ziyaretleri

Anadolu'nun her bölgesinde İslam inancı gereği Ramazan ve Kurban bayramı çok görkemli ve mutlulukla geçirilir. Özellikle yaşlılar ile gençlerin, çocukların, torunların bir araya geldiği bu özel günlerde aile ve toplumsal dayanışmaya ve güçlü bağlara yardımcı olur. Ramazan orucu için fitreler ve zekâtlar ihtiyaç sahiplerine verilir (Koç, 2014). Gazipaşa' da bu özel günlerde kutlamalar şöyledir;

Ramazan Anadolu da on bir ayın sultanı olarak anılır. Ramazan gelmeden ramazan için hazırlıklar yapılır. Ev baştan aşağı komple temizlenir. Ramazanın ilk sahuruna tüm insanlar bir heyecan ve huzur ile kalkarlar. Sahur yapıldıktan sonra sabah namazına kadar kuran okunur ve ardından sabah namazı kılınır. Yine iftar içinde büyük hazırlıklar yapılır akrabalar ve komşular sıra ile bir birlerini iftara çağırırlar. Yemekler yenildikten sonra teravi için camiye gidilir. Namaz çıkışı caminin avlusunda cay, lokum, şeker, bisküvi vb. gibi yiyecekler dağıtılır. Cami avlusunda hoş sohbetler eşliğinde yenilir. Bu uygulama tüm ramazan boyunca devam eder (Katılımcı No:31).

Ramazan bayramının arife günü mezarlıklar temizlenir mezarlıklara murt dalı dikilir ve dualar okunur. Ardından köyün ya da mahallenin kadınları bir evde toplanırlar bayram için tatlılar yaparlar. Ramazan bayramın ilk günü sabah namazına gidilir ve bayram namazına kadar camide kuran okunur ve dinlenir. Ardından bayram namazı kılınır. Tüm cemaat cami avlusunda birbiriyle bayramlaşır küsler ise barışır. Tüm köy halkı evinden yemekler getirir ve caminin avlusunda hep birlikte yenilir. Ardından tüm cemaat ile mezarlık ziyareti yapılır. Mezarlıkta Yasin-i Şerif okunur ve tüm ölenler için dua edilir. Daha sonra evlerde misafirler ile kahvaltılar yapılır. Ramazan bayramında öncelikle yaşlılar ve hasta olan kişiler ziyaret edilir. Ardından akrabalar ve komşular ziyaret edilerek coşkulu bir şekilde kutlanır.

İlçede Kurban bayramı da Ramazan bayramı gibi geçmektedir. Sadece namaz bittikten sonra hemen kurbanlar kesilir ihtiyacı olanlara dağıtılır geri kalanlar ise eve gelen misafirlere pişirilerek ikram edilir (Katılımcı No:31).

2. Kandil

Kandil gelmeden bir gün öncesinde insanlar temizlenir ve kandil sabahı sahura kalkarlar. O günü oruç ve kuran okuyarak geçirirler. Akşam iftar yapıldıktan sonra camiye giderek kuran dinlenir ve namaz kılınır. Cami çıkışında hayır ve hasenat yapmak isteyen pişi, lokum, şeker gibi yiyecekler dağıtılır. Bu geceler genelde Kuran-ı kerim okunarak ve tesbihat çekilerek sonlandırılır.

3. Koç Katım Şenliği

1 Eylül 1 Ekim arasında ilçe Yörükleri koç katım şenlikleri yapmaktadır. Sürünün içinde bir tane tohumluk koç bulunmaktadır bu koç kınalanır ve süslenir sürüye dualar eşliğinde katılır. Sürüye katılan koçlara kız çocukları bindirilir böylece dişi kuzu daha çok olacağına inanılmaktadır. Ardından pişirilen yemekler türküler ve maniler eşliğinde bir eğlence edasında yenilir. Günümüzde ise bu gelenek kaybolmuştur (Katılımcı No:4).

4. Bahar Şenliği

Eskiden beri baharın gelişi büyük coşkular içinde kutlanılmaktadır. İlçede genellikle mayıs ayının ilk haftasında bu şenlikler yapılmaktadır. Bahar şenlikleri düz ova ve yaylalarda yapılmaktadır. Tüm insanlar o gün evlerinde yemekler pişirerek yaylaya giderler. Açılışı dua eşliğinde açarlar ardından sofralar kurulur yemekler hep birlikte yenilir. Davullar zurnalar eşliğinde genci yaşlısı oynar. Yöresel çocuk oyunları büyükler tarafından oynanır. O gün her kez bir nevi çocuk olurlar. Akşama kadar her kez eğlenir baharın gelişini kutlar. Günümüzde ise bu gelenek hala yaşatılmaya çalışılmaktadır.

5. Çekirdeksiz Nar Festivali

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün unvanı "Gazipaşa" isminin ilçeye verilisinin yıl dönümü dolayısıyla düzenlenen festival ilk olarak 21 Eylül 2009 yılının da kutlanmaya başlanmıştır. Her yıl düzenli olarak kutlanan festival saygı duruşu, istiklal marşı ve mehter takımının geçişiyle açılır. Ardından konuşmacılar konuşur ve ilçedeki şairlerin şiir okumalarıyla devam eder. Daha sonra jüriler eşliğinde en güzel nar yarışması yapılır ve birinci olan narın sahibine çeşitli hediyeler verilir. Yine bu süreç içerisinde çeşitli yarışmalar yapılır. Yöresel ürünlerden oluşan stantların olduğu festival halk oyunları, yarışmalar ve konserler eşliğinde tam bir şölen havasında kutlanmaktadır (Katılımcı No:39).

Türkiye'de sadece Gazipaşa'da yetişen çekirdeksiz Nar 2011 yılında Türk Patent Enstitüsünden marka tescili yapılmıştır (Katılımcı No:39).

6. Yağmur Duası

Yağmur duası, uzun süre yağmurun yağmadığı yerlerde oluşan kuraklık zamanında, Allah'ın yağmur yağdırmasını istemek için insanların toplu halde dua etmeleri şeklinde tanımlanır.

İlçede yağmur duasına çıkılmadan önce hayırlar işlenir, sadakalar verilir, günahlara tövbe edilir ve dargınlar barıştırılarak duaya çıkılır. Dua yapılacak olan yer yaşam alanından dışarı da ve bir tepede olmasına dikkat edilir. Dua edilmeye hoca önde cemaat onun ardında yürüyerek gidilir. Dua etmek için giderken her kez yemekler pişirir. Dua edilecek yere varıldığında kurban kesilir. İmamla birlikte her kez ellerini açarak yağmur duası eder. Dua edildikten sonra kurban eti orada temizlenir ve pişirilir. Diğer yemekler ile birlikte tüm cemaat büyük bir sofraya kurar ve burada bu yemekler yenilir. Bu süreç üç gün boyunca tekrar edilir. Her daim yağmurun yağdığı da anlatılmaktadır. Fakat günümüzde ise yağmur duaları genellikle camilerde yapılmaktadır (Katılımcı No:31).

2.3.3.7.İmeceler

İmece kırsal bölgelerdeki köylerde uygulanan bir çalışma yöntemidir. Bir diğer

değişle köy halkının bir araya gelerek sırayla bir birlerinin işlerini yapmalarıdır (Katılımcı No:5ve 6).

Gazipaşa'nın kırsal köylerine bakıldığında eskisi kadar olmasa da hala imece geleneği devam etmektedir. Geçmişte en çok imece ile yapılan işlerin başında yol, okul, elektrik hatları ve cami gelmektedir. İlçe köylerinin tarihi araştırıldığında birçok köyde bu işler imece ile yapıldığı ortaya çıkmaktadır. İlçedeki diğer imece ile yapılan işler şunlardır; ev, tarla, ekin ekme, hasat, fıstık iç etme, mısır taneleme gibi işlerdir. Yine yol, okul ve camide olduğu gibi köylerdeki evlerin hemen, hemen hepsi imece ile yapılmıştır. İşler hep birlikte yapıldığı gibi her kez yemeğini getirerek büyük bir kaynaşma eşliğinde yemekler yenilmektedir. Yine fıstık iç etme ve mısır tanelemede işleri yapılırken türküler, maniler söylenir ve hikâyeler anlatılmaktadır. Böylece insanlar arası iletişim artmaktaydı (Katılımcı No:5ve 6).

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte yevmiye ile çalışan insanların ortaya çıkması ve giderek artması imece geleneğini tüm Türkiye'de olduğu gibi Gazipaşa'da da unutulmaya başlamıştır. Fakat komşuluk bağı yüksek olan köylerde çok azda olsa bu gelenek yaşatılmaya çalışılmaktadır (Katılımcı No:5ve 6).

2.3.3.8. Çocuk Oyunları

1. Arası Kesme

Arası kesme boş ve düz bir alanda oynanmaktadır. Günümüz teknoloji çağındaki bilgisayar strateji oyunlarına benzeyen bu oyun 5 ve ya 8' er kişilik gruplar ile oynanmaktadır. Bu oyunun diğer imside yalak (Çukur) beklemedir. Önce bir çukur kazılır. Gruplar belirlenmek için ayak saymaca yapılır. Böylece gruplar oluşturulur ve önce yalağı bekleyecek olan gurubu belirlemek için kura yapılır. Kura çekimi ise say bir taş bulunur bir tarafı tükürük ile ıslatılır iki takım kaptanına “yaş mı, kuru mu” diye sorulur. Kimin dediği gelirse onlar yalağı bekler. Oyunun amacı yalağı bekleyen takım diğer takımı yalağa yaklaştırmamasıdır. Bunun için ise, yalağın başında bekleyerek adam adama savunma yapmak ya da yalağı çepeçevre sarıp alan savunması yapmaktır (Katılımcı No:4,5 ve 6).

Yalağı bekleyen grubun iki oyuncusu arasından karşı grubun bir oyuncusu geçerse, yani ikisinin arası kesilirse yalağa uzak olan oyuncu oyundan çıkar. Yalağa saldıran takımın bir oyuncusu yalağa ulaşmayı başardığında oyunu bu takım kazanır. Eğer yalağı bekleyen taraf diğer takımın oyuncularının tümüne değmeyi başarırsa bu kez de onlar kazanmış olur. Böylece yalağı bekleme sırası diğer takıma geçer. Bu oyun hala ilçenin yaylalarında çocuklar tarafından oynanmaktadır (Katılımcı No:4,5 ve 6).

2. Cıngırtlak Oyunu

Toroslarda yaşayan köylülerin çocukları yaz aylarında gittikleri yaylalar da vazgeçemedikleri ve severek oynadıkları oyunların başında gelmektedir. Oyunu bir tek çocuklar değil büyüklerinde severek oynadıkları bir oyundur. Oyuncular oyun için uygun alanı seçerler ve özellikle 1-1,5 metre büyüklüğünde bir ardıç ağacı ucu hafif sivriltilerek, sivri kısmı yukarda olacak şekilde kazık yere sabitleştirilir. Sabitleştirme sırasında kazığın en az 1 metresi toprağın dışında kalmasına dikkat edilmelidir (Katılımcı No15).

Daha sonra uzunluğu 5-7 metre arasında olan kalınca bir direk bulunur ve direk tam ortalanarak, ortasına avuç içi büyüklüğünde bir çukur açılır. Bu çukur yere diktiğimiz direğin sivri olan başına konur ve direk yere paralel bir şekil alır. Daha sonra cıngırtlak dönerken daha iyi gıcirtı çıkarması için direkte açılan çukura içyağı, katran ve kömür sürülerek oyun aracı oynanmaya hazır olur.

Ardından sırığın karşılıklı uçlarına en az birer kişi, en fazla ise üçer kişi biner. Oyuncular sırikla dönmeye başlarlar dönme esnasında kimin ayağı yere değerse yerden güç alarak kendini ileri doğru iter. Aynı anda da karşı taraftaki hem hızlanır hem de havaya kalkar. Sonra aynı olayı havaya kalkan oyuncu tekrarlar. Oyun da yorulanlar sıralar halinde oynanarak oyun böyle sürer gider. Günümüzde ilçe yaylalarında yapılan şenliklerde genç yaşlı hala bu oyunu severek oynamaktadırlar (Katılımcı No15).

3. Ellik Oyunu

Oyun hem kız hem erkek çocukları tarafından karışık bir şekilde oynanabilir. Oyunu en az iki kişi ve İki kişiden fazla kişi oynayarak sınırsızdır. Bir tane ebe olur diğer oyuncular kaçar ebe kovalarlar. Ebe diğer oyunculardan birini yakaladığı zaman dokunur ve “ellik” diyerek kaçar. Bu kez diğer ebe oyuncuları kovalar. Oyun bu şekilde sürer. Ancak oyun koşularak oynandığı için oyuna sıklıkla ara verilerek dinlenilir (Katılımcı No:23).

4. Beş Taş Oyunu

Bu oyunu genellikle çobanların oynadığı bir oyundur. Oyuncular tarafından oyun için özel beş tane taş yapılır. Fakat bu taşlar misket büyüklüğü kadar olmasına dikkat edilir. Oyun iki kişi tarafından oynanır ve oyun 1ler, 2ler, 3ler, 4ler, 5ler ve köleler olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

Birlerde taşların hepsi yere atılır arsından biri seçilir. Seçilen taş havaya atılır atılan taş yere düşmeden yerden bir taş alınır ve ardından havaya atılan taş tutulur. Yerdeki dört taş bu şekilde bitirilir. Havaya atılan taş eğer ki yere düşürülür ise sıra öbür oyuncuya geçer. Diğer ikiler, üçler ve dörtlerde ise yine taşlar yere atılır arasından biri seçilir ikilerde taş havaya atılır yerdekiler ikişer, ikişer toplanır, üçlerde taş havaya atıldıktan sonra önce birini sonrada yerde kalan üçtaş alınır. Dörtlerde yine taş havaya atılır bu kez yerdeki tüm taşlar toplanır (Katılımcı No:23).

Beşlerde oyun biraz değişiyor sol elin başparmağı ile işaret parmağından kale gibi yapılıyor. Taşlar yere atılıyor yine tek taş seçilip havaya atılıyor, taş havada iken sağ elimizle taşın birini sol elimizle yaptığımız kaleye atmaya çalışıyor. Yerdeki taşları havadaki taşı düşürmeden bitirilir. Altılarda tüm taşlar ele toplanır hafif bir şekilde havaya atılır atılan elin arkası ile taşların tümünü tutmaya çalışılır. Tutulan taşlar elin üstü ile havaya atılır ve el içi ile yakalanır kaç taş yakalamış ise o kadar “köle” yani skor atmış olur. Oyun böyle kalan olunca diğer oyuncuya geçer ve devam eder (Katılımcı No:23).

5. Manculus Oyunu

Daha çok köylü çocukların oynadığı bir oyundur. Manculus oyununu oynanacağına üççatal ayaklı bir ağaç ve oyunda oynayacak kişi sayısı kadar da sopa bulunur. Üçayaklı ağaca manculus denir. Manculus oyuncuların karşısına, üçayağı üzerinde duracak şekilde dikilir. Dikilen bu manculustan 55 ile 75 adım arasında değişen uzaklığa bir çizgi çizilir. Ebe olan çocuk manculusun başına geçerek bekler. Diğer çocuklar ellerine sopaları alarak çizilen çizginin üzerine dizilirler. Dizilen oyuncular sırası ile sopalarını manculusun üzerine atarlar. Oyunculardan bir tanesi manculusu yıkarsa, ebe manculusu tekrar yerine dikene kadar, manculusu yıkamayan oyuncular ebeye yakalanmadan sopalarını alıp çizgiye ulaşmaya çalışırlar. Eğer ki çizgiye ulaşmadan ebe manculusu yeniden dikip ve oyuncunun birini yakalar ise yeni ebe yakalanan oyuncu olur. Oyun bu düzen içinde istenildiği süre boyunca oynan ılır (Uysal, 2008; Katılımcı No:4).

6. Güvercin Taklası Oyunu

Bu oyunda diğer oyunlarda olduğu gibi geniş düzlük bir alanda oynanmaktadır. İki kişi ile oynandığı gibi ikiden fazla kişiler ile oynana bilen bir oyundur. Genellikle erkek çocukların oynadığı bir oyundur. Bir çocuk eğilerek diğer arkadaşları bu eğilen arkadaşının üzerinden takla atarak atlar. Takla atan oyuncuda eğilir bu kez diğeri onun üzerinden takla atar. Oyun kalabalık olursa daha keyifli bir oyun haline gelir. Çocukların sakatlanma riski yüksek olduğundan günümüzde oynanmamaktadır (Katılımcı No:4).

7. Yalacık Oyunu

Oyunu en az iki kişi en fazla ise yedi kişi oynaya biliyor. Oyunda kaç kişi varsa bir birine yalaklar paralel olacak şekilde her kişi kendine toprakta yalak açar. Yalakları başta olan kişiler ebe görevindedir. Bu kişiler topu yalaklardan geçecek şekilde tekerlerler.

Topun tekerlenme esnasında top kimin yalağında kalırsa diğerleri kaçır yalağında top kalan kişi diğerlerini topla vurmaya çalışır. Vurulan kişinin yalağına bir taş

konulur. Yalağında kimin önce beş taşı kalırsa oyundan elenir. En son kim kalırsa oyunu o kişi kazanır. Yöre çocukların severek oynadıkları oyunlardan birisidir.

8. On iki Kazık Oyunu

Bu oyun saklambaç oyununun biraz daha farklıdır. Oyun en az üç kişi ile oynanır. Oyuna başlanmadan önce on iki tane ortalama 20cm boyunda kazıklar bulunur. Diğer yandan 1 metre uzunluğunda bir sopa ve yuvarlak 25 cm yüksekliğinde büyükçe bir taş bulunur.

1 metrelik sopa taşın üzerine bir ucu yere gelecek şekilde diğer ucu da taşın üzerinden yaklaşık 30cm çıkarılarak on iki kazık bu sopanın üzerine dizilir. Bir kişi tekerleme söyleyerek ebeyi belirler. Ebe bu taşın başında saklambaçta olduğu gibi gözlerini kapatarak saymaya başlar bu sırada diğer oyuncular saklanırlar. Ebe gözünü açtığında diğer oyuncuları tek, tek sobelemeye başlar. Hepsini sobelemeyi başarırsa ilk sobelenen ebe olur. Ama birkaç oyuncu sobelenip, ebenin bulamadığı bir oyuncu ebe taşın başından ayrıldığını görüp koşarak gelir sopanın havada olan ucuna basar. Bu basma sonucunda kazıklar havaya fırlar. Ebe tekrar bu kazıkları aynı şekle getirene kadar sobelenen oyuncularda gider saklanırlar. Bir nevi diğer oyuncuları kurtarmış oluyor. Oyun böyle sürüp gidiyor (Katılımcı No:20).

9. Üç Taş Oyunu

Oyun iki kişi ile oynanmaktadır. Düz bir zemin üzerine kare bu karenin içine de kareyi dört parçaya bölecek şekilde çizgile çiziliyor. Daha sonra oyuncular kendilerinin bileceği üçer taş alıyorlar ve bu çizgilerin birleştiği köşelere birer, birer koyuyorlar. Taşlar konulduktan sonra sırayla başlıyorlar taşları köşelerde oynatmaya. Kim taşlarını çapraz ya da paralel köşelerde bir araya getirebilir ise o diğer oyuncuya köle yapmış oluyor. Her köleden sonra oyun tekrar baştan başlamaktadır. Oyuncular kendi aralarında bir sayı söyler ve bu sayıya kim önce ulaşırsa oyunu o kazanır. Bir nevi zekâ oyunudur. Hala bu oyun bazı köylerdeki çocuklar tarafından oynanmaktadır.

10. Tek Mi Çift Mi Oyunu

Oyun iki kişi ile oynanmaktadır. İki oyuncuda yerden eşit miktarda taş toplayarak kucaklarına alırlar. Oyuncunun biri eline taş alır ve yumar diğer oyuncuya tek mi çift mi diye sorar oyuncu eğer ki bilirse soran oyuncunun elindeki taşları hep alır. Ama bilemez ise diğer oyuncuya elinde kaç tane taş varsa o kadar taş verir. Sıra sonra diğer oyuncuya geçer. Böylece kim kimin elindeki taşları böyle bitirebilir ise oyunun galibi o olur. Bu oyunu genelde çoban olan çocuklar davarları otlatırken oynamaktadırlar.

11. Mendil Kapmaca

Oyun iki grup halin de gruplarda en az üçer kişi olmalıdır. Bir ebe seçilir bu ebe genellikle koşması zayıf olan ve oyunu oynamak istemeyen kişiler olur. Ebe ortada durur ve gruplar ebeden eşit uzaklıkta iki yana açılırlar. Ebe elinde mendili sarkıtır iki grup tan birer oyuncunun isimlerini söyler. İsimleri söylenen oyuncular hızlı bir şekilde koşarak ebedeki mendili alır ve kaçar. Mendili alan oyuncu kendi bölgesine doğru kaçar diğer oyuncuya yakalanmadan kendi bölgesine ulaşırsa diğer oyuncu oyundan çıkar. Ama mendili alıp kaçanı diğer oyuncu yakalar ise bu kez yakalanan oyundan çıkar. Oyun böyle devam eder hangi grupta oyuncu biterse diğer grup oyunu kazanıyor (Katılımcı No:34).

12. Yağ Satarım Bal Satarım Oyunu

Oyunda en az dört kişiye ihtiyaç vardır. Fakat oyuncu ne kadar çok olursa o kadar zevkli olmaktadır. Oyun başlayacağında tekerleme ile bir ebe belirlenir. Bu ebe haricindekiler yere diz çökerek çember oluşturarak otururlar. Belirlenen ebe elinde bir mendille, “yağ satarım, bal satarım, ustam ölmüş ben satarım ustam kürkü sarıdır satsam on beş liradır zambak, zumbak dön arkamı iyi, iyi bak” diyerek yerde oturanların etraflarında dolaşır. Dönerken mendili bir oyuncunun arkasına koyarak koşmaya başlar. Mendili bıraktığı oyuncu kalkarak ebeyi kovalamaya başlar. Ebe yakalanmadan kalkan oyuncunun yerine oturabilirse ayaktaki oyuncu ebe olur. Ama ebe diğer oyuncuya yakalanırsa ebe tekrar ebe olarak kalır.

13. Kutu Kutu Pense Oyunu

Bu oyun genellikle kız çocuklarının severek oynadıkları bir oyun türüdür. Oyun en az üç kişi ile oynanmaktadır. Oyuncular el ele tutuşarak bir daire oluştururlar. Oyunun tekerlemesi olan şu nakaratları söylemeye başlarlar;

“Kutu kutu pense

Elmamı yense

Arkadaşım -bir isim- (Zeynep)

Arkasını dönse”

Tekerleme sonunda ismi söylenen oyuncu arkasını döner. Sırayla her kes arkasını döndükten sonra oyuncular aynı tekerleme ile önlerini dönmeye başlarlar. Oyun bu şekilde devam eder.

14. Çelik Çomak Oyunu

Bu oyun daha çok yaylalarda oynanmaktadır. Nedeni ise yaylalarda acık ve geniş ovaların olmasından kaynaklanmaktadır. Oyun için iki uçları yontulmuş ortalama 20 cm boyunda bir tahta buna çelik denilmektedir. Diğer taraftan 80 cm ile 1 m arasında bir de sopa ayarlanır buna da çomak denilmektedir. Oyunu oynayacak olan çocuklar iki grup oluşturacak şekilde ayrılırlar. Bu iki gruptan birer oyuncu seçilir ve bu kişiler çeliklerini olabildiğince uzağa fırlatırlar. Hangi oyuncu çeliği uzağa fırlatmışsa oyuna önce o grup başlar. Oyun başlayacağında yere çeliğin sığabileceği bir şekilde çukur açılır. Çukurun içine çeliği üzerine koyabilecek şekilde iki taş yerleştirilir (Katılımcı No:20).

Seçilen oyuncu çeliğini yerdeki çukura koyar ve elindeki çomak ile çeliği karşı takıma doğru hızla fırlatarak elindeki çomağı (sopa) yere bırakır. Karşı taraftaki oyuncular çelik havadayken vurabilirler ise çeliği atan oyuncu oyundan çıkar. Ama vuramasa çeliğe kim vurmaya çalıştıysa o oyuncu oyundan çıkar. Diğer yandan çeliğe vurmuşsa karşı takım bu kez çeliği düştüğü yerden alarak diğer takımın üzerine doğru çomak ile başta olduğu gibi atarlar. Yine aynı şekilde vururlarsa karşı takımdan eğer vuramazlar ise vuramayan takımdan oyuncu çıkar. Böylece hangi takımda oyuncu tam biter ise o oyunu kaybeder. Yörede bu oyunu bir tek çocuklar

oynamamaktadır bazen büyük insanlarda bu oyunlara katılmaktadırlar (Katılımcı No:20).

15. Kaykay Oyunu

Bu oyun yöredeki erkek çocuklarının severek oynadıkları oyunlardan birisidir. Öncelikle 1 ile 1.50 m ve ortalama 50cm genişliğinde bir tahta bulunur. Bu tahtaya iki tane yatay gelecek şekilde kalınca sopalar çakılır. Bu sopaların amacı bine daha iyi oturmak için diğeri ise ayakları tutturmak içindir. Çakılan kaykay rampa aşağı bir yere getirilir. Üzerine çocuklar binerek kendilerini inişten aşağıya doğru bırakırlar. Böylece eğlenceli dakikalar başlar. Bu kaykayların kayması için bulunan inişler çimli olmasına özen gösterilmektedir. Bu oyun bir nevi kar üzerinde kızak ile kaymaya benzemektedir.

16. Kale Tası Oyunu

Erkek çocukların severek oynadığı bir oyundur. Oyunu oynamak için en az iki kişi olması gerekmektedir. Oyuncular 70–80 adım öteye kule şeklinde beşer taş dikerler. Oyuna ilk başlayacak olan kişiyi yine bir tekerleme ile seçilir. Oyuna ilk başlayan oyuncu karşı rakibin kalesine taş atar. Attığı kale yıkılırsa diğer oyuncunun kalesine yani ikinci kaleye atar, o attığını da yıkarsa üçüncü kaleye geçer. Onu da yıkarsa bu kez yıktığı kalelerin yanına geçerek kendi kalesine taş atar; yıkarsa ikinciye, onu da yıkarsa üçüncüyü atar. Böylece tüm kaleleri yıkarsa oyunu kazanmış olur. Fakat son attığı kaleyi yıkamaz ise sıra diğer oyuncuya geçer. Yıkılan kaleler de diğer oyuncuya geçer kalan son kaleyi o yıkarsa oyunu o kazanmış olur (Katılımcı No:6).

17. Yelli Yelemeç Oyunu

Yelli yelemeç yaylalarda poyrazı yani rüzgârı kovmak için oynan bir oyundur. Nedeni ise yaylalarda iki veya üç gün rüzgâr çıkar hayvanların otlayacağı otları bu rüzgâr kurutmaktadır. Bu oyun üç aşamadan oluşmaktadır. Birincisi hazırlık aşaması ikicisi oyunun oynanması üçüncü ise toplanan yiyeceklerin bir evde pişirilip çocuklara dağıtılmasıdır.

Oyunun birinci aşamasında çocuklar toplanır ve bir kargıdan (kamuştan) sopa bulurlar bu sopa yaklaşık 1,5 ile 2 metre arasındadır. Bu sopanın başına bir çaputun içine koyulmuş olan kül ve çan bağlanır. Çocuklar sıra haline gelirler önde ebe arkada bu sopayı tutan çocuk bulunur. Ardından çocuklar başlar tek, tek evleri gezmeye evleri gezerken ebe şu maniyi söyler;

“Yelli yelemeç,
Bulgur, bulamaç,
Verenin sarı saçlı oğlu olsun,
Vermeyenin yağar başlı kızı olsun” der.

Ebe bu maniyi söyledikten sonra arkadaki çocuklar tekrar ederek ev, ev dolaşırlar. Çocuklar önceden hazırlamış olduğu kaplara, çuvallara ve poşetlere bu evlerden yiyecek koyarlar. Yiyecek vermeyen kişilere ise ceza olsun diye sopanın başındaki külden üzerine atılır. Böylece bütün evler gezildikten sonra ovaya bir ateş yakılır. Toparlanan yiyecekler burada pişirilerek dağıtılır. En son olarak da kargıdan olan sopa ateşe atılarak yakılır. Böylece rüzgârın dindiğine inanılmaktadır (Katılımcı No: 4 ve 5).

18. Çivi Dikmece Oyunu

Oyun iki kişi ile oynandığı gibi ikiden fazla oyuncular ile de oynanmaktadır. Oyuna başlamadan önce oyuncular 25-35 cm arası ağaçtan çiviler yaparlar ve uçlarını sivirtirler. Daha sonra yumuşak bir zemin bulunarak oyun başlar. Oyuncular çivileri atarak yere saplamaya çalışırlar bu sırada yerdeki çakılı olan diğer oyuncuların çivilerini de düşürmeye çalışırlar. Kim yerdeki çiviye düşürüp kendi çivisini aynı esnada yere saplar ise oyunu o kazanmış olur (Katılımcı No: 4).

19. Lades Oyunu

Bu oyun Anadolu'nun birçok bölgesinde oynandığı gibi Gazipaşa'da da büyük küçük demeden sevilerek oynanan bir oyundur. Bu oyun unutmak ve unutmamak esasına dayalı bir oyundur. Bu oyun genelde tavuk yemeği esnasında olur. Nedeni ise tavuğun göğsünden çıkan “V” şeklindeki köprücük kemiği ile oynanır.

Oyunu oynayacak olan iki kişi “V” şeklindeki tavuğun kemiğini biri bir ucundan diğeri ise diğer ucundan tutar. Bu iki kişi arasında şöyle bir konuşma geçer;

-“Nesine?”

-“Ben kaybedersem sana bir gömlek alacağım. Sen?”

-“Ben kaybedersem de sana bir pantolon der”.

Oyunda hediyeler değişmektedir. Hediyeler belirlendikten sonra şu tekerleme söylenir;

-“Ladesim lades olsun mu?”

-“Olsun”

-“Vermeyenin boynuna borç olsun mu?”

-“Olsun”

-“Yerde ne var?”

-“Çimen”

-“Gökte ne var?”

-“Bulut”

-“Sen bunu kırk gün, kırk gece unut”. Denildikten sonra karşılıklı kemikler çekilerek koparılır. Uyanık olan hemen karşıdakini denemek için “al ölç bakalım kiminki uzun diyerek” elindeki kemik parçasını karşı tarafa uzatır. Kemiği alacak olan “aklımda” demeden kemiği alırsa kemiği veren “lades” der oyun biter. Ama alan kişinin aklında derse oyun devam eder. Oyunun devamında kişiler bir birlerine eşya verirken lades yapmaya çalışır. Bu oyunu günler haftalar hatta aylarca sürdürenler olmuştur.

2.3.4. Doğa Ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar

2.3.4.1. Halk Hekimliği

Tıbbın gelişmediği zamanlarda insanların kendi çabaları ile yaşadığı yörede bulunan bitki ve hayvanlardan yararlanarak yaptıkları tedavilere denilmektedir. Anadolu’nun hemen, hemen her yerinde farklı halk hekimlikleri yer almaktadır. Gazipaşa’da yapılan halk hekimlikleri ise şunlardır:

1. Çıkık Tedavisi

İnsan vücudunda çıkıklar en çok el ve ayaklarda görülmektedir. İlçede olası bir eklem çıkıklarında çıkıkçı dediğimiz kişilere başvurulmaktadır. Bu çıkıkçılar çıkan eklemi el yardımı ile yerine getirirler ardından çıkan bölgeye katran (pise) sürülerek sarılır. Çıkık kolda ise kol boyundan bağlanan bir bez ile kol sabitlenir. Çıkık omuz bölgesinde ise koltuk altına bir destek konur ve böylece sarılır. Yerine gelen omza yine katran, bal, lokum gibi şeyler sürülerek tekrar bağlanır (Katılımcı No: 21).

2. Kırık Tedavisi

İlçede halkı arasında kırıkla uğraşan kişilere kırıkçı (sınıkçı) denilmektedir. Vücudun her hangi bir bölgesinde meydana gelen kırıklarda bu kişilere gidilmektedir. Kol, ayak ve parmaklarda meydana gelen kırılmalarda kırık el yardımı ile yerine oturtulur. Ardından “seyik” adı verilen tahta parçası ile kırık yer altlı üstlü sarılır ve boş ta kalan yerle ise tuzlu hamur ile kapatılarak ip ile sıkıca bağlanılır. Çıkıkta olduğu gibi kol bez yardımı ile boyuna asılır. Sargı çıkarılıncaya kadar hastaya bolca süt ve yoğurt yemesi tavsiye edilir. Sargı çıkarıldıktan sonra hastanın kırılan bölgeye lokum, bal, zeytinyağı gibi şeyler sürülür. Böylece kırılan bölge tedavisi tamamlanmış olur (Katılımcı No:21).

3. Ezilme ve Berelenme Tedavisi

Vücutta meydana gelen ezilme ve berelenmelerde ilk olarak ezilen bölge kan toplamış ise iğne ile delinerek pis kan dışarıya atılması sağlanır. Ardından ezilen veya berelenen bölgeye şu tedaviler uygulanabilir. Kırmızı et var ise tuz ekilir ve bölgeye sarılır. Yine kırık ve çıkıkta olduğu gibi tatlı ürünler sarılır. Yâda közde soğan pişirilerek sıcaklığı tam geçmeden bölgeye sarılır (Katılımcı No:31).

4. Kireçleme Tedavisi

Kireçleme özellikle eklem bölgelerinde görünen bir hastalık türüdür. Tedavisinde ise piladan (cınar) yaprağı, defneyaprağı kaynatılarak hastaya içirilir. Bu işlem hastadan on beş gün boyunca uygulanması istenir.

5. Sıtma Hastalığı Tedavisi

Sıtma hastalığının tarihine bakılacak olursa geçmişte birçok kişi bu hastalık nedeniyle öldüğü görülmektedir. İlçede de bu durum farksız değildi. Bu hastalığın tedavisinde ise sınat denilen sular ile yapılmaktaydı. Hasta olan kişiler bu suya getirilerek bu suda hasta baştan aşağı yıkandırıılır. Bu suların hastalığı geçirdiğine inanılmaktadır (Katılımcı No:32).

6. Kanser

Kanser hastalığının tedavisinde kaplumbağanın kanı şırınga yardımı ile çekilir. Bu kan her gün hastaya içirilir. Diğer bir yöntem ise ısırgan otunu kaynatarak hastaya içirilir. Hastaya çam havasının olduğu yerlerde yaşaması söylenilir.

7. Akciğerdeki Yaraların Tedavisi

Bu hastalığın tedavisinde her gün boynuz ve üzüm pekmezi içmesi söylenir. Başka bir tedavi yöntemi ise ladin bögeleği dediğimiz yapraklar toplanır kaynatılarak hastaya içirilir.

8. İdrar ve Böbrekteki Taşların Tedavisi

İlçede bazı kaynak sularının bu taşları düşürdüğüne inanılmaktadır. Hasta olan kişiler bu sulardan doldurarak on beş gün boyunca içerler. Bir başka tedavi yöntemi ise mısır püskülü, ayva yaprağı, acı yavşan otu kaynatılarak hastaya içirilir. Bunlar farklı, farklı uygulanmaktadır.

9. Zehirlenme

Zehirlenen insana ilk olarak bol sarımsaklı yoğurt yapılır ve içersine birazda kömür ovalanarak hastaya yedirilir. Ardından beş veya on dakika sonra hastanın kusması sağlanılır. Böylece içerdeki zehir dışarı atılmış olur (Katılımcı No:31).

10. Astım Hastalığı

Bu hastalığın tedavisinde ısırgan otu kurutularak her gün sabah bir kaşık bal ile hastaya yedirilir. Bir başka tedavisi ise oklu kirpi avlanarak temizlenir ve eti bitene kadar her gün yedirilir.

11. Öksürük Tedavisi

Bu hastalık akciğerden kaynaklanan bir hastalıktır. Hastaya boynuz, andız ve üzüm pekmezi içirilir. Diğer bir tedavi yöntemi ise adaçayı, kekik, nane, limon kabuğu kaynatılarak hastaya içirilir. Hastadan soğuk yiyecek ve içeceklerden uzak durması söylenilir. Bir de yatırken yönü yukarı yatmaması gerektiği sıkı bir şekilde tembih edilir (Katılımcı No:31).

12. Boğaz Ağrısı

Bu hastalık daha çok bademciklerin üşümesinden kaynaklanan bir hastalıktır. Bu yüzden boğazı ağrıyan kişilerin boyun altı kekik yağı ile güzelce ovulur ovulurken bilinen surelerinde okunması tedaviyi daha etkin kıldığına inanılmaktadır. Ovma işleminin ardından boğaz bir bez ya da eşarp ile güzelce sarılır. Hastadan çorba ve sıcak içecekler içmesi söylenilir (Katılımcı No:31).

13. Baş Ağrısının ve Ateşlenme Tedavisinde

Baş ağrısı olan kişilere ısırgan otunun gövdesi yaprakları ile birlikte ezilip denin dışkısı ile ateşte belli bir süre pişirilir. Sonra biraz soğutulur ve başa sarılır. Yine lahananın yaprakları ve patates tuzlanarak ayrı, başa sarılır. Eğer ki hastada daha fazla ateşlenme var ise soğuk su veya sirke ile hasta vücudu baştan aşağı havlu ile silinir.

14. Egzama

Bu hastalık bir tür deri hastalığıdır. İlçede geçmişte bu hastalığın tedavisinde ise dini yönden iyileştiğine inanılarak hocalara gidilerek egzama yazdırma (okutma) işlemi

yapılmış. Bir diğer tedavi yöntemi ise ceviz yaprağı, ısırgan, alıç ve kekik kaynatılarak hastaya içirilir.

15. Grip Tedavisi

Grip hastalığının tedavisinde hataya sıcak çorba içmesi ve yanında sarımsak yedirilir. Yine soğuk algınlığın da olduğu gibi nane, ıhlamur, kekik, bal gibi yeşil çay karışımı yapılarak hastaya içirilir ve hasta birkaç gün dinlendirilir.

16. Vücuda Batan Herhangi Bir Cismin Tedavisi

Vücuda batan diken ve kazık içerde kalmış ve çıkarılamıyorsa buraya soğan pişirilerek sarılır. Ya da kuru üzüm ve incir dövülerek bal ile karıştırılır batan cismin üzerine sarılır.

Vücuda çivi batıp çıkmış ise buraya ladin songucu (reçine) hayvanın donmuş iç yağı ile eritilerek batan yerin üzerine sarılır. Fakat bu işlemi yaranın üzerine hiç su değdirmeden yapılmasına özen gösterilmelidir (Katılımcı No:3).

17. Kansızlık Tedavisi

Kansız olan kişilere en çok uygulanan tedavi yöntemi aç karnına sabahları pekmez içirmektir. Ya da hastaya tavşan eti yedirilmelidir.

18. İshal Tedavisi

İshal insanlarda genellikle vücuda ki su oranının düşmesinden kaynaklanan bir bağırsak hastalığıdır. Bu hastalığın tedavisinde üzüm pekmezinden veya baldan şerbet yapılarak hastaya bolca içirilir. Ya da bir çay kaşığı kuru kahve hastaya yedirilir. Ayrıca narçiçeği ve kekikte kaynatılarak ayrıca hastaya içirilir (Katılımcı No:31).

19. Kabızlık Tedavisi

Hastaya özellikle semizotun dan (tokmakan) yapılan yiyecekler yedirilir. Bunlar semizotu salatası, kavurması ve cacığıdır. Yine bu süreçte hastaya mercimek çorbası içirilir. Kuru kaysı, çitlembik, kuru incir bolca yedirilir (Katılımcı No:31).

20. Kulak Ağrısı Tedavisi

Hastanın ağrımayan kulağından bir cisim ile kulak sanı alınır ve ağrıyan kulağa koyulur. Ardından bu ağrıyan kulağa taze sıkılmış birkaç damla süt damlatılır ve hasta birkaç saat uyutulur. Bir diğer tedavi yöntemi ise sarımsak suyu ve ya sarımsağın kendisi kulağa küçük bir parça şeklinde koyulur (Katılımcı No:6).

21. Diş Ağrısı ve Diş Çektirme

Dişi ağrıyan kişinin dişine tuz veya limon sıkılmış pamuk ya da tütün konulur. Ağrı çok ise varsa dişe rakıda koyulmaktadır. Çürük diş kolonya ile uyuşturularak berberler tarafından bir ip yardımı ile çekilir.

22. Sırt (Bel) Ağrısı

Bel ağrısı olan kişilere katranı kaynatarak zift haline getirilir. Ağrıyan bölge elde sıkma zeytinyağı ile iyice ovulur ve bu zift bölgeye yapıştırılır. Zift üç veya dört gün durduktan sonra çıkartılır. Bir diğer yöntem ise bardak ile ağrıyan bölgeye kupa yapmaktır.

23. Bel Kayması

Bazen bel kayması halk arasında bel düşmesi dediğimiz hastalık yüzünden de bel ağrısı olmaktadır. Bel kaymasının tedavisini bel çeken insanlar tedavi yapmaktadır. Bu tedavi beli ağrıyan kişiyi sırt üstü gelecek şekilde yatırılır. Bel çekecek olan kişi hastanın baş kısmına oturarak hastanın başını kucağına alır. Eline bir bez alarak iki ucunu bağlar ve bezi hastanın başının altından geçirerek elleri ile de başından tutar. Bir kişiyi de hastanın dizine oturtur. Ardından hastaya kendini bırakmasını söyler ve

hastanın başından tutarak sallamaya başlar. Tam hasta iyice kendini bırakınca bir anda boynundan hastayı asılır ve bel yerine gelir. Hastanın beline zeytinyağı sürerek birkaç gün beklemesi söylenilir (Katılımcı No:38).

24. Yanık Tedavisi

Yanan bölge ilk başta buz konulur ve böylece şişmesi önlenir. Ardından yanan bölgeye toz şeker veya domates sarılır. Ya da pişmemiş tavukgöğsü de sarılır.

25. Yaralanma ve Kan Durdurma

Olası bir yaralanmada ilk olarak yaraya kekik ağzda ezilerek yaranın üzerine bastırılır veya o anda yaralının yanında tütün var ise yaraya tütünde basılabilir. Böylece kanama durdurulmuş olur. Kanama durduktan sonra kekik yağı veya zeytinyağı yaraya sürülerek üzeri bir bez ile bağlanır. İlçe yaz aylarında aşırı sıcak olmasından dolayı burun kanamaları oldukça sık görülmektedir. Burun kanamalarının tedavisinde ise incir sütü veya incir ağacının beyaz kabuğu sıyrılarak kanayan buruna tampon yapılır ya da incir sütünü bir beze damlatarak kanayan burna yerleştirilir.

26. Kızamık Tedavisi

Kızamık çocuklarda görülen bir hastalıktır. Bu hastalığın tedavisinde hastaya bolca pekmez şerbeti içirilir. Ya da menekşe yağı hastaya sürülerek tedavi edilir.

27. Ayak Topuklarında Oluşan Nasır ve Çatlakların Tedavisi

Nasır el ve ayaklarda görülen, el ve ayağın sürekli olarak bir yerlere sürtünen yerlerde üstderinin kalınlaşıp sertleşmesiyle oluşan bir deri hastalığıdır. Nasırlar kalınlaştıkça dağılır ve çatlaklar çatlak bölge insanı inanılmaz bir hancı verir. Bu nedenle yöre halkı nasır tedavisini şöyle yapar; bölgede yetişen katran ya da ladin ağacı sorgucu (sakızı) toplanır. Kişi demir bir şişi ocağa koyarak ısıtır. Ardından toplanan sorgucu çatlak nasırların üzerine konulur ve kızgın şiş yardımıyla çatlak

yere iyice yayılır böylece çatlaklar kapatılır. Sonra bir naylon yardımı ile bölge iyice sarılarak hava alması engellenir. Böylece yara iyileşmeye bırakılır (Katılımcı No.37)

28. Akrep sokması

Akrep'in soktuğu bölge hafif kesilerek içerdeki zehirli kan dışarı çıkması sağlanır. Pişirilmiş çökelek suyuna akrebin soktuğu yer sokulur ve yirmi dakika bekletilir. Ardından limon dilimi ve ezilmiş şeftali yaprağı sarılır. Bir diğer tedavi yöntemi ise akrebin kendisi ezilerek sokulan bölgeye sarılır. Böylece yara iyileşmeye bırakılır.

29. Yılan Isırması

Yılan ısırıldığı anda o bölge emilerek içerdeki zehirli kan dışarıya atılır. Hastaya birkaç çay kaşığı katran içirilir (Uysal, 2008).

30. Arı Sokması

Arı sokması sonrasında arının iğnesi sokulan bölgeden çıkarılır. Ardından sokulan bölgeye çamur sürülür ve beş on dakika böylece beklenilir.

2.3.4.2. Ocaklar ve Tedavi Yöntemleri

1. Yılcık Kıydırma

Kol, ayak, baş ve vücudun diğer farklı bölgelerinde meydana gelen ağrılara ilçede yılcık denir. Bu hastalığın tedavisini ocaklı kişiler yapmaktadır. Hastanın ağrıyan yerine bir tülbent örtülür. Ocakçı eline makas veya bıçak alarak hastanın üzerinde dua okuyarak bıçağın veya makasın keskin olmayan tarafı ileri geri kesiyormuş gibi yapar. Böylece hasta tedavi edilmiş olur ve hasta bu kişiye arlık dediğimiz küçük para veya hediyeler verilir (Katılımcı No:17).

2. Kurşun Dökme

İlçede nazarla alakalı adetler oldukça yaygındır. Bunlardan en önemlisi ise kurşun dökmedir. Fakat kurşunu her kişi dökmez. Kurşunu ocaklı birisi veya niyetine

intibak edilen kişi tarafından dökölür. Kurşun nazar olduğu düşünölen kişilere dökölür. Nazarlı olan kişi yere oturtulur ve üzerine tölbent veya bez örtölür. Bir kişi yardımı ile büyük bir tasa su doldurulur nazarlı kişinin üzerine tutulur. Tavada ısıtılmış olan kurşunu tasın içindeki suya dökölür. Bu işlem bazı yerlerde üç kez yapılır bazı yerlerde ise bir kez yapılmaktadır. En son kurşun suyun içinden çıkartılır ve şekline bakılır eğer ki kurşunda çok sayıda iğneye ve göze benzer şekil oluşmuşsa o kadar kişinin nazarı değmiş demektir. İçinden kurşun alınmış su ile nazarlı olan kişinin eli ve yüzü yıkanır. Kalan su da evin her tarafına serpilir. Böylece kişi üzerindeki nazarın kalktığına inanılmaktadır (Katılımcı No:37). Kurşun dökme işlemi de Orta Asya Şamanizm kültüründen gelmektedir. Şamanizm de bu işleme “kut kuyma” yani kut dökme denilmektedir (İnan 1995).

3. Arpacık Silme

Göz kenarında meydana gelen arpacık büyüklüğündeki et parçası hastalığıdır. Bu hastalığın tedavisi yine ocaklı kişiler tarafından yapılmaktadır. Tedaviyi yapacak olan kişi kendi saçına üç defa tükürür ve hastanın gözündeki et parçasını dualar eşliğinde saç ile silmeye başlar. Yine tüm diğer ocak tedavilerinde olduğu gibi bu tedaviyi yapan kişiye de arlık verilir (Katılımcı No: 16).

4. Demir Atma

Ocaklık bir hastalığı olan kişi hangi ocakta tedavi edilirse daha iyi olacağına inandığı için bu işleme başvurur. Hasta sabah gün ağarmaya başladığında bakır bir kaba su doldurur ve suyun içine üç kişi olmak suretiyle iğne, çuvaldız ve tığ atılır ve bu suda bir gece bekletilir. Atılan her eşya bir ocağı temsil etmektedir. Böylece atılan hangi eşya diğer günü sabah küflenirse küflenene eşyanın temsil ettiğı ocağa gidilir (Katılımcı No:36).

5. Eş Kalkması

İnsan göbeğine bastırıldığında kalp atışı gibi göbekte bir atma vardır. Bu atma göbekte değil de karnın her hangi bir bölgesinde atarsa buna “eş kalkması” denir. Bu hastalıkta insan karnında dayanılmaz bir ağrı olmaktadır. Hasta olan kişi düz bir yere

yatırılır ve göbeği açılır. Ocakçı eliyle eşi bulur ve göbek ile eş arasını sabun veya kekik yağı ile ovarak eşi göbeğe getirir. Ardından göbeğe bakır küçük bir tas veya kiremit parçası ısıtılarak yerine getirilen eşin üzerine sarılır (Katılımcı No:6).

6. Siğil ve Topuk Dikeni Yazma

Siğil ve topuk dikenini olan kişiler ilçede bu hastalıkları yazan ocaklı kişilere gitmektedirler. Hasta olan kişiyi ocakçı karşısına alır ve eline kıldan yapılmış ortalama 50 cm uzunluğunda bir sicim olur. Ocakçı hastaya bakarak dualar okur bu esnada kıl sicime de düğümler atar. Dua ve düğüm atma işlemi bitince hastaya yakındaki bir çeşmenin yanına gömmesini ister. Hasta bu işlemi yaptıktan sonra kimse ile koşmadan ocağa gelir. Ocakçı bir tasa su doldurur kalemi tastaki suya batırarak siğil veya topuk dikenini dua ile yazar. Gömülen sicim olduğu yerde çürüdüğünde siğil ve topuk dikenini geçmektedir (Katılımcı No: 16).

7. Canavar Ağzı Bağlama

İlçenin dağlık köylerinde geçim kaynağı küçükbaş hayvancılıktır. Arazi engebeli ve dağlık olduğu için bazen çobanlar hayvanlarını kaybetmektedirler. Çobanlar akşam eve gelmeyen hayvanları için ocakçıya canavar ağzı bağlatırlar. Hayvanları kaybolan çoban ocakçıya makas veya kapanan bıçak getirir. Ocakçı dua okuyarak bıçak veya makası kapatır. Böylece dağda kalan hayvanlara yabani hayvanların bir şey yapamayacağına inanılmaktadır. Ağzı kapatılan bıçak veya makas tekrar açılacak olursa yine ocakçı tarafından açılmaktadır. Bu işlemi sadece dağda kalan hayvanlar için değil sürekli dağa giden hayvanlar içinde yapılmaktadır (Katılımcı No:4).

8. Mum Ovalama

Mum ovama işlemi ocaklı kişiler tarafından nazar değen kişilerin nazarlarını ortadan kaldırmak için yapılmaktadır. Nazarlı kişi ocakçının önüne diz çöker ve oturur. Ocakçı eline balmumunu alır ve hamur haline gelene kadar yumuşatır. Ardından balmumunu eline alır ve iki elinin arasında uzatır bu işlem sırasında dua okur. Balmumundan eşit olmayan üççatal yapar. Bu çatalın bir ucundan koparır nazarlının

saçına, diğerini serçe parmağına yapıştırır. En sona küçük parça seçilir ve buda nazarlıya yutturulur veya bir suya konularak suyu içirilir.

2.3.4.3. Diğer Halk İnançları

İnanmak her inansın doğasında vardır. Dünyada hangi ülkeye veya hangi topluluğuna bakılırsa bakılsın mutlaka bu insanlar bir şeye inandıkları görülür. Hiçbir insanı inançsız olarak düşünmek mümkün değildir. Çünkü inanmak insanın fıtratında var olan bir şeydir.

Halk inançları ilahi kitaplarda yer almamasına rağmen insanlar tarafından kabul edilmiştir. Geçmişten günümüze dek gelmiştir. Toplumlar yeni bir dinin etkisine girseler de bu inançlarını unutmazlar ve bu dine entegre etmeye çalışırlar böylece bu inançları yaşatırlar. İlçe İnançlarına bakarsak birçoğunda orta Asya şaman kültürünün etkisini görmek mümkündür. İslami yeti kabul etmişler ama kendilerinin inandıkları kültürü de İslam'a uyarlayarak yaşatmaya devam etmişlerdir. İlçeye ait diğer halk inançlarına bakacak olursak şöyledir.

Yemek ve İçme İlgili İnanışlar

- Yemek yerken en son sofradaki ekmek kırıntılarını yiyen kişi zengin olacağına inanılmaktadır.
- Ekmek yapılırken bir kişi bazlama istediğinde bu bazlama saçta pişerken kabarırsa bu kişinin de zengin olacağına inanılmaktadır.
- Tabağında yemek bırakmak büyük günah olduğu sayılmaktadır.
- Yemek sonunda tabaklarda kalan yiyecekli yiyen kişi çok sevap alır ve cennete gideceğine inanılmaktadır.
- Ayakta su içilir veya yemek yenir ise şeytanlar midesinden çektiğine inanılmaktadır.
- Yemek besmelesiz yenir ise çabuk acıkılacağına inanılmaktadır.
- Kurban etinin hiçbir yeri atılmaz atılır ise büyük günah olacağına inanılmaktadır.
- Kesilen hayvanın beynini yiyen kişi çok akıllı olduğuna inanılmaktadır.
- Yere ekmek atılmaz, yere düşen ekmek üç defa öpülerek başa konur ve yerden kaldırılmaktadır. Kaldırılmasa büyük günah olacağına inanılmaktadır.
- Ekmeğin yanığını yiyen cennete gideceğine inanılmaktadır.

- Ayakta yemek yenilir ise evin bereketinin kaçacağına inanılmaktadır.
- Yemek yendikten sonra sofraya kaldırılır ve hemen yerler süpürülür. Değilse şeytanların sofradan karınlarını doyuracağına inanılmaktadır.

Doğum İle İlgili İnanışlar

- Kadın çok ekşi yer ise oğlan, tatlı yerse kız olacağına inanılmaktadır.
- Kadın hamile olmadan önce yüzü çok güzel olup da hamileliğinde çok çirkin olursa kız, bir -değişiklik olmaz ise oğlan olacağına inanılmaktadır.
- Kadının göbeği sivri ise oğlan, yuvarlak ise kız olacağına inanılmaktadır.
- Kadının kalçası genişlemişse kız, karnı sivrilmişse oğlan olacağına inanılmaktadır.
- Gündüz döllenmiş çocuğun hayırsız bir evlat olacağına inanılır.
- Doğan çocuğun göbek bağı kesildikten sonra o çocuğun ne olması istenirse göbek bağı o işle ilgili olan bir yere gömülmektedir. Böylece çocuğun o işle meşgul olacağına inanılmaktadır. (Çocuğun okumasını isteyen aile okulun sahasına gömmektedirler)
- Çocuğun ayağının altından öpmek kötü bir davranış olarak bilinmektedir.
- Çocuğu ağzından öpersen büyüdüğünde uyurken çok salyası akacağına inanılmaktadır.
- Çocuğun ilk dişi çıktığında çıkan dişi incir ağacına çakılırsa o çocuğun hiç dişinin ağrımayacağına inanılmaktadır.

Ölüm ve Mezar İle İlgili İnanışlar

- Gece şiddetli rüzgâr eserse birinin öleceğine inanılmaktadır.
- Gece evin bir yerine baykuş konarsa o evden cenaze çıkacağına inanılmaktadır.
- Ölünün yıkandığı sudan bir bardak alınır ve üzerine çarpı şeklinde kazık koyulur bu sudan melekler su içtiğine inanılmaktadır.
- Mezarı parmak ile göstermek günahtır. Kim parmak ile gösterirse o gösterdiği parmağını ısırır böylece günahının affedildiğine inanılır.
- Bayramlarda ve özel günlerde mezara şeker ve su konulur ruhun bunlardan yiyip ve içtiğine inanılır.

Gök Cisimleri İle İlgili İnanışlar

- Hilal şeklinde olan ayın yönü yukarda olursa o ayın kurak geçeceğine inanılmaktadır.
- Gökkuşağının altından geçersen cinsiyetin tersine döneceğine inanılmaktadır.
- Güneş ve ay tutulmalarında teneke çalınmaktadır. Nedeni ise böylesi özel günlerde kötü ruhların ortada gezdiğine inanılmaktadır. Çalınan teneke ile kötü ruhlar ortamdan uzaklaştırıldığına inanılmaktadır.
- Yıldırım çaktığında salâvat getirilmese o kişiye yıldırımın zarar vereceğine inanılır.
- Yıldız kaydığını gören kişi o anda dilet tutarsa o dileği kabul olduğuna inanılmaktadır.
- Şiddetli dolu yağdığında bir tanesini alıp bıçakla kesersen o şiddetli dolu yağması kesileceğine inanılmaktadır.
- Ateş de kargı yakılırsa şiddetli fırtına çıkacağına inanılır.

Şeytan İle İlgili İnanışlar

- Kül dökülen yerlere basılırsa şeytan çarpacağına inanılmaktadır.
- Bulaşık suyunun aktığı yerden geçersen yine şeytanın çarpacağına inanılmaktadır.
- Tuvalette konuşulursa şeytan çarpacağına inanılmaktadır.
- Kapının eşiğinde oturulup yada yatılırsa şeytan çarpacağına inanılmaktadır.
- Ala yaprak (bir çeşit sarmaşık) olan yerde şeytanın yaşadığına inanılır.
- Ocaktaki sayacak veya sacın işi bitince ateşten alınmaz ise şeytanların yemek pişirdiğine inanılmaktadır.

Nazar Değmesi İle İlgili İnanışlar

- Bahçeye ve eve nazar değmesin diye yakınlarına ağı ağacı dikilmektedir.
- Renkli gözlü olanların nazarlarının çabuk geçtiğine inanılır.
- Nazarı geçtiği düşünülen kişinin geçtiği yerden toprak alınır ve nazar değen kişinin üzerine serpilir böylece nazardan kurtulduğuna inanılmaktadır.
- Çatal badem ve çatal buğday başağı evin herhangi bir yerine asılırsa nazar değmeyeceğine inanılmaktadır.

- Bahçeye ölmüş sığır, keçi ve at kafası asılırsa bahçeye kimsenin nazarının değmeyeceğine inanılmaktadır.
- Bahçeye yumurta kabuğu asılırsa nazar değmeyeceğine inanılmaktadır.
- Çocuğun kulağının arkasına kara sürülürse nazar değmeyeceğine inanılmaktadır.
- Çocuğun sağ omzuna muska ve nazar bocuğu takılır böylece çocuk nazardan koruduğuna inanılmaktadır.
- Nazar değen kişiler ya kendilerine kurşun döktürürler yada kendilerini bir ocakçıya okutarak nazardan kurtulduklarına inanılmaktadır.

Diğer İnanışlar

- Ocakta yanan ateş de kömür dikilirse misafir geleceğine inanılmaktadır.
- Sağ el kaşınırsa hediye geleceğine inanılır. Sol el kaşınır ise alacaklı geleceğine inanılmaktadır.
- Çay bardağının içinde küçük çay kazığı parçası olursa misafir gelecektir ve bu kazığı ısırarak gelecek olan misafirin cinsiyeti de bilindiğine inanılmaktadır.
- Evin içinde ısıklık çalınırsa eve yılan geleceğine bu yüzden evde ısıklık çalınması iyi bir şey olmadığına inanılmaktadır.
- Gece sakız çiğneyen kişi, ölünün kemiğinin çiğnendiğine inanılmaktadır.
- Gece tırnak kesilmesi hoş görülmemektedir.
- Uykuda dişlerini gıcırdatan ölü kemiği yediğine inanılmaktadır.
- Yolda giderken delik taş gördüğünde onu kaldırarak bir yere asmak uğur getirdiğine inanılmaktadır.
- Ocakta ateş yanarken odunlardan “vıııııı” diye bir ses çıkarsa biri o evden bir kişi hakkında gıybet yaptığına inanılır.
- Bir kişinin kulağı çınlar ise bir kişi onun hakkında konuşuyordur ve “Biri beni anıyor” lafı söylenir.
- Ağaçların meyvesi ve tohumları çok olursa o yıl kış ayının sert geçeceğine inanılır.
- İki insan konuşurken istemeyerek birinin ismini söylediğinde o kişi kendisini andığına inanılır.
- Tüfeğin üzerinden geçilirse tüfeğin avının tutulacağına inanılır ve bu tür tüfekler üç defa yufkadan geçirilir böylece tekrar vuracağına inanılır.

-Küçük çocuğun üzerinden atlanırsa o çocuğun cüce kalacağına inanılır ve hemen üç defa tekrar atlanır çocuğun üzerinden.

-Yatarken ellerini iki ayağının arasına alıp da yatanların kısmetinin kapanacağına inanılmaktadır.

2.3.4.4. Halk Baytarlığı

İlçede tarımın yanında hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır. Kırsal köylerde özellikle her evde ortalama seksen ila yüz küçükbaş hayvan bulmak mümkündür. Bu yüzden insanlar hayvanları her hastalığında baytar çağırmazlardı. Atalarından öğrenilen tedavi yöntemleri ile hayvanlarının tedavilerini kendileri yapmaktaydı. Fakat içinde bulunduğumuz çağ ile birlikte hayvancılıkla uğraşan kişilerde önemli ölçüde azalma oldu. Bunun sonucunda da aşağıdaki halk baytarlıklarında yapılan tedaviler unutulmaya yüz tutmuştur.

1. Genel Olarak Zehirlenmelerin Tedavisi

Zehirlenen hayvan sakın bir yere kaldırılır. Ardından bir tase bol sarımsaklı bir yoğurt yapılır ve içerisine odun kömürü ezilir. Oluşturulan karışım hayvana yedirilir böylece hayvan iyileşir.

2. Yılan Sokması

Yılan soktuğu anlaşılan hayvana hemen ateşte bir taş ısıtılır ve hayvanın kuyruk tarafına bu taş bastırılır. Diğer taraftan ise hayvanın gözünün önündeki damar kesilir ve kanatılır. Böylece yanan yerdeki korun (kıl) kokusu ve kanın dışarı çıkması ile hayvanı iyileştiriyor (Katılımcı No:6).

3. Salgın Hastalıkların Tedavisi

Eskiden salgın hastalıklarda ilçe halkı birçok hayvanını kaybetmiştir. Salgın hastalıktan ölen hayvanın karaciğeri ve beyni alınarak havanda yedi değişik baharat ile karıştırılarak dövülür. Bu karışım bakır bir kap da kaynatılır. Ardından bir iğneye yedi farklı renkte ip takılır. Bu ipi bakır kap da ki karışıma batırılır ve sağlam

hayvanların kulağına batırılarak kulaktan geçirilir. Böylece sağlam hayvanlara salgın hatalığa karşı bağışıklık kazandırılmış oluyor (Katılımcı No:6) .

4. Eskileme Hastalığı

Bu hastalıkta bir tür zehirlenmedir. Daha çok hayvanlar uzunca bir süre ekilmeyen yerlerden yediği otlardan kaynaklanmaktadır. Bu hastalığın tedavisinde ise göktaş, tereyağı ile iyice karıştırılır ve hayvana yedirilir. Ya da hayvana sarımsaklı yoğurt yedirilerek bir kulağa küçük bir şekilde kesilir. Böylece hayvan iyileşir (Katılımcı No:5)

5. Deli Bakla Tutması

Deli bakla bir çeşit zehirli bitkidir ve ilkbaharda çıkar. Bu bitki hayvanlar tarafından yendiğinde hayvanda zehirlenme yapar ve aşırı şekilde hayvanda kan basıncına neden olur. Bu durumda yapılması gereken tedavi hayvanın burnundan veya kulağından bir yer kesilir ve kan basıncı düşen hayvan iyileşir (Katılımcı No:6 ve 23).

6. Su Tutması

Taş değen veya farklı şekilde yaralanan hayvan aşırı şekilde su içer. Bundan dolayı hayvanın karnı çatlamaya noktasına gelir. Bu hastalığın tedavisinde ise bir şiş ısıtılır ve hayvanın ön ayaklarının yanından iki kaburga kemiğinin arasından delinir. Delinen bu yerden sarı su akar ve hayvan iyileşir (Katılımcı No:35).

7. Yaraya Kurt Atması

Her hangi bir sebeple yaralanan hayvana müdahale edilmez ise yaraya kurt atar. Özellikle yaz aylarında yaraya kurt daha çabuk atar. Bu yüzden hayvan yaralandığı anda yaraya kekik yağı ile katran karıştırılarak sürülür. Bu işlem birkaç gün devam eder böylece yaraya kurt atmaktan kurtulur. Aynı işlemi kurtlanmış yaraya da yapılabilir. Bu sayede yaradaki kurtlar dökülür.

8.Ur Çıkması

Bu hastalık küçükbaş hayvanlarda daha sık görülmektedir. Hayvanın herhangi bir bölgesinde vücutta bulunan kirli kanın toplanması sonucu meydana gelmektedir. Hastalığı tedavi edebilmek için ur iyice olgunlaşması beklenir. Olgunlaşan ur hayvanın iç yağı ve çam pise si ile ovulur ve ardından ur iğne yardımı ile delinir. Delinen ur iyice sıkılarak içindeki irin ve pis kan dışarıya çıkartılır. Ardından yaraya katran sürülerek iyileşmeye bırakılır (Katılımcı No35 ve 36).

9. Karnı Şişliği Tedavisi (Soğuklama)

Bu hastalık kış aylarında hayvanların soğuk su ve soğukta kalmasından dolayı meydana gelmektedir. Hasta olan hayvanın karnında aşırı bir şişkinlik olur ve hayvanının karnı guruldar. Böylesi durumda kekik yağı, zeytinyağı ve sabun karıştırılarak bir karışım elde edilir. Bu karışım ile hayvanın karnı iyice ovulur ve hayvan iyileşmeye bırakılır (Katılımcı No:23).

10. Kene ve Pirelerden Koruma

Büyük bir kazana su kekik yağı, pise ve katran ile bir karışım yapılır. Bu karışıma hayvanlar batırılır veya hayvanlar yıkanır. Ardından tüm ahıra kireç atılır. Böylece kene ve pirelerden hayvanlar korunmaktadır.

11. Kırık ve Çıkıkların Tedavisi

Hayvanın her hangi bir sebeple dışarıdan aldığı bir darbe sonucu kemiklerinde kırılma veya çıkma meydana gelmektedir. Bu nedenle insanlarda olduğu gibi öncelikle hayvanlarda kırık ve çıkıklar tespit edilir ve yerine getirilir. Bal, tuz ve un iyice yoğrulur bu hamur hayvanın kırık veya çıkık bölgesine bez yardımı ile sarılır. Ardından ağaçtan yapılan “seyik” adındaki ortalama 15-20 cm dört tahta veya çıta ile kırık veya çıkık olan bölge iyice sarılır. Bu sarmadaki amaç kırık ve çıkık olan bölgeyi sabit tutmaktır.“Seyik” yaklaşık on gün boyunca hayvanın ayağında kalır ve böylece kırık ve çıkıklar iyileşir (Katılımcı No:35).

12. Boynuz Batmazı

Bu boynuz batması genellikle küçükbaş hayvanlarda çok görülen bir rahatsızlıktır. Hayvanın boynuzu aşırı şekilde büyüyerek yüzüne batmasına denilmektedir. Bu gibi durumlarda hayvanın boynuzu bir tel veya bıçkı ile batan yerden yaklaşık 5cm yukarisından kesilir. Bir diğer işlem ise hayvanın batan boynuzu yanan kömür ile ısıtılır ve ısıtılan boynuz el yardımı ile geriye çevrilir. Böylece hayvan boynuz batmasından kurtulmuş oluyor (Katılımcı No:11).

13. Göğüs Ağrısı

Bu hastalık en çok küçükbaş hayvanlarda görülmektedir. Hastalığa erken tedavi yapılmaz ise hayvan göğsünü kaybetmektedir. Hayvan bu hastalığa ilk yakalandığında fark edilir ise bir kaba idrar yapılır ve sıcak idrar ile hayvanın ağrıyan göğsü ovulur. Ardından kil ve bal karıştırılarak hayvanın ağrıyan göğsüne sıkıca sarılır. Üç gün bekletilen sargı çıkarılır ve hayvanın göğüs ağrısı böylece geçmiş olur (Katılımcı No:35).

2.3.4.5. Halk Mutfağı

1. Çorbalar

Yumurta Çorbası (Sulu Yumurta)

- Tereyağı
- Kırmızı Toz Biber
- Köy Yumurtası
- Su

Tereyağı tavada eritilerek kırmızı toz biber ile kavrulur. Ardından su eklenir su kaynayıncaya kadar beklenir. Bu esnada yumurta bir kaba kırılarak iyice karıştırılır. Kaynayan suya çırpılmış yumurta eklenir ve pişirilir. Yanında limon ile servis edilir.

Un (yağlıca bulamaç) Çorbası

- Un
- Tereyağı
- Su
- Tuz

-Kırmızı toz biber

Tavaya un ile yağ koyulur. Un kavrulduktan sonra soğuk su yavaşça dökülerek krema kıvamına gelinceye kadar karıştırılır. Böylece pişmeye bırakılır (Katılımcı No:31).

Un Heyriyesi Çorbası

-Un

-Tuz

-Yağ

-Kırmızı toz biber

Un bir tepsiye dökülür az su ekleyerek elde ovulur. Küçük topak meydana gelir ardından bu topalar biraz kurutulur. Tencereye yağ biber konulur biraz kavrulur daha sonra su eklenir su kaynayınca undan yapılan topalar tencereye eklenir ve pişirilir.

Maş Çorbası

- Maş

- Tereyağı

- Soğan

- Su

- Biber, Nane, Kekik

Temizlenen maşlar tencereye konulur. Üzerini örtecek kadar su eklenir ve pişmeye bırakılır. Pişen maşlar kabukları çatlar ve suyu süzülür. Ilık su ilave edilip kaynayınca kabukları alınır. Daha sonra içerisine ince doğranmış soğan katılıp yumuşayınca kadar kaynatılır. Tencere ocaktan indirilerek kızdırılmış yağ içine biber, nane, kekik ilave edilerek servise hazırlanır.

Ayran Tarhanası

Bu tarhana yazın keçilerin sütü çok olduğu mevsimlerde büyük kazanlarda ayran, buğday yarması ile yapılarak kurutulur ve kış aylarında istenildiği zaman bir miktar pişirilir.

-Kurutulmuş ayran tarhanası

-Kuru börülce

-Sarımsak

-Yağ

-Tuz

-Kırmızı toz biber

-Su

Kurutulmuş ayran tarhanası bir tencereye konulur ve içersine bir miktar börülce atılır. Üzerleri su kapanıncaya kadar doldurulur ve pişmeye bırakılır. Çorba piştikten sonra sarımsaklar ince bir şekilde doğranarak yağda biber ile birlikte kavrulur ve tenceredeki çorbaya dökülerek servise hazır olur. Kış aylarının vazgeçilmez bir çorbasıdır (Katılımcı No:31).

Süt Tarhanası

Ayran tarhanasında olduğu gibi yazın keçilerin sütlerinin bol olduğu zamanlarda kabuğu alınmış buğday, keçi sütü ile büyük kazanda buğday özleşinceye kadar kaynatılır. Tam özleşmeye başlayınca haşlanmış nohut ilave edilir ve biraz daha kaynatılır. Ardından damlara serilerek kurutulur.

-Kurutulmuş süt tarhanası

-Su

-süt

Kurutulmuş tarhana bir tencereye konulur. Tarhananın üzerine yarım su ve yarım süt eklenerek pişirilir. Sade ve çocukların severek yediği bir çorbadır. Yine kış aylarının sevilerek tüketildiği bir çorbadır (Katılımcı No:33).

Bakla Çorbası

Kurutulmuş kuru baklalar kırılarak kabuklarından alınır.

-Bakla

-Sarımsak

-Kırmızı toz biber

-Su

-Tuz

Kırılmış baklalar önce kaynatılarak siyah suyu alınır. Daha sonra sarımsak ve biber kavrulur içerisine tuz ve su ilave edilir. Kaynamaya yakın pişmiş baklalar içerisine dökülerek biraz koyuluncaya kadar pişirilir ve servise hazır olur (Katılımcı No:31).

2. Aperatifler

Sıyırtmak

İçli yeşil bakla, bezelye, araka ve börülce gibi yiyecekler kabukları ile birlikte bir tencerede tuz atılarak pişirilir. Pişen bu yiyecekler bir tepsiye alınarak servis edilir. İsmiyle sıyırtmak olması da yiyecekler kabuklarıyla pişirildikten sonra içlerini elle sıyırarak çıkarılmasından gelmektedir.

Batırık

- Badem
- Fıstık
- Susam
- Ceviz
- İnce bulgur
- Nane
- Toz kırmızıbiber
- Tuz
- Su

Bulgur sıcak su ile karıştırılarak şişmeye bırakılıyor. Ardından fıstık, badem, ceviz ve susam mutfak robotunda çekilir. Daha sonra bu karışım bulgura karıştırılarak yoğruluyor. Bu karışıma soğuksu eklenerek yavaş, yavaş karıştırılıyor ve koyu bir kıvam aldıktan sonra servis ediliyor (Katılımcı No:16).

Kısır

- İnce bulgur
- Soğan
- Yeşilbiber
- Kırmızı toz biber
- Salça
- Salatalık
- Domates
- Maydanoz
- Marul
- Tuz
- Yağ

Bulgur sıcak su dökülerek şişmeye bırakılır. Bu sırada soğan, yeşilbiber ince bir şekilde doğranarak yağda kırmızıbiber, salça ile kavrulur. Bu karışım bulgura eklenerek iyice karıştırılır. Salatalık, marul, maydanoz ve domates küp, küp doğranarak bulgura karıştırılır. Yanında haşlanmış lahana, marul, salatalık ve limon ile servis edilir (Katılımcı No:16).

3. Yemekler

Göleviz Yemeği

Göleviz Gazipaşa da yetişen ve ilçeye özgü bir bitkidir. Genelde sulak yerlerde ve yumuşak topraklarda yetişir. Yemeği ise şöyledir;

- Göleviz
- Soğan
- Tuz
- Biber
- Sıvı yağ
- Domates

Göleviz genellikle etli ve nohutlu yemekleri de yapılmaktadır. Soğanlar doğrandıktan sonra yağda kavrulur ardından göleviz ile birlikte biber bir daha kavrulur. Ardından domatesler eklenerek domatesler eriye kadar pişirilir. En son su ilave edilerek en az 30 dakika pişirilir. Pilav ile servis edilir (Katılımcı No: 34).

Yoğurtlu Et

- Kemikli et
- Toz kırmızıbiber
- Yoğurt
- Su
- Sarımsak

Kemikli etler bir tencereye konulur. Tencerede yağ ile birlikte kavrulur kavruktan etlere kırmızı toz biberler eklenir. Daha sonra etlerin üzeri kapanacak şekilde su eklenir ve kaynatılır. Kaynadıktan sonra sarımsaklı yoğurt yapılır ve etin üzerine dökülür tekrar kaynamaya bırakılır.

Bişme

Yaz sebzelerinden ve özellikle patlıcandan yapılan domatesli sebze yemeğidir.

- Patlıcan
- Soğan
- Domates
- Sarımsak
- Kırmızı toz biber
- Su

Bu malzemeler doğranır. Üzerine zeytinyağı ve az su ile kısık ateşte pişirilir (Katılımcı No:31).

Arap Aşı

- Bugday
- Un
- Tavuk eti
- Baharat

Kış aylarının vazgeçilmez yemeklerinden birisidir. Hammaddesi buğday unudur. Un geniş bir tencerede su ile krema kıvamına gelene kadar yavaş, yavaş karıştırılarak pişirilir. Tam kuyulaşmadan ateşten alınarak büyük bir sineye dökülür. Daha sonra siniye yayarak ortasına bir çukur açılır bu çukura pişmiş tavuk veya av eti çorba tası konularak servis edilir (Uysal, 2008).

Ülübü (börülce) Piyazı

- Börülce
- Soğan
- Maydanoz
- Haşlanmış yumurta
- Zeytinyağı
- Su
- Domates
- Limon

Kuru börülceler suda haşlanır. Daha pişen börülceler tabağa alınır. Diğer malzemeler tabaktaki börülcenin üzerine doğranır. Limon suyu ve zeytinyağı da konularak servis edilir.

Fasulye Piyazı

- Kuru fasulye
- Haşlanmış yumurta
- Soğan
- Maydanoz
- Limon
- Zeytinyağı
- Talatur ve sirke
- Domates

Haşlanmış fasulye tabağa konularak üzerine maydanoz, soğan, domates ve haşlanmış yumurta ilave edilir. Ardından sirke, limon suyu ve talatur sos ile servise konulur.

Kabuklu Yeşil Fasulye

- Kuru yeşil fasulye
- Soğan
- Salça
- Domates
- Su
- Zeytinyağı

Fasulyeler taze iken toplanır. Kabuklu şekilde doğranarak kurutulur. Fasulyeler öce suya ıslatılır. Soğanlar, salça ve domatesler kavrulur. Islatılan fasulyelerde eklenir biraz daha kavrulur. En son su eklenerek pişirilir. Bol ekşili oldukça lezzetli bir yemektir.

Yahni

- Et
- Patates
- Yağ
- Arpacık soğan
- Kırmızıbiber
- Tuz
- Su

Etler yağ dökülmeden kendi suyunu çekene kadar kavrulur. Daha sonra biraz daha yağ eklenerek biraz daha kavrulur. Üzerine kabukları soyulmuş arpacık soğanlarda bütün bir şekilde konulur. Böyle biraz daha kavrulduktan sonra su eklenir kaynamaya yakın büyükçe doğranmış patatesler eklenerek pişirilir. Servisinde pilav yerine mısır aşı ya da keşkek kullanılır. Düğün, mevlit gibi toplum yemeklerinde oldukça fazla yapılmaktadır (Katılımcı No:31).

Darı (Mısır) Bulgurcası

Taze mısır suda haşlanır. Haşlanan mısırlar tene haline getirilerek kurutulur. Kurutulan bu mısırlar yarma taşı yada değirmen yardımı ile bulgur haline getirilir. Bu bulgurdan iste darı bulguru çorbası, darı bulguru pilavı ve dolma yapılır (Katılımcı No:15).

Darı (Mısır) Aşı

Kurutulmuş mısırlar suda biraz bekler. Daha sonra büyük havanlarda yada değirmende dövdürülür. Mısırlar ince kabuklarından ayrılır. Bu kabuklarından ayrılan mısırlar suda haşlanarak pişirilir. Pişen bu mısırlar yoğurt veya tereyağı ile karıştırılarak servis edilir.

Ayrıca yörenin toplum (düğün, mevlit vb.) gibi yemeklerin olmasa olmazıdır. Bir kültür haline gelmiştir (Katılımcı No:15).

Yoğurtlama

Patates, Makarna, sebze kızartmaları, marul, yeşil sarımsak, tokmakan vb. gibi yiyeceklerin üzerine yoğurt dökülerek yapılan yiyecektir. Örnek olarak sebze kızartmaları yoğurtlamasını anlatalım;

- Yoğurt
- Patates
- Patlıcan
- Kabak
- Yeşilbiber
- Sarımsak
- Yağ
- Kırmızı toz biber

Sebzelerin tümü ayrı, ayrı kızartılır genişçe bir kaba konulur. Ardında çırpılmış yoğurt üzerine dökülür. Tavadaki sarımsak ve biber kavrulduktan sonra üzerine dökülerek servis edilir.

Zeytinyağlı Yaprak Sarma

Lahana, asma yaprağı, dut yaprağı, ebegümeci vb. gibi yaprakların suda haşlandıktan sonra bulgurdan iç hazırlanarak yapraklar sarılır. Sarılan yapraklar tencereye konulur ve üzerlerine limon dilimleri konularak pişirilir. Pişen sarmalar üzerine zeytinyağı dökülerek servis edilir(Katılımcı No:34).

Mevsim Yeşillikleri Kavurması

Isırgan, pancar yaprağı, iğnecik otu, gıvışek otu, turp yaprağı, ıspanak, gelincik otu vb. gibi yeşilliklerin önce biraz haşlayarak daha sonra soğan, zeytinyağı ve kırmızıbiber ile kavurarak pişirilir. Dileyen yumurta ile de pişirebilir. Yumurtasız olanların yanında yoğurt ile servis edilmesine özen gösterilir (Katılımcı No:31).

4. Hamur İşleri

Göç Böreği

- Un
- Su
- Yoğurt
- Tuz
- Sussam
- yumurta

Bu malzemeler bir kaba alınarak yumuşak bir hamur elde edilene kadar karıştırılır. Hazırlanan hamur önceden yağlanmış tepsiye yayılır ve belli aralıklar ile delinir. Üzerine yumurta sürülür ve susam serpilir. Kızarıncaya kadar pişirilir.

Cızlama (Akıtma) Böreği

-Un

-Tuz

-Kuyruk yağı

-Su

Kalın öğütülmüş buğday ununu tuz ve su ile geniş bir kapta yoğurt kıvamına gelinceye kadar karıştırılır. Ardından ateşin üzerine kapatılmış saca bir bez yardımı ile hayvanın kuyruk yağı veya iç yağı sürülür. Daha sonra hazırlanan hamur kepçe ile yağlanan saca dökülerek kepçenin arkası ile saca yayılarak pişmeye bırakılır. Pişen börekler tereyağı ile yağlanır içine peynir veya çökelek konarak rulo şeklinde servis yapılır.

Ovmaç

-Yufka

-Kurukş (çökelek)

-Soğan

-Yağ

Soğanlar ince doğranır yağda kavrulur. Gevrek yufka ufalanır bir kaba koyulur üzerine kurukş ve kavrulmuş soğan eklenerek karıştırılır. Elle şekil verilerek servis edilir (Katılımcı No:31).

Porçlu Ekmek

Sakızlak (Çitlembik) çiçeğini 50cm açılmış yufkanın içine koyarak sacda pişirilir. Pişen bu ekmekler tereyağı ile yağlanarak çay ile servis edilir.

Dolaz

Kırılmış yufka üzerine tereyağı, pul biber ve su dökülerek yapılır.

Gözleme

- Un

- Maydanoz

- Peynir

- Tuz
- Su

Un su ve tuz ile yoğrulur. 25 - 35cm. Çapında yufkalar açılır. Açılan bu yufkanın yarısına maydanoz ve peynirden yapılan karışım serpilir hamurun boş olan kısmı dolu olan tarafa kapatılır. Saç üzerinde pişirilir. Tereyağı ile yağlanarak çay ve ya ayran ile servis edilir.

Kapama

Gözlemeden tek farkı içersine soğan ve peynir yerine ise çökelek konulmasıdır. Gözleme de olduğu gibi hamur açılır içersine soğan ve o anda evde olan yeşilliklere (lahana, ısırgan, pancar yaprağı vb.) çökelek katılarak yapılan karışım serpilir. Yine tereyağı veya zeytinyağı ile yağlanarak servis edilir. Genellikle yufka ekmeği yapıldıktan sonra ekmek bitiminde yapılır. Komşular çağrılarak yenir.

Pişi

- Un
- Yoğurt
- Maya
- Tuz
- Su

Un derince bir kapa konulur yoğurt, maya, tuz konularak su eklenerek hamur yapılır. Hamur daha sonra mayalanmaya bırakılır. Mayalanan hamur ele biraz yağ sürülerek avuç içinden az büyük bir şekilde açılır ve ocaktaki kızgın yağa atılarak pişirilir. İsteyenler peynir ve maydanoz ile bir karışım yapıp açtıkları hamurun içine koyarak da pişirebilirler. Genelde pişiler cenaze zamanlarında cenaze olan evlerde yapılır ve uzaktan gelenlere verilir.

5. Tatlılar

Pekmez Helvası

- Nutaşta (nişasta)
- Sıvı Yağ
- Üzüm Pekmezi

Yarım su bardağı sıvı yağı tencerenin içersine dökülür. Yağın içine kişi sayısına göre su bardağı ile ölçülerek yağa eklenir ve nutaşta sararıncaya kadar iyice kavrulur.

Kavrulan nutaştanın üzerine yavaş, yavaş pekmez eklenerek karıştırılır, karıştırılır pişirilir. Pişen helvayı yuvarlak şekil verilerek sofraya konulur (Katılımcı No:33).

Pelize

- Nutaşta (Nişasta)
- Üzüm pekmezi
- Tereyağı
- Ceviz
- Su

Nişasta, tereyağı ve pekmez tavaya konularak karıştırılır. Daha sonra kısık ateşte yoğurt'tan az koyu kıvama gelinceye kadar özleştirilir. Özleşen pelize bir tabağa konularak üzerine ceviz serpilir ve servis edilir (Katılımcı No:33).

Pekmez Köhtüsü

- Kalın yarılmış buğday unu (kepeklide olabilir)
- Üzüm pekmezi
- Sıvı yağ
- Tereyağı

Yarılmış buğday unu bir tavaya sıvı yağ ile birlikte koyularak hafif kavrulur. Kavrulan unun içine pekmezi yedirerek dökülür ve karıştırarak dökülür. Piştikten sonra tavasının ortasına bir çukur açılarak tereyağını bu çukura koyarak servis edilir (Katılımcı No:33).

Patlıcan Heleci

- Pekmez
- Patlıcan
- Su

Pekmez büyük bir kap da su eklenerek şerbet haline getirilir. Daha sonra tencereye bu şerbeti koyarak kaynatmaya başlanır. Tam koyulmaya başlayınca pekmez içersine bütün şişlenmiş patlıcanlar atılarak patlıcanlar pişene kadar kaynatılır. Daha sonra soğutularak bir kaba alınır ve burada saklanır. Eskiden bu saklama işleminde hep küpler kullanılmıştır. Heleç genelde üzüm pekmezi yapımı sona erdikten sonra yapılmaktadır. Patlıcanda olduğu gibi İncir, Elma, Pancar gibi yiyeceklerinde heleci olmaktadır.

Üzüm Pekmezi

Pekmezlik üzümler ilçede şunlardır; Gökmelte, Anamur üzümü, Alicavuş ve Danabokudur. Bu üzümler tam yetiştiklerinde imeceler ile toplanarak pekmezliklere getirilir. Getirilen bu üzümler pekmezlikteki teknelere dökülür dökülen bu üzümler burada ezilerek suyu yani şırası çıkarılır. Bu sıra büyük bakır kazanlara koyarak içerisine önceden özenle hazırlanan meşe, sakızlak ve çınar gibi ağaçlardan alınan küller konulur. Külün konulmasının nedeni ise hem şırayı daha iyi süzmek hem de pekmezin kıvamını ve rengini daha iyi elde etmek içindir. Ocaktaki bu şıralar kaynayınca indirilerek soğumaya bırakılır. Soğuyan bu şıralar bakırdan olan pekmez tavalara süzülerek yaklaşık 3-4 saat kaynatılır ve pekmez olunca çıkartılarak soğutulur ve kaplara alınarak saklanır.

Harnup (Keçiboynuzu) Pekmezi

Toplanan harnuplar öncelikle ayıklanır. Ayıklanan iyi harnuplar çekiç yada keser yardımıyla ezilir. Ezilen harnuplar bir tavaya konularak 2 gün suda ıslı kalır. Daha sonra süzülerek pekmez tavasına konulur. Yaklaşık 2.30-3.30 saat arası kaynatılarak harnup pekmezi elde edilir.

Kıvrım

- Un
- Yoğurt
- Yumurta
- Şeker
- Ceviz
- Yağ
- Su

Un yoğurt yumurta karıştırılarak su ile hamur haline getirilir. Ceviz içi dövülerek şeker iç harcı yapılır. Hamurlar açılarak içine şeker ile cevizden yapılan harç serpilir. Açılan bu hamurla iki yandan toplanarak önceden yağlanmış tepsiye içten dışa doğru kıvrılarak konuluyor. Dolan tepsiler pişirildikten sonra şekerden yapılan şurup dökülerek servise hazır hale geliyor. Bu tatlı ilçede genellikle dini bayramlarda çok yapılmaktadır.

Çilek reçeli

Çilek reçeli genelde haziran ayının sonlarında yapılmaktadır. Çünkü ilçede çilek hasadının sonları bu ayda olduğu için ve çileğin sonları küçük ve lezzetli olduğundan dolayı reçelde bu ayda yapılmaktadır. Toplanan çilekler iyice temizlenerek tencereye koyulur. Ardından üzerine şeker dökülerek yarım saat kaynatılır. Pişen reçel ocaktan alınarak soğumaya bırakılır. Soğuyan reçelin üzerine bir tül çekilerek yaklaşık 10 gün güneşte bekletilerek yemeğe hazır oluyor.

Sarı Kiraz Reçeli

Toplanan kirazlar temizlenerek çekirdekleri çıkartılır. Çekirdekleri alınan kirazların üzerine şeker dökülerek yaklaşık 12 saat böyle bekliyor. Daha sonra kaynatılarak pişiriliyor. Soğutulur yemeğe hazır oluyor.

6. Kışlık yiyecekler

Göce

Buğday, arpa ve mısır kavrulup öğütülür. Elde edilen un tercihe göre pekmez, bal, yoğurt ve gavut (Harnup ezmesi) ile karıştırılarak sos olarak tüketilmektedir.

Kak

Açılarak kurutulmuş incire pekmez tortusu ile kaynatılmasından elde edilir. Çerez olarak tüketilir.

Kurukeş

(Kuru çökelek):Çökeleğin kurutulurken elenmesi ile elde edilir. Kahvaltılık olarak ve hamur işlerinde kullanılır.

Çıtlık

Çitlembik ağacının yeşil tohumlarını toplayarak kurutulması sonucu elde edilir. İsteyenler kavurup döverek pekmez bal ile de yiyebilirler.

İğde Kuruşu

İğdeler tam olgunlaştıktan sonra toplayarak kurutulması sonucu elde edilmektedir. Kış aylarınız vazgeçilmez ve faydalı yiyeceklerindendir.

Hoşaf

Kurutulmuş içde, elma, şeftali, armut, üzüm vb. gibi meyvelerin su ve pekmez ile pişirilmesi ile elde edilmektedir. İlçe kültüründen biriside bulgur pilavı ile hoşaf yemektir.

7. İlçede Yetişen Meyveler

Gazipaşa da verimli araziler ile birlikte elverişli mevsim koşullarının olmasından dolayı dört mevsim on iki ay her çeşit meyve yetişmektedir. Türkiye'nin tropik meyve üreticiliğinde başı çekmekte olan ilçe bu sayede ilçe ekonomisine de katkısı giderek artmaktadır.

Tablo 5. Gazipaşa'da yetişen meyveler

Çekirdeksiz nar	Limon	Mango	Kavun
Beşbıyık	Avokado	Guvaya	Kaysı
Hünnap	Kivi	Pasiflora	Karpuz
İçde	Papaya	Enginar	Ayva
Keçiboynuzu	Böğürtlen	Amma	Çilek
Muz	Pepino	Kudret narı	Ayva
Portakal	Kahve	Murt(Mersin)	Pitaya
Mandalina	Hurma	Elma	Armut
Greyfurt	Ananas	Kiraz	Erik
Şeftali	Dut	Üzüm	Yenidünya

2.3.5. El Sanatları

El sanatları insanların yaşayış şekline ve tabiat şartlarına paralel olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak insanlar soğuktan, vahşi doğadan korunmak ve beslenmek amacıyla el sanatlarının ilk örnekleri oluşmuştur. İlerleyen zamanlarda ise gelişen çevre koşullarına göre farklılık gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun yaşayış şeklini, duygu ve düşüncelerini kültürel özelliklerini yansıtarak “geleneksel” vasfını almıştır. Yüz yıllardır tarihin süzgecinden geçen farklı uygarlıklardan etkilenecek kendi kültürleri ile bir araya getirilen zengin bir motif haline gelmiştir (Sarıkaya, Hünerel ve Er, 2012).

El sanatları diğer halk sanatlarında olduğu gibi, bir ulusun veya toplumun kültürel kişiliğini en anlamlı yansıtan belgeleridir. Gazipaşa'nın da kültürel kişiliğini yansıtan el sanatları da şunlardır:

1. Kıl ve Yün Dokumacılığı

İlçenin kırsal köylerindeki insanların önemli geçim kaynağından biri olan küçükbaş hayvancılıktır. Durum böyle olunca yöre insanı bu hayvanların tüylerini değerlendirerek çeşitli el dokumaları yapmaktadırlar.

Her yıl ilkbaharın gelmesi ile birlikte küçükbaş hayvanların tüyleri ve yünleri kesilir. Kesilen yün veya tüyler temizlenerek boyamak isteyen kökboyası ile kazanlarda boyar. Boyamak istemeyen ise sade olarak kullanır. Boyanan bu tüy ve kıllar “egitmeç” (kirmen) dediğimiz eşya ile ip hanine getirirler. Böylece tüy ve kıllar dokumaya hazır hale gelir. Hazır hale gelen tüy ve yünler ıstar ve çulfalıkta dokunmaktadır. Bu ıstarlarda dokunan el sanatları şunlardır; sili (zili), kilim, çul, ala çul, heybe, kolan ve alabacaktır (Katılımcı: 32).

2. Pırtıl (Çaput) Dokuma

İlçede görülen bir diğer dokuma türü de çaput dokumadır. Bu dokumanın en önemli özelliği eskiyen ve kullanılmayan malzemeleri bir nevi geri dönüşüm sistemi gibi kullanarak farklı eşyalar elde edilmesidir. Eski elbise ve çarşaflar ortalama 3cm eninde yırtılarak ip gibi uzun hale getirilir. Elde edilen bu çaputlar mekiğe sarılır ve çulfalık ta dokunur. Bu dokumalar evlerde paspas ve yolluk olarak kullanılmaktadır (Katılımcı No:31).

3. Oya ve Dantel İşlemeciliği

Oya ve dantel işlemeciliği eskiden her yörede olduğu gibi ilçede evlenme çağına gelmiş genç kızların çeyizlerine koymak için yaptıkları en önemli el sanatlarından birisidir. Bu el işleri mil, iğne ve ağaç çubuklar yardımı ile uzun sürelerde yapılmaktadır. Danteller el emeği göz nuru olduğundan kızlar evlenince evin en güzel köşelerinde vitrin, masa, mutfak ve televizyon süsü olarak kullanılmaktadır.

Diğer taraftan yörede oya işlemeciliği çeşitli boncuk ve pullar ile yapılmaktadır. Yapılan bu oyalar yazma köşelerine iğne ile dikilerek kullanılmaktadır. Günümüzde ilçede birçok kadın evinde dantel ve oya işlemeciliği yapmaktadır. Yaptığı bu oyaları satarak ev ekonomilerine küçükte olsa katkı sağlamaktadırlar (Katılımcı No:16).

4. Nakış İşlemeciliği

Nakış renkli ipler ile bez veya etamine çeşitli desenler işlenerek yapılan süsleme sanatıdır. Anadolu da genç kızların çeyiz sandıklarının olmazsa olmaz parçalarından birisidir. Keza ilçe kültüründe de bu olay farksızdır. İlçede nakışlar en çok namazlığa, yatak ve masa örtülerine işlenmektedir. Fakat günümüzde teknolojinin gelişmesi ile makine nakışları ortaya çıkmıştır. Hal böyle olunca el emeği göz nuru nakışlar giderek popülerliğini kaybetmeye başlamıştır (Katılımcı No:16).

5. Ahşap İşlemeciliği ve Oymacılık

Yörede yetişen sandal, piynar, dişbudak, dut, ceviz, katran, gürgen vb. ağaçlar ahşap işlemeciliği ve oymacılıkta kullanılan en önemli ağaçlardandır. Bu ağaçlardan çeşitli ev eşyaları (kaşık, kepçe, senit, çeyiz sandığı, masa, sandalye, saz, oklava) vb. yapılmaktadır. Yine ilçe ait yöresel evler de ahşap işlemeciliği ve oymacılık sanatını görmek mümkündür. Bu evlerin kapıları, pencereleri, ocaklık köşeleri ve yüklüklerinde ahşap işlemeciliğinin örneklerindendir. Diğer taraftan birçok tarım aletleri de ahşaptan yapılmaktadır. Saban, boyunduruk, zelve, düven, tırmık ve yaba gibi aletlerde yapılmaktadır. Fakat gelişen teknoloji ile birlikte her işi makine yapar oldu. Bu makineleşme den ahşap işlemeciliği ve oymacılığı da payını alarak ilçede yok olmaya yüz tutmuştur (Katılımcı No:29).

6. Su Kabağı İşlemeciliği

Türkiye de su kabağının en iyi yetiştiği yerlerin başında Gazipaşa gelmektedir. Bu nedenle ilçede bazı ailelerin geçim kaynağı olmuştur. Yetişen su kabakları düzgün bir şekilde kırmadan kurutulur. Kurutulan su kabaklarının dışı ince zımpara yardımı ile zımparalanır. İşleme hazırlanan su kabaklarına küçük, küçük delikler açılır ve rengârenk boncuklar bu deliklere yerleştirilir. Bu sayede kabağın üzerinde farklı

desenler elde edilir. Su kabaklardan çeşitli süs eşyaları ve avizeler yapılarak satışa sunulmaktadır. Turistlerin en çok satın aldıkları süs eşyaları arasında yer almaktadır.

7. Demircilik

Türkler eski çağlardan beri demi en iyi işleyen millet olmuştur. Bu yüzden Türk kültüründe demirciliğin yeri bambaşkadır. Öyle ki Türklere ait birçok masal ve hikâyelerde demir ve demirci karşımıza çıkmaktadır (Davulcu, 2015).

Gazipaşa da demircilik ise teknoloji gelişmeden önce oldukça etkin bir meslek olarak karşımıza çıkmaktaydı. İlçe merkezinde olduğu gibi ilçenin birçok köyünde demircilikler bulunmaktaydı. Bu demirciler halkın nal, zincir, çeşitli ev eşyaları, tarım ve kesici aletlerini yapmaktaydılar. Fakat günümüzde bakacak olursak ilçede toplamda beş ila on demirci dükkânı bulunmaktadır. Demircilik mesleği popüler bir meslek olmaktan çıktığı için bu dükkândaki ustalar çıkarak yetiştiremiyorlar. Bu yüzden giderek bu el sanatı mesleği de yok olmakla karşı karşıya gelmektedir (Katılımcı No:22).

8. Bakırcılık

Bakırın çeşitli teknikler uygulanarak mutfak ve süs eşyasına dönüştürülme sanatına bakırcılık denir. Bakırcılık geçmişten günümüze kadar gelen el sanatlarından birisidir. Bu el sanatı Anadolu'nun birçok bölgesinde bakırcılar çarşısında hala yaşatılmaktadır (Katılımcı No:28).

Gazipaşa'da bir bakırcılar çarşısı olmasa da kendilerine ait küçük dükkânlar da bu kültür yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bakırcılar bu dükkânlarda kazan, tencere, tava, sini, tepsi, tabak ve çeşitli süs eşyaları yapmaktadırlar. Ama demircilikte olduğu gibi bakırcı ustaları da günümüzde çıkarak bulamadıklarından şikâyetçidirler. Bu nedenle bu el sanatı mesleği de giderek yok olmaktadır (Katılımcı No:28).

9. Sepet Yapımı

Ağaçların yeni sürgünlerinden, bitkilerin odunlaşmamış kökleri ve kamışlardan faydalanarak yapılan örgü sanatına sepet örgücülüğü denilmektedir (URL-6, 2018). Toplumların kültürünü oluşturan önemli öğelerden birisidir. Fakat her toplum sepet yapımında farklı materyaller kullanmıştır.

Gazipaşa’da ise sepet yapımında meşe, tespih ağacı ve kargı (kamış) kullanılmaktadır. İlçede eskiye nazaran ile sepet yapımı yok denilecek kadar azdır. Fakat sepet ören kişiler hala vardır. İstek olması durumunda sepet ören kişiler bu siparişleri yapmaktadırlar (Katılımcı No:30).

10. Yöresel Taş Ev Ustalığı

Yöresel taş evler ilçe merkezinde pek fazla olmamasına rağmen kırsal köylerde ki eski evlerin tamamı taş evdir. Bu evler genelde iki katlıdır. Birinci katı ahır ve samanlık olarak ikinci katı ise ev sahiplerinin kaldıkları yer olarak kullanılmaktadır. Evlerin yapılacakları yerler seçilirken taşlık olmasına dikkat edilir. Nedeni ise evin taş ihtiyacının birçoğunun buradan karşılanması içindir. Evin yapılacağı yer iyice düzeltilerek çift taraflı duvar örülmeye başlanır. Duvar örülürken taşların arasına topraktan ve su ile yapılma harç konulur böylece böcek, haşere ve soğuktan ev ahalisi korunmuş olur. Evin duvarı yapılırken her 1m’ye kuşak konulur. Kuşaklar 3 cm kalınlığı ve 7-10 cm enindeki tahtalardır. Bu kuşaklar evin duvarının daha sağlam olmasını sağlarken olası sarsıntıda evdeki oluşacak çatlakları da önlemektedir. Evin boyu 3m’ ye ulaşınca özellikle katran ağacından yapılmış ortalama 20-30 cm enine sahip tomruk şeklindeki ağaçlar her odaya 50 cm ara ile döşenir. Böylece ahır ile oda arası bölünmüş olur. Duvar örme işlemi tekrar devam eder bu esnada her odaya duvar içine gömme dolavlar (Dolap) ve ocaklıklar yapılır. Evin duvar işi son bulunca ahırda olduğu gibi evin üstüne de tomruklar koyulur. Tomrukların üzeri pardı ile kapatılır.(Pardı: büyük katran kütüklerinden ağaç çiviler yardı mı ile yarılarak çıkarılan tahta türü bir şeydir). Pardıların üzerine çam pürü serilerek dam topraklanır. Böylece evin kaba inşaatı bitmiş olur.

Evin sıvası ise toprak, saman ve su ile yapılan harç ile yapılmaktadır. Karılan harç bir gün bekletilerek özleşmesi sağlanır. Özleşen harç ile ev sıvanır ve beyaz toprak ile de içi boyanır. Diğer yandan evlerin odalarına süslemeli izveler (yükçük) yapılarak evin inşaatı tamamlanır.

Fakat her şeyde olduğu gibi teknolojinin gelişmesi ile birlikte betonlaşma arttı ve bu evleri yaptıran olmamaya başladı. Durum böyle olunca bu evleri yapan ustalarda farklı mesleklere yönelerek yöresel taş ev ustalığı giderek unutulmaya başlamıştır (Katılımcı No:3).

11.Yöresel Taş İşçiliği

Yöresel taş işçiliği geleneksel Türk el sanatları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Türk tarihine bakacak olursak Selçuklu ve Osmanlı devletlerinde taş işlemeciliği yoğun olarak kullanılmıştır (Sökmen, 2015). Taş işleme sanatı 01.0019 envanter numarası ile SOKÜM' e girmiştir. Böylece dünyanın somut olamayan kültürel mirası haline gelmiştir.

Geçmişte ilçede taştan birçok alet ve eşya yapılmaktaydı. Bunların en önemlileri şunlardır; yarma taşları, taş havanlar ve taş yuvaklardır. Yarma taşlarının yerlerini değirmenler, taş havanların yerlerini demir havanlar almıştır. Evler betonlaşınca taş yuvaklarda kullanılmamaya başlamıştır. Böylece bu işçilik ilçede yok olmuştur (Katılımcı No:42).

12. Geleneksel Alet ve Eşyalar

Alet ve Eşyalar tarihler boyunca insanların hayatlarını önemli derecede kolaylaştırmıştır. Bu sayede insanlar fazla güç ve zaman zarf etmeden işlerini kısa zamanda ve en verimli şekilde yapışlardır. Dünya da olduğu gibi Anadolu'da da geleneksel alet ve eşyalar insanların yaşam şekilleri ve kültürlerine göre farklılık göstermektedir. İlçede bu yönden oldukça zengindir. Bunun nedeni ise ilçede Yörük kültürünün izlerinin olmasıdır. Aşağıda İlçede belli başlı en önemli geleneksel alet ve eşyaları nelerdir ve ne işe yaradıkları yer almaktadır.

Tuluk: İçerisinde yayık yayılır.

Çetirik: Tuluğun ayakta durmasını sağlar.

Bişkek: Tulukta ayranı yapmak için kullanılır.

Yannık: Tuluk gibi deriden yapılır fakat oğlak derisi kullanılır. Bağa bahçeye ayran götürmek için kullanılır ve içerisindekini her daim soğuk tutma özelliği vardır.

Eğirtmeç (Kirmen): Hayvanların kıllarını ip haline getirmek için kullanılır.

Gölecek: Yün ve iplik keleplerini çözmek için kullanılır.

Çıkrık: Tarlada yetişen pamukların çekirdeklerini ayırmaya yarar.

Çark: Kirmendeki eğilen yünleri iki ye katlamak için kullanılır

Yay: Yün veya kılları inceltmek için bu yay kullanılır.

İlase: Yayın girişini çekmeye yarar.

Güdü: İçerisinde tahıl saklamak için kullanılır. Büyük çınar ağaçlarından yapılır.

Kutu: Tahıl ve daha küçük şeyleri ölçmek için kullanılır. 4 kutu 1 kile olarak hesaplanır.

Yarma taşı: Bu taşlar buğday, mısır ve buna benzer şeyleri yarmak için kullanılır.

Dibek: Tahılların kabuklarını çıkarmak veya ezmek için kullanılır.

Helke: Günümüzdeki kovaların bakırdan yapılmıştır.

Bu örnekler en belli başlılarıdır. Bu alet ve eşyalardan daha yüzlercesi ilçede mevcuttur. Fakat makineleşmenin sonucunda bu alet ve eşyalar kullanılmaz oldu ve birçoğu unutulmaya yüz tutmuştur.

2.3.6. İlçede Yörük ve Yörük Kültürü

Genel olarak Anadolu da konar-göçer hayatı benimsemiş ve geçimlerini hayvancılıkla sağlayan Türk topluluklarına verilen “Yörük” adı “yürümek”- “yörümek” sözcüğünden türetilmiştir (Kadri, 1942). Bu tanım doğrultusunda yürüyen, göçen veya yarı konar göçen hayatı benimseyen insanlara Yörük denir.

Günümüzde Anadolu’da yaşayan Yörüklerin kökenleri Orta Asya’ya kadar uzanmaktadır. Orta Asya da yaşayan Türk toplulukları geçimlerini hayvancılıkla sağladıklarından her daim hayvanlarına otlak arayışı içerisinde olmuşlar ve bu nedenle konar-göçer bir hayatı benimsemiştir. Böylece hayvanlarına verimli otlaklar bulabilmek için Orta Asya’dan Anadolu’ya kadar gelerek buraları yurt edinmiş ve

hayatlarını sürdürmüşlerdir. Şu anda Yörüklerle bakıldığında Anadolu'nun birçok bölgesine dağıldığı görülmektedir (Dulkadir, 1993).

Günümüzde Yörükler, genellikle Akdeniz bölgesinde Mersin ve Antalya civarında; Ege bölgesinde İzmir, Aydın, Denizli, Afyon çevrelerinde, Trakya bölgesinde ise Tekirdağ, Edirne köylerinde yaşamaktadırlar. Bu Yörüklerin büyük çoğunluğu tamamen yerleşik hayata geçmiş olmakla birlikte, Toros dağlarında hâlâ birkaç il ve ilçe arasında yaylak ve kışlak kültürünü devam ettiren Yörükler bulunmaktadır. Bu ilçelerden biriside Gazipaşa'dır.

İlçede Yörükler Mart aylarının sonunda Nisan aylarının başında yaylaya doğru göçleri başlar. İlk olarak baharlık obaların kurulacağı yerlere varılır orada bir veya bir buçuk ay kalınır. Nedeni ise yukarılar da henüz karın erimemesinden dolayıdır. Karlar eriyince göçler bir kez daha toplanır ve yazlık kalınacak olan Torosların zirvesine uçsuz bucaksız otlaklara çadırlar kurulur. Burada Ekim ayının ortasına kadar kalırlar. Buradan sonra güzlük obalara göçerler ve bir buçuk ay daha kalırlar ardından kışı geçirecekleri yerlere göçerler.

İlçe Yörükleri hayvanlarının veterineri kendilerinin ise doktorudur. Birçok hayvan ve insan hastalıklarına kendileri tedavilerini bulmuşlar ve uygulamaktadırlar. Yine kendilerine has yiyecekleri ve içecekleri vardır. Bu yiyecek ve içecekleri soğuk kış günlerinde ve sıcak yaz günlerinde korumak ve saklamak için eşya ve tekniklere sahiptirler. Örneğin; Tereyağı ve peyniri deride saklamaları

İlçe Yörükleri yaz aylarında hayvanlarının yün ve kıllarını keserler böylece havyanlar yazın sıcak günlerinde sıcakla mamasını sağlar hem de hayvanları bit ve pire gibi haşerelerden korur. Hayvanların kıl ve yününden ise çul, heybe, kilim ve sili gibi eşyalar dokunur. Bu eşyaların üzerlerine doğanın saflığını, dağlar, çiçekler ve hayvanlardan esinlenerek farklı ve rengârenk motifleri dokurlar.

İlçedeki Yörükler her ne kadar Müslüman olsalar da Orta Asya'dan getirdikleri Şamanizm kültürü hala görülmekte ve yaşamaktadır. Birçok toplumsal uygulamalar ve ritüeller kapsamında yapılan etkinliklerde Şaman kültürünü hala görmek

mümkündür. Bu bağlamda ilçenin somut olmayan kültürel miraslarını Yörük kültürü oluşturmaktadır.

Fakat ilçede 1990'lı yıllardan sonra küçükbaş hayvancılıkla uğraşanların sayısında gözle görülür bir derecede düşüş vardır. Günümüzde ise Yörük ve Yörüklüğü yaşayan ve uygulayan kişi sayısı oldukça azdır. Bu nedenle ilçedeki Yörük kültürü yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Mersinin Silifke ilçesindeki Sarı Keçili Yörükleri UNESCO'ya Yörük ve Yörük kültürü koruma altına alınması için başvuruda bulunmuşlardır. Fakat henüz bir sonuç çıkmamıştır. Bu bağlamda Akdeniz Yörükleri birlik olarak bu süreci daha da hızlandırılması gerekmektedir.

3.SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARININ TURİZM ALANINDA DEĞERLENDİRİLMESİ; GAZİPAŞA ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Gazipaşa turizm imkânları ve çeşitli turizm aktiviteleri bakımından oldukça zengin ve ulaşımı birçok ilden bile kolay olan bir ilçedir. İlçe elindeki bu zengin kaynakları verimli kullanamadığı için turizmden düşen payı alamamaktadır. İlçenin deniz, kum, güneş, doğal güzellikler ve somut kültürel miraslarının yanında somut olmayan kültürel miraslarda önemli bir turizm potansiyelini oluşturmaktadır. Araştırma'nın birincil amacı Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını araştırıp bulup bunları gün yüzüne çıkararak yazılı bir metin haline getirmektir. İkincil amaç ise yazılı ve görsel hale getirilen kültürel mirasları gelecek kuşaklara aktarmaktır. Üçüncül ve en önemli amaç ise somut olmayan kültürel mirasları turizm alanında değerlendirilerek ilçe ekonomisine katkı sağlamaktır.

Diğer yandan araştırmanın saha kısmında ise Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını turizm alanında değerlendirilmesi için ilçe yönetimindeki kişiler, turizm dernek başkanları, turizmde çalışanlar, kamu çalışanları ve yerel halk ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşmeler yaparak elde edilen veriler çözümlenerek bulgular elde edilmiştir. Böylece somut olmayan kültürel miraslar nerede ve nasıl ilçe turizmine kazandırılacağı öngörülmüştür.

3.2. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi; Gazipaşa'da gerek somut gerekse somut olmayan kültürel mirasları korumak ve turizme kazandırmak için daha önce herhangi bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma Gazipaşa'daki somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi için yapılan ilk çalışma olacaktır. Bir diğer yandan ilçede buna benzer bir çalışma tekrar yapılacağında bu çalışmalara ışık tutacak olmasıdır.

Araştırmanın bir başka önemi ise; Gazipaşa yöre halkının kimliğini oluşturan somut olmayan kültürel miraslar ortaya çıkarılarak bu mirasları gelecek kuşaklara aktarmak

ve bunun yanında turizm alanında değerlendirilerek ilçe ekonomisine katkı sağlaması açısından ilk olma özelliği taşımasıdır.

Gazipaşa'nın turizm sektöründe hak ettiği payı alabilmesi için ilçe kültürel ve doğal güzellikleri gün yüzüne çıkarılarak ve bununla birlikte ciddi kararlı bir politika ile hayata geçirilmesi mümkün olacaktır. Bu bileşenleri harekete geçirecek en önemli araç ise ilçe turizmi ile ilgili yapılan ve yapılacak olan bilimsel araştırmalar ve çalışmalar olacaktır. Tam bu noktada bu çalışma tüm yerel yönetimlerin, derneklerin, özel sektörün kurum ve kuruluşların tabi ki en önemlisi yerel halkın işbirliği ile hareket etmesine katkı sağlayacaktır.

Gazipaşa birçok doğal ve kültürel turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen turizm sektöründeki hak ettiği payı alamamaktadır. Fakat Gazipaşa'ya 45 km uzaklıkta olan Alanya ilçe ekonomisinin büyük bir bölümünü turizmden kazanmaktadır. Nedeni ise Alanya turistik değer taşıyan her türlü kültürel öğeyi koruyarak ve reklamını yaparak ilçe turizmine kazandırarak önemli miktarda gelir elde etmektedir. Gazipaşa da bu turizm payından hak ettiği değeri alabilmesi için her türlü kültür ve öğeleri korumalı ve tanıtımını yapmalıdır. Bu çalışma Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasların turizme kazandırılmaları için öncelikle bilimsel bir zeminde akademik bir plan doğrultusunda ele alınarak Gazipaşa'nın kültür turizminden elde edeceği gelire katkı sağlama noktasında önemlidir.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sahasının Gazipaşa seçilmesinin nedeni Türkiye turizminin başkenti olan Antalya'nın ilçesi olması ve ilçede uluslararası bir hava limanı olmasına rağmen turizmden hak ettiği payı alamamasındandır.

Bu araştırma 2017 Temmuz ayı ile 2019 Mart ayı arasındaki zaman ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada somut olmayan kültürel mirasları belirlemek için Gazipaşa'nın köylerinde yaşayan 44 kişi ile görüşmeler yapıldı. Bulunan somut olmayan kültürel mirasları turizm alanında değerlendirilmesi konusunda ise ilçe yönetimindeki söz sahibi olan kişiler, turizm ile ilgili kurum ve kuruluşlarda çalışanlar ve çeşitli dernek yöneticilerinden oluşan 19 kişi ile görüşmeler yapılmıştır.

Toplamda ise 63 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin kimlikleri gizli tutulmuştur fakat izin alınan kişilerin isimleri araştırmada yer almaktadır. Fakat bazı kurumlarda video ve ses kaydı yapmak yasak olduğu için bu tür yerlerde konuşmacıların sözleri görüşme formlarına yazılmıştır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın amacına ulaşması için var olduğu kabul edilen konular araştırmanın amacına ulaşmasında temel oluşturması bakımından önemlidir. Bu nedenle araştırma için yapılan iki farklı görüşme formu araştırma konusunun test edilmesi açısından sayı ve anlam bakımından yeterli olduğu görölmüştür.

3.5. Evren ve Örneklem

Evren; benzer özellikleri taşıyan canlı ve cansız ögelerin oluşturduğu bir bütündür (Şimşek, 2012). Bir diğer tanımla ile evren araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü olarak tanımlanmıştır (Aydoğdu, 2011). Örneklem evren içinden belirli değer ve ölçütlere göre seçilen ve evreni bu değerler ile temsil etme yeterliğine sahip olduğu ön görölen bir alt gruptur (Şimşek, 2012). Araştırmalar genellikle örneklem şemaları üzerinden yapılır ve elde edilen sonuçlar evren ile genellenir (Karasar, 2009).

Araştırmanın evreni Gazipaşa’da yaşayan yerel halk olarak seçilmiştir. Evrende yerel halkın seçilmesinin nedeni ise burada doğup büyümeleri ve ilçe kültürüne hâkim olmalarıdır. Araştırmanın örnekleme seçilirken ikiye ayrılmıştır. Birincisi somut olmayan kültürel mirasların belirlenmesi aşaması burada örneklem olarak köylerdeki yaşayan halk ele alınmıştır. İkincisi ise de somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi için yapılacak olan plan ve projeleri belirlemek üzere ilçe yönetimindeki söz sahibi olan kişiler, turizmde çalışanlar, dernekler, buna benzer kurum ve kuruluşlarda ki çalışan yöre yerel halkından kişiler ele alınmıştır.

Yukarıdaki ifadeler doğrultusunda araştırmanın örnekleme “Amaçlı Örneklem Yöntemi” ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme; Araştırmacının araştırmasına uygun hedefler doğrultusunda evrenden kendine yarayan kişileri seçim yaparak örneklemini belirler. Örneklem belirlenirken araştırma için hazırlanan sorulara en iyi cevap

verecek kişilerin seçimine özen gösterilir (Şimşek, 2012). Böylece araştırma için gerekli olan bilgiler daha hızlı ve etkin toplanmıştır. Diğer taraftan gereksiz bilgilerde bu sayede ele alınmamış oluyor ve süreç daha hızlı işliyor.

3.6. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Bu çalışma öncelikle Gazipaşa’da turizm alanında daha önce yapılmamış bir çalışma olması açısından önemlidir. Araştırmanın ikincil önceliği ise unutulmaya yüz tutmuş Gazipaşa’nın Somut Olmayan Kültürel Miraslarını gün yüzüne çıkarmayı ve bununla birlikte bu değerleri ilçe turizminde nasıl değerlendirileceği amaçlanmaktadır. Bir diğer taraftan gün yüzüne çıkan kültürel değerler ilçe turizmine hâkim olan deniz, kum, güneş üçlüsünün yanına kültür turizmini de konulması hedeflenmektedir.

Yukarıdaki bağlamlar doğrultusunda araştırmanın yöntemi nitel araştırma modellerinden biri olan “Etnografi” tekniği uygulanmıştır. Bu tekniği seçmekteki amaç; bir kültür grubunun gelenekleri, inançları ve kültürel değerleri ile yöre halkının tasvirini elde etmesinden dolayıdır.

Çalışmada Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi için öncelikle alan araştırması tasarlanarak yürütülmüştür. Alan araştırmasında “yarı yapılandırılmış görüşme” yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, benzer türdeki konulara yönelmek yoluyla farklı insanlardan benzer bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır (Patton,1987). Bu yöntemde görüşmeci hazırladığı soruları görüşme esnasında belirli bir sıraya göre sorma zorunluluğu yoktur. Görüşmenin akışına göre sorular seçilerek görüşmeciye sorulur böylece görüşme bir sohbet havasında geçmektedir. Görüşmeci bazı konuları ayrıntısına girdiği gibi bazen de sohbet tarzı yöntem benimseye bilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmacı bu ilçede doğup büyümesi farklı zamanlarda gezdiği yerlerde gözlemler yapmıştır. Gerçekleştirilen bu gözlem ile yazın taraması sonucunda görüşme soruları hazırlanmıştır. Soru listesi hazırlanma aşamasında alan yazı taramasından ve uzman kişilerin görüşlerinin alınması ile olmuştur. Soruların çözümüne yönelik uygun soru

listesi oluşturulmuş ve yapılan görüşmeler görüşme anında ses kayıt cihazı ve kâğıt-kalem ile not edilerek kayıt altına alınmıştır.

3.7. Araştırmada Uygulanan Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme yöntemi uygulanmıştır. Görüşme formları öncelikle Amaçlı Örneklem Yöntemi ile belirlenen kişilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Somut olmayan kültürel mirasların saptanması ve gün yüzüne çıkarılması için yapılan görüşmeler köylülerin işleri nedeni ile öğlen yemek vakitleri seçilmiştir. Böylece kişileri evlerinde bulmak daha garanti olmuştur. Görüşmeler köylüler ile yüz yüze görüşme soruları sorularak konuşmaları ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ses kaydı yaptırmak istemeyen kişilerin verdiği bilgiler ise kâğıt kalem yardımı ile kayıt altına alınmıştır.

Somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi aşamasında ise yerel yönetimde, turizm sektöründe, çeşitli kurum ve kuruluşlarda çalışan kişiler seçilmiştir. Yine bu kişilerin iş yükü göz önünde bulundurularak bazı kişilerden önceden randevu alarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken tamamen gönüllülük esasına uyularak gönüllü kişilerden bilgiler alınmıştır. Hiçbir kimseye zorunlu tutum ve davranış uygulanmamıştır. Yukarıdaki anlatılanların çevresinde veri toplama aracının görüşme yöntemi tekniğine dayalı yüz yüze görüşme olduğunu söylemek mümkündür.

3.8. Araştırmanın Hedef Kitlesi

Araştırmanın hedef kitlesi iki gruptan oluşmaktadır. Birincisi Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarının tespitinin yapılarak açığa çıkarılması için ilçe köylerinde yaşayan yaşlı kişilerdir. Bir ikinci hedef kitle ise somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi için ilçe yönetimindeki söz sahibi olan, turizm sektöründe, çeşitli dernek, kurum ve kuruluşlarında çalışan kişiler olabileceği gibi görüşme formunda ki sorulara cevap verebilecek deneyime sahip kişilerde yer almaktadır.

3.9. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Araştırmalarda uygulanacak olan ölçümlerin güvenilirlik ve geçerlilikleri veri toplama aracının temel yapı taşını oluşturur. Bu nedenle bilimsel bir araştırmada önemli olan sonuçların inandırıcılığıdır (Aydoğdu, 2011). Araştırmacıların veri toplama esnasında yaptığı veya yapacağı tesadüfî ve sistematik hatalar çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği üzerinde önemli bir rol almaktadır. Bu nedenle her araştırmacı araştırmasına göre bir geçerlilik ve güvenilirlik testi geliştirmelidir. Böylece araştırmayı okuyan kişilere bir rapor niteliği taşır.

Geçerlilik; ölçme aracı neyi veya hangi özelliği ölçmek için geliştirilmişse, diğer özellikleri karıştırmadan sadece belirlediği özelliği ölçebilme yeterliliğidir (Erkuş, 2006). Güvenilirlik; ölçme aracının ilgili özeliğin gerçek sonuçlarına yakın ölçme yapabilmesidir (Erkuş, 2006). Yani ölçme aracının yere ve zamana göre farklılık göstermemesi şeklinde de tanımlana bilir.

Yukarıdaki tanımlar ve bağlamlar doğrultusunda bu araştırmada ölçeğin geçerli ve güvenilir olabilmesi için tesadüfî hatalardan kaçınılmıştır. Ayrıca yapılan görüşmelerde tarafsızlık yapılarak kişilerin düşüncelerinde her hangi bir değişikliğe neden olunmamıştır. Diğer bir yandan ise toplanan veriler ayrıntılı bir şekilde raporlanarak yazıya aktarılmıştır. Yine görüşme yapılan kişilerin iznini alarak araştırma sonundaki katılımcı kişilere isimlerinin yazılması araştırmanın güvenilir ve geçerliliğine önemli derecede katkı sağlamıştır. Yapılan görüşmelerde birebir olarak yapılıp ve konuşmacının söyledikleri not alınmıştır. Daha sonra bu notlar okunup aynı olan bilgiler çıkartılarak elde kalan bilgiler sentezlenerek teze aktarılmıştır. Böylece araştırmanın güvenilirlik ve geçerlilik artırılmıştır.

4. BULGULAR ve ANALİZLER

4.1. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak Gazipaşa'nın somut Olmayan Kültürel Miraslarını belirlemede ilçe halkı daha sonra ise bu Kültürel Mirasları Turizm Alanında Nasıl Değerlendirebiliriz konusunda ise ilçe yönetimindeki kişiler, Kurum ve kuruluşlardaki çalışanlar ve turizmciler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgu ve yorumlara denilmiştir.

4.1.1. Gazipaşa'nın SOKÜM Belirlemede ki Katılımcıların Demografik Özellikleri

Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını belirlemede ilçe halkından toplamda 44 kişi ile görüşmüştür. Bu 44 kişinin 16'sını kadınlar 28'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Tablo 6'da görmek mümkündür.

Tablo 6. Gazipaşa'nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyet	Sıklık
Kadın	16
Erkek	28
Toplam	44

Katılımcıların yaşlarına ilişkin bilgiler ise tablo 7'de yer almaktadır. Katılımcıların 35-44 yaş arsında 1 kişi 45-54 yaş arasında 12 kişi 55-64 yaş arası 10 kişi 65-74 yaş arası 10 kişi 75-84 yaş arası 7 kişi son olarak 85 yaş üstü ise 4 kişi oluşturmaktadır.

Tablo 7. Gazipaşa'nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların yaşlara göre dağılımları

Yaş	Sıklık
35-44 Yaş Arası	1
45-54 Yaş Arası	12
55-64 Yaş Arası	10
65-74 Yaş Arası	10
75-84 Yaş Arası	7
85 Yaş ve Üzeri	4
Toplam	44

Gazipaşa'nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde olursak okuryazar olmayan 9, İlkokul 18, Ortaokul 3, Lise 4 ve Üniversite mezunu kişi sayısı ise 8' kişidir. Bu bulgunun neticesinde en çok İlkokul mezunu kişiler ile

görüşme sağlanmış olup bunu ikinci sırada okuryazar olmayan kişiler takip etmiştir. Tablo 8’de daha detaylı görmek mümkündür.

Tablo 8. Gazipaşa’nın SOKÜM belirlemede ki katılımcıların eğitim durumları

Eğitim Durumu	Sıklık
Okuryazar değil	9
İlkokul	18
Ortaokul	3
Lise	4
Üniversite	8

Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarını bulma ve gün yüzüne çıkarma doğrultusunda ilçede toplam 44 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Bu görüşmeler doğrultusunda ilçede 291 adet Sözlü Gelenek ve Anlatımlar, 1 adet Gösteri Sanatları, 24 adet Toplumsal Uygulamalar ve Ritüeller 161 adet Doğa Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar ve son olarak 11 Adet El Sanatı ile toplamda 489 adet somut olmayan kültürel miras saptanmıştır. Tablo 9’da daha net görmek mümkündür.

Tablo 9. Gazipaşa’nın SOKÜM unsurları

Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar		Gösteri Sanatları		Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler		Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar		El Sanatları	
Ninni	13	Aşıklık	1	Doğum	1	Halk hekimliği	30	Ağaç işlemeciliği	1
Mani	25	Zakirlik	*	Sünnet	1	Ocak ve tedavi yöntemleri	8	Dokumacılık	3
Türkü	7	Semah	*	Düğün gelenekleri	1			Demircilik	1
Ağıt	3	Karagöz	*					Bakırcılık	1
Bilmece	29							Giyim-Kuşam süsleme	2
Fıkra	23	Bebek kuklası	*	Asker Uğurlama	1	Diğer halk inançları	64	Geleneksel Alet ve Eşyalar	1
Efsane	7								
Masal	3								
Halk hikâyesi	2	Köy seyirlik Oyunları	*	Ölümde yapılan Uygulamalar	1	Türbeler-Efsaneler	*	Geleneksel Taş işçiliği	1
Atasözleri	100							Su kabağı süslemeciliği	1
Deyimler	74					Halk mutfağı	46		
Şiirler	5								
		Zeybek	*	İmeceler	1	Halk baytarlığı	13		
		Halk oyunu	1						
						Çocuk oyunları	19		
Toplam	291		2		24		161		11

4.1.2. Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Miraslarını Turizm Alanında Değerlendirilmesi İçin Görüşmeler Yapılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

İlçenin somut olmayan kültürel miraslarını korumak ve turizme kazandırmak için ne gibi plan ve projeler yapılması için ilçe toplamda 19 kişi ile görüşülmüştür. Bunların içinde ilçe yönetiminden kişiler, dernek başkanı, eğitimci ve turizmciler bulunmaktadır. Görüşme yapılan 19 kişiden 4'ünü kadınlar 15'ini ise erkekler oluşturmaktadır. Tablo 10'da görmek mümkündür.

Tablo 10. Gazipaşa'nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların demografik özellikleri

Cinsiyet	Sıklık
Kadın	4
Erkek	15
Toplam	19

Katılımcıların yaşlarına dair bilgiler tablo 11'de yer almaktadır. Bu bağlamda 18-24 yaş arasında 1 kişi 25-34 yaş arasında 5 kişi 35-45 yaş arası 2 kişi 45-54 yaş arasını 6 kişi ve 55 yaş üzerini 2 kişi oluşturmaktadır. Fakat 3 görüşmeci ise yaşları ile ilgili bilgi vermek istememişlerdir.

Tablo 11. Gazipaşa'nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların yaşlarına dair bulgular

Yaş	Sıklık
18-24Yaş Arası	1
25-34 Yaş Arası	5
35-44 Yaş Arası	2
45-54 Yaş Arası	6
55 Yaş ve Üzeri	2
Yaşını Vermek İstemeyen	3
Toplam	19

Somut olmayan kültürel mirasları turizm alanında değerlendirmek için görüşmeler yapılan kişilerin eğitim durumlarına dair bulgular tablo 12'de yer almaktadır. Katılımcılardan 14'ü üniversite, 2'si meslek yüksek okul, 1'i yüksek lisan ve 1' i doktora eğitimi almışlardır.

Tablo 12. Gazipaşa'nın SOKÜM turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmeler yapılan katılımcıların eğitim durumları

Eğitim Durumu	Sıklık
İlkokul	*
Ortaokul	*
Lise	1
Meslek Yüksek Okul	2
Üniversite	14
Yüksek Lisans	1
Doktora	1

4.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasların Korunması ve Turizm Alanında Değerlendirilmesi İçin Katılımcılar ile Yapılan Görüşmelerin Analizi

Araştırmada Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını bulmak ve gün yüzüne çıkarmak için köyde yaşayan kişilerin bilgilerine başvurulmuştur. Böylece ilçe kültürünü yansıtan içerikleri bulmak daha da kolaylaşmıştır. Diğer taraftan bulunan somut olmayan kültürel mirasları turizm alanında değerlendirilmesi kısmında ise ilçe yönetimindeki kişiler, öğretmenler, dernek üyeleri ve turizmcilerin görüşleri alınmıştır. Böylece somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında nasıl daha etkin kullanılabileceği ortaya çıkarılmıştır.

1. Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

İlçe halkının büyük bir bölümünün Yörük olmasından dolayı somut olmayan kültürel miraslarında Yörük kültüründen izler barındırmaktadır. Anadolu'nun birçok bölgesindeki Yörükler gibi ilçe halkını oluşturan Yörüklerde Orta Asya'dan buraya yerleşmişlerdir. Bunun en önemli kanıtı ise ilçedeki bazı Toplumsal Uygulamalar ve Ritüellerde Şamanizm'in etkisinin hala görülmesidir. Bundan dolayı ilçenin somut olmayan kültürel miraslarının yapı taşı Yörük kültürü ve Şamanizm oluşturmaktadır (Katılımcı No:1, 2 ve 4).

İlçenin kırsal bölgelerindeki köylerde 2000'li yıllara kadar birçok somut olmayan kültürel mirasları görmek mümkündü. Fakat 2000'li yıllardan sonra kırsal köylerden ilçeye göçler çoğaldı ve köy nüfuslarında yarıdan fazla düşüşler gerçekleşti. Geride ise yaşlı nüfus kaldı bu yaşlı nüfusta ölümler ile birlikte önemli derecede azaldı ve ölen kişiler ile somut olmayan kültürel miraslarda yok olup gitmeye başlamıştır. Bu

gibi çalışmalara daha erken başlansaydı birçok somut olmayan kültürel miraslar kayıt altına alına bilirdi (Katılımcı No:3 ve 5).

Kırsal köylerde yaşayanların birçoğu geçimlerini küçükbaş hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Durum böyle olunca bu hayvanların etinden, sütünden yararlanıldığı gibi kıl ve yünlerinden de yararlanılmaktadır. Bu hayvanların kıl ve yünlerinden ilçeye özgü el sanatlarından olan halı, kilim, ala heybe, çul ve al bacak dokumaları yapılmaktaydı. Ama ilçede hayvancılıkla uğraşanlar azalınca bu somut olmayan kültürel miraslardan olan dokuma sanatı da giderek yok olmaktadır (Katılımcı No:9 ve 14).

Gazipaşa'nın geneli Yörük halkından oluşmakta ve geçmişten bugüne taşımış oldukları gelenekleri mevcuttur. Örneğin; geçmişte insanlar yaşamlarını sürdürmek için yaylalara göç ederken günümüzün koşullarında bir mecburiyet olmaktan çıkmıştır. Eskiden insanlar yaylaya göçmeden hayvanlarının kıl ve yünlerini keserler yaylaya bu şekilde gidilirdi. Kesilen yün ve kıllar yaz boyunca eğrilerek çeşitli el dokuma yapımında kullanılmaktaydı. Fakat günümüzde hayvancılıkla uğraşan pek kalmadığı için bu tür kültürel değerlerde giderek unutulmaya başlamıştır (Katılımcı No:15).

Mani, Türkü, Ağıt, Ninni, Fıkra, Hikâye, Masal gibi somut olmayan kültürel miraslar ilçe genelinde oldukça fazladır. Yaşlı nüfusun bu yönde birikimleri oldukça fazladır. Fakat bu birikimler çok az kişi tarafından not alınmaktadır. İlçede somut olmayan kültürel miraslar çok olmasa da hemen, hemen hepsine rastlamak mümkündür. Bunların en belli başlısı şunlardır; Halk hekimliği, Toplumsal uygulamalar, Çocuk oyunları, Halk baytarlığı, Bakırcılık, Demircilik, Dokuma ve Halk mutfağıdır (Katılımcı No: 7, 8, 11 ve 12).

Derinlemesine bir araştırma yapılırsa ilçenin somut olmayan kültürel mirasları güçlü olmakla birlikte zengin ve farklılık arz eden bir yapıya sahip olacaktır. Böylece ilçe kimliğinin oluşmasında önemli bir adım atılmış olacaktır (Katılımcı No:6).

İlçenin somut olmayan kültürel miraslarına daha çok önem vererek gelecek kuşaklara düzgün ve anlamlı bir şekilde aktarılmalıdır (Katılımcı No:13). Fakat

gelecek kuşaklara bu miraslar yeterince aktarılmamakla birlikte birçoğu bu miraslardan habersiz veya benimsememektedir (Katılımcı No:10).

İlçe merkezine bakacak olursak kültürel değerler ile ilgili bir şey görmek pek mümkün değildir fakat ilçenin kırsal bölgelerine bakılırsa köklü bir kültüre sahip olduğunu görebiliriz. Fakat kırsallardan iş için ilçe merkezlerine göçler çoğalınca şehre inen kişilerinde batılılaşmaya özentilerinden ilçenin yaşam şekli olan somut olmayan kültürel miraslar her geçen gün unutulmaya mahrum kalmaktadır (Katılımcı No:16).

İlçenin birçok doğal güzelliğinin yanında somut olmayan kültürel mirasları ile de isminden söz ettirebilir (Katılımcı No:17).

İlçenin kültüründe Yörük kültürünün esintileri hala devam etmektedir. Eğer bu kültür korunup yaşatılabilirse ilçenin öz benliği (kimliği) olabilir (Katılımcı No:18).

Özellikle ilçenin kırsal köylerinde hala geleneksel yaşam biçimini sürdürülüyor. Bu nedenle somut olmayan kültürel miras unsurları hala canlı bir kültür ögesi olarak varlığını sürdürüyor (Katılımcı No:19).

Görüşme yapılan kişilerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda ilçenin somut olmayan kültürel mirasları hakkında şu açıklamayı yapmak mümkündür. İlçenin somut olmayan kültürel miraslarını Yörük kültürü oluşturmaktadır. Şu anda ilçenin kırsal köylerinde hala Yörüklük ve Yörük kültürü yaşatılmaktadır. Fakat gelişen teknoloji ile birlikte insanların yaşamları için farklı istekleri doğrultusunda kırsal köylerdeki yaşayan kişiler şehre göç etmişler ve etmektedirler. Durum böyle olunca ilçenin Somut olmayan kültürel mirasları yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Ama ilçede Yörük kültürü korunup yaşatılabilir ise bu kültür ilçenin öz benliği (kimliği) olabilir.

2. Sizce Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları yeterince korunuyor mu?

İlçenin bazı tarihi yerlerinde gerekli olan çalışmalar başlamış ve yapılmıştır. Bu yerlerin bazıları ziyarete açılmıştır. Fakat bu özeni ilçenin somut olmayan kültürel

mirasları için söylememek mümkün değildir. Yani bu miraslarımızı henüz koruyamıyoruz (Katılımcı No:1).

Öncelikle bir şeyleri korumak için onun hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Aynı şey somut olmayan kültürel miraslar içinde geçerlidir. İlçenin somut olmayan kültürel mirasları tam olarak bilinmediği için korunamamaktadır (Katılımcı No:3)

Somut olmayan kültürel mirasların yeterince korunmaması Türkiye'nin birçok şehir ve beldesinin kanayan bir yarasıdır. Gazipaşa'da bundan nasibini almıştır (Katılımcı No:4).

Teknoloji gelişmeden önce evlerde sohbetler edilir, hikâye, masal, mani, türkü gibi sözlü gelenekler anlatılır, dinlenir ve söylenirdi. Veya farklı konularda fikir alış veriş yapıldı. Böylece bir şeyler başkalarına aktarılır ve yaşatılırdı. Fakat son zamanlarda teknoloji ile birlikte bu tür etkileşimler azaldı. Böylece somut olmayan kültürel mirasların aktarımında ve korunmasında olumsuzluk söz konusu olmuştur (Katılımcı No:7).

Maalesef ki gelişen teknoloji ve yeni neslin çağa ayak uydurma gereksinimleri nedeniyle artık korunamıyor. Örneğin düğün yapmak isteyenler artık geleneklerimize uygun şekillerde yapmak yerine modern düğün geleneklerine özeniyor. Düğünlerde oynanan halkın geleneksel oyunları artık oynanmıyor. Sağlık açısından da faydalı olduğu düşünülen bakır kaplarımız sofralardan vitrinlere kalktı (Katılımcı No:15).

Gereken hassasiyet ve koruma yapılmamaktadır. İnsanların içindeki modern hayatı yaşama arzusu yüzünden kendi kültürlerine gereken özeni göstermemektedirler (Katılımcı No:16).

Hayır korunmamaktadır. Çünkü İlçe halkının büyük bir bölümü somut olmayan kültürel miraslarının neden ve niçin değerli olduğunu bilmemektedirler. Bu yüzden gereken değer verilmemektedir (Katılımcı No:17).

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları maalesef korunamıyor. Çünkü teknoloji ve iletişimdeki baş döndürücü bir hızla seyreden gelişmeler her şeyi yok etmektedir. Özellikle yerellik kavramını ortadan kaldırmaktadır (Katılımcı No:19).

Araştırmanın bu sorusuna 1, 3, 4, 7, 15, 16, 17 ve 19 numaralı katılımcılardan hariç diğerleri “Hayır korunmuyor” şeklinde kısa cevaplar vermişlerdir. Araştırmanın bu sorusuna göre ve araştırmacının yapmış olduğu gözlemler doğrultusunda Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarına gerekli önlem ve korumanın yapılmadığı saptanmıştır.

3. Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarını korumak için neler yapılabilir?

Öncelikle ilçenin somut olmayan kültürel mirasları köy, köy gezilip derinlemesine bir araştırma yapılmalıdır. Bu araştırma sonucunda her köyden toplanan verilerden ilçe envanteri oluşturulmalıdır. Envanterler ilçe halkına dağıtılarak ilçe halkının da kültürünü tanıması sağlanmış olacaktır. Yine kırsal köylerden birisi pilot köy olarak seçilmeli burada somut olmayan kültürel miraslar koruma altına alınabilir. Bu pilot köy adeta bir açık hava müzesi olarak gezilere açılmalıdır. Diğer yandan Yörük kültürünü UNESCO’nun somut olmayan kültürel mirasları listesine dâhil ettirmek gerekmektedir. Böylece bu kültürü korumak ve yaşatma süreci daha da hızlı bir hal alacaktır(Katılımcı No:1, 2 ve 8).

İlçe genelinde somut olmayan kültürel mirasları hakkında tanıtımlar yapılmalı. Yine bu tanıtımın yanında görsel video ve resimlere de yer verilmelidir. Bunun yanında ilçede kültür günleri yapılmalı ve bu günlerde ilçe kültürü hakkında konuşmalar ve seminerler yapılmalıdır (Katılımcı No:3).

İlk olarak ilçede bir etnografya müzesi açılmalıdır. Bu müzede ilçeye ait somut olmayan kültürel miraslar sergilenmelidir. Yine gelecek nesillere aktarımı sağlamak için ilçedeki okulların bu müzeye ücretsiz gezilerin düzenlemesi sağlanmalıdır. Bu bağlamda genç kuşak kültürünü daha iyi ve yakından tanıma şansı olacaktır (Katılımcı No:4 ve 8).

İlçe halk eğitim müdürlüğü tarafından ilçeye ait olan el sanatları, halk mutfağı ve halk oyunu gibi kültürel değere sahip ürünlerin kurslarını açmalıdır. Böylece hem kültürel miraslar yaşatılmış olacak hem de kuşaktan kuşağa aktarımı sağlanmış olacaktır (Katılımcı No:5).

Öncelikle ilçe yönetimindeki, kamu kurum ve kuruluşundaki kişilere burada büyük işler düşmektedir. İlçenin somut olmayan kültürel mirasları hakkında projeler yapmalılardır. Çünkü onların öncülüğü olmadan bu tür kültürel nesneleri korumak ve yaşatmak zordur (Katılımcı No:6).

Bu konuda ilçe halkı bilinçlendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmelidir. Bu etkinliklerde halka bizi biz yapan somut olmayan kültürel miraslarımızı korumaları için teşvikler yapılmalıdır. Bir diğer yandan ilçede kültür dernekleri kurulmalıdır. Bu dernekler kapsamında ilçenin kültürü ile ilgili araştırmalar ve projeler yapılmalıdır (Katılımcı No:7 ve 17).

İlçe okullarının haftalık ders müfredatına 1 saatlikte olsa “Kendi Kültürümüzü Tanıyalım” adlı bir ders konulmalıdır. Bu ders kapsamında çocuklara ilçenin hem somut hem de somut olmayan kültürel mirasları hakkında bilgiler verilmelidir. Böylece sürdürülebilir bir kültür alış verişi sağlanmış olacaktır. Yine bu ders kapsamında ilçe kültürünü yansıtan toplumsal uygulamalar ve ritüeller tiyatrolaştırılarak özel günlerde oynatıla bilirler (Katılımcı No:9).

İlçe merkezinde birçok harap ve yıkılmakta olan taş duvar evler bulunmaktadır. Bu evlerden birisi restorasyon yapılarak bir müze haline getirilebilir. Böylece ilçe kültürünü yansıtan taş duvar ev koruma altına alınmış olur hem de yapılan müzede somut olmayan kültürel miraslar ilçeye gelen misafirlere sunulabilir. Yine bu müzede belediyenin, kaymakamlığın ve halk eğitimin de destekleri ile somut olmayan kültürel miraslar ile ilgili kurslar açmalıdır. Bu bağlamda etkili bir şekilde koruma sürdürülebilirlik sağlanmış olur (Katılımcı No:10).

İlçe genelinde kapsamlı bir araştırma yapılarak tescillene bilecek olan somut olmayan kültürel miraslar için başvurular yapılmalı ve tescillenmelidir (Katılımcı No:11).

İlçende Çekirdeksiz Nar Festivali, Yayla şenlikleri gibi birçok etkinlik yapılmaktadır. Bu etkinliklere ilçe dışından ve hatta yurt dışından bir hayli insan gelmektedir. Bu tür etkinliklerde dışarıdan şarkıcılar çağrılmak yerine ilçenin müzisyenleri çağrılarak yöresel türküler söylene bilir. Yine şairler ilçeye ait şiirler okuyabilir. Mani, masal ve hikâye bilenler burada anlatabilirler. Yöresel yemekler bu etkinlikler kapsamında gelen misafirlere ikram edilmelidir (Katılımcı No:12).

İlçenin somut olmayan kültürel miraslarını korumak için gerekli sivil toplum kuruluşları oluşturulmalıdır. Bununla birlikte belediye ve sivil toplum kuruluşları gerekli adımları atarak; önce yerel sonra ulusal en son olarak ise uluslararası düzeyde ilçenin somut olmayan kültürel miraslara olan duyarlılığı arttırılmalıdır (Katılımcı No:13).

İlçeye dışarıdan gelen bir kişi şu anda ilçeden sevdiklerine hediye olarak Tropik meyve ve sebzeden başka götürebileceği bir şey yoktur. Bu nedenle ilçede büyük olmasa da küçük bir kapalı çarşı yapıp burada yörenin el sanatları hediyelik eşya şeklinde satışı yapılabilir. Yine yöresel yemekleri yapan bir restoran açılıp burada satışları yapılmalıdır (Katılımcı No:14).

Somut olmayan kültürel mirasları nesilden, nesle aktarmak için öncelikle yeni nesillere empoze edilmelidir. Kültürel miraslarımızı ancak yaşayarak koruyabiliriz. Kültürel miraslarımız hakkında birçok projeler geliştirilebilir. Örneğin, Gazipaşa'yı ziyarete gelen yabancılar için ilçenin yerli halkından destek alarak kültürel miraslarımız tanıtılabilir. Halk gösterileri el broşürleri ve kısa film tarzı gösterimler sunulabilir (Katılımcı No:15).

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları öncelikle yazı, video ve fotoğraf ile kayıt altına alınmalıdır. İlçede yapılan yöresel etkinlikler kapsamında bu kültürler canlandırılmalı ve yaşatılmalıdır (Katılımcı No:16 ve 19).

İlçenin Tarihi diye bir arşiv oluşturularak bura da ilçenin tüm özellikleri hakkında bilgiler toplanmalı ve korunmalıdır. Hepsinin bir yedeği yapılarak ve bir yedeği arşiv salonunda ücretsiz bir şekilde ilçe halkının ziyaretine sunulmalıdır. Böylece

hem somut olmayan kültürel miraslar hem de ilçenin diğer özellikleri koruma altına alınmış olur (Katılımcı No:18).

Araştırmanın bu soruna katılımcıların yukarıda verdikleri cevaplar neticesinde şu çıkarımları yapmam mümkündür. İlçenin somut olmayan kültürel miraslarını korumak için öncelikle ilçeye ait bir SOKÜM envanteri oluşturulmalıdır. Bu envanterdeki bilgiler doğrultusunda ilçeye bir Etnografya müzesi açılmalıdır. Bunun yanında el sanatları için ilçede kurslar düzenlenmeli ve küçükte olsa bir kapalı çarşı yapılarak bu el sanatları burada hem ziyaretçilere sunulabilir hem de koruma altına alınabilir. Yine sözlü gelenek ve anlatımlar tiyatrolaştırılarak ilçenin önemli günlerin de oynatılabilir. Böylece ilçenin somut olmayan kültürel mirasları koruma altına alınabilir.

4. Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara nasıl aktarılır?

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları kitaplaştırılarak ilçe okul kütüphanelerine koyulmalıdır. Acık hava müzesi olarak seçilen köye yıl içerisinde ilçe okullarından kültür gezileri yapılarak genç kuşaklar kültürleri hakkında daha iyi bilgi alması sağlanabilir (Katılımcı No:1).

Eğer ki ilçeye bir müze açılırsa buraya sözlü gelenekleri anlatan kişiler örneğin masalcı nineler gibi kişiler koyularak ilçe halkından oraya gelen kişiler dinleyerek bilgi sahibi olabilirler. Ya da müzelere Mp3 şeklinde cihazlar yerleştirilerek bu cihazlara sözlü gelenek ve anlatımlar yüklenebilir. Böylece gelen kişiler bu cihazlar sayesinde masal, fıkra, hikâye ve efsane gibi sözlü gelenekleri dinleyebilir. Çünkü biz halk olarak okumaya pek fazla önem vermeyiz fakat anlatılan şeyi herkes dinler. Okulların beden eğitimi dersi kapsamında yörenin halk oyunları öğretilir (Katılımcı No:2 ve 11).

Öncelikle büyükler kendi değerlerine sahip çıkıp korumalıdır. Daha sonra çocuklara bu kültürün sahip olduğu değerler anlatılmalıdır. Şu oluyor ki eğitim ilk başta ailede başlar aile kendi kültürünü bilirse çocuğuna da bu kültürü aşılaması o kadar kolay

olur. Çocuklara kültürel değerlere karşı ilgi uyandıracak teşvikler yapılmalıdır (Katılımcı No:3).

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları hakkında kısa filmler çekilebilir. Bu kısa filmler ilçenin elektronik tanıtım sayfalarında yayınlanabilir. Bunun yanında ilçenin belli yerlerine ilçenin kültürünü yansıtan resimler, heykel gibi şeyler yaparak ilçe yaşayanlar ve dışarıdan gelenlere merak duygusu uyandırılabilir (Katılımcı No:4).

Doğru kaynaklardan doğru bilgiler alarak hazırlanan somut olmayan kültürel miraslar turizme kazandırıldığında otomatik olarak korumaya alınmış olacaktır. Böylece insanlara maddi gelir sağladığında gençler içinde bir teşvik olacaktır. Hem kültürlerini yaşatmış olacaklar hem de para kazanacaklardır (Katılımcı No:5).

Okullarda yöresel çocuk oyunları öğretilmeli ve teneffüslerde çocukların bu oyunları oynamaları teşvik edilmelidir. Yine somut olmayan kültürel miraslardan olan Masal, Hikâye, şiirler, Efsane ve Fıkra gibi sözlü gelenek ve anlatımlar ayrı, ayrı kitaplaştırılarak okullarda kitap okuma kapsamında okutulabilir. İlçede bir müze şeklinde olmasa bile en kötüsünden bir kültür evi oluşturulmalıdır. Bunun yanında somut olmayan kültürel mirasları tanıtımında yerel ve ulusal medyalardan destek alınmalıdır (Katılımcı No:6 ve 7).

Somit olmayan kültürel miraslar için yapılan eylem ve planlar sürdürülebilir olmalıdır. Bu nedenle belediye ve derneklere büyük işleş düşmektedir. Nedeni ise belediyede her başa gelen bir öncekinin yaptığı plan ve projeleri desteklemekten kaçınmaktadır. Fakat bu yanlış bir düşüncedir. Her şeyde olduğu gibi somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara aktarma yolunda yapılan her şeyin sürdürülebilirliği önem arz etmektedir (Katılımcı No:8).

Belediye bünyesinde bir kişi işe alarak somut olmayan kültürel miraslar hakkında ilçe okullarına seminer verebilir. Lakin bu seminerler yapılırken çocukların daha iyi anlayabileceği bir dil ve materyal kullanılmalıdır (Katılımcı No: 9).

Yöresel el sanatlarından olan Bez, Halı, Sili, Çul, Heybe gibi dokumacılığı, Demircilik, Bakırcılık, Ahşap oymacılığı ve Geleneksel alet ve eşyalar gibi

zanaatların gelir getirici bir hale getirilmelidir. Böylece bu kültür hem unutulmaktan kurtulur hem de sürdürülebilirliği artar (Katılımcı No:10).

Kültürel yozlaşmanın etkisi ile birlikte giderek yok olan somut olmayan kültürel miraslar derleyip toparlayarak gençlere panayır vb. gibi etkinliklerde sergilenmelidir(Katılımcı No:12).

Bu konuda eğitimin büyük önemi vardır. Okullarda farklı derslerde bu konular işlenebilir. Ya da yerel halktan bilgi sahibi olan kişilerden yararlanarak okullara bu konular tanıtılıp anlatılabilir (Katılımcı No:13).

Somut olmayan kültürel miraslar yerel basınlarda, internet üzerinde ve ilçenin yönetim kuruluşlarının internet sayfalarında geniş çaplı yer verilmelidir. Diğer yandan ilçede yerel radyo ve TV yayınları başlar ise buralarda ilçe kültürü ile ilgili yayın ve reklamlar yapılabilir. Yine 23 Nisan gibi çocuk ve gençlik bayramlarındaki gösteri, türkü, şiir vb. gibi etkinliklerde somut olmayan kültürel miras konuları ele alınabilir. Böylece insanlar eğlenirken öğreneceklerdir (Katılımcı No:14 ve 15).

Burada büyüklere ve aile bireylerine önemli görevler düşmektedir. Büyükler kendi benliklerinden uzaklaşmadan yaşarlar ise çocukları da kendilerini örnek alacaktır. En iyi ve en etkili aktarma yöntemi budur. Diğer taraftan çocuk oyunları park ve oyun bahçelerinde veya yöresel oyun evleri açılarak çocukların burada bu oyunlar ile tanışmaları ve öğrenmeleri sağlanabilir (Katılımcı No:16).

Halk eğitiminde merkezinde somut olmayan kültürel miraslara dair kurslar açılmalı ve çocuklar bu kurslara yönlendirilmelidir. İlçeye ait okullara kültür köşeleri yapılarak yine buradan çocuklar kendi kültürlerine dair bilgi sahibi olabilirler (Katılımcı No:17).

Bu giderek zorlaşıyor çünkü somut olmayan kültürel miras unsurlarının yeni hayat düzeninde bir karşılığı kalmamıştır. Bir eğitimci olarak çocukların en iyi öğrenme şekli bir konuyu uygulamalı ve o konu hakkında kısa videolar izleyerek gerçekleşmektedir. Bu nedenle ilçenin somut olmayan kültürel miraslarının hepsinin kısa film şeklinde videoları çekilmelidir. Bu videolar okullara dağıtılıp bazı derslerde

çocuklara izletilebilir. Bu sayede etkili bir kültür aktarımı sağlanmış olur (Katılımcı No:18 ve 19).

Somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara aktarma konusunda katılımcıların vermiş oldukları cevaplar eşliğinde şu şekilde derlenebilir. Eğitim ilk olarak ailede başlar bu nedenle aileler kültürlerini gelenek ve göreneklerini çocuklarına anlatmalıdır. Bunun yanında okullarda ilçenin somut olmayan kültürel mirasları hakkında videolar izletilmeli ve seminerler düzenlenmelidir. Yine ilçe okullarında farklı dersler kapsamında ilçe kültürü anlatılabilir. Kırsal köylere ve müzelere okullar kültür gezileri düzenleyerek buralarda ilçe kültürleri çocuklara anlatılabilir. Böylece somut olmayan kültürel miraslar gelecek kuşaklara aktarılabilir.

5. Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını turizm alanında nasıl değerlendirebiliriz?

İlçenin kendi ismini taşıdığı uluslar arası havalimanındaki bekleme salonlarına pankartlar ve broşürler yapıştırılmalıdır. Bunun yanında uçak ve otobüs firmaları ile anlaşarak biletlerin arkasına ilçenin somut olmayan kültürel mirasları farklı dillere çevrilerek yer verilebilir. Yine ilçe otogarında ve dinlenme tesislerinde ilçeye ait yöresel ürünler tanıtılarak ve bazılarının satışı yapılabilir. Böylece yerli ve yabancı misafirlerin ilçe kültürüne olan merakı uyandırılarak ilçe turizmine katkı sağlanabilir (Katılımcı No:1)

Somut olmayan kültürel miras envanteri oluşturulup en az İngilizce ve Rusça dillerine çevrilmelidir. Bu envanterler otellerin lobilerinde, havaalanlarında, otogar, dinlenme tesislerinde ve ilçenin turistik yerlerinde satışa sunularak yerli ve yabancı misafirlerin ilçe kültürü hakkında bilgi sahibi olması sağlanır (Katılımcı No:2).

Oteller genelde Türk gecesi adı altında bir etkinlik yapmaktadır fakat bu etkinliklerde Türk kültürüne ait şeyler görmek pek mümkün değildir. İlçede var olan ve yapılacak olan otellerde bu tür etkinlikler kapsamında ilçe kültürünü yansıtan türküler, yiyecek ve içecekler, halk oyunları vb. gibi etkinliklere yer verilmelidir. Toplumsal uygulamalar ve ritüeller bu gecelerde ve başka gecelerde animasyon şov gösterisi olarak canlandırılabilir. Diğer yandan Masal, hikâye ve fıkraların

İngilizceleri ve Rusçaları öğrenilerek otellerdeki çocuk kulüplerinde anlatılabilir. Otellerde çalışan personellere yöresel kıyafetler giydirilerek çalıştırılmalı böylece misafirlerin kendilerini gerçekten farklı bir kültürün içinde oldukları hissiyatı uyandırılmalıdır (Katılımcı No:3 ve 4).

İlçedeki konaklayan misafirlere taklit değil kendi kültürümüzü yansıtmalıyız. Kendi kültürümüz bir nevi bizim markamız ve reklamımız olacaktır. Örneğin turistik birçok şehirde restoranlara baktığımızda hep taklit ve yabancı kültürlerin yiyecek ve içeceklerini görmekteyiz. İşte bu yüzden ilçede yöresel yemekleri a dan z ye kadar yapan restoranların açılması gerekmektedir. Böylece ilçenin yöresel yemekleri turizm alanında değerlendirilerek ilçeye ekonomikte katkı sağlamış olur (Katılımcı No:5).

Bir insanın başka bir ülkeye veya şehre gittiğinde ilk ziyaret ettiği yerlerin başında müzeler gelmektedir. Şüphesiz müzelerde turizmin en önemli yapı taşlarından. Aynı zamanda ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle ilçede bir etnografya müzesi yapılarak somut olmayan kültürel miraslar bu müzede sergilenmelidir. Böylece ilçeye gelen misafirler ilçe kültürünü daha yakından tanımış olacaktır (Katılımcı No:6).

Öncelikle ilçede somut olmayan kültürel miraslar hakkında bu tür yapılan araştırmalar ve çeşitli kitaplar doğrultusunda yazılan ve anlatılanları tarihi bir esinti ile bire bir yaşanabilecek bir eko köy kurulmalıdır. Köy ilçenin en çok somut olmayan kültüre sahip bir köyden seçilmelidir. Köylerdeki eski evler restorasyon yapılarak buralarda yöresel yemekler gelen misafirlere sunula bilir. Yine bunun yanında bu evlerin bazıları otel olarak kullanıma açılarak gelen misafirlerin bir gecede olsa bu kültürün içinde kalması sağlanmalıdır. Diğer bu köyde tarihi resimlerden eşyalara, yaşam tarzını gösteren evlerden içerisinde kullanılan araç ve gereçlere, el sanatlarından Yörük kültürüne kadar tüm somut olmayan kültürel miraslar sergilenmelidir. Böylece bu eko köyü gezen misafirlerin adeta tarihe bir yolculuk yapabilmelidir. Bu bağlamda oluşturulan eko köye çeşitli turlar düzenleyerek hem o köydeki kişilere ekonomik katkısı olur hem de göç veren köy olmaktan çıkar. Bu eko köyü gezen adeta tarihte bir yolculuk yapabilmelidir (Katılımcı No:7).

İlçenin görünen ve dikkat çeken yerlerine somut olmayan miraslar hakkında yapılmış sanatsal çalışmaların stantları kurularak buralarda gelen misafirlere sergilenebilir. Böylece evrensel değerler ile bütünleşmiş bir tasarım ortaya konursa ilçenin ismi ulusal ve uluslararası alanda ses getirebilir (Katılımcı No:8).

İlçe belediyesinin, kaymakamlığının, turizm derneklerinin, farklı kurum ve kuruluşların katkıları ile ilçenin somut olmayan kültürel miraslarının çeşitli dillerde reklam filmleri çekilerek yurt dışında TV ve internet sayfalarında yayınlanabilir. Yurtdışındaki turizm acenteleriyle görüşülüp diğer ilçelerin ne gibi tanıtımlar yaptığı öğrenilmelidir. Biz de bu projelerden yararlanarak daha farklı daha yaratıcı daha ilgi çekici projelerle tanıtımlar yapılabilir (Katılımcı No:9).

İlçenin dokuma el sanatlarından olan kilim, ala çul, heybe, sili ve çaput dokumacılığı atölyeleri kurularak burada hem dokuma yapılmalı hem de ilçeye gelen misafirlerin gezebileceği bir alan oluşturulmalıdır. Dileyen misafirler buradan hediye olarak dokuma çeşitlerinden de satın alabilmelidir. Yine aynı şey demircilik, bakırcılık ve ahşap oymacılığı sanatı içinde geçerlidir. Böylece somut olmayan kültürel miraslar turizme kazandırıldığında ilçe ekonomisine önemli derecede katkılar sunacaktır (Katılımcı No:10).

İlçede yapılan festivaller, fuarlar ve şenliklere birçok yerli ve yabancı birçok misafir katılmaktadır. Bu gibi toplumsal etkinlikler bir nevi turizm olgusu olarak görülebilir. Bu bağlamda somut olmayan kültürel mirasların kitapları broşürleri ve hediyelik el sanatları bu festivallerde tanıtılarak satışa sunulabilir. Ya da büyük çaplı el sanatları (kilim, çul, sili, demir ve bakırdan yapılma ev eşyaları vb.) gibi bu tur programlarda açık arttırma ile satılarak ilçeye turizm geliri sağlanabilir (Katılımcı No:11).

İlçenin kültürünün büyük bir bölümünü Yörük kültürü oluşturmaktadır. Bu kültürü UNESCO dünya mirası listesine dâhil edilebilirse ilçenin ismi ulusal ve uluslararası basında bir hayli merak uyandırır. Yörük kültürünün yapı taşlarını da somut olmayan kültürel miraslar oluşturmaktadır. İlçede bir Yörük çadırı kurularak burada Yörüklerin yaşamlarını kuklalar yardımı ile ziyarete gelen misafirlere anlatılabilir.

Yine çadırın içinde ilçeye ait bütün somut olmayan kültürel miraslar sergilenerek bir müze ortamı yapıla bilir (Katılımcı No:12).

Yılın belli bir ayında somut olmayan kültürel mirasları tanıdan bir festival yapılabilir. Bunun yanın da birçok il ve ilçede bulunan yöresel ürünlerin satışının yapıldığı küçük büfeler gibi yerler de ilçeye yapılarak bir nevi turizm pazarı oluşturulabilir (Katılımcı No:13).

Her yıl ülke genelinde ve yurt dışında birçok turizm fuarları yapılmaktadır. Bu tür fuarlara ilçe katılıp kendi kültürlerini yansıtan stantlar açmalıdır. Standa gelen misafirlere yöresel ikramlarda bulunarak yöre hakkın da bilgiler verilmelidir. Böylece ilçe çekim merkezi haline getirilebilir. Yine önyüzünde somut olmayan kültürel mirasları yansıtan posta kartları bastırılarak bu kartlar kullanılabilir. Bu işi günümüzde en güzel örneğini komşu ilçe olan Alanya yapmaktadır (Katılımcı No:14).

İlçede meydanında bir turizm ve tanıtım ofisi açarak ve birkaç dil bilen bir kişi görevlendirilerek somut olmayan kültürel mirasları ve ilçe hakkında gelen misafirlere bilgiler verile bilir. Yine bu tanıtım ofisinde somut olmayan kültürel mirasları yansıtan magnetler ve süs eşyaları satılabilir (Katılımcı No:15).

İlçede bir kapalı çarşı oluşturularak bu çarşıda somut olmayan kültürel miraslar bir birinden ayrılarak bu çarşıda hem tanıtımı hem de satışları yapılabilir. Örneğin her el sanatının dükkânı ayrı olabilir böylece misafirlerin kafalarında herhangi bir karmaşıklık oluşmaz. Yine bu çarşıda bir sinema salonu oluşturularak burada somut olmayan kültürel miraslar için kısa filmler izletile bilir (Katılımcı No:16).

İlçe ulusal ve uluslar arası bütün turizm ve tanıtım fuarlarına katılması sağlanarak bu fuarlarda somut olmayan kültürel miraslar tanıtımı yapılabilir. Yine ilçede yapılması planlanan büyük otellerin yanında ilçe kültürünü yansıtan ve ilçeye ait yöresel alet ve eşyalar ile süslenen butik otellerin yapımı ilçe yönetimi tarafından desteklene bilir. Bu sayede butik otelde konaklayan misafirler tarih ve kültür ile iç içe zaman geçirmesi sağlanır (Katılımcı No:17).

Yerli ve yabancı her kim olursa olsun gezmeye gittiği her yerden oranın hatırası olan bir şeyi almak ister. Bu nedenle ilçeyi ziyarete gelenlerin evlerine dönerken yanlarında hatıra olarak götüreabilecekleri bir ürün sunulmalıdır. Bu ürünlerde somut olmayan kültürel miraslar olabilir. Örneğin; Üzerinde ilçenin türküleri olan mağ netler, küçük dokuma tezgâhları, geleneksel alet ve eşyaların minyatürleri şeklinde sıralaya biliriz (Katılımcı No:18).

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları turizm sektöründe bir turizm ürünü olarak değerlendirilebilir. Özellikle ilçenin yöresel mutfakları turizm sektöründe değerlendirilebilir. İlçeye yöresel restoranlar ve buna benzer yiyecek ve içecek işletmeleri kurulabilir (Katılımcı No:19).

Bu bağlamda ilçenin somut olmayan kültürel miraslarının turizm alanında değerlendirilmesi için görüşmecilerden alınan görüşler doğrultusunda ilk olarak yapılacak olan somut olmayan kültürel miras envanteri farklı dillere çevrilerek otellerin lobilerine, havalimanı bekleme salonları vb. gibi bekleme alanlarına konulabilir. Diğer taraftan ilçede Etnografya müzesi ve kültür çadırı kurularak buralar ziyarete açılabilir. Otellerde yapılan Türk geceleri gibi etkinliklerde ilçenin yöresel yemekleri, yöresel türkü ve halk oyunları sergilenebilir. Bunun yanında ilçenin kırsal bir köyü koruma altına alınarak bir eko köy oluşturulabilir. Bu eko köye turlar düzenlenebilir. Bu köyde çeşitli yöresel ürünü satışları yapılabilir. Yöresel el sanatları, alet ve eşyaların yapıldığı bir pasaj ya da atölyeler yapılarak bu yerler ziyarete açılarak bu ürünlerin satışları yapılabilir. Böylece ilçenin turizm gelirinin artmasında da önemli bir katkı sağlayacaktır.

6. Somut olmayan kültürel miraslar turizm alanında değerlendirilebilir ise ilçeye katkıları ne olur?

Öncelikle ulusal ve uluslar arası turizm pazarında Gazipaşa isminin daha çok duyulmasını sağlar ve böylece Türkiye de turizm konusunda farklı bir destinasyon pazarı konumu haline gelir. Deniz, Kum ve Güneş üçlüsünün yanına kültür turizmi de destekleyici bir kol olarak ilçe turizmine kazandırılmış olabilir.(Katılımcı No:1).

İlçeye yakından ve uzaktan tatil için gelenler ilçe kültürünü daha yakından tanır. Bu kişiler evlerine döndüğünde ilçe kültürünü yakınlarına ve arkadaşlarına anlatır böylece ilçenin reklamını da yapmış olur. Bunu duyan kişilerde ilçeyi gezmek için merak uyandırır ve her yıl ilçeye gelen misafir sayısında gözle görülür derecede artış olabilir (Katılımcı No:2).

İlçede turizm olgusu henüz gelişmediği için ilçenin genç nüfusunun birçoğu komşu ilçe olan Alanya da turizm sektöründe çalışmaktadır. Bu nedenle Gazipaşa da turizm gelişip yanında da kültür turizmi gelişirse ilçede farklı iş istihdamları doğacaktır. Böylece ilçenin genç nüfusu gurbette çalışmaktan kurtulacaktır(Katılımcı No:3).

İlçeye somut olmayan kültürel mirasları görmek ve ilçe kültürünü öğrenmek için gelen misafirler buradan küçük hediyeler ve yöresel ürünler alacaklardır. Bu sayede ilçe ekonomisine önemli bir katkı payı sağlayacaktır. İlçeye farklı turizm yatırımları gelir. Bu sayede ilçe kalkınması hızlanır. İlçede tarımın yanında bir ikinci geçim kaynağı turizmde yer almaya başlar (Katılımcı No:4 ve 5).

Somut olmayan kültürel miraslar turizm alanında değerlendirilir ise; ilçeye en önemli katkısı İlçenin “kültürel kimliği” oluşur. Çünkü ilçe olarak birçok kültürel değerlere sahibiz fakat bir kültürel kimliğimiz yok. Bu konuda ilçe olarak çok geri kalmıştır (Katılımcı No:6).

Kurulacak olan eko köy cazip bir ücret karşılığında ziyarete sunulacak böylelikle turistlerin ilgi oda haline gelecektir. Bu sayede somut olmayan kültürel miraslar sahip çıkılarak tanıtımı yapmış olacak hem de kazanılan para ile kültürel miraslarımızın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için gelir kaynağı olacaktır (Katılımcı No:7).

İlçe'nin somut olmayan kültürel mirasları turizme kazandırıldığında ilçeye ve ilçe halkına ekonomik yönden önemli katkılar sağlayacaktır. Bu gelişmeyi gören ilçe halkı kendi özü ve benliği olan somut olmayan kültürel mirasları koruma da daha duyarlı olacaktır (Katılımcı No:8).

Somut olmayan kültürel mirasların turizme kazandırılması ile birlikte ilçede kültürel şovlar ve etkinlikler artacaktır. Böylece her yıl ilçeye bu etkinliklere katılmak için binlerce misafir gelecektir. Gelen bu misafirlerin ilçe reklamının yapılmasına, ekonomisine ve buna benzer daha birçok şeye katkı sağlayacaklardır (Katılımcı No:13).

İlçede birçok somut olmayan kültürel miraslara ait gezilip ve görülecek yerler açılır. Diğer taraftan ilçe kendi özüne sahip çıkararak koruma altına alır. İlçe halkı için gelir kaynağı olan kültürel miraslar bu sayede hem yok olmaktan kurtulur hem de gelecek kuşaklara daha kolay aktarılır (Katılımcı No:14).

Kültürel miraslara insanlara merak uyandıracak projelerde yer verilirse eğer ziyaretçiler artacaktır. Yok olmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel mirasımız yeniden hayat bulacaktır. Gazipaşa'nın ulaşılabilir bir turizmi olmadığı için insanlar Gazipaşa'yı turizme giden bir köprü niteliğinde kullanıyorlar. Havalimanı bu noktada önemli bir rol oynuyor. İlçemize ziyaretçi arttı fakat gelenlerinde de farklı bir arayış içersindedir. İllaki gezebilecekleri görebilecekleri bir yerler aramaktadır. İşte tüm bunlara bir cevap olarak somut olmayan kültürel miraslar turizme kazandırılırsa ilçede en azından gezilip görülebilecek bir yerler olacaktır (Katılımcı No:15)

İlçe halkı kendi kültürünü misafirlere anlatırken kendileri de farklı kültür ve dilleri tanıyıp öğrenecektir. Böylece ilçe halkının kültür seviyelerinin artmasına katkı sağlayacaktır (Katılımcı No:16).

Bu soruyu tek başına ele almaktan ziyade tümüyle ele alacak olursak bir ilçede turizm geliyorsa bu ilçenin ilk olarak alt ve üst yapısı değişir. Daha derli toplu ve temiz bir çevre için projeler hazırlanır. İnsanlara daha çok ve farklı alanlarda iş imkânları sağlar. Bu bağlamda ilçedeki somut olmayan kültürel miraslar soyut kültürel miraslar ile turizme kazandırılabilir ise ilçede de yukarda ki gelişmeleri görmek mümkün olacaktır (Katılımcı No:17).

Araştırmanın bu sorusuna 9, 10, 11, 12, 18 ve 19 numaralı katılımcılar ilçeye en büyük katkısı olarak “Ekonomik” yönden olacağını söyleyerek kısa cevap

vermişlerdir. Bu bağlamda ilk olarak ilçenin alt ve üst yatırımlarında önemli derecede artışlar sağlanabilir. Yine çevre ve doğaya olan hassasiyet daha da artması gözlenebilir. Diğer taraftan ilçede yaşayan kişilere farklı iş istihdamı sağlayabilir. En önemlisi ise ilçeye önemli bir ekonomik girdi sağlayabilir.

7. Hangi somut olmayan kültürel miras ile ilçeyi ön plana çıkara biliriz?

İlçeye genel olarak bakacak olursak birçok somut olmayan kültürel mirasa sahiptir. Fakat bir tanesi ilçenin markası olarak ilçeyi ön plana çıkarabilir. Bunun birçok örneklerini Türkiye de görmem mümkündür. Örneğin Gaziantep Yöresel halk mutfağı ile dünya çapında marka ve ün yapmış bir ilimizdir. Bizde bu örnekten yola çıkarak ilçeyi “hangi somut olmayan kültürel miras ile ön plana çıkara biliriz?” sorunu katılımcılara sorduk. Aldığımız cevapları 1-5 e kadar sıraladık bu sıra ise şöyledir;

1.Dokuma El sanatı

2.Toplumsal Uygulamalar Ritüeller ve Şölenler

3.Halk Mutfağı

4.Sözlü Gelenek ve Anlatımlar

5.Yöresel Alet ve Eşyalar

Katılımcıların vermiş oldukları cevap doğrultusunda ilçeyi Dokuma El sanatı ile ön plana çıkara biliriz. İlçenin dokuma sanatına bakılacak olursa bir hayli zengindir. Nedeni ise ilçe halkının büyük bir bölümünün Yörük olmasındandır. Yörükler renk yükü kilimlerin, çulların, sililerin, kilimlerin ve heybelerin üzerlerine Albastı, Koçboynuzu ve yaşadıkları dağlardaki çiçeklerin ve ağaçların desenlerini dokurlar. Yün, kıl, keçe, renk ve boya birimini kimse Yörükler kadar bilemez.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Her medeniyetin kendilerine has gelenek, görenek, örf ve adetleri vardır. Böylece her medeniyet kültür yapısı sayesinde diğer medeniyetlerden ayrılır. Anadolu tarih boyunca birçok medeniyete ve uygarlıklara ev sahipliği yapmış olup ve bu medeniyetlerin birleşme noktası olmuştur. Gazipaşa da bu medeniyetlere ve uygarlıklara tarih boyunca ev sahipliği yapmış yerlerden birisidir. Bu medeniyetlerin Gazipaşa da yerleşmelerindeki en büyük etken rol ise konumu, iklimi ve ulaşımıdır. Bu nedenle ilçe geneline baktığımızda bu medeniyetlerin hemen, hemen hepsinden somut ve somut olmayan bir eser bulunmaktadır. Bu eserler ilçe de gelişmekte olan deniz, kum ve güneş üçlüsünün yanında dördüncü ve en önemli turizm potansiyeli olan “kültür turizmini” oluşturmaktadır.

İlçenin kültür turizmi potansiyeli arasında; Selinus Antik Kenti, Antiocheia Ad Gragum Kalesi, Lamus Kenti, Nephelis Antik Kenti ve Bıkkıcı Manastırı gibi arkeolojik sit alanları yer almaktadır. Bunun yanında en önemlisi ilçenin kültürü oluşturan Yörük kültürünün içinde somut olmayan kültürel miraslarda önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Fakat somut olmayan kültürel miraslar korunmasa ve gelecek kuşaklara aktarılmasa yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması an meselesidir.

Bu çalışmanın asıl hedefi Gazipaşa’nın unutulmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel miraslarını gün yüzüne çıkartarak gelecek kuşaklara aktarmak ve aynı zamanda turizme kazandırmaktır. Araştırmanın birinci bölümünde mevcut alanyazın taraması yapılmıştır. Bu alan yazı taramasında somut olmayan kültürel miraslar ile ilgili pek çok araştırma yapıldığı saptanmıştır. Fakat turizme kazandırılması yönünde bir elin sayısını geçemeyecek şekilde az olduğu görülmüştür. Bunun yanında araştırmanın ikinci bölümünde Gazipaşa’nın tarihi, coğrafik özellikleri ve somut olmayan kültürel mirasları derlenip ikinci bölüm oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde ise araştırmanın amacı, yöntemi ve modeline yer verilmiştir. Dördüncü bölümde somut olmayan kültürel mirasların turizm alanında değerlendirilmesi aşamasında katılımcılar ile yapılan görüşmelerin sentezleri yapılarak oluşturulmuştur. Beşinci ve son bölümde sonuç ve öneriler ile araştırma son bulmuştur.

Araştırmanın somut olmayan kültürel mirasları derlemek için 44 kişi ile görüşülmüştür. Bu görüşme sonucunda somut olmayan kültürel miraslar araştırmaya aktarılırken ağız değişikliği yapılmadan öylece aktarılmasına özen gösterilmiştir. Diğer taraftan Somut olmayan kültürel mirasları korumak ve gelecek kuşaklara aktarmanın yanında turizme kazandırma aşamasında katılımcılara 7 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunu 19 kişiye uygulanmıştır.

Katılımcıların Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir sorusuna vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda *“Yörük kültürünün ilçenin kimliğini oluşturduğu ve bu kültürün korunup tescil edilmesinin gerekliliği ortaya konulmuştur”*. Bir diğer soru olan somut olmayan kültürel miraslar yeterince korunuyor mu sorusuna katılımcıların ortak görüşleri sentezlenerek *“Hayır kesinlikle korunmuyor”* sonucuna ulaşılmıştır.

İlçenin somut olmayan kültürel miraslarını korumak için neler yapılmalı sorusuna katılımcıların cevapları derlenerek *“bu tür araştırmalar ilçe genelinde artırılarak bu araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular yazılı bir metin haline getirilmelidir. Daha sonra ilçeye ait bir kültür envanteri oluşturularak ilçe halkına sunulmalıdır. İlçede somut olmayan kültürel miraslar ile ilgili yazılı metinler ve eşyalar toplanarak bir etnografya müzesi kurulmalıdır”* cevapları ağırlıklı olmuştur.

Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara nasıl aktarılabilir sorusuna verilen cevaplar derlenerek şu sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. *“İlçedeki kurulması gereken etnografya müzesi kurulup bu müze ilçedeki okullara ücretsiz değildir. Yine okullarda kültürümüzü tanıyalım kapsamında dersler verilmelidir. Halk eğitimde somut olmayan kültürel miraslarla ilgili bazı bölümlerin kursları açılmalıdır.”*

Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları turizm alanında nasıl değerlendirilir sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları şu cevapların derlenmesi sonucu *“İlçenin en büyük sorunu olan müzenin kurulması ve bu müze ilçeye gelen ziyaretçilere açılmalıdır. El sanatları çarşısı kurularak yine burada ziyarete gelenlere satışlar*

yapılabilir. Otellerde Türk geceleri kapsamında ilçe kültürü ziyaretçilere aktarılabilir” şeklindeki cevaplar çıkarım yapılmıştır.

Somut olmayan kültürel miraslar turizm alanında değerlendirilir ise ilçeye ne gibi katkısı olur sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevap doğrultusunda şu çıkarım saptanmıştır. *“İlçede farklı iş imkânları doğduğu gibi ilçe ekonomisine sağlayacağı katkısından bahsedilmiştir. Araştırmanın son sorusu olan hangi somut olmayan kültürel miras ile Gazipaşa’yı ön plana çıkarabiliriz sorusuna katılımcıların cevapları doğrultusunda İlçe yöresel dokuması ile ön plana çıkarılabileceği kanıtına varılmıştır.*

Yukarıdaki soru ve bağlamları toparlayacak olursak, Gazipaşa halkı somut olmayan kültürel miraslar ilçenin kimliğini ve benliğini oluşturduğunun farkında lakin somut olmayan kültürel miraslar hak ettiği değeri görememektedir. Bu nedenle yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Gelişmekte olan teknoloji ve batıya olan hayranlıktan dolayı yeni nesilde kendi kültürlerine sahip çıkmamakta ve gereken değeri vermemektedir.

Türkiye’nin birçok il ve ilçesinde somut olmayan kültürel mirasları koruma alanında projeler yapıp bu projeler sayesinde SOKÜM koruma altına alınarak yaşatılmaktadır. Fakat ilçeye bakacak olursak köklü bir kültüre sahip olmasına karşı somut olmayan kültürel mirasları korumak için ilçe genelinde hiçbir proje veya etkinlik yapılmamaktadır.

İlçenin somut olmayan kültürel mirasları koruma altına alınır ise gelecek kuşaklara aktarmak ve kültürü yaşatmak daha da kolaylaşacaktır. Bunun yanında koruma altına alınan SOKÜM geliştirmekte olan ilçe turizmine kazandırılır ise ilçenin önemli bir turizm potansiyeli haline gelecektir.

Son olarak nasıl ki Şanlıurfa sıra geceleri ile, Çankırı yaren geceleri ile, Adana ve Gaziantep yemekleri ile, Manisa’nın mesir macunu ve Kastamonu çekme helvası ile ön plana çıkabiliyor ise Gazipaşa’da dokuma sanatı ile ön plana çıkartılabilir. Böylece Türkiye’de dokuma denilince akla ilk gelen yer olabilir.

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin ve gözlemlerin ışığında Gazipaşa'nın Somut olmayan kültürel miraslarını korumak ve gelecek kuşaklara aktarmanın yanında turizme kazandırmak için öncelikli öneriler şu şekildedir.

1. İlk olarak ilçe genelinde buna benzer birkaç araştırma daha yapılarak ve bu araştırmalar ışığında ilçenin somut olmayan kültürel miras envanteri oluşturulmalıdır.
2. Bir diğer önemli öneri ise ilçeye bir kültür çadırı veya etnografya müzesi kurulmalıdır.
3. Oluşturulan envanter İngilizce, Rusça ve Almanca çevrilerek ilçede ki var olan ve yapılması planlanan otellerin lobilerine konulmalıdır.
4. İlçeye ait el sanatları yaşatılması için küçük bir kapalı çarşı yapıp burada hem el sanatları yapılabilir hem de gelen ziyaretçilere satışları yapılabilir.
5. İlçe halk eğitim müdürlüğü somut olmayan kültürel miraslar için yerel halka kurslar ve seminerler vermelidir.
6. İlçenin kırsal köyünün biri kesinlikle koruma altına alınmalı ve burada somut olmayan kültürel miraslar gelen misafirlere sergilenip yaşatılabilir.
7. İlçede kültür şenlikleri ve fuarları daha çok yapılmalı ve bu şenlik ve fuarlarda ilçe kültürü yansıtılmalı. (*Günümüzde şenlik adı altında sahte ve alıntı kültürler yansıtılmaktadır*).
8. İlçede yapılması planlanan otellere teşvikler verilerek otellerde ilçe kültürünü yansıtan ürünlere daha çok yer verilebilir.
9. Otellerin animasyon şovlarında ilçenin toplumsal uygulamalar ve ritüelleri ele alınarak bu şovlarda işlenebilir. Örneğin kız isteme, düğün ve asker uğurlama gibi. Yine fıkralar bu şovlarda anlatılabilir.

10. Otellerdeki Türk gecelerinde dansöz ve ateş şov vb. yerine ilçenin yöresel yemekleri, şarkı ve türküleri, halk oyunları gösterileri yapılarak yapmacık bir şov yerine daha anlamlı şovlar yapılmalıdır.
11. İlçede hediyelik eşya dükkânları açılarak buralarda ilçeye gelen misafirlere satışlar yapılabilir.
12. İlçe merkezine turizm bilgilendirme (info) ofisleri açılmalı gelenler buradan bilgilendirilmelidir.
13. Somut ve somut olmayan kültürel miraslar için ilçede rehber ofisleri ve tur şirketleri açılmaları için destek verilmelidir.
14. İlçenin nüfusunun iki katına çıktığı yaz aylarında somut olmayan kültürel mirasların reklamı ve tanıtımı daha çok yapılmalıdır.
15. Yine yaz aylarında ilçe merkezinde daha çok kültürel etkinlikler yapılarak ve bu etkinlikler ulusal ve uluslar arası yayınlarda yayınlanması sağlanarak ilçe reklamı yapılabilir.
16. İlçenin yazılı bir kültür envanterinin yanında internet üzerinde de bir kültür sitesi oluşturulabilir ve bu site içerisinde insanların yazı yazabileceği bir alan oluşturulup buralardan da ilçe kültürü hakkında bilgiler toplanabilir.
17. İlçe köylerine belirli bir rota belirlenerek bu güzergâh üzerinde turlar düzenlenebilir. Böylelikle köylerde yaşayan Yörüklerin kültürlerini gelen misafirlerin yaşayarak öğrenmesi sağlanabilir. Bu köylerde yöresel yemekler ve hediyelik eşyalar yapılarak gelen misafirlerin hizmetine sunulabilir.
18. İlçede var olan ve yapılması planlanan otel, restoran ve eğlence mekânlarında çalışan kişiler ilçe kültürünü yansıtan kıyafetler giydirilebilir.
19. 2006 yılında Mardin Midyat'ta çekilen "sıla" dizisi ile birlikte Midyat kültürü Türkiye'de ki tanınırlığı oldukça artmıştır. Bu dizi sayesinde yöreye

olan ilgi ve alaka daha çok atmıştır ve dizide oynayan oyuncunun taktığı telkari gümüşten yapılan toka “sıla tokası” olarak üretilip satılmaya başlamıştır. Gazipaşa’nın kırsal köylerin de ilçe kültürünü yansıtan kıyafetler, alet ve eşyalar kullanılarak buna benzer bir dizi, film veya klip çekilerek yörenin tanınırlığı arttırılabilir. Böylece yöreye gelen misafirlerin sayısında önemli bir artış sağlana bilir.

20. İlçede Alanya Obagöl’de bulunan el sanatları sokağı gibi bir sokak oluşturularak burada yöre insanının yaptığı el sanatları ilçeye gelen misafirlere satışları yapılabilir.

Bu öneriler doğrultusunda Gazipaşa’nın somut olmayan kültürel miraslarını korumak ve ilçe turizmine kazandırmak için yerel yönetimler, çeşitli kurum ve kuruluşlar, oteller, dernekler, acenteler ve restoranlar üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidir.

Diğer yandan çalışma sonunda elde edilen bulgu ve öneriler bir başka somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılacak olan çalışmalara kaynak ışık tutacaktır. Araştırmanın önerileri yine bir başka çalışmada görüşme formu veya anket sorusu olarak da uygulanabilir. Böylece bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin artmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağakay, M. A. (1966). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Ak, D. (1982). *Her Yönüyle Dil - 3*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aksoy, Ö. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. “Atasözleri Sözlüğü”, İstanbul.
- Aksu, M. & Kayabalı, C. (2006). *Alternatif Bir Turizm: Kültür Turizmi*. Standart: Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl:45, Sayı: 533, 25-28.
- Alptekin, A. B. (1990). “Ninni”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. C.VII, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Altuntop, A. (2015). *Halk bilmeceleri*. I Baskı.
- Anmaç, G. (2013). *Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Kuyumculuğun İstanbul Örneğinde İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kadir Has Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Lisans Programı, Kayseri.
- Anonymous (2005). *Termal Turizm İşletmelerinin Turizm Yatırımları*.
- Ar, H. (2015). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Artun, E (2005). *Türk Halkbilimi*. Kitabevi, İstanbul.
- Aslan, Z. & Ardemagni, M. (2006). *Introducing young people to the protection of heritage sites and historic sites*
- Avcıkurt, C. (1994). *Teknolojik Gelişmeler ve Turizm Sektörü*. Turizm Yıllığı, Türkiye Kalkınma Bankası Yayınları, Ankara.
- Aydın, S. & Erdal, Y. S. (2009). *Antropoloji*. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, Eskişehir.
- Aydoğdu, A. (2011). *Konaklama İşletmelerinde Uluslararası Standardizasyonun Rolü Ve Türkiye Uygulamalarının Analizi*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Berber, Ş. (2003). *Sosyal Değişme Katalizörü Olarak Turizm Ve Etkileri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9: 205- 222.
- Boratav, P. N. (1982). *Folklor ve Edebiyatı*. Bilgesu Yayıncılık, İstanbul.
- Can, M. (2009). *Kültürel Miras ve Müzecilik*. Hospitality Management & Tourism Including Cultural Heritage And Museum Operation. Çalışma Raporu. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

- Davulcu, M. (2015). *Antalya'da Demircilik Ve Bıçakçılık Mesleklerine Dair Tespit Ve Değerlendirmeler*. Cilt: 3 Sayı: 6, Antalya.
- Demircan, A. (2008). *Şiir ve Şair*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı, Ankara.
- Dinçer, F. & Ertuğral, S. (2000). *Kültürel Mirasın Korunması ve İstanbul İlindeki Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Deneme*. Anatolia Turizm Araştırma Dergisi, 11, Eylül, 69-78.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye'nin Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Dulkadir, H. (1993). *Yörükler*, İçel Kültür Dergisi, Sayı: 29, Eylül, Kültür Ofset Basımevi, Mersin.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*, (Gözden geçirilmiş ilâveli yeni baskı), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Emekli, G. (2006). *Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm*. Ege Coğrafya Dergisi. Sayı:14, İzmir.
- Emiroğlu, K. & Aydın, S. (2003). *Antropoloji sözlüğü*. Bilim Sanat Yayınları, Ankara.
- Erkuş, A. (2006). *Sınıf Öğretmenleri için Ölçme ve Değerlendirme: Kavramlar ve Uygulamalar*. Ekinoks Yayınları, Ankara.
- Ekici, M. (2004) *Somut Olmayan Kültürel Miras Neden ve Nasıl Korunmalı ve Nasıl Müzelenmeli: Sorunlar, Çözümler ve Ülkelerden Örnekler*, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu Bildirileri, G. Ü. THBMER Yayını, Ankara,
- Gögebakan, Y. (2004). *Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Listesinde Türkiye*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, güz dönemi.
- Görkem, İ. (2001). *Türk Edebiyatında Ağıtlar*. Akçay Yayınları, Ankara.
- Göker, G. & Meşe, G. (2011). *Türk Göçmenlerin İtalyanlara Bakış Açısı: Bir Kültürlerarası İletişim Araştırması*, Selçuk İletişim, 7(1), 65-82
- Gözaydın, N. (1989). *Anonim Halk Şiiri Üzerine..* Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı III
- Güvenç, B. (2002). *İnsan ve Kültür*. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Herbert, D. (1995). *Haritage, Places, Leisure, and Tourism*, Haritage, Tourism and Society. Mansell Publishing, s: 1-20 London.
- İnan, A. (1995). *Tarihte ve Bugün Şamanizm*. AKDITYK, TTK Yayınları, Ankara.

- İncir, A. (2011). *Mersin Yörüklerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm İle İlgili İnanışların Mukayeseli Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kadri, H. K. (1943). *Büyük Türk Lügati*, Cilt 3, İstanbul.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 20. Basım, Nobel Yayınları
- Kaya, D. (1999). *Anonim Halk Şiiri*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kocadaş, B. (2005). *Kültür ve Medya*. Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Yaz Sayı 34, 1-13.
- Koç, A. (2014). *Eskişehir'in Somut Olmayan Kültürel Mirası*. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
- Kongar, E. (2004). *Toplumsal Değişme Kuramları Ve Türkiye Gerçeği*. Remzi Kitap Evi, İstanbul.
- Kıvrak, H. (2000). *Gazipaşa'da Halk Bilimi Çalışması*. Basılmamış Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli
- Kozak, M. A. & Bahçe, A. S. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- McKercher, B. & Du Cros, H. (2002). *Cultural Tourism, The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York.
- Oğuz, Ö. M. (2008). *Çağdaş Kentin Kültürü ve Somut Olmayan Kültürel Miras*, Türkiye Bilimler Akademisi Forumu.Yeni Reform Matbaacılık, Ankara.
- Oğuz, Ö. M. (2008). *UNESCO ve Geleneğin Ustaları* Milli Folklor Dergisi 20. Sayı, III Baskı
- Oktayer, N. & Susam, N & Çakmak, M. (2007). *Türkiye'de Turizm Ekonomisi*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Elma Basım, İstanbul.
- Özdemir, E. (1997). *Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Özkaya, H. (2002). *İlçemiz Gazipaşa*.Antalya.
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newsbury Park, London, New Dehli: Sage Publications.
- Pehlivan, A. (2015). *Açık Ve Örgün Eğitim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Ve Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Miras Öğelerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

- Pulhan, G. (2009). *Yeni Kültür Politikaları Açısından Kültürel Miras*, Türkiye’de Kültür Politikalarına Giriş. S. Ada, H.A. İnceleyen ve Derleyen İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Richard, G. (1996). *Cultural Tourism in Europe*. I: printed U.K: Cab International, England.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Akçay Yayınları, Ankara.
- Sarıkaya H. Z. & Er, B (2012) *Halk Kültürünün Tanıtılmasında El Sanatlarının Yeri ve Önemi*. Gazi Üniversitesi, Ankara MYO, El Sanatları Bölümü Ankara. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya MYO, El Sanatları Bölümü, Manisa.
- Sarioğlu. M. (2005). *Kentsel dönüşüm ve kültürel değişimler*. Halk Kültüründe Değişim Uluslar arası Sempozyumu, Kocaeli Üniversitesi-Kültür Bakanlığı-Motif Vakfı işbirliği-Derbent MYO, Kocaeli.
- Sökmen, S. (2015). *Ahlat’ta Geleneksel Taş İşçiliği*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2015 Cilt 17 Sayı 2, Trakya.
- Sümbül, M. (1997). *Halk Oyunlarının İşlevleri*. Folklor ve Edebiyat Etnoloji Halkbilim Antropoloji, üç aylık kültür dergisi sayı 11, Ankara.
- Şimşek, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Türkoğlu, K. (2011). *Turizm Sektöründe İstihdam İmkânlarının Göç Üzerindeki etkileri: Fethiye Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Isparta.
- Uğurlu, N.(2009). *Folklor ve Etnografya – Halk Türkülerimiz*. Örgün Yayınevi, İstanbul.
- Uluslan, Y. (2009). *Alternatif Turizm Çeşitlerinin Turizm Potansiyeline Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya Örneği Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Uysal, Y. (2008). *Gazipaşa’da Folklor ve Halk Edebiyatı Ürünleri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Konya
- Üsküdar, Ş. (2012). *Eskişehir’in Kültür Turizmi Potansiyeli ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Eskişehir

Yaya, E. (2018). *Adım, Adım Gazipaşa*, Pusula Matbaa, Antalya.

Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal Bilgilerde Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına Ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Ankara

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldız, A. (2009). *Gazipaşa Tarihi*. Maraton Ofset ve Matbaacılık, Antalya.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL.1.http://unesco.org.tr/dokumanlar/kitaplar/faaliyet_raporu2010-2011.pdf (Erişim Tarihi: 13.04.2018)

URL.2.http://www.antalya-info.com/tr/Gazipasa_Ninnileri.html (Erişim Tarihi: 21.07.2018)

URL.3.<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr> (Erişim Tarihi: 22.04.2018)

URL.4.http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/folklor.pdf (Erişim Tarihi: 09.05.2018)

URL.5.<http://yigm.kulturturizm.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.05.2018)

URL.6.<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/kulturatlasi/sepet-oruculugu> (Erişim Tarihi: 18.09.2018)

URL.7.<http://whc.unesco.org/en/158/> (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

URL.8.https://www.wikizero.com/tr/UNESCO_Somut_Olmayan_K%C3%BClt%C3%BCrel_Miras_Listeleri#cite_note-rep_list-384 (Erişim Tarihi: 02.05.2018)

URL.9.https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWFfrQdVrFtvGfKFmG7AHE8P34isapyhCxX/wiki/UNESCO_Somut_Olmayan_K%C3%BClt%C3%BCrel_Miras_Listeleri.html (Erişim Tarihi: 13.04.2018)

URL.10.<http://www.gazipasa.bel.tr/tarihi-yerler> (Erişim Tarihi: 25.05.2019)

URL.11.<http://sosyolojisi.com/kulturel-surecler/3054.html> (Erişim Tarihi: 25.05.2019)

GAZİPAŞA'NIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARI HAKKINDA BİLGİ VEREN KATILIMCILAR

Kaynak kişi (No:1):Rüstem YALÇIN

Doğum Tarihi:1960

Köyü: Göçük Köyü

Öğrenim Durumu: Lise

Verdiği Ürünler: Şiir

Kaynak kişi (No:2):Sevda TOŞUR

Doğum Tarihi: 1976

Köyü: Korubaşı Köyü

Öğrenim Durumu: Üniversite

Verdiği Ürünler: Şiir

Kaynak kişi (No:3): Yaşar ÖZSOY

Doğum Tarihi:1956

Köyü: Akoluk Köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Yöresel Taş Ev Ustalığı, Halk hekimliği

Kaynak kişi (No:4):Rahmi YILDIRIM

Doğum Tarihi:1943

Köyü: Macar köyü

Öğrenim Durumu: Öğretmen lisesi

Verdiği Ürünler: Türkü, Mani, çocuk oyunları, Efsane, Toplumsal uygulamalar ve ritüeller, Deyim

Kaynak kişi (No:5): Cemil ŞAHİN

Doğum Tarihi:1954

Köyü: Yeşilyurt Köyü

Öğrenim Durumu: Lise

Verdiği Ürünler: Atasözleri, Düğün gelenekleri, İmece, Çocuk oyunları, Halk baytarlığı ve Toplumsal uygulamalar ve ritüeller

Kaynak kişi (No:6): Mustafa AKKOCA

Doğum Tarihi:1964

Köyü: Yeşilyurt Köyü

Öğrenim Durumu: Üniversite

Verdiği Ürünler: Çocuk Oyunları, Halk hekimliği, Halk baytarlığı, İmece, Toplumsal uygulamalar ve ritüeller

Kaynak kişi (No:7): Mehmet YILDIZ

Doğum Tarihi:1955

Köyü: Balkusan Köyü

Öğrenim Durumu: Üniversite

Verdiği Ürünler: Bilmece, Türkü, Mani

Kaynak kişi (No:8): Mehmet BİLGİN

Doğum Tarihi:1967
Köyü: Çıgılık Köyü
Öğrenim Durumu: Ortaokul
Verdiği Ürünler: Âşıklık, Atasözü

Kaynak kişi (No:9): Güldane ŞAHİN
Doğum Tarihi:1969
Köyü: Pazarcı Mahallesi
Öğrenim Durumu: Üniversite
Verdiği Ürünler: Halk Oyunu

Kaynak kişi (No:10): Sultan ARSLAN
Doğum Tarihi:1923
Köyü: Yenigüney Köyü
Öğrenim Durumu: Okuryazar Değil
Verdiği Ürünler: Ağıt

Kaynak kişi (No:11): Fatma BAÇ
Doğum Tarihi:1930
Köyü: Akoluk Köyü
Öğrenim Durumu: Okuryazar değil
Verdiği Ürünler: Ağıt, Mani

Kaynak kişi (No:12):Hüseyin KAŞ
Doğum Tarihi:1942
Köyü: Yakacık Köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Atasözü ve deyim

Kaynak kişi (No:13): Mustafa GAZİOĞLU
Doğum Tarihi:1971
Köyü: Doğanca Köyü
Öğrenim Durumu: Üniversite
Verdiği Ürünler: Atasözü, Hikâye

Kaynak kişi (No:14):Yaşar YÜKSEL
Doğum Tarihi:1944
Köyü: Yakacık köyü
Öğrenim Durumu: Ortaokul
Verdiği Ürünler: İmece, Toplumsal uygulamalar ve ritüeller

Kaynak kişi (No:15): Meryem TEMEL
Doğum Tarihi:1949
Köyü: Yakacık köyü
Öğrenim Durumu: Okuryazar değil
Verdiği Ürünler: Mani, Halk mutfağı, Çocuk oyunu

Kaynak kişi (No:16):Malzume YILMAZ
Doğum Tarihi:1950
Köyü: Göçük Köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Halk hekimliği, El sanatı, Halk mutfağı

Kaynak kişi (No:17): Veli COŞKUN

Doğum Tarihi: 1954

Köyü: Kahyalar Köyü

Öğrenim Durumu: ilkokul

Verdiği Ürünler: Halk hekimliği

Kaynak kişi (No:18): Yusuf KİLECI

Doğum Tarihi: 1956

Köyü: *

Öğrenim Durumu: Üniversite

Verdiği Ürünler: Atasözü

Kaynak kişi (No:19): Mehmet Ali POLAT

Doğum Tarihi: 1943

Köyü: Esenpınar köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Atasözü, Çocuk oyunu

Kaynak kişi (No:20): Duran KAYA

Doğum Tarihi: 1940

Köyü: Üçkonak Köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Fıkra, Atasözü

Kaynak kişi (No:21): Veli GÖRGÜLÜ

Doğum Tarihi: 1945

Köyü: Üçkonak köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Halk hekimliği, Atasözü

Kaynak kişi (No:22): Bahri YALÇIN

Doğum Tarihi: 1948

Köyü: Akoluk Köyü

Öğrenim Durumu: ilkokul

Verdiği Ürünler: El sanatı (demirci)

Kaynak kişi (No:23): Hayriye BİLGİLİ

Doğum Tarihi: 1972

Köyü: Doğanca Köyü

Öğrenim Durumu: :İlkokul

Verdiği Ürünler: Halk baytarlığı, Çocuk oyunu

Kaynak kişi (No:24): Sedat UYSAL

Doğum Tarihi: 1959

Köyü: Gürcam Köyü

Öğrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Fıkra, Deyim ve Atasözü

Kaynak kişi (No:25): Hayriye ÇAĞLAYAN

Doğum Tarihi: 1932

Köyü: Güram Köyü

ÖĞrenim Durumu: Okuryazar değil

Verdiği Ürünler: Fıkra ve man

Kaynak kişi (No:26): Necati ÇAĞLAYAN

Doğum Tarihi: 1940

Köyü: Güram Köyü

ÖĞrenim Durumu: Okuryazar değil

Verdiği Ürünler: Efsane, Fıkra, Atasözü ve Deyim

Kaynak kişi (No:27): Ümmani UYSAL

Doğum Tarihi: 1963

Köyü: örüş Köyü

ÖĞrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: Mani

Kaynak kişi (No:28): Hasan Ali ERSAN

Doğum Tarihi: 1953

Köyü: Beyobası köyü

ÖĞrenim Durumu: ilk Okul

Verdiği Ürünler: El Sanatları (bakırcı)

Kaynak kişi (No:29): Hasan Tunç

Doğum Tarihi: 1938

Köyü: Beyobası köyü

ÖĞrenim Durumu: Ortaokul

Verdiği Ürünler: El sanatı (Ahşap işçiliği)

Kaynak kişi (No:30): Cemalettin AYSOY

Doğum Tarihi: 1966

Köyü: Akoluk köyü

ÖĞrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: El sanatı (Sepet yapımı)

Kaynak kişi (No:31): Havva ÖZSOY

Doğum Tarihi: 1951

Köyü: Akoluk Köyü

ÖĞrenim Durumu: Okuryazar değil

Verdiği Ürünler: El sanatı (aput dokuma), Halk mutfağı, Halk Hekimliği, Kutlamalar ve Dini uygulamalar, Atasözü ve Deyimler ve Nini

Kaynak kişi (No:32) : Havva GÖKMEN

Doğum Tarihi: 1968

Köyü: Ilıca köyü

ÖĞrenim Durumu: İlkokul

Verdiği Ürünler: El sanatı (Kıl ve yün dokumacılığı), Halk hekimliği, Ninni

Kaynak kişi (No:33):Fatma ÖZCAN
Doğum Tarihi:1979
Köyü: Doğanca köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Halk mutfağı, Bilmece, Hikâye, Efsane

Kaynak kişi (No:34): Gülcan ÖZSOY
Doğum Tarihi:1974
Köyü: Akoluk köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Halk mutfağı, Çocuk oyunu, Bilmece, Ninni Toplumsal uygulamalar ve ritüeller

Kaynak kişi (No:35): Mustafa YOLLU
Doğum Tarihi:1942
Köyü: Akoluk Köyü
Öğrenim Durumu: Okuryazar değil
Verdiği Ürünler: Halk baytarlığı

Kaynak kişi (No:36):Eşmin ÖZSOY
Doğum Tarihi:1950
Köyü: Akoluk köyü
Öğrenim Durumu: Okuryazar değil
Verdiği Ürünler: Halk baytarlığı, Halk hekimliği

Kaynak kişi (No:37): Hayriye AYSOY
Doğum Tarihi:1969
Köyü: Akoluk köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Halk hekimliği, Masal

Kaynak kişi (No:38): Durdane ÖZSOY
Doğum Tarihi:1964
Köyü: Akoluk Köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Halk hekimliği, Bilmece

Kaynak kişi (No:39): Hüsnü DOĞAN
Doğum Tarihi:1948
Köyü : *
Öğrenim Durumu: Üniversite
Verdiği Ürünler: Kutlamalar ve Dini uygulamalar

Kaynak kişi (No: 40):Murat DOĞAN
Doğum Tarihi: 1950
Köyü: Akoluk köyü
Öğrenim Durumu: İlkokul
Verdiği Ürünler: Toplumsal uygulamalar ve ritüeller, Deyim

Kaynak kişi (No:41):Ahmet KAYA

Doğum Tarihi:1963

Köyü: Esenpınar köyü

Öğrenim Durumu: Ortaokul

Verdiği Ürünler: Türkü

Kaynak kişi (No:42): Kasım Çetin KÖYOğLU

Doğum Tarihi:1958

Köyü: Macar Köyü

Öğrenim Durumu: Öğretmen Lisesi

Verdiği Ürünler: Fıkra, El sanatları (Yöresel Taş İşçiliği)

Kaynak kişi (No:43):Ahmet ÖNCEL

Doğum Tarihi:1927

Köyü: Beyobası Köyü

Öğrenim Durumu: Okur Yazar Değil

Verdiği Ürünler: Mani

Kaynak kişi (No:44): şenol şEN

Doğum Tarihi:1969

Köyü: Esenpınar köyü

Öğrenim Durumu: Üniversite

Verdiği Ürünler: Türkü

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASLARIN TURİZM ALANINDA DEğERLENDİRİLMESİ HAKKINDA BİLGİ VEREN KİşİLER

Kaynak kişi (No:1): Adil ÇELİK

Doğum Tarihi:1970

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: İlçe Belediye Başkanı

Kaynak kişi (No:2): Cem Burak ÖZGENÇ

Doğum Tarihi:1973

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: Haritacı ve İlçe Eski Belediye Başkanı

Kaynak kişi (No:3):Hasan DEMİR

Doğum Tarihi:1992

Öğrenim Durumu: Meslek Yüksek Okul

Mesleği: Turizmci

Kaynak kişi (No:4): Bülent KOCABAş

Doğum Tarihi: 1968

Öğrenim Durumu: Yüksek Lisans

Mesleği: Turizm İşletmecisi ve İlçe Turizm Derneği Başkanı

Kaynak kişi (No:5): Mustafa AKKOCA

Doğum Tarihi:1964

Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen ve İlçe Doğa Sporları Başkanı

Kaynak kişi (No:6): İbrahim BİLGİLİ
Doğum Tarihi:1969
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:7):Muhammed Ali ÖZSOY
Doğum Tarihi:1996
Öğrenim Durumu: Meslek Yüksek Okul
Mesleği: Turizmci

Kaynak kişi (No:8): Halil Deniz ÖNCEL
Doğum Tarihi:1977
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:9): Özgür UYSAL
Doğum Tarihi:1979
Öğrenim Durumu: Doktora
Mesleği: Akademisyen

Kaynak kişi (No:10):Zafer KURT
Doğum Tarihi:1974
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:11):Sakine AKSOY
Doğum Tarihi: -
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:12):Ali TAN
Doğum Tarihi: -
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:13):Pınar HANEDAR
Doğum Tarihi: -
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Öğretmen

Kaynak kişi (No:14):Selda ÇELİK
Doğum Tarihi:1991
Öğrenim Durumu: Üniversite
Mesleği: Turizmci, Öğretmen

Kaynak kişi (No:15): Gamze KAYA

Doğum Tarihi: 1992

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: Turizmci

Kaynak kişi (No:16): Kerim KARABULUT

Doğum Tarihi: 1992

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: Turizmci

Kaynak kişi (No:17): Aydın ÖZALP

Doğum Tarihi: 1991

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: Turizmci ve Usta öğretici

Kaynak kişi (No:18): Kasım Çetin KÖYOĞLU

Doğum Tarihi: 1958

Öğrenim Durumu: Öğretmen Lisesi

Mesleği: Eğitimci, Yazar

Kaynak kişi (No:19): Zeyyat ŞAHİN

Doğum Tarihi: 1966

Öğrenim Durumu: Üniversite

Mesleği: Eğitimci, Yazar

EKLER

EK1:Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Miraslarını Ortaya Çıkarılması İçin Yapılan Görüşme Soruları

A)Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar için;

- 1) Yöreye ait Atasözleri ve Deyimler nelerdir? Kimlerden nasıl öğrenilmektedir?
- 2) Yörede hangi Bilmeceler sorulmaktadır? Yöreye ait bilmeceler nelerdir?
- 3) Yöreye ait Masallar nelerdir? Kimlerden nasıl öğrenilmektedir?
- 4) Yöreye ait Efsaneler var mıdır? Var ise nelerdir?
- 5) Yöreye ait Halk Hikâyeleri var mıdır? Var ise nelerdir?
- 6) Yörede hangi Fıkralar anlatılmaktadır? Yöreye ait fıkralar nelerdir?
- 7) Yöreye ait Maniler nelerdir?
- 8) Yöreye ait hangi Türküler ve Ninniler söylenmektedir?

B)Gösteri Sanatları için;

- 1)Yörede oynanan oyunlar nelerdir? (Âşıklık, Zakirlik, Semah, Karagöz, kukla, zeybek, köy seyirlik oyunları vs.

C)Toplumsal uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler için;

- 1)Çocuklar kendi aralarında hangi oyunları oynuyorlar? Bu oyunları kimlerden nasıl öğreniyorlar?
- 2) Askere giden gençler nasıl uğurlanmaktadır?
- 3) Dini bayramlar hangileridir? Bu bayramlardan önce ne gibi hazırlıklar yapılmaktadır?
- 4) İmeceler niçin ve nasıl yapılmaktadır?
- 5)Yörede çocuk doğumlarında ne gibi hazırlık ve etkinlikler yapılmaktadır?
- 6) Yörede erkek çocuklar kaç yaşında ve hangi mevsimde sünnet ettirilir? Bununla ilgili ne tür etkinlikler yapılmaktadır?
- 7)Yörede evlilikler nasıl yapılmaktadır? Evlilik öncesi ve sonrası ne gibi hazırlıklar yapılmaktadır?
- 8)Yörede ölüm (cenaze) olayı sırasında ve sonrasında neler yapılmaktadır?

D) Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar için;

- 1)Yöredeki Hastalıklar nasıl tedavi ettirilir? Kullanılan araç, gereç ve metotlar nelerdir?
- 2)Yöredeki Hayvan hastalıkları için ne gibi tedaviler uygulanırdı?
- 3)Yörenizde Diğer Halk inanışları var mıdır? (dilek ağacı vb.)
- 4)Yörenizde hangi tür Ocaklar ve Tedavi yöntemleri vardır?
- 5)Yörenize ait Yiyecek ve İçecekler (Halk Mutfağı) nelerdir ve nasıl yapılmaktadırlar?

E) El Sanatları için;

- 1)Yörenizde hangi tür El Sanatları yapılmaktadır?

EK2:Gazipaşa'nın Somut Olmayan Kültürel Miraslarını Korumak ve Gelecek Kuşaklara Aktarmanın Yanında Turizm Alanında İse Nasıl Değerlendirile Bilmesi İçin Görüşmeciler İle Yapılan Görüşme Formu

Adı ve Soyadı:

Doğum Tarihi:

Mesleği:

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN TURİZM ALANINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ
GAZİPAŞA ÖRNEĞİ**

- 1.Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 2.Sizce Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları yeterince korunuyor mu?
- 3.Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını korumak için neler yapılabilir?
4. Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel mirasları gelecek kuşaklara nasıl aktarıla bilir?
- 5.Gazipaşa'nın somut olmayan kültürel miraslarını turizm alanında nasıl değerlendirebiliriz?
- 6.Somut olmayan kültürel miraslar turizm alanında değerlendirilebilir ise ilçeye katkıları ne olur?
- 7.Hangi somut olmayan kültürel miras ile ilçemizi ön plana çıkara biliriz?

RESİMLER

Resim 1. Gazipaşa'nın yöresel taş evi

Resim 2. Gazipaşa'nın dokuma el sanatından olan sili

Resim 3. Gazipaşa'nın dokuma el sanatlarından ala heybe

Resim 4. Gazipaşa'nın dokuma el sanatından ala çul

Resim 5. Gazipaşa'nın el sanatlarından nakış

Resim 6. Gazipaşa'nın dokuma el sanatlarından yöresel halı

Resim 7. Gazipaşa'nın el sanatlarından olan bakırcılık

Resim 8. Gazipaşa'nın halk mutfağından pekmez bulamacı

Resim 9. Gazipaşa'nın halk mutfağından cızlama (dıs) çöreği

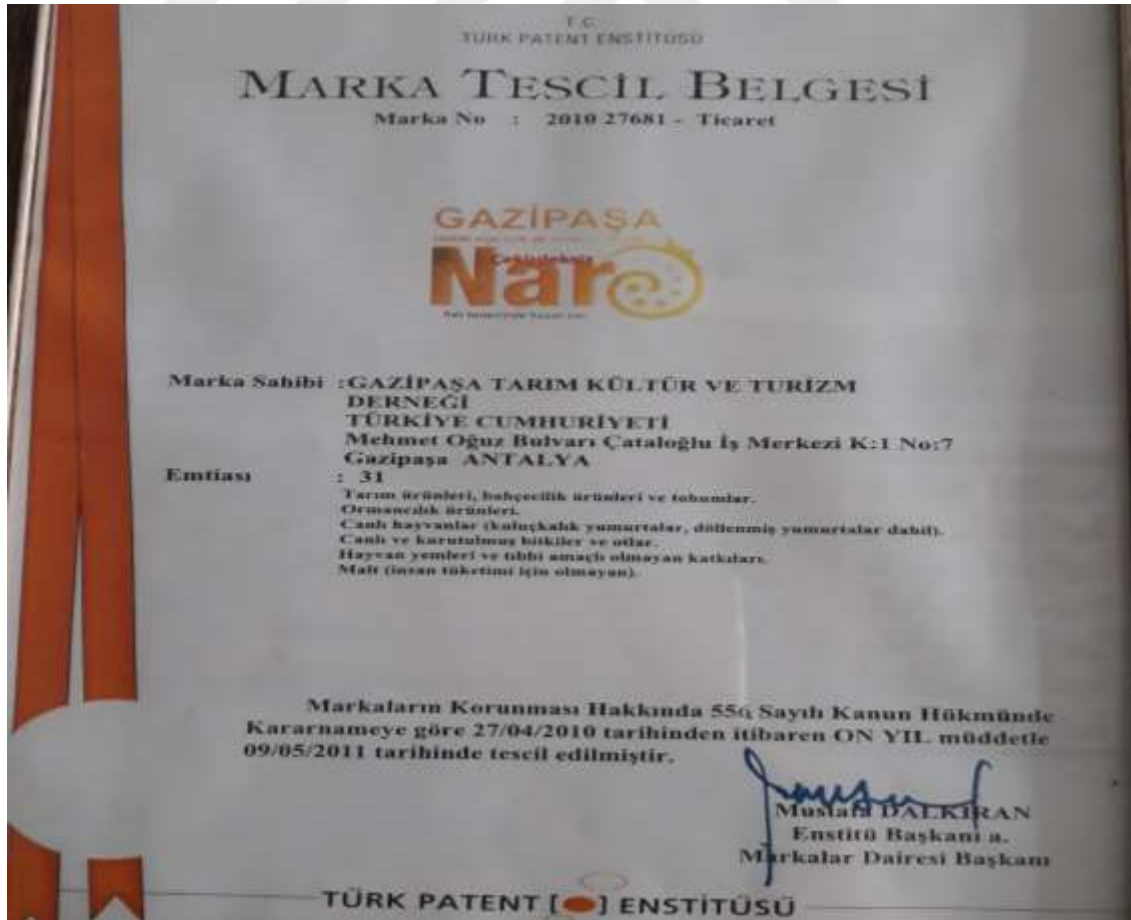

Resim 10. Gazipaşa'nın el sanatlarından olan oymacılık sanatı

Resim 11. Gazipaşa da yapılan yayla şenliğinden bir görüntü

Resim 12. Gazipaşa'nın çekirdeksiz nar marka tescil belgesi

Resim 13.Yöresel eşyalardan ayran tuluğu

Resim 14.Yöresel eşyalardan taş dibek (havan)

GAZİPAŞA TURİZM HARİTASI GAZİPAŞA TOURISM MAP

- Yaylalar (Plateaus)**
Tarihi Yerler (Historical Places)
Doğal Güzellikler (Scenic Beauties)
Orman Gözetleme Yeri (Forest Observation Post)
Köyler (Villages)
Köy Yolları (Village Roads)
Asfalt Yollar (Asphalt Roads)
Asfalt Arayollar (Asphalt Main Arteries)
Dere, Çaylar (Streams)

**ANTALYA
ALANYA**

- TARİHİ VE TURİSTİK YERLER -
HISTORICAL AND TOURISTIC PLACES**
- 01 İOTAPE (AYDAP) LİMAN KENTİ
 - 02 İOTAPE (AYDAP) HARBİUR CITY
 - 03 KORSANLARIN AŞK MAĞARASI
 - 04 LOVE CAVERN OF THE PIRATES
 - 05 ORTAÇAK KULESİ, BİÇKİCI MANASTIRI
 - 06 MEDIEVAL TOWER, BİÇKİCI MONASTERY
 - 07 ANTIK SU KEMERLERİ
 - 08 ANCIENT AQUEDUCTS
 - 09 SELİNOUS (SELINUS) ANTIK KENTİ
 - 10 SELİNOUS (SELINUS) ANCIENT CITY
 - 11 SELİNOUS (SELINUS) ANTIK KALESİ
 - 12 SELİNOUS (SELINUS) ANCIENT FORTRESS
 - 13 KÖRÜ DOĞAL HAVUZLAR
 - 14 KÖRÜ NATURAL PONDS
 - 15 PLAJ / BEACH
 - 16 YAT LİMANI / MARINA
 - 17 ANTIKHEIA AD KRAĞOS-NOHUT YERİ
 - 18 SULTAN KOŞKUSU KALEDRAN-YAKACIK
 - 19 SULTAN'S RESIDENCE AT KALEDRAN-YAKACIK
 - 20 ALTIKAPIHAN KALEDRAN-YAKACIK
 - 21 YALAN DÜNYA MAĞARASI
 - 22 YALAN DÜNYA CAVERN
 - 23 CESTRUS (MACAR ÖRENİ)
 - 24 CESTRUS (MACAR RUNS)
 - 25 HASDERE TARİHİ EVLER
 - 26 HASDERE HISTORICAL HOUSES
 - 27 TAŞKÖPRÜ ÖRÜCÜ
 - 28 STONE BRIDGE ÖRÜCÜ
 - 29 LAMUS KENTİ KALE VE KAYA MEZARLARI ADANDA
 - 30 LAMUS CITY FORTRESS AND STONE GRAVES AT ADANDA
 - 31 LAMUS KENTİ KALE VE KAYA MEZARLARI DOĞANCA
 - 32 LAMUS CITY FORTRESS AND STONE GRAVES AT DOĞANCA
 - 33 HAVAALANI / AIRPORT
 - 34 İLİCA TERMAL KAPLIÇASI
 - 35 İLİCA THERMAL SPRING
 - 36 TAŞ KÖPRÜ STONE BRIDGE
 - 37 KRAL KOYU / NOHUT YERİ
 - 38 KING'S BAY AT NOHUT YERİ
 - 39 NEPHEUS (LULIOSEBASTE) MUZZKENT

**AKDENİZ
MEDITERRANEAN**

GRAFİK:
Gazipaşa
tabele-reklam
TEL: 572 60 70

İbrahim Altınuç tarafından derlenmiş
ve çizilmiştir.
Turizm amaçlı kroki mahiyetindedir.
Tüm hakları saklıdır.

MERSİN

ANAMUR

ANAMUR

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Yusuf ÖZSOY

Doğum Yeri, Tarihi : Antalya/ Gazipaşa 15.04.1992

Eğitim Durumu

Lise :Gazipaşa Anadolu Turizm Otelcilik ve Meslek Lisesi, 2006

Önlisans :Akdeniz Üniversitesi Mustafa Rahmi Büyükbali MYO, Turizm ve Otel İşletmeciliği, 2013

Lisans :Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği, 2016

Formasyon : Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği, 2016

Yüksek Lisans :Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 2019.

Tez Konusu :Somut Olmayan Kültürel Mirasların Turizm Alanında Değerlendirilmesi; Gazipaşa Örneği

İş Deneyimleri ve Pozisyonları

2019- :Asia Beach Hotel, Alacar'te Captain (Alanya)

2016-2016 :Amorium Hotel, Garson (Kastamonu)

2012-2015 :Long Beach Resort Hotel, Alacar'te Captan (Alanya)

2009- 2011 :Eysee Garden Apart Hotel, Garson (Alanya)

2008-2009 :Lonicera World Hotel, Stajyer (Alanya)

2007-2008 :Long Beach Resort Hotel, Stajyer (Alanya)

2006-2007 :Elysee Garden Apart Hotel, Comi (Alanya)

2005-2006 :Sultan Sipahi Resort Hotel, Comi (Alanya)

İletişim Bilgileri

E-Posta Adresi : ozsoyyusuf07@gmail.com